

Kallelse

Omvårdnadsnämnden kallas till sammanträde 2022-09-29

Plats och tid

Välfärd Gävle, Magasinsplan 19, Gevaliasalen 08:30-12:00

Ordförande

Elisabeth Carlson Cederholm (C)

Förhinder anmäls till

Lena Wigg, tfn 026-17 88 13, e-post: lena.wigg@gavle.se

Gruppmöte, Lokal finns tillgänglig den 29 september, kl 07.30 - 08.30, Magasinsplan 19: (S), (MP), (C), (L): Gevaliasalen
(M), (KD): Espresso, plan 2
(V), Ebony, plan 1
(SD): Rum 137, plan 1

Kallelse

1. Mötets öppnande

2. Upprop

3. Val av justerare

4. Fastställande av föredragningslistan

5. Anmälan av beredning

Ärendebeskrivning

Beredning har ägt rum 2022-09-15, kl 08.15 - 08.50.

Närvarande var ordförande Elisabeth Carlson Cederholm (C), 1:e vice ordförande Sara Astner (S) och 2:e vice ordförande Ullrica Hurtig Hedin (KD).

6. Informationsärende: Aktuellt från Sektor Välfärd

Ärendebeskrivning

Informationsärende. Föredragande: Caroline Engberg.

- Sommaren (Helena Vahlund)
- Rapport från Dialogmöte med revisorerna 8/9 (se bifogade handlingar)
- Utvärdering Covid-19 - slutrapport (rapporten delges nämnden senast 30/9, tid för information/frågor ges vid nämndens sammanträde i oktober)
- Flyktingmottagning
- Utvärdering av nedläggning av korttidsplatser

Handlingar i ärendet

- Frågor och dagordning Dialogmöten nämnder hösten 2022 slutlig
- Svar på generella frågor 2022 inför dialogmöte - ON - PDF

7. Beslutsärende: Ekonomisk månadsrapport för Omvårdnadsnämnden, augusti 2022

22ON113

Förslag till beslut

- Att godkänna den ekonomiska månadsrapporten för omvårdnadsnämnden avseende augusti 2022.

Ärendebeskrivning

Beslutsärende. Föredragande: Anders Paulsen.

Handlingar i ärendet

- Missiv, Ekonomisk månadsrapport, augusti 2022
- Bilaga 1, Ekonomisk månadsrapport, augusti 2022

Kallelse

8. Beslutsärende: Verksamhetsrapport delår 2 år 2022 med årsprognos för Omvårdnadsnämnden

22ON209

Förslag till beslut

- Att godkänna verksamhetsrapport delår 2 år 2022 för Omvårdnadsnämnden, samt
- Att överlämna verksamhetsrapporten till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Beslutsärende. Föredragande: Martin Wagner, Anders Paulsen.

Handlingar i ärendet

- Missiv, Verksamhetsrapport delår 2 år 2022 med årsprognos för Omvårdnadsnämnden
- Verksamhetsrapport delår 2 år 2022 med årsprognos för Omvårdnadsnämnden

9. Beslutsärende: Internkontrollrapport 2022 delår 2 för Omvårdnadsnämnden

22ON314

Förslag till beslut

- Att godkänna rapporten avseende genomförda kontroller enligt internkontrollplan 2022 för Omvårdnadsnämnden, samt
- Att överlämna rapporten till kommunstyrelsen och kommunrevisionen.

Ärendebeskrivning

Beslutsärende. Föredragande: Martin Wagner, Anders Paulsen.

Handlingar i ärendet

- Missiv - Internkontrollrapport 2022 delår 2 för Omvårdnadsnämnden
- Internkontrollrapport 2022 delår 2 2022 för Omvårdnadsnämnden

10. Beslutsärende: Grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden 2021

22ON198

Förslag till beslut

- Att anta yttrandet som sitt eget.

Ärendebeskrivning

Beslutsärende. Föredragande: Martin Wagner.

Kallelse

Handlingar i ärendet

- Yttrande - Grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden 2021
- Missiv - Grundläggande granskning av omvårdnadsnämnden, Dnr 21REK15.
- Grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden 2021

11. Beslutsärende: Informationshanteringsplan för Omvårdnadsnämnden

22ON308

Förslag till beslut

- Att anta Informationshanteringsplanen för Omvårdnadsnämnden.

Ärendebeskrivning

Beslutsärende. Catrin Tranberg Krsticevic tillgänglig vid eventuella frågor.

Handlingar i ärendet

- Missiv, informationshanteringsplan för Omvårdnadsnämnden
- Informationshanteringsplan för Omvårdnadsnämnden

12. Beslutsärende: Remiss - Energiplan för Gävle kommun 2022-2026

22ON196

Förslag till beslut

- Att anta yttrandet som sitt eget.

Ärendebeskrivning

Beslutsärende.

Handlingar i ärendet

- Remissyttrande - Förslag till energiplan för Gävle kommun 2022-2026
- Missiv - Energiplan för Gävle kommun 2022-2026, 22KS217
- Förlängd svarstid till den 30 september 2022 - Remiss gällande Förslag till Energiplan för Gävle kommun 2022-2026
- Remiss - Energiplan för Gävle kommun 2022-2026.

13. Beslutsärende: Kurser/konferenser

Kallelse

14. Beslutsärende: Delegationsbeslut

22ON71

Förslag till beslut

- Att godkänna redovisningen av delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

Beslutsärende.

Handlingar i ärendet

- Delegationsbeslut - sammanställning
- Sammanställning yttranden - IVO, 2022
- Sammanställning Lex Sarah-anmälningar
- Sammanställning personuppgiftsincidenter till Omvårdnadsnämnden

15. Kommande beslut: Remiss - Förslag Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag

22ON210

Ärendebeskrivning

Kommande beslut. Föredragande: Martin Wagner, Anders Paulsen.

Handlingar i ärendet

- Remiss - Förslag Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag. Missiv (22KS245)
- Remiss - Förslag Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag , Bilaga (22KS245)

16. Informationsärende: Översyn av HSL-organisationen - lägesrapport

Ärendebeskrivning

Informationsärende. Föredragande: Eva Söderhäll.

17. Informationsärende: Lägesrapport översyn Förfrågningsunderlag Hemtjänst enligt lagen om valfrihetssystem – LOV, 2023

22ON201

Ärendebeskrivning

Informationsärende. Föredragande. John Larsson.

Handlingar i ärendet

Kallelse

- Förfrågningsunderlag Hemtjänst LOV, analys baserad på Coronakommissionens första delbetänkande

18. Informationsärende: Rapport om ej verkställda beslut, kvartal 2 år 2022

22ON179

Ärendebeskrivning

Informationsärende.

Handlingar i ärendet

- Rapport om ej verkställda beslut, kvartal 2 år 2022

19. Informationsärende: Rapport från kontaktpolitikerbesök och deltagande i kurser/konferenser

Ärendebeskrivning

Informationsärende.

20. Informationsärende: Anmälningssärenden

Ärendebeskrivning

Informationsärenden

Handlingar i ärendet

- Granskning av dataskyddsarbete 2022.
- Minimibelopp 220801
- Lag om ändring av socialtjänstlagen -mimibelopp SFS2022-1034

Informationsärende: Aktuellt från Sektor Valfärd

6

Dialogmöte hösten 2022

Frågor och grundläggande dokument

Revisorerna bifogar ett antal frågor kring målstyrning, intern kontroll, ekonomi-styrning och övrigt. Dessa frågor utgör basen i den grundläggande granskningen. Revisorerna vill ha svar på frågorna och de vill ta del av ett antal grundläggande dokument inför mötet. Svaren skrivs av berörd nämnd i bifogad Excelfil. Den ska inte i detalj gås igenom vid dialogmötet, utan är endast ett underlag för revisorerna.

Skriftliga svar önskas innan mötet, senast 2022-08-22.

Dialogmötet kan då fokusera på en diskussion kring frågorna nedan.

Dagordning

1 Nämndens ansvarsområden och mål

Nämnden redogör för de ansvarsområden nämnden tilldelats från fullmäktige via reglementet. Nämnden redogör också för de mål som nämnden har och hur de kopplar till verksamhetsområdena. Täcker de nämndens samtliga verksamhetsområden? Finns indikatorer som är relevanta och mätbara kopplade till målen?

2 Internkontroll

Nämnden redogör för riskanalysen kopplad till att uppnå målen. Finns några några problem/utmaningar med att uppnå målen?
Vilka delar av verksamheten speglar internkontrollplanen? Hur ofta görs avstämningar av de planerade kontrollerna?

3 Ekonomi och verksamhet lägesrapport

Nämnden redogör för det ekonomiska läget och helårsprognos samt belyser särskilt om det finns några risker/utmaningar för att ej nå en ekonomi i balans för helåret.

- Hur utvecklas de olika verksamheterna?
- Får nämnden löpande information om ekonomin per verksamhet och totalt för nämnden?
- Får nämnden information om ärendeflöden, köer, kompetensförsörjning?

4 Övrigt

- Har nämnden under året drabbats av viten från tillsynsmyndighet?
- Har nämnden någon pågående eller nyligen avslutad rättsprocess (t ex överklagad upphandling)?
- Har nämnden något överklagat nämndbeslut som kan få eller fått konsekvenser för verksamheten eller för ekonomin?
- Har någon större organisationsförändring genomförts nyligen eller har nyckelpersoner slutat?

Ovanstående frågeställningar går igenom mer grundligt om det finns ytterligare frågor utifrån nämndens svar till revisorerna.

5 Specifika frågor

Kompetensförsörjningsenheten:

- Hur tycker nämnden att kompetensförsörjningsenheten fungerar? Utveckla.

Coronapandemin:

- Har nämnden gjort en utvärdering av hanteringen i sina egna verksamheter?
- Har nämnden vidtagit några åtgärder för att förbättra sin beredskap?
- Är verksamheten fortsatt påverkad av Coronapandemin?
- Hur arbetar ni med avvikelshantering och systematiskt kvalitetsarbete?

6 Uppföljning av tidigare granskningar

7 Lista över grundläggande dokument

Grundläggande dokument som revisorerna vill ta del av **senast 2022-08-22**.

- Reglemente
- Verksamhetsplan

- Delegationsordning
- Attestordning
- Riskanalys internkontroll
- Riskmatris internkontroll

Bilaga 1: **Excelfil: Frågor från revisorerna att besvara senast 2021-08-22.**
Punkterna 1-4 i dagordningen motsvaras av ett antal frågor och frågorna i punkt 5 och 6 återfinns också i bilagan.

Målstyrning	Ja	Nej	Delvis	Nämndens kommentarer	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning (dnr/protokollsdatum)	Har revisorerna fått åtkomst till dnr. (243) förekommande fall?
Har nämndens reglemente ändrats under verksamhetsåret?		nej				
Har nämnden beslutat om egna nämndsspecifika mål där det tydligt framgår hur målen knyter an till KF:s övergripande mål?		nej		fokusområden identifierade.		
Hur har nämnden säkerställt att samtliga av fullmäktiges mål som berör nämnden beaktats?	ja			Genom diskussion och arbete i nämndsprocess under hösten/vintern 2021		
Hur har nämnden beslutat om indikatorer för att kunna kvantitativt mäta målpuppfyllelse/utfall?			delvis	Genom diskussion och arbete i nämndsprocess under hösten/vintern 2021 utformas vilka indikatorer som ska ingå.	ON2021-11-23 kommande beslut, ON2021-10-26 workshop	
Hur har nämnden beslutat om indikatorer för att kunna göra en sammanvägd bedömning av både indikatorers utfall och genomförda aktiviteter i verksamheten?	ja			Nämnden har beslutat i en process under hösten/vintern 2021. Dels via en workshop och dels i ett separat kommande beslutsärende där innehåll och inriktning på verksamhetsplan inkl. indikatorer har diskuterats.	ON2021-11-23 kommande beslut, ON2021-10-26 workshop	
Har nämnden beslutat om verksamhetsplanen i angiven tid?	ja				21ON350	
Har nämnden beslutat om verksamhetsrapporten i angiven tid?	ja				22ON123	

Har nämnden tagit del av uppföljning av måluppfyllelse	ja				22ON123	Sid 12(243)
Har nämnden under året tagit aktiva beslut om åtgärder vid brister i måluppfyllelse?			delvis	Frågan är svårbesvarad. Det är inte så nämnden jobbar. Nämnden fattar kontinuerligt beslut om olika åtgärder för att uppnå nytta/måluppfyllelse.		
Upplever nämnden att samverkan med andra nämnder och andra kommunala aktörer fungerar väl?	ja			Ja, nämnden upplever generellt samverkan fungerar väl.		
Bedömer nämnden att dess målstyrning är ändamålsenlig?			delvis	Frågan är något svårbesvarad. Frågan är delvis besvarad av POG:en. Nämnden anser dock att delar av kommunens målstyrning och verksamhetsstyrning behöver förtydligas och utvecklas vidare		
Hur görs bedömningen av måluppfyllelsen, dvs vad som anses uppfyllt, delvis uppfyllt, ej uppfyllt? Finns interna kriterier? (svar om det är förändrat från föregående år)Måluppfyllelse sker genom en samlad bedömning av alla kända faktorer.						
Vilka är de största utmaningarna för att bedriva verksamheten på ett tillfredställande sätt? (1) En mkt komplex verksamhet inom nämndens ansvarsområde med omfattande lagområden. HSL-området är ett sådant område som nu har särskilt fokus. (2) Förändringar inom (skärpning av) nationell lagstiftning inom lagområden är en utmaning. (3) Kompetensförsörjningen, bemanningsproblematik samt arbetsmiljön är helt centrala utmaningar för att klara uppdraget.						

Ekonomistyrning	Ja	Nej	Delvis	Nämndens kommentarer	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning (dnr/protokollsdatum)	Har revisorerna fått åtkomst till dnr. 1 Sid 13(243) förekommande fall?
Har nämnden lämnat synpunkter på mål och ramar? Om ja, vilka?	Ja			I samband med budgetdialogerna lämnades ett material in till KS och i det materialet återfinns även synpunkter på mål och ramar.		
Har nämnden fastställt en budget i balans?	Ja					
Vilka krav ställer nämnden på underlag (exempelvis innehåll och periodicitet) för att kunna följa upp verksamhet och ekonomi?				Månadsrapportering av ekonomi sker varje månad och väsentliga nyckeltal (ex lediga lägenheter, kö, sjukfrånvaro mm) presenteras även på nämndssammanträdet. Vid behov presenteras även mer djupgående underlag av verksamheten själva.		
Får nämnden tillräckliga underlag avseende ekonomi och verksamhetens utveckling för att kunna göra de prioriteringar och vidta de åtgärder som krävs för att nå en ekonomi i balans?				Ja, om underlag skulle saknas efterfrågar nämnden mer nyanserad beskrivning före eller på nästkommande nämndssammanträde		
Prognostiserar nämnden att nå en ekonomi i balans för året?	Ja					

Om nämnden prognostiserar ett underskott - har nämnden under året tagit aktiva beslut om åtgärder för att nå en ekonomi i balans?	-					Sid 14(243)
Har nämnden haft en kommunikation med KS om underskottet?	-					
Vilka stora ekonomiska flöden har nämnden? Hur stora är de i mnkr? Exempel: taxor, statsbidrag, personalkostnader, hyror				Nämnden har en budgetsomslutning på ca 1,6 mdkr. Personalkostnad ca 800 mnkr, köp av verksamhet ca 500 mnkr. Taxor ca 90 mnkr, hyror ca 50 mnkr, statsbidrag ca 60 mnkr		
Har det skett eller kommer det att ske någon förändring i kommunbidraget till nämnden? Omfördelning eller tillskott? Beskriv		Nej				
Har nämnden fått eller kommer att få statsbidrag, riktat eller generellt? Beskriv.	Ja			Omvårdnadsnämnden får varje år flera generella eller riktade statsbidrag. (Äldreomsorgslyftet, motverka ensamhet..., minska andelen sjuksökterskor på vård och		
Bedömer nämnden att ekonomistyrningen är tillfredsställande?	Ja					

Hur har nämnden anpassat verksamheten utifrån de förutsättningar som anges i budget? Ja, men det finns fortfarande en osäkerhet kring om nämnden får behålla en riktade statsbidraget på ca 41 mnkr (Satsningen på äldreomsorgen) efter 2022.

Sid 15(243)

Vilka är de största utmaningarna för att nå en ekonomi i balans? Utifrån kompetensförsörjningsutmaningen och den demografiska utvecklingen.

Internkontroll	Ja	Nej	Delvis	Nämndens kommentarer	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning (dnr/protokollsdatum)	Har revisorerna fått åtkomst till dnr: i förekommande fall?
Har riskanalys upprättats för verksamhetsåret utifrån mål?	ja			Skер genom områden för finansiella risker, Verksamhetsrisker samt Externa interna lagkrav/regelverk (detta för att få en samstämmighet och funktionalitet i internkontrollarbetet)	21ON394	
Har nämnden varit aktiv i genomförandet av riskanalysen? Om ja, hur?	ja			Genom utbildningstillfälle och informationsärdende under höst 2021, genom kommande beslut dec 2021 och genom beslut där riskanalys är underlag till beslut.		
Har internkontrollplan beslutats inom angiven tid?	ja				21ON394	
Hur har nämnden säkerställt att interkontrollplanen har fullständiga beskrivningar av risker, risknivå, kontrollmoment, kontrollmomentsansvarig och periodicitet?	ja			Genom beslut samt uppföljning av beslut		
Har nämnden beslutat om en internkontrollrapport inom angiven tid?				se nedan	21ON402	
Har nämnden löpande tagit del av uppföljning av den interna kontrollen? Vid vilka tillfällen och under vilken paragraf?		nej		ett informationstillfälle har skett under våren vid delår 1. inget beslutsärende enligt tidsplan.	2022-05-25 §14	

Har nämnden fattat beslut om åtgärder vid avvikelser i den interna kontrollen?		nej				Sid 17(243)
Hur arbetar nämnden och sektorledningen för att såväl nämndens förtroendevalda som nyckelpersoner i sektorn har tillräcklig kunskap samt involveras i arbetet med riskanalys och framtagande av intern kontrollplan?				se svar ovan rad 3. Inom sektorledningen har det arbetats med internkontroll gemensamt vid ett flertal tillfällen under hösten 2021 och våren 2022.		
Bedömer nämnden att den interna kontrollen är tillräcklig?	ja					
<p>Vilka är de största utmaningarna för att se till att den interna kontrollen är tillräcklig? Balansgången mellan tillit och kontroll - att vara en förutsättning och garant och tillgodose att kunder/Gävles invångare ska få sina behov och rättigheter tillgodesedda, samtidigt som kontroller ska ges rimliga förutsättningar. Nämnden och förvaltningen har ett stort omfattande ansvarsområde med många potentiella riskområden samt specifika risker. Det är alltid en utmaning att prioritera rätt. Nämnden och sektor välfärd måste fortsätta att utveckla kontrollmiljö via integrationer i BI-system.</p>						

Övrigt	Ja	Nej	Delvis	Nämndens kommentarer	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning (dnr/protokollsdatum)	Har revisorerna fått åtkomst till dnr.? förekommande fall?
Har nämnden under året drabbats av viten från tillsynsmyndighet? Hur stora belopp?		X		Inga viten under 2022		
Har nämnden någon pågående eller nyligen avslutad rättsprocess (t ex överklagad upphandling)?		X		Ingen pågående eller nyligen avslutad rättsprocess avseende upphandlingsärende		
Har nämnden något överklagat beslut som kan få eller fått konsekvenser för verksamheten eller för ekonomin?				Överklagade beslut får ekonomiska konsekvenser för ekonomin då de innebär ökade kostnader.		
Har någon större organisationsförändring genomförts nyligen eller har nyckelpersoner slutat?		X				
Hur redovisas viten gällande tillsynsärenden för nämnd? Redovisning sker kvartalsvis till nämnd gällande icke verkställda beslut. I samma redovisning framgår det om det finns några aktuella ärenden om utdömande av särskild avgift.						

Hur redovisas rättsprocesser i nämnd? Omvårdnadsnämnden tar del av ev domar.

Sid 19(243)

Hur redovisas överklagade beslut i nämnd? Det redovisas som ett delegationsbeslut . däremot går det att eftersöka i systemet. bifall och avslag redovisas i AFN

Uppföljning	Ja	Nej	Delvis	Nämndens kommentarer	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning (dnr/protokollsdatum)	Har revisorerna fått åtkomst till dnr. i förekommande fall?
Uppföljningsfrågor kring rekommendationer i grundläggande och fördjupad granskning föregående år samt fördjupningar tidigare i mandatperioden.						Sid 20(243)
Granskning av donationsfonder (2020)						
Har centralisering av administrationen skett till kommunstyrelsen?	X					
Har en digital ansökningsprocess skapats?	X					

Generella frågor - Välfärd	Ja	Nej	Delvis	Nämndens kommentarer	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning (dnr/protokollsdatum)	Har revisorerna fått åtkomst till dnr. i förekomst
Har nämnden rapporterat ej verkställda gynnandebeslut kvartalsvis under året till KF?				Ja, detta redovisas kvartalsvis till nämnd, kommunstyrelsen och revisionskontoret		
Har nämnden rapporterat ej verkställda gynnandebeslut kvartalsvis under året till Socialstyrelsen?				Enligt lag rapporteras detta till IVO inte till socialstyrelsen		
Har nämnden rapporterat ej verkställda gynnandebeslut kvartalsvis under året till kommunrevisionen?				Ja, detta redovisas kvartalsvis till nämnd, kommunstyrelsen och revisionskontoret		
Inom vilka områden upplever nämnden att det är svårt att verkställa gynnandebeslut och varför?	Inget svar i nuläget					

Beslutsärende: Ekonomisk
månadsrapport för
Omvårdnadsnämnden, augusti
2022

7

22ON113

Tjänsteskrivelse

2022-09-21

Diarienummer: 22ON113

Handläggare:

Anders Paulsen
026-17 90 95
anders.paulsen@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnd

Ekonomisk månadsrapport för omvårdnadsnämnden, augusti 2022

Förslag till beslut

Att godkänna den ekonomiska månadsrapporten för omvårdnadsnämnden avseende augusti 2022.

Ärendebeskrivning

Omvårdnadsnämnden redovisar ett resultat t.o.m. augusti 2022 på plus 10,3 mnkr.

Resultatet för hela Valfärd Gävle t.o.m. augusti 2022 är plus 12,9 mnkr.

De största negativa avvikelserna inom omvårdnadsnämndens verksamheter finns inom hemtjänst egen regi (-5,6 mnkr) och vård- och omsorgsboende i egen regi (-22,5 mnkr). Till stor del har dessa avvikelser att göra med en hög sjukfrånvaro under dec 2021 – feb 2022, pandemins fjärde våg, vilket har resulterat i väldigt höga personalkostnader i dessa verksamheter. Arbetet med bemannings- och schemaplanering kommer också att fortskrida under 2022, men är något försenat på grund av bemanningssituationen under sommaren och att arbetsgruppen har fått prioritera andra uppdrag, bland annat ofrivilligt delade turer.

De största positiva avvikelserna inom nämndens verksamhetsområden finns inom myndighetsfunktionen för lägre utförd hemtjänst än budget (20,8 mnkr). Har till stor del

att göra med att utförarna inte har kunnat utföra all beviljad tid under fjärde vågen av pandemin och att volymökningen har varit lägre än förväntat under de två första tertialen 2022.

Även köp av enskilda platser på vård- och omsorgsboenden avviker positivt (7,5 mnkr) under perioden. Då det finns flera lediga lägenheter hos de externa utförarna.

Det finns även en positiv avvikelse kring statsbidraget en god och nära vård från 2021 om 6,0 mnkr. Denna avvikelse är en engångsföreteelse och kommer inte förändras mer under året. Även den avsatta delen av statsbidraget - Säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer till nämnden externa utförare kommer inte att nyttjas fullt ut, vilket ger en positiv avvikelse på ca 4,0 mnkr.

Utifrån den information som finns vid prognostillfället så blir nämndens årsprognos plus 9,0 mnkr Detta trots att flera av nämndens verksamheter har haft en tuff start på året, utifrån den fjärde vågen av pandemin. Det här har resulterat i väldigt hög sjukfrånvaro, med många timvikarier, övertid och beordringar som resultat. På grund av nämndens positiva budgetavvikelser och lägre volymer ser nämnden inget behov av ett budgettillskott i dagsläget. Om omvårdnadsnämnden ser att det behovet förändras så kommer nämnden att återkomma till kommunstyrelsen för att äska medel för de ökade kostnaderna på grund av covid-19 pandemin.

Beslutsunderlag

I bifogad bilaga 1 redovisas omvårdnadsnämndens resultat för augusti 2022. Även investeringarna för hela 2022 och de ekonomiska effekterna av Covid-19 pandemin redovisas i bilagan.

Magnus Höjjer

Sektorchef

Sektor Välfärd

Månadsrapport till nämnd

Omvårdnadsnämnd

Augusti 2022

Diarienummer: 22ON113

Handläggare: Anders Paulsen

Innehållsförteckning

1 Resultatrapport	3
2 Resultat	3
3 Årsprognos	5
4 Investeringsverksamhet	7
5 Sammanfattande kommentarer till kommunstyrelsen (FU)	7

1 Resultatrapport

Omvårdnadsnämnden	Utfall	Budget	Avvikelse mot budget	Förändring %	Budget
	202201-202208	202201-202208		2021 / 2022	202201-202212
Intäkter					
Taxor och avgifter	60 375	58 167	2 209	5,6%	87 250
Hysesintäkter	31 232	30 420	812	2,8%	45 630
Statsbidrag	45 829	38 670	7 159	153,9%	58 005
Övriga intäkter	36 252	34 707	1 545	-6,9%	52 125
Kommunbidrag	901 935	901 935	-0	2,3%	1 352 903
Summa intäkter	1 075 622	1 063 899	11 724	0,0%	1 595 913
Kostnader					
Personalkostnader	-534 016	-538 008	3 992	-2,6%	-799 629
Inhyrd personal och konsulter	-19 212	-4 093	-15 119	245,2%	-6 140
Bidrag och transfereringar	-9 813	-779	-9 034	955,1%	-1 168
Köp av verksamhet och entreprenader	-323 806	-332 830	9 024	5,5%	-500 324
Hyror och fastighetskostnader	-100 440	-98 466	-1 974	4,5%	-147 844
Övriga kostnader	-21 504	-41 687	20 183	62,8%	-62 531
Material och förbrukning	-23 893	-19 812	-4 081	-37,6%	-29 718
Fordon och transporter	-10 765	-12 064	1 299	12,1%	-18 096
Måltider	-14 937	-14 282	-655	20,9%	-21 423
Avskrivningar och intern ränta	-6 978	-6 026	-952	41,8%	-9 040
Summa kostnader	-1 065 364	-1 068 048	2 684	2,8%	-1 595 913
Resultat	10 258	-4 149	14 407	0,0%	0

2 Resultat

Sammanfattning av resultatet för omvårdnadsnämnden, augusti 2022

Enligt bokföringen är det ackumulerade resultatet t.o.m. augusti plus 10,3 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period plus 14,4 mnkr.

Totalt under perioden har de ökade personalkostnaderna på grund av covid-19 pandemin uppgått till ca -8 mnkr.

Kommentarer och åtgärder till större avvikelser i resultatet t.o.m. augusti 2022

Vård- och omsorgsboende egen regi -22,5 mnkr (-14,7 mnkr maj)

(Ökade kostnader covid våbo: -6,0 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Vård- och omsorgsboenden i egen regi redovisar en negativ avvikelse mot budget med totalt minus 22,5 mnkr. Detta innefattar också hälso- och sjukvårdsenheterna inom kontor boende och specialdemens på Flemmingatan i Gävle.

- Ordinarie vård och -omsorgsboende som har en negativ budgetavvikelse med ca minus 10,1 mnkr. Till stor del har dessa avvikelser att göra med en hög sjukfrånvaro under dec 2021 – feb 2022, pandemins fjärde våg, vilket har resulterat i utbeordringar. Detta innebär höga personalkostnader i dessa verksamheter.
- Flemingatan (Våbo och specialdemens) avviker med minus ca 6,8 mnkr. Till stor del har dessa avvikelser att göra med en hög sjukfrånvaro under dec 2021 – feb 2022, pandemins fjärde våg. Vilket har resulterat i väldigt höga personalkostnader i dessa verksamheter.
- HSL-enheterna har en negativ budgetavvikelse med minus ca 5,6 mnkr. Här behöver

verksamheterna hyra sköterskor för att klara bemanningen och behovet kommer att fortgå under hela 2022.

Åtgärd till avvikelsen

Omvårdnadsnämnden kommer att återkomma till kommunstyrelsen om man skulle se ett behov av extra resurstillskott på grund av de höga kostnaderna för OB, övertid och vikarier med anledning av covid-19 pandemins fjärde våg. Arbetet med schema- och personalplaneringsgruppens stöd till chefer att genomföra schemaförändringar fortsätter under 2022. Utbildning i bemanningsekonomi för kontorets chefer genomfördes under hösten 2021 och återkommer som ett fokusområde under 2022, kopplat till schema- och personalplanering.

Hemtjänst egen regi, -5,6 mnkr (-7,4 mnkr maj)

(ca -2 mnkr covid)

Kommentar till avvikelsen

Kostnaderna för hemtjänsten i egen regi är 5,6 mnkr högre än budget för perioden. En stor anledning till de högre kostnaderna beror på ökade personalkostnader med anledning av kohortvård (covid-19 pandemin). Kohortvård bedrivs fortsatt, men enbart i de hemtjänstområden där det finns bekräftad eller misstänkt smitta. Detta innebär att en del hemtjänstområden kan återgå till normalläge avseende personalplanering.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd. Kostnaderna är till stor del en konsekvens av covid-19 pandemin och därav är ingen åtgärd aktuell i dagsläget.

Köp av plats Vård och omsorgsboende, 7,5 mnkr (4,4 mnkr maj)

Kommentar till avvikelsen

Kostnaderna för köp av platser på externa vård- och omsorgsboenden är 7,5 mnkr lägre än budget för perioden. De lägre kostnaderna beror på att flera av de externa utförarna har många lediga lägenheter på grund av covid 19-pandemin och därmed har köp av varit lägre under hela 2021 och är fortsatt lägre än det som planerades inför 2022.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd. Avvikelsen är den enskilt största positiva avvikelsen för nämnden.

Hemsjukvård, -5,7 mnkr (-3,1 mnkr maj)

Kommentar till avvikelsen

Kostnaderna för hemsjukvården är 5,7 mnkr högre än budget för perioden. De ökade kostnaderna avser OB, övertid på grund av hög sjukfrånvaro. En del av avvikelsen beror också på eftersläpande fakturering av inhyrda sjuksköterskor avseende 2021.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd än att bevaka avvikelsen gällande OB och övertid på grund av fjärde vågen av pandemin.

Hemtjänst myndighet, 20,8 mnkr (13,8 mnkr maj)

Kommentar till avvikelsen

Den största positiva avvikelsen inom nämndens verksamhetsområde finns inom myndighetsfunktionen och avser lägre utförd hemtjänst än budget (17,8 mnkr). Har till stor del att göra med att volymerna inte har ökat i den takt som budgeterades, samt att både interna och

externa utförarna inte har kunnat utföra all beviljad tid under fjärde vågen av pandemin. Kostnaderna för externt köpt hemtjänst är 3,3 mnkr lägre än förväntat för perioden.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd

Statsbidrag ej bokförda 2021, 6,0 mnkr (6,0 mnkr maj)

Kommentar till avvikelsen

Statsbidrag för God och nära vård som ej blev bokförda som intäkter under 2021, men kostnaderna för arbetet fanns under 2021.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd

Dagverksamhet, 1,8 mnkr (1,3 mnkr maj)

Kommentar till avvikelsen

Dagverksamheten har haft lägre kostnader på grund av restriktioner på grund av covid-19 under perioden jan-maj. Under denna period har färre kunder kunnat vara i verksamheten samtidigt. Detta har medfört lägre kostnader för resor, livsmedel och till viss del även vikariekostnader.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd

Gemensamma kostnader Rehab och Kurser, 2,1 mnkr (2,0 mnkr maj)

Kommentar till avvikelsen

Gemensamma kostnader för rehab och kurser avviker positivt med ca 2,1 mnkr. Denna avvikelse beror till stor del på att rehab-kostnaderna har belastat respektive verksamhet istället för centralt och att alla kurser som är planerade inte har genomförts ännu.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd

Statsbidrag ej utnyttjat 2021, 4,0 mnkr (2,0 mnkr maj)

Kommentar till avvikelsen

Statsbidrag för att säkerställa en god vård och omsorg av äldre (totalt 12,2 för externa och totalt 40,7 mnkr för hela Gävle kommun) har inte utnyttjats i den omfattning av externa utförare som omvårdnadsnämnden möjliggjorde för verksamhetsåret 2022. Endast ca 4 mnkr kommer att nyttjas och medför därmed att en del av egen regins kostnader kan täckas av dessa medel.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd

3 Årsprognos

Utifrån den information som finns vid prognostillfället så blir nämndens totala årsprognos plus 9,0 mnkr. Detta trots att flera av nämndens verksamheter har haft en tuff start på året, utifrån den fjärde vågen av pandemin. Det här har resulterat i väldigt hög sjukfrånvaro, med många timvikarier, övertid och beordringar som resultat. Omvårdnadsnämnden ser i dagsläget inget behov av resultatillskott, men om behov uppstår får nämnden återkomma till

kommunstyrelsen för extra resurstillskott på grund av de höga kostnaderna för OB, övertid och vikarier med anledning av covid-19 pandemins fjärde våg.

Prognos per avvikelse

Vård- och omsorgsboende egen regi, -28,0 mnkr

(varav våbo -20 mnkr, HSL -8 mnkr)

(Ökade kostnader covid våbo: -6,0 mnkr)

Kommentar till prognosen

Vård- och omsorgsboenden i egen regi innefattar också hälso- och sjukvårdsenheterna inom kontor boende och specialdemens på Flemminggatan i Gävle och har haft höga kostnader i början av året till största del beroende på pandemins fjärde våg. De ökade kostnaderna beräknas bli ca 28 mnkr högre än budget (inkl. covid 19).

Avvikelsen beror till stor del på bemanningssituationen under huvudsemesterperioden, då verksamheten inte fick tillgång till vikarier enligt den planering som gjorts. Personalbristen som uppstod har hanterats med beordring av ordinarie medarbetare samt i några fall avbruten eller senarelagd semester med särskild ersättning som kompensation. Även arbetet med schema- och personalplanering har försenats något då arbetsgruppens resurser har fått prioritera de politiska uppdragen avseende minskat heltidsmått för nattarbete samt avskaffande av ofrivilliga delade turer.

Omvårdnadsnämnden ser i dagsläget inget behov av resultattillskott, men om behov uppstår får nämnden återkomma till kommunstyrelsen för extra resurstillskott på grund av de höga kostnaderna för OB, övertid och vikarier med anledning av covid-19 pandemins fjärde våg.

Hemtjänst egen regi, -8,0 mnkr

(ca -2 mnkr covid)

Kommentar till prognosen

Kostnaderna för hemtjänsten i egen regi har varit högre än förväntat och beror på ökade personalkostnader med anledning av kohortvård (covid-19 pandemin). Kohortvård bedrivs fortsatt, men enbart i de hemtjänstområden där det finns bekräftad eller misstänkt smitta. Detta innebär att en del hemtjänstområden kan återgå till normalläge avseende personalplanering.

Köp av plats Vård och omsorgsboende, 10,0 mnkr

Kommentar till prognosen

Kostnaderna för köp av platser på externa vård- och omsorgsboenden beräknas bli 10,0 mnkr lägre än planerat för 2022. Flera av de externa utförarna har många lediga lägenheter på grund av covid 19-pandemin och därmed har köp av varit lägre under hela 2021 och kommer fortsatt också vara lägre än det som planerades inför 2022.

Hemsjukvård, -8,0 mnkr

Kommentar till prognosen

De ökade kostnaderna inom hemsjukvården, avseende OB, övertid med anledning av hög sjukfrånvaro beräknas bli 8,0 mnkr högre än planerat. Även ökade kostnader för inhyrda sköterskor är med i denna prognos.

Hemtjänst myndighet, 22,0 mnkr

Kommentar till prognosen

De lägre kostnaderna för utförd hemtjänst beräknas bli ca 22 mnkr än planerat på helåret 2022. Detta har till stor del att göra med att både interna och externa utförarna inte har kunnat utföra all beviljad tid under fjärde vågen av pandemin och att volymerna är något lägre än planerat för helåret.

Statsbidrag ej bokförda 2021, 6,0 mnkr

Kommentar till avvikelsen

Statsbidrag för God och nära vård som ej blev bokfört under 2021, bidrar till att nämndens resultat blir 6 mnkr bättre under 2022.

Dagverksamhet, 2,0 mnkr

Kommentar till avvikelsen

Dagverksamheten har haft lägre kostnader på grund av restriktioner på grund av covid-19 under perioden jan-maj. Nu är dock verksamheten åter i normal drift.

Statsbidraget säkerställa en god vård och omsorg av äldre, 8,0 mnkr

Kommentar till avvikelsen

Med anledning av att externa utförare inte ansökte om att få ta del av statsbidraget - Säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer i den omfattning som omvårdnadsnämnden möjliggjorde, så medför det att vissa kostnader (negativa avvikelser i prognosen) inom nämndens verksamhet kan täckas av detta statsbidrag.

4 Investeringsverksamhet

Utfallet på investeringsverksamheten är till och med augusti 2,7 mnkr av den totala budgeten på 13,8 mnkr. Alla medel är tänkta att användas under verksamhetsåret. Omvårdnadsnämnden hade i bokslutet 2021 kvar pengar till investeringar som inte användes under året, uppgående till totalt ca 5,0 mnkr. Fullmäktige beslutade om en överföring av detta belopp till 2022 under våren 2022.

5 Sammanfattande kommentarer till kommunstyrelsen (FU)

Resultat / Årsprognos/Investeringsverksamhet

Omvårdnadsnämnden redovisar ett resultat t.o.m. augusti 2022 på plus 10,3 mnkr.

Resultatet för hela Välfärd Gävle t.o.m. augusti 2022 är plus 12,9 mnkr.

De största negativa avvikelserna inom omvårdnadsnämndens verksamheter finns inom hemtjänst egen regi (-5,6 mnkr) och vård- och omsorgsboende i egen regi (-22,5 mnkr). Till stor del har dessa avvikelser att göra med en hög sjukfrånvaro under dec 2021 – feb 2022, pandemins fjärde våg. Vilket har resulterat i väldigt höga personalkostnader i dessa verksamheter. Arbetet med bemannings- och schemaplanering kommer också att fortskrida under 2022, men är något försenat på grund av bemanningssituationen under sommaren och att arbetsgruppen har fått prioritera andra uppdrag, bland annat ofrivilligt delade turer.

De största positiva avvikelserna inom nämndens verksamhetsområden finns inom myndighetsfunktionen för lägre utförd hemtjänst än budget (20,8 mnkr). Har till stor del att göra med att utförarna inte har kunnat utföra all beviljad tid under fjärde vågen av pandemin och att volymökningen har varit lägre än förväntat under de två första tertialen 2022.

Även köp av enskilda platser på vård- och omsorgsboenden avviker positivt (7,5 mnkr) under

perioden. Då det finns flera lediga lägenheter hos de externa utförarna.

Det finns även en positiv avvikelse kring statsbidraget en god och nära vård från 2021 om 6,0 mnkr. Denna avvikelse är en engångsföreteelse och kommer inte förändras mer under året. Även den avsatta delen av statsbidraget - Säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer till nämnden externa utförare kommer inte att nyttjas fullt ut, vilket ger en positiv avvikelse på ca 4,0 mnkr.

Utifrån den information som finns vid prognostillfället så blir nämndens årsprognos plus 9,0 mnkr Detta trots att flera av nämndens verksamheter har haft en tuff start på året, utifrån den fjärde vågen av pandemin. Det här har resulterat i väldigt hög sjukfrånvaro, med många timvikarier, övertid och beordringar som resultat. På grund av nämndens positiva budgetavvikelser och lägre volymer ser nämnden inget behov av ett budgettillskott i dagsläget. Om omvårdnadsnämnden ser att det behovet förändras så kommer nämnden att återkomma till kommunstyrelsen för att äska medel för de ökade kostnaderna på grund av covid-19 pandemin.

Beslutsärende:
Verksamhetsrapport delår 2 år
2022 med årsprognos för
Omvårdnadsnämnden

8

22ON209

Tjänsteskrivelse

2022-09-22

Diarienummer: 22ON209

Handläggare:

Martin Wagner
026-17 92 27
martin.wagner@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnden

Verksamhetsrapport delår 2 år 2022 med årsprognos för Omvårdnadsnämnden

Förslag till beslut

Att godkänna verksamhetsrapport delår 2 år 2022 för Omvårdnadsnämnden, samt

Att överlämna verksamhetsrapporten till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Verksamhetsrapport delår 2 år 2022 avser verksamheten som bedrivits perioden januari – augusti 2022. Den är upprättad i enlighet med givna anvisningar.

I verksamhetsrapporten sker en avstämning av status för Omvårdnadsnämndens mål inklusive de indikatorer som är kopplade till målen. Avstämning sker också av status för de uppdrag som kommunfullmäktige riktat till Omvårdnadsnämnden.

Det ackumulerade resultat t.o.m. augusti är 10,3 mnkr. Årsprognosen för 2022 är 9,0 mnkr.

Magnus Höjjer

Sektorchef

Sektor Valfärd

Handläggare: Martin Wagner
2022-09-22 Sid 35(243)
Dnr 22ON209

Verksamhetsrapport delår 2 2022

Omvårdnadsnämnd

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av de väsentligaste händelserna	4
2	Målanalys.....	4
2.1	Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen.....	4
2.2	Ett klimatneutralt Gävle 2035.....	10
3	Uppföljning av politiska uppdrag.....	11
3.1	Omvårdnadsnämnden uppdras att fullfölja nödvändiga och identifierade effektiviseringsåtgärder.....	11
3.2	Omvårdnadsnämnden uppdras att tillsammans med Kommunstyrelsen fortsätta arbetet med bemanning och kompetensförsörjning på ett sätt som ökar kommunens attraktivitet som arbetsgivare, säkerställer att betydligt fler medarbetare i Gävle kommun erbjuds trygga anställningsvillkor och att andelen tim- och korttidsvikarier tydligt minskar. Den statliga finansieringen för ändamålet ska säkras. Samverkan med kommunstyrelsens HR-enheter ska stärkas så att alla tillsammans planerar för att bidra till de politiska målsättningarna. En gemensam genomförandestrategi med kvantitativa delmål under året ska tas fram under Q1.	11
3.3	Omvårdnadsnämnden uppdras att tillsammans med Kommunstyrelsen avskaffa ofrivilliga delade turer inför 2023. Uppdraget ska inledas med en analys som belyser konsekvenser, möjligheter och utmaningar. Nämnderna ska gemensamt ta fram en handlingsplan utifrån analysen som beskriver hur genomförandet ska ske. Uppdraget ska samordnas med pågående uppdrag kopplade till framgångsrik kompetensförsörjning och kompetensutveckling för äldreomsorgen samt med ”Använd Kompetensen Rätt” (AKR). Förutsättningar för ett gott medarbetar- och ledarskap ska präglade genomförandet och arbetet ska resultera i mer individuellt anpassade insatser och högre kvalitet för brukaren/ kunden. För detta finns medel avsatta under Kommunstyrelsens finansförvaltning som kan äskas när handlingsplan och finansieringsbehov kan återrapporteras.	12
3.4	Omvårdnadsnämnden uppdras att i samverkan med Kommunstyrelsen säkerställa att Äldreomsorgslyftet genomförs så att all statlig finansiering kan nyttjas. Parallellt ska det utredas hur utbildningsinsatser för såväl sjuksköterskor som specialistsjuksköterskor kan möjliggöras.	12
3.5	Omvårdnadsnämnden uppdras att aktivt arbeta för att Gävle kommun i nära samverkan med Region Gävleborg utveckla arbetet	

med god och nära vård. Ett särskilt fokus bör läggas på förebyggande insatser som stärker den äldre att bibehålla god hälsa. Utöver förebyggande arbete ska en mer tillgänglig, närmare vård, tillsammans med nya arbetssätt och utökad samverkan, innebära att resurserna inom vård och omsorg kan användas bättre och därmed räcka till fler. 13

3.6 Omvårdnadsnämnden uppdras att delta i arbetet med att utveckla fler boendelösningar för äldre. 13

3.7 Omvårdnadsnämnden uppdras att utreda stärkt samverkan med föreningsliv/ideell sektor kring träffpunkter för äldre. 14

4 Uppföljning av privata utförare 14

5 Resultat/ årsprognos/ investeringar 14

5.1 Kostnadsökningar – inflationen 16

6 Förväntad utveckling.....16

Bilagor

Bilaga 1: ON Bilaga 1 Ekonomisk månadsrapport, augusti 2022

1 Sammanfattning av de väsentligaste händelserna

Pandemins fjärde våg påverkade nämndens verksamheter i inledning av 2022 som framkommer av delårsrapporten. Detta medförde höga sjukskrivningstal och stor belastning på de personella resurserna.

Arbetet med ett förbättrat arbete med hälso- och sjukvårdsfrågorna fortgår inom sektorn. Syftet är att höja kvaliteten, tydliggöra ansvar och minska sårbarheten.

En utvärdering av hur verksamheterna inom nämndens ansvarsområde har hanterat pandemin har påbörjats med extern konsult.

2 Målanalys

2.1 Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen

—

- Omvårdnadsnämnden har kunden i centrum med fokus på tillgänglighet och ett självständigt liv. Kunden ska kunna bibehålla självständighet i så hög utsträckning som möjligt. Verksamheten ska därför anpassas efter kundens behov och denna ska erbjudas god och nära vård
- Omvårdnadsnämnden verkar för att kunderna ska ha inflytande och erbjudas sociala sammanhang samt motverka ensamhetsproblematik.

Allmänt

Bemanningsituationen har präglat arbetet under sommaren. Det antal vikarier som beställdes inför sommaren har inte levererats. Så sent som v 32 erhöll verksamheten nyrekryterade vikarier. Det har dessutom förekommit så stora brister i vikariernas språkkunskaper att enhetschef valt att avbryta deras vikariat. Sommaren uppfattas som mycket ansträngd. Vanligt förekommande med beordring samt att enhetschef, planerare och samordnare har arbetat direkt mot kund för att lösa bemanningssituationen.

Svårigheterna att bemanna såväl kortare som längre vikariat har resulterat i att insatser hos kund ej har kunnat utföras som planerat. Insatser har ställts in eller flyttats fram. Detta innebär utöver en pressad arbetssituation; missnöjda kunder och anhöriga samt ett intäktsbortfall för hemtjänst egen regi motsvarande 1,5 mnkr.

Bristande språkkunskaper hos vikarier samt avsaknad av vikarier medförde att hemsjukvården drastiskt minskade delegeringar under sommaren. Hälso- och sjukvårdsinsatser har utförts av leg personal men detta medförde ett personalbehov vilket inte förutsågs inför sommaren. Det ökade personalbehovet, sjuksköterskor, löstes med stöd av hysjsjuksköterskor vilket i sin tur leder till ökade kostnader för verksamheten.

Sommarens bemanningssituation har resulterat i ett flertal avvikelser.

Under året har verksamheterna hanterat fem sk extraordinära händelser; två snöstormar, avbrott trygghetstelefonti samt 2 avbrott i TESapp. Dessa händelser har fått konsekvenser i form av ökad beredskap, framtagande av särskilda åtgärdskort för varje profession sorterat under olika rubriker tex vädervarning snöfall. Dessa har tagits fram utifrån en lärandeprocess extraordinära händelser.

De extra ordinära händelserna har ställt stora krav på chefernas förmåga att samverka. Bl a

flytta resurser för att säkerställa produktion. Det goda samarbetet har fortsatt. Framförallt hemtjänst och hemsjukvård har upprättat goda samverkansformer för samarbete och för att garantera patientsäkerhet.

Ett förbättringsarbete inom hemsjukvård har pågått sedan hösten 2021, men fortsatt under aktuell period. Detta har fokuserat på ökad patientsäkerhet, kontinuitet och delaktighet. Två områden har skapats för samlokalisering, förbättrad personalplanering, ökad resurseffektivitet. Detta har haft stor framgång.

Nämndens verksamheter - fokusområden och aktiviteter för måluppfyllelse

Tillgänglighet inom Myndighetskontoret:

Enheter inom Myndighetskontoret arbetar i team där man tar gemensamt ansvar för kund för att öka tillgängligheten, samtidigt som det i största möjliga mån upprätthålls god kontinuitet för kund. I varje team finns en mottagningshandläggare som tar emot alla inkomna ärenden. Biståndshandläggare återkopplar till kund oftast samma dag, men högst inom fem arbetsdagar.

Uppföljningar på verksamhetens initiativ:

Efter ett gediget grundarbete i systemet Treserva arbetar nu varje team systematiskt med uppföljningar på Myndighetens initiativ. Förutom det arbetar varje team kontinuerligt med uppföljningar när förändringar av kunds behov uppmärksammas av interna och externa samverkanspartners.

Målformulering:

Utbildning i målformulering i utredningsmetodiken IBIC har genomförts av enheternas IBIC coacher. Kunderna kommer därför i större utsträckning vara delaktiga i sitt biståndsbeslut.

Fortsatt deltagande i hemvården:

Utvärdering sker enligt rutin.

Utskrivningar från slutna vård:

Processerna från slutna vården sker i snabb takt. En tendens är att allt fler kunder beviljas vård- och omsorgsboende direkt från slutna vård vilket kräver snabb handläggningstid, snabbare beläggning, krav på att anhöriga agerar snabbt vid erbjudande och snabbt emottagande av kunder på vård- och omsorgsboendena.

En väg in från mobila teamet:

För snabb hantering av ärendena har Mobila teamet en väg in till ett handläggarteam. I dessa ärenden är det planeringsteamet som hanterar ansökningarna.

För att motverka ensamhetsproblematik och få ta del av sociala sammanhang kan insatser såsom dagliga tillsyner, dagverksamhet, social aktivitet samt avlösningvistelse beviljas. I kontakterna med medborgarna informerar biståndshandläggarna kring icke biståndsbedömda verksamheter som Träffpunkter och Anhörigcenter.

Vård- och omsorgsboenden samt hemtjänst i ytterområden

Nattfastemätningar har genomförts på vård- och omsorgsboendena. PPM-mätningar (punktprevalensmätning) har genomförts på flera boenden gällande basala hygienrutiner och klädregler. Kvalitetsgranskning av läkemedel är inplanerad för samtliga verksamheter under 2022. En verksamhet är granskad.

BPSD-administratörsutbildningar har genomförts av demenssamordnare, där medarbetare på vård- och omsorgsboenden deltagit. Verksamheter arbetar aktivt med BPSD och demensteamet (samordnare och undersköterska) har besökt flera verksamheter för utbildning och handledning.

Värdegrunden och att bryta ner den i det dagliga arbetet har varit tema på ett möte med samtliga kontorets chefer under delår 1. Verksamheterna har sedan arbetat med detta på

arbetsplatsträffar, där frågeställningar om hur vi efterlever värdegrund med samarbete, kvalitet och bemötande reflekteras och diskuteras. Förbättringsområden dokumenteras och följs upp.

Alla verksamheter har ändrat sina scheman utifrån det nya heltidsmättet för nattarbete samt de nya schemaprinciperna som innebär kortare nattpass och/eller färre nattpass i följd. Förändringen har också inneburit att dag- och kvällspersonal har fått ändrade arbetstider. Schema- och personalplaneringsgruppen har varit behjälpliga i förändringsarbetet.

Arbete med tydliggörande av planeringens betydelse och aktivt användande av TES pågår och även här har schema- och personalplaneringsgruppen varit delaktiga och utbildat enhetschefer i TES.

Gävle kommun är finskt förvaltningsområde och det finns lagkrav på finsktalande personal och att kunna tillhandahålla äldreomsorg på finska. För vård- och omsorgsboendet Furugårdens finska avdelning skedde det under 2021 en stor omstrukturering av personal och det har varit svårt att nyrekrytera finsktalande personal med adekvat utbildning. En aktivitet som genomförts för att förbättra denna måluppfyllelse är att inom ramen för språk- och kulturprojektet inom finskt förvaltningsområde företa en resa till Finland.

Hälso- och sjukvårdsenheten

Teamsamverkan har varit i fokus i syfte att säkerställa både kontinuitet för kund samt samverkan mellan verksamhetsområdena våbo och funktionsnedsättningsområdet.

Anhörigcenter

Anhörigcenter kommunicerar sina programblad om aktiviteter och föreläsningsserier genom olika lätt tillgängliga kanaler för att nå så många anhöriga som möjligt. Anhörigcenter fortsätter att utveckla digitala lösningar vid grupper, samtal och föreläsningar med syfte att vara lätt tillgängliga så fler kan ta del av utbudet. Tillsammans med Regionen planeras start av anhöriggrupp för de som har en närstående med postcovid.

Anhörigcenter arbetar ständigt med att upprätthålla och skapa gott samarbete internt med kommunens verksamheter och med volontärer, föreningar, organisationer, regionen och studieförbund. Under delår 1 har en uppdragsbeställning tagits fram och från och med 1 maj påbörjas ett utvecklingsarbete med att skapa digitala träffpunkter i nära samarbete med befintliga träffpunkter.

Det förebyggande arbetet med fokus på aktiviteter för att motverka ensamhet samt att utöka möjligheter till rörelse och motion

Inom Trygghetsboendenas träffpunkter genomförs husråd där aktiviteter och genomförande planeras. Det finns idé- och förslagslådor för att skapa inflytande och delaktighet.

Inom Träffpunkterna på Kaplansgatan och Brunngatan sker en planering av aktiviteter och genomförande tillsammans med representanter från deltagarna två gånger per termin. Idélådor finns där deltagare kan lämna förslag på önskade aktiviteter mm. De områdesvisa träffpunkterna i Bomhus och Sätra har månatliga möten tillsammans med föreningar och organisationer som är verksamma mot seniorer där det är öppet för alla utan krav på medlemskap.

Gemensamma aktiviteter erbjuds varje månad i samarbete med bland andra Gavlegårdarna, IK Hüge, Röda korset, PRO, ABF, Bilda, Bomhus Folkets hus, SPF, Bomhus hembygdsförening och Svenska kyrkan. Genom samarbete med Attendos vård och omsorgsboende i Bomhus och med dagverksamheten i Sätra har vi möjlighet att bredda utbud av aktiviteter.

Under delåret har en plan för fortsatt utveckling av volontärverksamheten arbetats fram. Bland annat planeras det för utbildning till medarbetare inom olika verksamheter som tar emot volontärer. Volontärsamordningen har stärkts upp med 1.00 årsarbetare på uppdrag av kommunledningen med syfte att samordna volontärer som vill hjälpa människor som flytt från

Ukraina.

Under delår 1 har en uppdragsbeställning arbetats fram och en uppdragsledare rekryteras för att utreda möjligheterna till att utveckla fler mötesplatser för äldre i olika stadsdelar och göra en översyn av behoven av dagverksamhet, inriktning och omfattning. Uppdragsledaren finansieras av statsbidrag.

Inom Stöd i hemmets verksamheter har följande fokusområden prioriterats för att nå nämndens mål:

Kontinuitet, resurseffektivitet, teambaserat arbetssätt, samverkan och kompetensutveckling.

Aktiviteter för att nå nämndens mål:

Kontinuitet

Översyn av schema utifrån kundens behov i dialog med kontaktperson för att skapa hög kontinuitet hos kund pågår. Schemaläggning utgår från blockplanering för att optimera kontinuitet.

Minska sjukfrånvaro genom systematiskt arbetsmiljöarbete. Kompetensutvecklingsinsatser inom HR området, riktat till enhetschefer, pågår. Under aktuell period har korttidssjukfrånvaro minskat.

Förbättringsarbete inom hemsjukvård med uppdelning i två områden ger underlag till ökad kontinuitet.

Synbara effektmål under årets första kvartal är minskad korttidssjukfrånvaro. En mycket intressant iakttagelse är att när korttidssjukfrånvaron minskar syns en korrelation i form av minskade avvikelser såväl fall- som läkemedelsavvikelser. Detta kommer verksamheterna att följa under helår 2022. En snabb analys är att minskad korttidsfrånvaro leder till såväl ökad kontinuitet som ökad patientsäkerhet i form av färre avvikelser.

Resurseffektivitet

Översyn och uppdatering TES planering utifrån geografiska områden för optimerad ruttplanering. Detta är grund för ökad nyttjandegrad inom verksamheten. Nyttjandegraden har ökat under årets första kvartal. (se under indikatorer)

Total intern kapacitet nyttjas utifrån verksamhetsgemensam teamslänk. Genom att kontrollera samtliga enheters resurser och eventuell överkapacitet minskar behov av timvikarier. Kontroll av teamslänk innan beställning till bemanningsenheten.

Teambaserat arbetssätt och samverkan

Utveckling av nytt arbetssätt kring utskrivnings- och uppföljningsprocessen pågår. Detta utformas i samarbete mellan ansvariga verksamhetschefer hemtjänst, hemsjukvård samt myndighet.

Antal forum där hemsjukvård finns representerade för ökad samverkan har ökat. Detta gäller framför allt forum där region Gävleborg finns med samt privata samarbetspartners. Detta ger positiv utväxling avseende delaktighet och utveckling av God och Nära vård. Hemvårdsträffar genomförs regelbundet enligt rutin. Pågår inom samtliga enheter.

Kompetensutveckling

21 medarbetare deltar i Äldreomsorgslyftet. Utbildning pågår tom december 2022. Detta resulterar i 21 nya undersköterskor till verksamhetsområde hemtjänst.

Utifrån komplexiteten att arbeta i annans hem har medarbetare inom hemtjänst erbjudits och deltagit i digital utbildning; hushållsskola. Aktiviteten pågår. Uppdatering av checklistor

introduktion pågår.

Kompetensutveckling för medarbetare utgår från enheternas behov. Det finns möjlighet för medarbetare att ta del av digitala utbildningar genom Kompetensen. Det varierar mellan enheterna vilka utbildningar som har genomförts; demens, genomförandeplaner, förflyttningsteknik, trycksår är att nämna några.

Dagverksamheter och förebyggande verksamheter inom Förebyggande och kompetens:

Verksamheter som här rapporterar till Omvårdnadsnämnden är dagverksamheterna i Sätra, Bomhus, Brynäs och Valbo, förebyggande verksamheterna som innefattar anhörigstöd, träffpunkter, trygghetsvårdar, personliga ombud samt volontärsamordnare.

Den förebyggande verksamheten har tagit krafttag i ytterligare utveckling av samverkan med civilsamhälle.

Covid-restriktionerna som kraftigt begränsade dagverksamheternas möjligheter att ge kunder och anhöriga stöd har sedan månadsskiftet maj/juni mildrats men pandemin fortsätter ändå att påverka verksamhetens innehåll. Dagverksamheterna har i augusti 161 kunder (somatik 51 st och demens 110 st). 16 kunder står i kö.

Aktiviteter inom kontor förebyggande och kompetens:

Dagverksamheten på Brynäs har startat upp och utökat samarbetet med hemtjänst Brynäs och avlösningstvisten på Bergmästargården.

Dagverksamheterna har under sommaren erbjudit kunderna ute aktiviteter. Via medel från Ericsonska har utflykter till Engeltofta också anordnats.

Förebyggande verksamheten kommunicerar sina programblad om aktiviteter och föreläsningsserier genom olika lätt tillgängliga kanaler för att nå så många anhöriga som möjligt. Anhörigcenter fortsätter att utveckla digitala lösningar vid grupper, samtal och föreläsningar med syfte att vara lätt tillgängliga så fler kan ta del av utbudet. Tillsammans med Regionen planeras start av anhörigrupp för de som har en närstående med postcovid.

Den 1 maj påbörjades ett utvecklingsarbete med att skapa digitala träffpunkter i nära samarbete med befintliga träffpunkter. Uppdragsledaren finansieras med statsbidrag. Inledningsvis har det genomförts omvärldsbevakning samt test/utbildning av utrustning. Två referensgrupper har bildats, en i centrala Gävle och en i Hedesunda. Inom verksamhetens träffpunkter finns strukturer för att delaktiggöra kunderna i vilka aktiviteter som ska genomföras.

Omfattande samarbete sker med föreningar och organisationer som är verksamma för seniorer där flera olika aktiviteter kan erbjudas. Ex: Gavlegårdarna, IK Hüge, Röda korset, PRO, ABF, Bilda, Bomhus Folkets hus, SPF, Bomhus hembygdsförening och Svenska kyrkan. Under delåret har en plan för fortsatt utveckling av volontärverksamheten arbetats fram. Bland annat planeras det för utbildning till medarbetare inom olika verksamheter som tar emot volontärer.

Analys indikatorer och måluppfyllelse

Nämndens verksamheter har en mängd aktiviteter för att kunderna ska ha inflytande och erbjudas sociala sammanhang samt motverka ensamhetsproblematik samt att det förebyggande arbetet med fokus på aktiviteter för att motverka ensamhet samt att utöka möjligheter till rörelse och motion ska vara adekvat.

Indikatorer följs upp på helårsbasis. Socialstyrelsens brukarundersökning är klar under hösten och rapporteras vid delår 3.

Bedömning av måluppfyllelse sker samlad vid helår. Bedömning grundas på en samlad bedömning utifrån samtliga rådande faktorer som t ex status i enskilda ingående verksamheter inklusive genomförande av aktuella aktiviteter av betydelse, ev. omvärldsfaktorer av betydelse för verksamhetens genomförande, indikatorer, etc.

För delår 2 saknas förutsättningar att bedöma status för måluppfyllelse

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Andel äldre som uppger att personalen alltid eller oftast tar hänsyn till åsikter och önskemål. Hemtjänst	—	90 %		● Uppnås
Andel äldre som uppger att personalen alltid eller oftast tar hänsyn till åsikter och önskemål. Vård- och omsorgsboende	—	82 %		● Uppnås
Andel äldre som uppger att de alltid eller oftast kan påverka vilka tider de får hjälp av personalen. Hemtjänst	—	65 %		● Uppnås
Andel äldre som anger att de alltid eller oftast kan påverka vilka tider de får hjälp av personalen. Vård- och omsorgsboende	—	65 %		● Uppnås
Andel äldre på vård och omsorgsboende som är mycket eller ganska nöjda med de aktiviteter som erbjuds	—	73 %		● Uppnås
Andel äldre som uppger att det känns mycket eller ganska tryggt på vård- och omsorgsboendet	—	92 %		● Uppnås
Utvecklingsindikator - Förebyggande arbete	—			● Uppnås

2.2 Ett klimatneutralt Gävle 2035

Nämndens/bolagets verksamheter

Välfärd Gävle jobbar fokuserat med fossilfria transporter och målet Gävle kommunkoncerns drivmedelsförbrukning inklusive upphandlingar där transporter ingår ska vara 100% fossilfria 2025. Arbetet med att ta fram handlingsplaner kommer bedrivas under hösten 2022 för att därefter inleda genomförandet av dessa under 2022 - 2025, dvs huvuddelen av detta arbete är framåtriktat och kommer inte ge resultat under 2022. Miljöpåverkan från transporter är en stor miljöaspekt för sektorn där vi har stor rådighet men som kräver ett fokuserat och systematiskt omställningsarbete. Det här arbetet berör alla delar inom Välfärd Gävle.

Projektet ökad cirkularitet i Gävle kommun:

Välfärd Gävle deltar både i styrgrupp och projektgrupp. Goda exempel finns redan idag hos exempelvis Möbelpoolen. Utöver det kan det finnas resursflöden inom Välfärd Gävles verksamheter som skulle kunna vara intressant för förstudien att kartlägga och föreslå utveckling kring. Exempelvis möbler för de som flyttar in/ut på ett vård- och omsorgsboende eller inköp, distribution, lager och förbrukning av förbrukningsmaterial. Även denna del har en långsiktig dimension bortom året, men är värd att här rapportera då den ger ett sammanhang.

De aktiviteter som idag arbetas aktivt med och som på olika vis bidrar till att uppnå målet "Ett klimatneutralt Gävle 2035" är i övrigt, t ex:

- Tidigare fysiska möten har ersatts med digitala i mycket hög utsträckning. Detta medför mindre resande och minskad påverkan på miljön.
- Bilar som tankas med diesel tankas from 2021 med miljödiesel. Detta innebär 90 % lägre utsläpp.
- Bilar som byts ut, byts ut till elbil.
- Matsvinnsmätningar
- Digitalisering av verksamheter och arbetssätt pågår i sektorn på olika sätt, vilket indirekt bedöms komma ge olika positiva effekter på transporter och pappershantering, mindre användning av plast osv.

Bedömning över status "måluppfyllelse" vid delår 2 är att målet är delvis uppfyllt då flera av aktiviteterna är på längre sikt bortom 2022.

Analys av måluppfyllelse

Bedömning av måluppfyllelse sker samlat vid helår. Bedömning grundas på en samlad bedömning utifrån samtliga rådande faktorer som t ex status i enskilda ingående verksamheter inklusive genomförande av aktuella aktiviteter av betydelse, ev. omvärldsfaktorer av betydelse för verksamhetens genomförande, indikatorer, etc.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Uppnådda delmål	—	100%		 Uppnås delvis

3 Uppföljning av politiska uppdrag

3.1 Omvårdnadsnämnden uppdras att fullfölja nödvändiga och identifierade effektiviseringsåtgärder.

Uppföljning uppdrag Omvårdnadsnämnd

Uppdrag att genom förbättrad schemaläggning – personalplanering i en kontorsgemensam verksamhet (Boende samt Stöd i hemmet) fortgår under 2022. I arbetet ingår utbildningsinslag (chefer och samordnare) kring system, program och schemakonstruktion, och fokus på kundernas och verksamheternas behov.

3.2 Omvårdnadsnämnden uppdras att tillsammans med Kommunstyrelsen fortsätta arbetet med bemanning och kompetensförsörjning på ett sätt som ökar kommunens attraktivitet som arbetsgivare, säkerställer att betydligt fler medarbetare i Gävle kommun erbjuds trygga anställningsvillkor och att andelen tim- och korttidsvikarier tydligt minskar. Den statliga finansieringen för ändamålet ska säkras. Samverkan med kommunstyrelsens HR-enheter ska stärkas så att alla tillsammans planerar för att bidra till de politiska målsättningarna. En gemensam genomförandestrategi med kvantitativa delmål under året ska tas fram under Q1.

Uppföljning uppdrag Omvårdnadsnämnd

Uppdraget drivs som ett projekt under 2022 av HR-avdelningen under KS. Projektledarresurs är tillsatt. Styrgruppen för projektet kommer ha representation från förvaltningens alla sektorer. Arbetet fortsätter under hösten 2022.

3.3 Omvårdnadsnämnden uppdras att tillsammans med Kommunstyrelsen avskaffa ofrivilliga delade turer inför 2023. Uppdraget ska inledas med en analys som belyser konsekvenser, möjligheter och utmaningar. Nämnderna ska gemensamt ta fram en handlingsplan utifrån analysen som beskriver hur genomförandet ska ske. Uppdraget ska samordnas med pågående uppdrag kopplade till framgångsrik kompetensförsörjning och kompetensutveckling för äldreomsorgen samt med "Använd Kompetensen Rätt" (AKR). Förutsättningar för ett gott medarbetar- och ledarskap ska prägla genomförandet och arbetet ska resultera i mer individuellt anpassade insatser och högre kvalitet för brukaren/ kunden. För detta finns medel avsatta under Kommunstyrelsens finansförvaltning som kan äskas när handlingsplan och finansieringsbehov kan återrapporteras.

**Uppföljning uppdrag
Omvårdnadsnämnd**

Utredning av konsekvenser har avrapporterats till Arbetsgivarutskott och berörda nämnder innan sommaren. Det kan innebära ett rekryteringsbehov hos Valfärd på upp till 183 årsarbetare beroende på hur många som väljer bort delade turer och om alla måste ersättas. En utökning av grundbemanningen kommer få stor påverkan på uppdraget att minska timvikariebehovet. En projektägare och projektledare som är placerad på Valfärd Gävle har utsetts för genomförande av uppdraget med början 1 januari 2023. Projektledare tar fram projektplan. Samordning sker med övriga uppdrag inom HR-området genom utsedd samordnande funktion. Projektledare för "Använd kompetensen rätt" påbörjar arbetet med analys på arbetsplatsnivå under hösten 2022.

3.4 Omvårdnadsnämnden uppdras att i samverkan med Kommunstyrelsen säkerställa att Äldreomsorgslyftet genomförs så att all statlig finansieras kan nyttjas. Parallellt ska det utredas hur utbildningsinsatser för såväl sjuksköterskor som specialistsjuksköterskor kan möjliggöras.

**Uppföljning uppdrag
Omvårdnadsnämnd**

Gemensamt planeringsarbete pågår med berörda parter för att säkerställa utbildningsvolymerna som motsvarar det statliga stödet. APL-platser kan säkras inom Gävle kommuns verksamhet.

Gävle kommun har sökt samtliga medel från staten för att genomföra äldreomsorgslyftet i sin helhet, men kommer med största sannolikhet inte kunna utnyttja statsbidraget fullt ut.

3.5 Omvårdnadsnämnden uppdras att aktivt arbeta för att Gävle kommun i nära samverkan med Region Gävleborg utveckla arbetet med god och nära vård. Ett särskilt fokus bör läggas på förebyggande insatser som stärker den äldre att bibehålla god hälsa. Utöver förebyggande arbete ska en mer tillgänglig, närmare vård, tillsammans med nya arbetssätt och utökad samverkan, innebära att resurserna inom vård och omsorg kan användas bättre och därmed räcka till fler.

Uppföljning uppdrag Omvårdnadsnämnd

I Gävle kommun ligger huvudfokus på översyn och organisering av den egna hälso- och sjukvårdsorganisationen. Den nuvarande hälso- och sjukvårdsorganisationen främjar inte samverkan mellan olika yrkesgrupper och det saknas en helhetssyn på kunden/patienten. Valfärd Gävle behöver såldes organisera sig på ett sätt som utgår från den enskilda kunden/patienten och som också klarar att möta de strukturella utmaningar som finns, något som ligger helt i linje med satsningen på Nära vård. Arbetet med den nya organisationen utgår från följande principer:

- En struktur som möjliggör en helhetssyn på patienten/kunden och där dennes behov utgör en gemensam målbild.
- En struktur som möjliggör att omsorg, hälso- och sjukvård samt myndighet arbetar tillsammans som en helhet.
- En struktur som underlättar personcentrerad vård genom att arbeta som en helhet men områdesindelad för tätare intern och extern samverkan.
- En struktur som stödjer en likvärdig vård och underlättar gemensamma arbetssätt och kompetenskrav.
- En struktur som stödjer och underlättar en god arbetsmiljö och trivsel
- Enkel organisationsstruktur som möjliggör snabba förändringar.

Gävle kommun ingår i Länslednings styrgrupp för God och nära vård. Styrgruppen är motor för det länsgemensamma arbetet och rapporterat till Länsledning. Länsgemensamma aktiviteter som genomförts under delår 1 är workshops som riktar sig till chefer och specialistfunktioner inom länets kommuner och Region Gävleborg utifrån utvalda teman som ingår i nära vård.

3.6 Omvårdnadsnämnden uppdras att delta i arbetet med att utveckla fler boendelösningar för äldre.

Uppföljning uppdrag Omvårdnadsnämnd

En politisk grupp har bildats med ordförande för berörda nämnder och styrelser. Gruppen kommer under 2022 att initiera utredningar eller motsvarande utifrån vilka behov som identifieras.

3.7 Omvårdnadsnämnden uppdras att utreda stärkt samverkan med föreningsliv/ideell sektor kring träffpunkter för äldre.

Uppföljning uppdrag

Utifrån ovanstående rapportering pågår redan ett omfattande samarbete med civilsamhället via träffpunkter, anhörigcenter, trygghetsboendena och volontärsamordningen. Samarbete sker med flera idrottsföreningar, pensionärsorganisationer, studieförbund, religiösa samfund, Röda Korset för att nämna några. Det pågår dialog med Röda Korset kring upprättande av IOP överenskommelse för arbetet med äldre.

I samband med kriget i Ukraina har kontorets volontärsamordning stärkts med en tjänst och får uppdraget att samordna kommun/civilsamhälle i Gävle. Under mars-april har möten samordnats en gång i veckan. Även efter denna händelse kommer samverkan och uppdraget bibehållas.

Målsättningen att tillsätta en uppdragsledare på Förebyggande insatser och aktiviteter som skulle utveckla mötesplatser och träffpunkter har dock inte satts i verket.

4 Uppföljning av privata utförare

Välfärd Gävle har en särskild kontaktperson för privata utförare för att möjliggöra en löpande dialog med privata utförare. Till delår 2 har Välfärd Gävle erbjudit privata utförare utbildning i social dokumentation via lärarledd digital utbildning. I mars anordnade medicinskt ansvariga sjuksköterskor & medicinska ansvarig för rehabilitering ett forum där medicinska kvalitetsfrågor lyftes. Till forumet bjöds all legitimerad personal och deras chefer in, både inom intern regi och privata utförare. Under april månad anordnades en fysisk workshop med privata utförare inom hemtjänst i syfte att vidareutveckla förfrågningsunderlaget inom LOV, men även en form för dialog i andra förekommande frågor.

Tillsyn av privata utförare sker enligt uppföljningsplan och återredovisas till nämnd som separata tillsynsärenden under året.

5 Resultat/ årsprognos/investeringar

(mnkr)	Utfall 2022-08- 31	Utfall 2021-08- 31	Budget 2022-08- 31	Budget helår 2022	Prognos helår 2022
Verksamhetens intäkter	173,7	144,5	162,0	243,0	255,1
Personalkostnader	-534,0	-548,6	-538,0	-799,6	-795,0
Övriga kostnader	-524,3	-482,9	-524,0	-787,3	-795,0
Avskrivningar/nedskrivningar	-6,7	-4,4	-5,4	-8,1	-8,1
Internränta	-0,3	-0,5	-0,6	-0,9	-0,9
Resultat före kommunbidrag	-891,6	-891,9	-906,0	-1 352,9	-1 343,9
Kommunbidrag	901,9	881,2	901,9	1 352,9	1 352,9
Årets resultat	10,3	-10,7	-4,1	0,0	9,0
Investeringar	2,7	5,1	9,3	13,9	13,9
Erhållet investeringsbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Resultat, investering och prognosanalys

Resultat

Omvårdnadsnämnden redovisar ett resultat t.o.m. augusti 2022 på plus 10,3 mnkr.

Resultatet för hela Välfärd Gävle t.o.m. augusti 2022 är plus 12,9 mnkr.

De största negativa avvikelserna inom omvårdnadsnämndens verksamheter finns inom hemtjänst egen regi (-5,6 mnkr) och vård- och omsorgsboende i egen regi (-22,5 mnkr). Till stor del har dessa avvikelser att göra med en hög sjukfrånvaro under dec 2021 – feb 2022, pandemins fjärde våg. Vilket har resulterat i väldigt höga personalkostnader i dessa verksamheter. Arbetet med bemannings- och schemaplanering kommer också att fortskrida under 2022, men är något försenat på grund av bemanningssituationen under sommaren och att arbetsgruppen har fått prioritera andra uppdrag, bland annat ofrivilligt delade turer.

De största positiva avvikelserna inom nämndens verksamhetsområden finns inom myndighetsfunktionen för lägre utförd hemtjänst än budget (20,8 mnkr). Har till stor del att göra med att utförarna inte har kunnat utföra all beviljad tid under fjärde vågen av pandemin och att volymökningen har varit lägre än förväntat under de två första tertialen 2022.

Även köp av enskilda platser på vård- och omsorgsboenden avviker positivt (7,5 mnkr) under perioden. Då det finns flera lediga lägenheter hos de externa utförarna.

Det finns även en positiv avvikelse kring statsbidraget en god och nära vård från 2021 om 6,0 mnkr. Denna avvikelse är en engångsföreteelse och kommer inte förändras mer under året. Även den avsatta delen av statsbidraget - Säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer till nämnden externa utförare kommer inte att nyttjas fullt ut, vilket ger en positiv avvikelse på ca 4,0 mnkr.

Investering

Utfallet på investeringsverksamheten är till och med augusti 2,7 mnkr av den totala budgeten på 13,8 mnkr. Alla medel är tänkta att användas under verksamhetsåret. Omvårdnadsnämnden hade i bokslutet 2021 kvar pengar till investeringar som inte användes under året, uppgående till totalt ca 5,0 mnkr. Fullmäktige beslutade om en överföring av detta belopp till 2022 under våren 2022.

Prognos

Utifrån den information som finns vid prognostillfället så blir nämndens årsprognos plus 9,0 mnkr Detta trots att flera av nämndens verksamheter har haft en tuff start på året, utifrån den fjärde vågen av pandemin. Det här har resulterat i väldigt hög sjukfrånvaro, med många timvikarier, övertid och beordringar som resultat. På grund av nämndens positiva budgetavvikelser och lägre volymer ser nämnden inget behov av ett budgettillskott i dagsläget. Om omvårdnadsnämnden ser att det behovet förändras så kommer nämnden att återkomma till kommunstyrelsen för att äska medel för de ökade kostnaderna på grund av covid-19 pandemin.

Mer detaljerade kommentarer till resultat och prognos finns i bilaga 1 (ekonomisk månadsrapport).

5.1 Kostnadsökningar – inflationen

Omvårdnadsnämnden ser en generell kostnadsökning inom kost/livsmedel samt drivmedel på ca 2,5 mnkr för helåret 2022 som en konsekvens av inflationen.

6 Förväntad utveckling

Utifrån den demografiska utvecklingen behöver nämnden fortsätta att analysera behoven på kort och lång sikt rörande boenden samt hur hemtjänsten ska utvecklas och resurssättas. Den utredning rörande framtida insatser som presenterades på nämnden i april 2022 tjänar som en viktig utgångspunkt.

I övrigt hänvisar nämnden till underlaget till verksamhetsdialog 1 juni som lämnades till kommunstyrelsen 30 maj, där framtid och förväntad utveckling redovisas.

Beslutsärende:
Internkontrollrapport 2022
delår 2 för
Omvårdnadsnämnden

9

22ON314

Tjänsteskrivelse

2022-09-22

Diarienummer: 22ON314

Handläggare:

Martin Wagner
Tfn 026 - 17 92 27
martin.wagner@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnden

Internkontrollrapport delår 2 2022 för Omvårdnadsnämnden

Förslag till beslut

Att godkänna rapporten avseende genomförda kontroller enligt internkontrollplan 2022 för Omvårdnadsnämnden, samt

Att överlämna rapporten till kommunstyrelsen och kommunrevisionen.

Ärendebeskrivning

Sektor Vårld har sammanställt internkontrollrapport avseende delår 2 2022 för Omvårdnadsnämnden. Internkontrollrapporten grundar sig på Internkontrollplanen för 2022 och sker utifrån de risker som där identifierats och definierats.

Internkontrollplanen utgår och sammanfattas utifrån tre huvudområden:

- Finansiell rapportering.
- Efterlevnad av externa och interna regelverk
- Verksamhetsrisker

Beslutsunderlag

Internkontrollrapport delår 2 2022 för Omvårdnadsnämnden.

Magnus Höijer

Sektorchef

Sektor Vårld

Handläggare: Martin Wagner
2022-09-22
Sid 53(243)
Dnr 22ON209

Rapport Internkontroll delår 2 2022

Omvårdnadsnämnd

Innehållsförteckning

1.1 Risk- eller Målområde: Finansiell rapportering	3
1.2 Risk- eller Målområde: Efterlevnad av externa och interna regelverk	4
1.3 Risk- eller Målområde: Verksamhetsrisker	6

1.1 Risk- eller Målområde: Finansiell rapportering

Risker	Riskvärde	Kontrollmoment	Resultat
 Extern finansiell risk – felaktiga utbetalningar	12	 Stickprov fakturor, samt stickprov köp av verksamhet.	 Mindre avvikelse
		<p>Kommentar</p> <p>Fakturor gällande köp av verksamhet granskas löpande. Inga större avvikelser har upptäckts. Endast mindre avvikelser där till exempel fel antal dagar har fakturerats. Exempelvis har 30 dagar fakturerats i februari månad. När detta har upptäckts har leverantör omedelbart åtgärdat felet.</p>	
 Intern finansiell risk – felaktigt handläggning	12	 Granskning kunders egna pengar	 Mindre avvikelse
		<p>Kommentar</p> <p>Rutinen gällande egna pengar är inte känd av personalen vid granskningstillfället. På de flesta arbetsplatser hade en stor del av personalen tillgång till nyckelskåpet men det fanns inte någon dokumentation om vilka som hade tillgång till nyckelskåpet, trots att rutinen föreskriver det.</p>	
		 Kontroll att hantering inköpskort First Card sker korrekt	 Inte kontrollerat
		<p>Kommentar</p> <p>Uppföljning sker i samband med årsbokslutet.</p>	

1.2 Risk- eller Målområde: Efterlevnad av externa och interna regelverk

Risker	Riskvärde	Kontrollmoment	Resultat
 Risk att kund lider skada då kvalitetsarbetet inte fungerar som avsett.	16	 Handlingsplaner ska ha bäring på kvalitet och åtgärda brist	 Ingen avvikelse
		Kommentar	
		Urval av handlingsplaner har följts upp. Viss mindre variation finns men inga större avvikelser.	
		 Olika beslut med lika beslutsunderlag	
		Kommentar	
Urval följs upp inom egen drift. Viss mindre variation finns men inga större avvikelser. Kan finnas behov att när säkra statistiska data finns via Power-BI analysera beslut om insatser i egen drift kontra extern drift.		Risken följs upp helår enligt internkontrollplan	
		 Ej genomförda egenkontroller och/eller ej uppdaterade genomförandeplaner	 Mindre avvikelse
		Kommentar	
		Genomgång av genomförandeplaner, nattfastemätningar, punktprevalensmätningar av basala hygienrutiner och klädregler, livsmedelskontroll, kvalitetsgranskning av läkemedel har genomförts. Vid livsmedelskontroller och kvalitetsgranskning av läkemedel har avvikelser framkommit och åtgärder har påbörjats under den	

Risker	Riskvärde	Kontrollmoment	Resultat
		<p>aktuella perioden.</p> <p>Kvalitetsarbete blir lidande under sommar/semesterperioder pga kompetensbrist hos vikarier. (se specifik risk och kontrollmoment: "Risk att personal-/kompetensförsörjningen inte tillgodoser organisationens behov").</p> <p>När det gäller hälso- och sjukvård behöver legitimerade sjuksköterskor kunna delegera vissa uppgifter till omvårdnadspersonal. Om/när detta brister kan det leda till kvalitetsbrister för kund.</p>	
		<p>◆ Hantering inkomna avvikelser</p>	<p>◆ Mindre avvikelse</p>
		<p>Kommentar</p> <p>Totalt har 221 avvikelser registrerats under kontrollperiod april -juli 2022. Av dessa är 63 avslutade, 45 är under pågående utredning, 113 är ej hanterade.</p> <p>Det saknas förmåga till snabb hantering av avvikelser. Det finns behov av ökad kompetens händelseanalys för hantering av avvikelser.</p> <p>Vid stickkontroller avseende avvikelser framstår brister i läkemedelshantering som den vanligast förekommande.</p> <p>Ingen kund har under kontrollperiod lidit skada.</p>	

1.3 Risk- eller Målområde: Verksamhetsrisker

Risker	Riskvärde	Kontrollmoment	Resultat
<p>■ Risk att sektorn ej har beredskap klara av extraordinära händelser</p>	15	<p>● Beredskapsplaner tas fram alternativt uppdateras inom respektive kontor och verksamhet</p>	<p>● Ingen avvikelse</p>
		<p>Kommentar Arbete pågår uppdatera aktuella handlingsplaner vid krissituationer. Krishanteringsplaner att upprättats eller uppdateras inom alla verksamheter. Flertalet är genomförda, några återstår. Klart hösten 2022.</p>	
<p>■ Risk att personal-/kompetensförsörjningen inte tillgodoser organisationens behov</p>	20	<p>■ Personalförsörjning - Brist på vikarier i verksamheten</p>	<p>■ Större avvikelse</p>
		<p>Kommentar Bemanningsproblematik finns och har bitvis varit omfattande särskilt under sommaren vilket även har informerats nämnden. En strategisk gruppering på förvaltningsnivå för bemanningsfrågor har skapats för möjligheter till bättre samordning. Ett starkt samband finns även mellan avvikelser i verksamheten och kontinuitet i bemanning. Förbättringsförslag har identifierats och kommunicerats med bemanningsenheten. Aktuell kontroll har inneburit kontroll om ansökningar / beställningar vid rekrytering / leverans har motsvarat upprättade kompetens och</p>	

Risker	Riskvärde	Kontrollmoment	Resultat
		<p>kvalifikationskrav.</p> <p>Under aktuell kontrollperiod har uppmärksammats att bemanningsenheten anställer vikarier med lägre kompetens än behov som finns vid beställning.</p> <p>Detta innebär risk för ”kompetenstapp” för organisationen vid inkonvertering (inkonvertering avser vikarier som erhåller tillsvidareanställning, dvs tjänsten konverteras efter visst antal dagars tjänstgöring enligt LAS) och förtursberättiganden.</p> <p>*Obs. Efter perioden för utgången av delår 2 har ytterligare åtgärder vidtagits för att hantera bemanningsproblematiken.</p>	
		<p>■ Genomförs beslutade åtgärder på olika nivåer i organisationen för att garantera den långsiktiga kompetensförsörjningen?</p>	
		<p>Kommentar</p> <p>Följs upp helår</p>	

Beslutsärende: Grundläggande
granskning av
Omvårdnadsnämnden 2021

10

22ON198

Tjänsteskrivelse

2022-09-22

Diarienummer: 22ON198

Handläggare:

Martin Wagner
026-17 80 00
martin.wagner@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnden

Yttrande – Grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden 2021

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget.

Bakgrund och sammanfattning

Yrkesrevisorerna har genomfört en grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden avseende 2021. Rapporten är överlämnad till nämnden för kännedom och med möjlighet att yttra sig.

Yrkesrevisorerna gör i sin granskningsrapport ett antal iakttagelser inom olika områden, samt gör ett sammanfattande ställningstagande. Utifrån detta lämnar yrkesrevisorerna ett antal rekommendationer.

Yrkesrevisorerna gör sammanfattande ställningstaganden och konstaterar att det är svårt att bedöma om verksamhetens målstyrning är ändamålsenlig samt att ekonomistyrningen är tillfredställande. För målstyrningen rekommenderas nämnden att se över indikatorer. Angående ekonomistyrningen rekommenderas nämnden att säkerställa att internbudgeten omfattar den verksamhet som nämnden ansvar för enligt fullmäktigebeslut.

Angående internkontroll rekommenderar yrkesrevisorerna nämnden att fatta beslut om riskanalys, då ansvaret för att den interna kontrollen är tillräcklig enligt 6 kap 7 § kommunallagen ligger på nämnden.

Yttrande

Det är generellt en utmaning att hösten 2022 svara på frågor som avser verksamhetsåret 2021. Flera delar, främst avseende planering och förankring av internkontrollplan och verksamhetsplan (målstyrning), genomfördes i praktiken under hösten 2020. Det innebär att i praktiken är flera av de delar revisionen nu berör inte längre är aktuella, och har korrigerats avseende motsvarande planer för 2022. Ett antal iakttagelser och bedömningar som revisionen gör i sitt granskningsunderlag är svåra att förstå sig på vad de avser ur nämndens perspektiv. Det som nämnden här yttrar sig angående är det som bedöms vara det mest relevanta i sammanhanget.

Målstyrningen i allmänhet och dess behov av vidare utveckling

Yrkesrevisorerna gör bedömningen att ändamålsenligheten i målstyrningen är svår att bedöma.

Nämnden konstaterar att det inte finns några beslutade anvisningar eller instruktioner från kommunstyrelsen att utgå från för nämndernas i dess planeringsarbete av nämndens målstyrning och anser att detta är en grundförutsättning för att kunna bedöma hur ett mål uppnås eller ej. Det finns således inga beslutade planeringsanvisningar, beslutad styrmodell - eller motsvarande - som beskriver vad och hur Gävle kommuns målstyrning fungerar i den sammansatta styrkedja där nämnderna är en del. Det saknas även ett ramverk kring hur målstyrningen förhåller sig till övrig styrning. Omvårdnadsnämnden anser därmed att målstyrningen i stort samt dess syfte och funktion behöver tydliggöras och utvecklas i enlighet med det uppdrag som tilldelats sektor Styrning och stöd av kommunfullmäktige. Först då kan resultatet av målstyrningen tydligt besvaras.

Indikatorer

Nämnden fattar beslut om verksamhetsplan årligen och en översyn görs även av indikatorerna. Målsättningen med indikatorerna är att de ska vara relevanta, konkreta, mätbara och ha utfall. Gävle kommun har inte en tydligt definierad styrmodell där det framgår vilka principer som gäller för verksamhetsstyrningen samt målstyrningen, samt

hur uppföljning sker, samt vilken betydelse indikatorer har i bedömning av måluppfyllelse.

Nämnden anser ändå att indikatorerna är värdefulla och väljer därför att använda dessa ändå. Inför varje mandatperiod görs ett större arbete med verksamhetsplan och indikatorer. Nämnden konstaterar att det i praktiken är omöjligt att garantera utfall på indikatorer då framtagande av dessa indikatorvärden många gånger ligger utom nämndens kontroll. Samtidigt förstärker det vikten av att ha ett bredare urval av indikatorer. Inför 2023 kommer därför alla indikatorer ses över. Nämnden ser även ett behov av att framöver tydligare med indikatorer åskådliggöra alla de centrala lagområden, samt det förebyggande arbetet, som bedrivs inom nämndens ansvarsområde i enligt med dess reglementet.

Internkontroll

Yrkesrevisorerna konstaterar att den interna kontrollen anses vara delvis bristfällig. Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att fatta beslut om riskanalys, då ansvaret för att den interna kontrollen är tillräcklig enligt 6 kap 7 § kommunallagen ligger på nämnden. Nämnden har svårt att förstå denna kritik. Den paragraf som yrkesrevisorerna hänvisar till hävdar: "En nämnd får inte bestämma om rättigheter eller skyldigheter för kommunen eller regionen i ärenden där nämnden företräder kommunen eller regionen som part. En nämnd får inte heller utöva i lag eller annan författning föreskriven tillsyn över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver. Lag (2019:835)."

Om revisorerna i själva verket syftar på 6 kap 6 § kommunallagen hävdar denna att nämnden "ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt".

Det finns således inget i kommunallagen som avgör att nämnden ska fatta beslut om en riskanalys.

Nämnden har emellertid fattat beslut om en internkontrollplan där en riskanalys är underlag till detta beslut. Denna riskanalys har också tydligt kommunicerats och förankrats under flera nämndssammanträden. Nämnden anser därmed att den beslutade internkontrollplanen, där den underliggande riskanalysen ingår, är behandlad på ett korrekt vis.

Yrkesrevisorernas bedömning av den interna kontrollen berör 2021. Inför beslut om intern kontrollplan 2022 för Omvårdnadsnämnden sågs risker och kontrollmoment över

för att bli mer nyanserade samt för att garantera en effektiv och funktionell uppföljning, bland annat utifrån påpekanden från revisionen.

I övrigt ska ett nytt reglemente och nya riktlinjer för intern kontroll implementeras inför 2023. Omvårdnadsnämnden kommer att svara på den remiss som skickats ut. Efter beslut är fattat kommer nämnden genomföra intern kontroll i enlighet med nytt reglemente och nya riktlinjer.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Vårld

Omvårdnadsnämnden har ålagts svara på "Grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden 2021".

Yttrandet hanteras av Omvårdnadsnämnden vid sammanträdet den 29 september 2022. Martin Wagner, strateg för kvalitets- och verksamhetsutveckling, har varit ansvarig handläggare i ärendet.

REVISIONSKONTORET

Omvårdnadsnämnden

Grundläggande granskning 2021

Grundläggande granskning 2021

Omvårdnadsnämnden

Andreas Halvarsson, revisionskontoret

Gävle kommun 2021-03-24

Dnr:21REK15

www.gavle.se

Innehållsförteckning

Grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden	3
Bakgrund	3
Metod	3
Revisionskriterier	3
Begreppsförklaringar	4
Granskningsresultat	4
Kort om omvårdnadsnämnden ansvar	4
Lagstiftning	5
Reglemente	5
Tillsynsmyndigheter	5
Målstyrning och måluppfyllelse	5
Ekonomistyrning	8
Riskhantering	10
Intern kontroll	11
Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande	12

Grundläggande granskning av Omvårdnadsnämnden

Bakgrund

Den grundläggande granskningen syftar till att ge de förtroendevalda revisorerna en grund för beslutet att till- eller avstyrka ansvarsfrihet för nämnden i rapporteringen till kommunfullmäktige. Den skall också ge ett underlag till om kritik eller anmärkning ska framföras till nämnden.

I denna rapport tar den yrkesrevisor som är sakkunnigt biträde ställning till de grundläggande frågorna om

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt,
- om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Den grundläggande granskningen i denna rapport är ett av underlagen för revisorernas bedömning om de ska tillstyrka att nämnden beviljas ansvarsfrihet.

Granskning av om räkenskaperna är rättvisande sker i granskningsrapporterna för Gävle kommuns delårsrapport och årsredovisning. Eventuella fördjupade granskningar rapporteras i separata revisionsrapporter.

Metod

De metoder som kommer att användas i granskningsarbetet är följande:

- Dokumentanalys
- Intervjuer/mailkontakter
- Löpande följa kallelser, handlingar och protokoll från nämnderna
- Dialogmöten där de förtroendevalda revisorerna samt sakkunniga biträden deltar.

Kommunrevisionen planerar årligen in ett dialogmöte med nämnden som ett led i den grundläggande granskningen. Inför dialogmötet ber Kommunrevisionen nämnden att lämna skriftliga svar på frågor Kommunrevisionen behöver för den grundläggande granskningen. Dessa frågor diskuteras sedan med nämnden under dialogmötet. Kommunrevisionens frågor är bilagda rapporten.

Redovisningen för kommun och nämnder granskas dels översiktligt i delårsrapporten, dels i en mer omfattande granskning av årsredovisningen, vilket resulterar i separata rapporter.

Revisionskriterier

En utgångspunkt för granskningen är de övergripande styrdokument som finns för Gävle kommunkoncern alternativt Gävle kommun. Exempel på dessa är:

Övergripande: Fullmäktiges kommunplan med mål, uppdrag och ekonomiska ramar. Internkontrollreglemente och attestreglemente.

Nämnder: Reglementen, delegationsordningar, attestordningar
Tillsynsrapporter och beslut från de statliga organ som granskar myndighetsutövningen inom olika nämnder samt domstolsbeslut.

Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av de begrepp som yrkesrevisorerna använder vid sin bedömning:

Verksamhetens målstyrning

Begrepp:	Förklaring:
Ej ändamålsenlig	Förstärkningar i målstyrningen krävs
Ändamålsenlig	Fungerande målstyrning

Ekonomistyrning

Begrepp:	Förklaring:
Ej tillfredsställande	Anpassning till budget har inte skett. Avvikelse kan inte förklaras.
Tillfredsställande	Anpassning till budget har skett eller avvikelse kan förklaras.

Internkontroll

Begrepp:	Förklaring:
Bristfällig	Omedelbara förstärkningar krävs.
Tillräcklig	Fungerande internkontroll men behov av förstärkningar kan föreligga.

Granskningsresultat

Kort om omvårdnadsnämndens ansvar

Enligt nämndens reglemente¹ svarar nämnden för:

1. kommunens uppgifter enligt socialtjänstlagen (2001:453) som avser sådana omsorger och service som har som mål att kompensera för bortfall av fysiska och psykiska funktioner samt anknytande planering och uppsökande verksamhet, utom vad gäller särskilt boende enligt SoL 7 kap 1 §, punkt 2 och 3 i form av gruppboende/serviceboende för personer med funktionsnedsättning/socialpsykiatri samt hemtjänst som utförs av boendestöd samt personligt stöd, träffpunkter och dagverksamheter till målgruppen funktionsnedsättning/socialpsykiatri samt anknytande planering,
2. stöd till anhöriga till långvarigt sjuka och övriga inom omvårdnadsnämndens målgrupp,

¹ Senast reviderat 14 december 2020, dnr: 19KS455.

3. ledning av och ansvar som vårdgivare för den kommunala hälso- och sjukvården i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
4. besluta om fördelning av medel ur stiftelser och fonder samt föreningsbidrag inom nämndens ansvarsområde,
5. att inom nämndens verksamhetsområde, avge yttranden eller upplysningar enligt särskild lagstiftning om dessa enligt författningen skall avges av socialnämnd eller den nämnd som enligt fullmäktiges beslut fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller annars faller inom nämndens verksamhetsområde.

Lagstiftning

Utöver speciallagstiftningen regleras nämndens verksamhet av bland annat:

- kommunallag (2017:725)
- lag (2016:1145) om offentlig upphandling
- lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

Reglemente

Utöver det som föreskrivs i "Huvudreglemente för kommunstyrelse och nämnder i Gävle kommun", kommunallagen och annan författning gäller bestämmelserna i nämndens reglemente.

Tillsynsmyndigheter

Genomgång av nämndens protokoll under 2021 visar att vid sammanträdet i januari fick nämnden information om Inspektion för vård och omsorgs (IVO) fördjupade tillsyn av vård- och omsorgsboendet Vallongården. Nämnden yttrade sig över tillsynen i mars 2021. Vidare har nämnden, i samband med anmälan av delegationsbeslut, fått återrapporterat beslutade yttranden till IVO och Lex Sarah-anmälningar. Av beslutsunderlagen tillika sammanställningar över besluten² framgår ingen uppgift om hur många beslut om yttranden eller anmälningar som fattats.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Vi noterar att nämnden fått information om ovan tillsyn. Vi menar att nämndens redovisning av delegationsbeslut bör vara mer detaljerad, så att det av berörda sammanställningar framgår exempelvis vem som varit beslutsfattare, ärendetyp, antalet beslut och beslutsdatum. Detta skulle göra beslutsunderlagen och protokollen mera överskådliga.

Målstyrning och måluppfyllelse

Nämndens bedömning

Som tabellen nedan visar omfattas nämnden av de två kommunövergripande målen "trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen" och "en ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun". Varje kommunövergripande mål bryts ner i ett nämndmål,

---

² Dnr: 21ON52.

totalt två nämndmål. Detta är en ökning jämfört med 2020 då nämnden inte hade egna nämndmål. Nämndmålet "ändamålsenlig effektiv verksamhet" mäts genom sex indikatorer, två för verksamheten inom hemtjänsten och fyra för verksamheten på vård- och omsorgsboende. Indikatorerna är samma sedan 2018. Indikatorerna baseras, enligt verksamhetsrapporten³, på Socialstyrelsens brukarundersökning. Nämndmålet "ett klimatneutralt Gävle 2035" mäts genom en indikator.

Kommunfullmäktiges mål	Nämndspecifikt mål	Utfall	
Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen.	Ändamålsenlig och effektiv verksamhet	●	
Nämndens indikatorer för hemtjänsten		Målvärde	Utfall
1. Andel äldre som uppger att personalen alltid eller oftast tar hänsyn till åsikter och önskemål.		90 %	-
2. Andel äldre som uppger att de alltid eller oftast kan påverka vilka tider de får hjälp av personalen.		65 %	-
Nämndens indikatorer för vård- och omsorgsboende			
3. Andel äldre som uppger att personalen alltid eller oftast tar hänsyn till åsikter och önskemål.		82 %	-
4. Andel äldre som anger att de alltid eller oftast kan påverka vilka tider de får hjälp av personalen.		64 %	-
5. Andel äldre på vård- och omsorgsboende som är mycket eller ganska nöjda med de aktiviteter som erbjuds.		72 %	-
6. Andel äldre som uppger att det känns mycket eller ganska tryggt på vård- och omsorgsboendet		92 %	-
Kommunfullmäktiges mål	Nämndspecifikt mål	Utfall	
En ekologiskt hållbar- och klimatneutral kommun	Ett klimatneutralt Gävle 2035	●	
Nämndens indikatorer för målet		Målvärde	Utfall
Fem aktiviteter		5	3

Nämndens analys av utfall

Som tabellen ovan visar bedömer nämnden båda sina nämndmål som delvis uppfyllda (gula). De sex indikatorerna för målet "ändamålsenlig och effektiv verksamhet" har inte kunnat mätas tillika följts upp eftersom Socialstyrelsen inte genomfört sin brukarundersökning under 2021. Förra året tillämpade nämnden samma indikatorer för att mäta måluppfyllelsen av det kommunövergripande målet "trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen". Då uppfylldes en indikator (grön) medan övriga fem uppfylldes delvis.⁴

Nämndens mål om "ett klimatneutralt Gävle 2035" uppfylls delvis, utfallet förklaras av att tre av fem aktiviteter genomförts under året.

Utöver måluppfyllelsen beskriver nämnden i sin verksamhetsrapport genomförda aktiviteter och summering av årets arbete. Årets verksamhetsrapport är mera uttömmande sett till beskrivning jämfört med verksamhetsrapport 2020⁵. Allmänt beskrivs Coronapandemin ha haft en fortsatt hög påverkan på nämndens verksamheter. Det har inneburit stränga prioriteringar och nya arbetssätt för att få verksamheten att

³ Dnr: 21ON360.

⁴ Dessa fem indikatorer var alla ca två procent från målvärdet.

⁵ Dnr: 20ON432.

fungera. Nedan följer summering av genomförda aktiviteter och årets arbete inom sektor välfärds kontor (som tillhör omvårdnadsnämnden)

Kontor myndighet, som ansvarar för handläggning och uppföljning av beslut enligt socialtjänstlagen (SoL), har anpassat sina arbetsätt utifrån restriktionerna där kontakt med kunder skett genom telefon eller digitalt. Totalt har kontoret fattat 4297 beslut om hjälp i hemmet. Uppföljning av beslut i verksamhetssystemet Treserva har fortsatt utvecklats. Det pågår utvärdering av ett pilotprojekt inom sektor välfärd rörande utskrivningsprocessen från slutenvården. Vidare pågår fortsatt arbete med Region Gävleborg om god och nära vård.

Kontor boendes (hälso- och sjukvårdsenheterna) ansvar för tillfälliga krisorganisationen för hälso- och sjukvården har övertagits av kontor stöd i hemmet. En ny krisplan har tagits fram. Olika kvalitetsgranskningar (egenkontroll) och kvalitetsmöten har genomförts i syfte att höja kvaliteten inom verksamheten. I verksamhetsrapporten beskrivs lärdomar och åtgärder utifrån Corona-pandemin, till exempel enhetschefers närvaro vid vård- och omsorgsboenden, kommunikation till anhöriga och följsamhet till basala hygienrutiner.

Inom kontor stöd i hemmet har olika åtgärder vidtagits för att garantera patientsäkerhet, bland annat förändrad personalplanering. Det så kallade Covid-teamet, som startades i Corona-pandemins början (maj 2020) har utvecklats på grund av minskad samhällssmitta och hög vaccinationstakt. En hög sjukfrånvaro bland personalen har påverkat verksamheten i hög grad i slutet av 2021. En korttidsenhet stängdes under året (beslut i nämnden i februari) vilket innebar en kostnad på 1 mnkr. I övrigt har fortsatta utvecklingsinsatser genomförts inom kontoret.

Inom kontor förebyggande och kompetens har verksamheterna bedrivits i begränsad omfattning på grund av pandemin.

Vidare beskrivs den allmänna bemanningssituationen inom hela sektorn som ansträngande vilket fått konsekvenser på ekonomi, arbetsmiljö och kundkvalitet.

När det gäller arbetet med nämndens miljömål beskrivs olika insatser såsom byte till miljövänligare drivmedel, byte till elbilar, minska engångsartiklar och inköp av närodlat mat. Handlingsplanen för fossilfria transporter har inte hunnit tagits fram.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

” Enligt kap 6 § 6 kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten”. Detta framgår även i reglementet för Gävle kommuns styrelse och nämnder⁶. I detta reglemente framgår vidare att nämnden har ansvar för att dess uppdrag och verksamhet är tydligt och genomförs på ett ändamålsenligt sätt med hänsyn till fullmäktiges mål och styrning, samt lagar och andra författningar för verksamheten.

---

⁶ Dnr:19KS455-29.

Vi noterar att nämnden förhåller sig till två av fullmäktiges fem övergripande mål. Det är inget krav på att nämnderna behöver förhålla sig till samtliga mål. Nämnden har även, jämfört med 2020, antagit två nämndmål vilket vi ser positivt på då det närmare preciserar vad nämnden ska uppnå under 2021. Vi konstaterar att nämndens indikatorer inte följts upp under 2021 på grund av att Socialstyrelsen inte genomfört sin brukarundersökning. I verksamhetsrapporten ges en detaljerad redovisning av den verksamhet och aktiviteter som genomförts under året.

Vi bedömer att det finns flera risker i nämndens målstyrning. Utgångspunkten för bedömningen är nämndens eget mål och dess formulering "ändamålsenlig och effektiv verksamhet". Ena risken är att nämnden inte formulerat indikator(er) för att följa upp sin myndighetsutövning enligt SoL och verksamheten som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen. Den andra risken är att nämnden inte fullt ut fastställt indikatorer som mäter effektiviteten inom dess verksamheter. Den tredje risken är att nämnden förlitar sin uppföljning av sina indikatorer på en extern undersökning. Konsekvensen blir som ovan beskrivit att utfall inte kan redovisas om undersökningen inte genomförs.

Ekonomistyrning

Nämndens bedömning

I figuren nedan illustreras nämndens budget (intäkter och kostnader) och utfall vid delår 1, delår 2 och verksamhetsrapport. Budgeterade intäkter beräknas till 208,3 mnkr och 1 296,6 mnkr i kommunbidrag. Kostnaderna beräknas till 1 504,2 mnkr fördelat på personalkostnader (-754,6 mnkr), köp av verksamhet (-461,9 mnkr), övriga kostnader (-280,6 mnkr) och avskrivningar/ränta (7,7 mnkr). Investeringsbudgeten uppgår 12,4 mnkr. Årets resultat beräknas till 0,0 mnkr.

(mnkr)	Verksamhetsplan/budget helår 2021	Delår 1 Utfall	Prognos helår 1	Förändrat kommunbidrag	Delår 2	Prognos helår 2	Förändrat kommunbidrag	Utfall 2021-12-31	Utfall 2020-12-31
Verksamhetens intäkter	208,3	69,4	208,3		138,7	210,0		227,4	227,6
Personalkostnader	-754,6	-240,5	-799,6 (budget -754,6)		-501,3	-810,0 (budget -747,8)		-811,3 (budget -764,1)	-791,9
Köp av verksamhet	-461,9	anges inte	anges inte		anges inte	anges inte		anges inte	anges inte
Övriga kostnader	-280,6	-242,1	-757,7		-510,8	-728,4		-730,3	-668,3
Avskrivningar/nedskrivningar/ränta	-7,7	-2,7	-7,8		-8,5	-8,5		-7,5	-7,0
Resultat före kommunbidrag	-1 296,6	-415,9	-1 356,8		-1 321,9	-1 336,9		-1 321,7	-1 239,6
Kommunbidrag	1 296,6	432,8	1 296,8	30,0	1 321,9	1 321,9	15,0, omfördelning 7,0	1 338,2	1 201,0
				1 321,9			1 338,2		
Årets resultat	0,0	16,9	-60,0		2,1	-15,0		16,5	-38,6
Investeringar	12,4	4,1	12,4		8,2	12,4		7,4	3,0

I verksamhetsrapport delår 17, som godkändes vid sammanträdet den 27 maj, var utfallet positivt (16,9 mnkr). Däremot prognosticerades ett negativt resultat (- 60 mnkr), som förklarades av ökade personalkostnader (-45 mnkr) och övriga kostnader (- 15 mnkr). Det prognosticerade utfallet baserades på att Corona-pandemin pågår över sommaren och inga budgeterade intäkter för merkostnader.

Kommunfullmäktige beslutade i juni att tillföra 30 mnkr till nämnden, som kompensation för årets pandemikostnader.

I verksamhetsrapport delår 2_a, som godkändes vid nämndens sammanträde den 30 september, var utfallet fortfarande positivt fast lägre (2,1 mnkr). Årets prognosticerade resultat var fortsatt negativt (-15 mnkr), dock en förbättring från delår 1 (- 45 mnkr). Prognosticerade personalkostnader för helåret fortsatte att öka (- 62,2 mnkr). Budget för personalkostnader hade ändrats från ursprungligen -754,6 mnkr till -747,8 mnkr.

Kommunstyrelsen beslutade i oktober att tillföra nämnden ytterligare 15 mnkr. Kommunfullmäktige beslutade samma månad att omfördela 7 mnkr i kommunbidraget från omvårdnadsnämnden till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden. Omfördelningen grundar sig på en förändring i båda nämnders reglementen där ansvaret för träffpunkter och dagverksamhet till målgruppen funktionsnedsättning och socialpsykiatri flyttats från nämnden till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden.

Årets resultat, enligt verksamhetsrapport per helår, uppgår till 16,5 mnkr, vilket motsvarar ett överskott om 16,5 mnkr. Överskottet beror på ytterligare ersättningar från Socialstyrelsen om ca 7 mnkr för merkostnader kopplade till Corona-pandemin. Därtill en lägre kostnad även inom vård- och omsorgsboende.

Som figuren ovan visar har nämndens budget för personalkostnader varierat under året. Personalkostnaderna överstiger budget med 47,2 mnkr. I samtliga verksamhetsrapporter beskrivs den stora kostnadsavvikelsen härröra till bemanning inom vård- och omsorgsboenden. Därtill beskrivs Corona-pandemin har inneburit ökade personalkostnader, utöver vård- och omsorgsboende, inom hemtjänst. Vidare visar figuren att kostnader (se post köp av verksamhet) grupperas på olika sätt i verksamhetsplan och i samtliga verksamhetsrapporter.

Nämnden bedömer att ekonomistyrningen är tillfredsställande.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Vi konstaterar att nämndens budget varierat under året, genom att kommunbidrag tillförts vid två tillfällen samtidigt som kommunbidrag omfördelats. Givet att budgeten varierat har även resultat och prognos varierat vid delårsrapporter (1 och 2) och verksamhetsrapport. Nämndens resultat vid samtliga rapporter var positivt med ett slutgiltigt överskott om 16,5 mnkr vilken är en positiv avvikelse mot årsprognosen som gjordes vid delårsrapport 2. Vi noterar dock att jämförelseåret har ett felaktigt resultat då nämnden skulle haft ett lägre resultat om 4,6 mnkr, till följd av en tidigare förändring i nämndens ansvar där en del av verksamheten överfördes till arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden.

Eventuella iakttagelser från detaljgranskningen kommer att redovisas i granskningsrapporten för Gävle kommuns årsredovisning.

Vi noterar att nämndens personalkostnader ökat under året och underskottet blev 47,2 mnkr. Vi kommer att under 2022 följa nämndens personalkostnader. Vidare noterar vi att köp av verksamhet inte följts upp

i någon av verksamhetsrapporterna. Detta är dock i enlighet med de mallar för rapporter som tillhandahålls av kommunstyrelsen.

Vi noterar att nämnden tar upp ekonomiska månadsrapporter för beslut löpande och uppdaterar prognoserna i samband med detta.

Riskhantering

En riskanalys ska ligga till grund för internkontrollplanen (6 § Gävle kommuns Internkontrollreglemente). Den omfattar ofta flera risker än de som tas med i internkontrollplanen.

Kritiska risker som tas med in i internkontrollplanen

Riskerna kan gå mot verksamhetsmål, finansiell rapportering samt lagstiftning. Nedan redovisas i princip endast de risker nämnden bedömer som kritiska. Det kan även finnas ytterligare risker som bedöms som mindre allvarliga i internkontrollplanen.

När ärendet om internkontroll behandlades i nämnden 2021-02-25 fanns riskanalys och riskmatris med enligt läsanvisning i ärendet. Dessa innehöll också instruktioner till nämndens ledamöter och ersättare att ta del av riskbedömningarna och att dessa själva skulle ta ställning till om detta var heltäckande och/eller om några riskbedömningar skulle ändras.

Riskanalysen innehåller totalt 22 risker fördelade under tre områden: 1) finansiell rapportering, 2) efterlevnad av externa och interna regelverk och 3) trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen.⁹ Av dessa 22 beskrivs nio vara kritiska (röda). Dessa tre risker rör finansiell rapportering:

- bristande avtalstrohet.
- risk att nämnden inte når ställda ekonomiska krav i budget och att planerade resurser inte räcker till för att täcka kostnaderna.
- avtalstrohet.

Övriga sex risker, som går mot det kommunövergripande målet tillika tredje området, är:

- ej fungerande kompetensförsörjning/Personalbrist inom vissa professioner.
- pandemin innebär fortsatta störningar i verksamheten.
- att organisationen inte lär av misstag.
- brister i förmågan prioritera utvecklingsinsatser.
- kontroller av system och rutiner.
- beredskapslager skyddsutrustning.

---

⁹ Omvårdnadsnämnden har ändrat benämning, från ändamålsenlig och effektiv verksamhet till det kommunövergripande målet tillika nämndens mål (trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på).

För temat efterlevnad av externa och interna regelverk beskrivs ingen kritisk risk. Däremot beskrivs bristande intern kontrollorganisation som en "måttlig risk" (gul).

Yrkesrevisorernas iakttagelser

En iakttagelse är att riskanalysen i år varit med i beslutsunderlagen till internkontrollplanen. Det innebär att nämnden varit mer involverad i arbetet med riskanalysen än tidigare. Däremot har nämnden inte fattat beslut om riskanalys vilket vi rekommenderade nämnden föregående år för att nämnden ska kunna säkerställa en tillräcklig internkontroll enligt kommunallagen.

Vi noterar att riskanalysen innehåller nio risker, tre som rör finansiell rapportering och övriga sex med koppling till det nämndspecifika målet. Samtliga risker i riskanalysen är med i internkontrollplanen. Det betyder att nämnden får ta del av samtliga risker som identifierats i riskanalysen.

Intern kontroll

Nämndens bedömning

Som tidigare beskrivits bedömer nämnden en bristande intern kontrollorganisation som en måttlig risk. Risken handlar om dels att självvärderingar och egenkontroll av riskmoment i verksamheten inte genomförs, dels att avvikelser och risker i organisationen inte dokumenteras samt att avvikelser inte fångas upp. Likaså att åtgärder inte sker. Risken ska kontrolleras genom systematisk uppföljning och utvärderingar via intern kontrollrapporter.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Nämnden ska enligt 6 kap 7 § kommunallagen se till att den interna kontrollen är tillräcklig.

Varje nämnd har en skyldighet att löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom nämndens verksamhetsområde (5 § Gävle kommuns Internkontrollreglemente).

Varje nämnd skall årligen antaga en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen. Olika granskningsområden bör väljas ut med utgångspunkt från en väsentlighets- och riskbedömning. Kontrollplanen styrs av den omfattning och volym som nämndens verksamhet har, och de väsentlighets- och riskbedömningar som har gjorts (6 § internkontrollreglementet inklusive tillhörande tillämpningsanvisningar).

- Vi noterar att internkontrollplanen har antagits i nämnden i enlighet med internkontrollreglementet. Internkontrollplanen färdigställdes enligt den tidplan som kommunstyrelsen fastställt. Däremot är intern kontrollplanen inte "klarmarkerad" i verksamhetssystemet Stratys.
- För kontroll av samtliga nio risker finns ett kontrollmoment. För sju¹⁰ risker beskrivs kontrollmomentet översiktligt dvs. ingen

10 Riskerna är: 1) bristande avtalstrohet, 2) risk att nämnden inte når ställda krav i budget och att planerade resurser inte räcker till för att täcka kostnaderna, 3) avtalstrohet, 4) ej fungerande kompetensförsörjning/personalbrist inom vissa professioner, 5) pandemin innebär fortsatta störningar i

närmare beskrivning av själva kontrollmomentet. För dessa sju kontrollmoment anges inte vem som ansvarar för kontrollmomentet.

Kommunstyrelsen har gjort en uppföljning av internkontrollen för samtliga nämnder vilken presenterades i samband med sammanträdet i juni 2021. Förutom mål och uppdrag finns även ett antal program som kommunfullmäktige tagit beslut om. Ett av dessa program beslutades under maj 2018 och det är "Mål och riktlinjer för privata utförare".

- Nämnden har ingen risk som är kopplad gentemot detta, vilket kan vara i sin ordning om de inte har identifierat risker som bör omfattas av internkontrollplanen.

Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen skall, med utgångspunkt från antagen plan, löpande rapporteras till nämnden. Rapportering skall ske skriftligt (7§ Internkontrollreglementet).

- Vi noterar att nämndens internkontrollrapport fastställts i nämnden i enlighet med internkontrollreglementet. Nämnden klarmarkerade internkontrollrapporten i enlighet med kommunstyrelsens instruktioner.
- Av uppföljningen framkommer att sex av nio risker kontrollerats. Av dessa visar resultatet av kontrollen ingen avvikelse (grön) för fyra risker. För kvarvarande två visar resultatet av kontrollen en mindre avvikelse (gul) respektive större avvikelse (röd). Avvikelsen gäller risken om ej fungerande kompetensförsörjning/personalbrist inom vissa professioner. Beskrivna förklaringar till avvikelsen är bemanningsproblematik och stora utmaningar att tillgodose behovet av vikarier under året.
- För två risker¹¹ har kontroll inte varit möjlig. För en risk¹² har ingen kontroll genomförts dvs. risken ingår inte i intern kontrollrapport.
- Kontroll av risken om en bristande intern kontrollorganisation visar en mindre avvikelse (gul). Behov beskrivs finnas att fortsatt utveckla formerna och strukturen för den interna kontrollen för att göra den så relevant, effektiv och funktionell som möjligt.

Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande

Utifrån den grundläggande granskning som gjorts via nämndens egen rapportering, dialogmöte med kommunrevisionen samt uppföljning av tillsynsrapporter gör yrkesrevisorerna nedanstående bedömningar och rekommendationer. Nämnden omfattas även av redovisningsrevision som resulterar i granskning av delår 2 och årsredovisning.

Yrkesrevisorerna tar nedan ställning till om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt sätt, om ekonomistyrningen är tillfredsställande samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Verksamhetens målstyrning

Yrkesrevisorerna noterar att nämnden delvis uppfyller sina mål. Utfall för en av nämndens mål redovisas. För det andra målet finns en rad indikatorer där utfall inte redovisas på grund av den undersökning som

verksamheten, 6) att organisationen inte lär av misstag, 7) brister i förmågan att prioritera utvecklingsinsatser, kontroller av system och rutiner och 8) beredskapslager skyddsutrustning.

11 Riskerna är: bristande avtalstrohet och att organisationen inte lär av misstag.

12 Risken är avtalstrohet.

indikatorerna förlitar sig på inte har genomförts av Socialstyrelsen. I verksamhetsrapporten ges en detaljerad redovisning av den verksamhet och de aktiviteter som genomförts under året. Vi bedömer att det finns flera risker i nämndens målstyrning, riskerna är brist på indikatorer för nämndens verksamhet. Med anledning av ovanstående har yrkesrevisorerna svårt att bedöma nämndens ändamålsenlighet och måluppfyllelse.

Ekonomistyrning

Yrkesrevisorerna noterar att nämndens resultat håller sig inom den ekonomiska ramen från kommunfullmäktige. Nämndens budget har under utökats genom tillskott (totalt 45 mnkr) av kommunbidrag. En omfördelning (-7 mnkr) av kommunbidraget till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har skett avseende överföring av ansvar för träffpunkter och dagverksamhet till målgruppen funktionsnedsättning och socialpsykiatri.

Det finns en återkommande rapportering av det ekonomiska utfallet och nämnden får även uppdaterade prognoser i samband med nämndsammanträden.

Yrkesrevisorernas bedömning är att nämndens ledning, styrning och uppföljning gällande ekonomi för 2021 varit tillfredsställande.

Rekommendationer

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att säkerställa att internbudgeten omfattar den verksamhet som nämnden ansvarar för enligt fullmäktigebeslut.

Internkontroll

Internkontrollplan samt internkontrollrapport är upprättat i enlighet med reglemente och har antagits i nämnd. För en fullständig intern kontrollplan bör samtliga kontrollmoment beskrivas närmare och att en ansvarig för varje kontrollmoment anges. Nämnden är delaktig i framtagande av riskanalysen men den är inte godkänd av nämnden, vilket revisionen rekommenderade förra året. Yrkesrevisorernas bedömning är att nämndens interna kontroll delvis är bristfällig. För att den interna kontrollen ska anses vara tillräcklig är yrkesrevisorernas bedömning att nämnden behöver se över ovanstående.

Rekommendationer

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att fatta beslut om riskanalys då ansvaret för att den interna kontrollen är tillräcklig ligger enligt 6 kap 7 § kommunallagen på nämnden.

Missiv

Dnr 21REK15
2022-05-19

Omvårdnadsnämnden

Grundläggande granskning av omvårdnadsnämnden

Bakgrund

Yrkesrevisorerna har genomfört grundläggande granskning av omvårdnadsnämnden. Granskningen är dokumenterad i bifogad rapport och revisorerna godkände rapporten vid sitt sammanträde den 7 april 2022. Revisorerna beslutade den 19 maj att överlämna rapporten till omvårdnadsnämnden för kännedom och möjlighet att yttra sig senast 7 oktober.

Revisorerna i Gävle kommun genom

Eva-Karin Hamilton
Revisorskollegiets ordförande

Gunilla Beckman Ljung
Revisionschef

Bilaga 1: Grundläggande granskning omvårdnadsnämnden

**Beslutsärende:
Informationshanteringsplan
för Omvårdnadsnämnden**

11

22ON308

Missiv

2022-09-07

Diarienummer: 22ON308

Handläggare:

Catrin Krsticevic Tranberg
026-17 9515
catrin.krsticevic_tranberg@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnden

Informationshanteringsplan för Omvårdnadsnämnden

Förslag till beslut

Att anta Informationshanteringsplanen för Omvårdnadsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Alla myndigheter ska beskriva sina allmänna handlingar i en informationshanteringsplan (som tidigare benämndes dokumenthanteringsplan). Planen är en översikt som är till hjälp för att få en överblick över vilka allmänna handlingar som finns och hur dessa ska hanteras.

I planen dokumenteras hanteringsanvisningar och beslut om gallring. Beslut om gallring är en förutsättning för att myndigheten ska få gallra (förstöra) allmänna handlingar.

Planen gäller för handlingar som inkommit till och upprättats i Sektor Vårldärd förvaltning, inom Omvårdnadsnämnden verksamhetsområde. Planen gäller retroaktivt även för handlingar som upprättats innan planen antagits av nämnden.

Magnus Höijer

Sektorchef

Sektor Vårldärd

2022-08-19
Dnr: 22ON308

Handläggare:
Catrin Tranberg Krsticevic, verksamhetschef

Informationshanteringsplan för Omvårdnadsnämnden

Innehållsförteckning

Förklaring av fälten och deras innehåll.....	3
Verksamhetsområde: Demokrati och Styrning.....	5
Verksamhetsområde: Informations- och dokumenthantering	7
Verksamhetsområde: Ekonomi	11
Verksamhetsområde: Övrigt	16
Verksamhetsområde: Verksamhetsspecifikt	21

Förklaring av fälten och deras innehåll

Handlingstyp	Här namnges eller specificeras den berörda typen av handlingar.
Bevaras / Gallras	<p>Här anges om handlingarna ska bevaras, eller om de ska gallras. När år anges åsyftas om annat inte nämns kalenderår. Om handlingar tillhör ett ärende räknar gallringsfristen utifrån året ärendet avslutats. Vissa handlingar ska gallras vid inaktualitet, i dessa fall förtydligas när handlingen kan betraktas som inaktuell i fältet anmärkningar.</p> <p>Ifall detta fält saknar anvisningar utan i stället innehåller ett streck "—" betyder det att handlingen inte givits någon föreslagen gallringsfrist av verksamheten eller projektgruppen, och kommer att bli föremål för framtida komplettering. Tills dess att ett nytt gallringsbeslut fattats ska dessa handlingar bevaras.</p> <p>Gallringsfrist gäller huvudexemplar. Ev. övertaliga kopior och andra format där samma information upprepas behöver oftast inte bevaras.</p>
Förvaringsplats	Plats, metod eller system för förvarande. Ytterligare information om hur handlingar organiseras kan förekomma i anmärkningarna
Sekretess	Då uppgifter snarare än handlingar är sekretessbelagda kan i teorin nästan vilken handlingstyp som helst innehålla sekretessbelagda uppgifter. I de fall sekretessbelagda uppgifter kan förutses förekomma i handlingstypen hänvisas i detta fält till relevant lagrum. Ett " Nej " i sekretessfältet betyder att sekretessbelagda uppgifter inte ska förekomma i handlingen och i regel inte behöver förväntas. Alla handlingar som begärs för utlämnande ska granskas innan de lämnas ut för att se om sekretessbelagda uppgifter förekommer.
Ansvar	<p>Anger vilken organisationsdel, funktion eller tjänst som ansvarar för hanteringen av handlingen.</p> <p>Ifall ansvar beskrivs som "lokalt" betyder det att enheten där handlingen produceras vid eller inkommer till ansvarar för dess hantering. Förekommer i huvudsak i processer som inte är knutna till en specifik verksamhetsdel eller enhet.</p>
Registrering	Här anges rekommendationer för om handlingen ska registreras eller inte. Normalt sett är detta synonymt med diarieföring i diariesystem, men andra former av register kan föras så länge de följer bestämmelserna i OSL 5 kap. §1-2. Ifall anvisningar anger " Diarieför " åsyftas ärenderegistrering i Platina om annat inte specificeras. Om anvisningen lyder " Registrera ", skall handlingen registreras i Platina, men ej under ett ärende. I vissa fall står endast föreskriften " Ja ". Här rör det sig om information i system som p.g.a. sitt format eller av andra tekniska skäl inte diarieförs men som p.g.a. sekretess måste registreras. Samtliga handlingar som innehåller sekretessuppgifter skall registreras såvida de inte är av ringa betydelse för verksamheten (se KS 1998:367).
Anmärkningar	Övrig information om handlingarnas karaktär, deras hantering eller specificeringar rörande bevarande eller gallring.

Om omvårdnadsnämndens informationshanteringsplan

Informationshanteringsplanen utgår ifrån processer snarare än organisationsdelar. Planen utgör ett första steg i övergången till en processbaserad arkivredovisning. I samband med komplettering och att en framtida klassifikationsstruktur för diarieföring och arkivläggning antas kan avgränsningen och namngivningen av processerna och deras gruppering i verksamhetsområden komma att förändras från upplägget i denna version av informationshanteringsplanen.

För vilka handlingar gäller planen?

Planen gäller för handlingar som inkommit till och upprättats i Sektor Vårlders förvaltning, inom omvårdnadsnämndens verksamhetsområde. Planen gäller retroaktivt även för handlingar som upprättats innan planen antagits av nämnden.

Information inom HR-området hanteras i Kommunstyrelsens informationshanteringsplan.

Politiskt beslutsfattande

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Kallelser med föredragningslistor	Gallras vid inaktualitet	Platina samt Meetings Plus	Nämndsamordnare	Nej	
Protokoll	Bevaras	Platina samt pärm	Nämndsamordnare	Nej	Originalen förvaras fysiskt i pärm hos nämndsamordnaren
Protokollsutdrag	Bevaras	Platina	Nämndsamordnare	Diarieför	Nämndsamordnaren expedierar protokollsutdrag med tillhörande beslut till berörda samt ombesörjer att detsamma laddas upp för diarieföring i det aktuella diarieärendet
Protokollsutdrag individärenden	Bevaras	Treserva	Nämndsamordnare	Registreras	Nämndsamordnaren expedierar protokollsutdrag med tillhörande beslut till berörda
Beslutsunderlag	Bevaras	Platina	Nämndsamordnare	Diarieför	
Beslut i individärenden fattat på delegation	Bevaras	Treserva	Handläggare	Registreras	Redovisas till nämnd, delegationsbeslut
Beslut fattat på delegation (ej individärenden)	Bevaras	Platina	Handläggare	Diarieför	Redovisas till nämnd, delegationsbeslut
Anmälningsärenden till nämnd	Gallras vid inaktualitet	Platina	Nämndsamordnare	Registreras	

Hantera förtroendevalda

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Arvodesblanketter (ersättningsanspråk)	Gallras efter 10 år	Pärm	Nämndsamordnare	Nej	
Kvitton original	Bevaras	Styrning och stöd	Kanslienheten, Styrning och stöd	Nej	Nämndsamordnaren ansvarar för att skicka originalkvitton till Styrning och stöd
Kvitton, intyg och andra arvodesunderlag - kopia	Gallras efter 10 år	Pärm	Nämndsamordnare	Nej	
Sekretessbevis/avtal	Gallras vid inaktualitet	Kronologiskt i pärm hos nämndsamordnare	Nämndsamordnare	Nej	

Verksamhetsledning

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Politiskt antagna styrdokument	Bevaras	Platina	Sektorchef	Diarieför	Exempel reglemente, delegationsordning, policy och planer
Rutiner och handböcker framtagna av verksamheten	Gallras vid inaktualitet	Canea One	System-administratör		Systemadministratören gör en utskrift av innehållsförteckning en gång/år som diaries i Platina
Internkontrollplan inkl. uppföljning av intern kontroll	Bevaras	Platina	Strateg för kvalitet och verksamhets-utveckling	Diarieför	
Riskanalys och riskbedömning	Bevaras	Platina	Ansvarig chef	Diarieför	
Åtgärdsplaner	Bevaras	Platina	Ansvarig chef		

Registrera allmänna handlingar

Processens listade handlingar åsyftar inga specifika handlingstyper. Dessa är snarare generella anvisningar för handlingar som inkommer till och hanteras av registratur eller hålls i systemet Platina.

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Ärendehandlingar	Bevaras	Platina. Fysiska original i arkivskåp, ordnade efter dnr.	Registraturen	Diarieför	Ärendehandling omfattar alla tänkbara handlingar som inkommer till, upprättas och/eller expedieras i nämnden
Arbetsdokument i Platina	Gallras vid inaktualitet	Platina	Handläggare		Arbetsdokument som inte är att ses som beslutsunderlag
Handlingar av ringa betydelse	Gallras vid inaktualitet		Registratur/ enskild tjänsteperson		Exempelvis reklam, nyhetsbrev, inbjudningar, handlingar utanför verksamhetsområdet, semesterlistor mm

Hantera begäran om utlämnande av allmän handling

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Begäran om utlämnande av allmänna handlingar	Vid inaktualitet/ Bevara, se anmärkning.	Artvise / Outlook/Platina/Treserva	Lokalt	Nej, se anmärkning.	Gallras när ärendet är handlagt. Diarieförs i Platina vid avslag.
Korrespondens med den begärande	Vid inaktualitet/ bevaras	Artvise, Outlook, Platina vid avslag	Lokalt	Se anmärkning	Gallras när ärendet är handlagt. Vid avslag ska korrespondensen diarieföras i Platina.

Överklagbart beslut	Bevaras	Platina	Lokalt	Ja	Den begärande har rätt att få ett överklagbart beslut efter att fått information om att begärd handling delvis eller helt är belagd med sekretess. Det överklagbara beslutet ska bevaras, se besluts- och delegationsförteckning.
---------------------	---------	---------	--------	----	---

Sid 89(243)

Ordna och förteckna arkiv

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkningar
Arkivförteckningar	Bevara	Canea One	Lokalt	Nej	
Arkivbeskrivningar	Bevara	Canea One	Lokalt	Nej	

Dataskydd- och informationssäkerhetsarbete

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkningar
Personuppgiftsbiträdesavtal	Bevaras	Platina	Ansvarig informationsägare	Diarieför	Personuppgiftsbiträdesavtalet inklusive instruktion och bilaga med underbiträden ska bevaras.
Informationsklassning och konsekvensbedömning	Bevaras	Platina	Ansvarig informationsägare	Diarieför	
Frågeunderlag avseende granskning av dataskydd och informationssäkerhet	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare och informationssäkerhets-samordnare	Diarieför	Avser dataskyddsombudets och den övergripande informationssäkerhetssamordnarens respektive granskningar.
Nämndens och/eller sektorns svar avseende granskning av dataskydd och informationssäkerhet	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare och informationssäkerhets-samordnare	Diarieför	

Granskningsresultat avseende dataskydd och informationssäkerhet	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare och informations-säkerhets-samordnare	Diarieför	
Årsrapport	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare och informations-säkerhets-samordnare	Diarieför	

Hantera personuppgiftsincident

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkningar
Rapport om personuppgiftsincident	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare	Diarieför	Avser interna rapporter om inträffade incidenter som inkommer via e-tjänst.
Utredning och dokumentation av personuppgiftsincident	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare	Diarieför	Avser internt upprättade handlingar avseende utredning och dokumentation av personuppgiftsincidenter. Exempelvis utredningsdokument (anmälningsskema som inte skickas till Integritetsskyddsmyndigheten) och tjänsteskrivelse.
Anmälan om personuppgiftsincident till tillsynsmyndighet och komplettering av anmälan	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare	Diarieför	Avser anmälningar som skickas till Integritetsskyddsmyndigheten samt eventuella kompletteringar av anmälningarna.
Beslut från tillsynsmyndighet	Bevaras	Platina	Dataskyddsamordnare	Diarieför	Inkommen handling från Integritetsskyddsmyndigheten.
Information till registrerad om personuppgiftsincident	Bevaras	Platina	Ansvarig chef	Diarieför	

Incidentsammanställningar	Bevaras	Platina	Dataskyddssamordnare	Diarieför	Sammanställs och diarieförs varje månad inför varje nämndsammanträde.
Beslut om att inte inleda tillsynsärende	Bevaras	Platina	Dataskyddssamordnare	Diarieför	Inkommen handling från Integritetsskyddsmyndigheten.

Hantera begäran avseende de registrerades rättigheter

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkningar
Begäran	Gallras efter 1 år	Platina	Dataskyddssamordnare	Diarieför	Inkommen begäran från registrerad som avser utnyttja sina rättigheter enligt dataskyddsförordningen, se artiklarna 12.5 och 15–21. Exempelvis begäran om registerutdrag, rättelse, begränsning eller radering av personuppgifter.
Personuppgiftsutdrag	Bevaras	Platina	Dataskyddssamordnare	Diarieför	
Beslut	Bevaras	Platina	Dataskyddssamordnare	Diarieför	

Administrera personuppgiftsbehandlingsregister

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkningar
Förteckning över personuppgiftsbehandlingar	Bevaras	DraftIT	Dataskyddssamordnare		Listar förekommande personuppgiftsbehandlingar. Tidigare förekommande behandlingar listas men markeras som ej aktuella i systemet.

Budgetprocess

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Bokföringsorder/rättelse bokföringsunderlag	Gallras efter 10 år	Elektroniskt i ekonomisystemet	Ekonomi Valfärd Gävle		Kopior kan gallras efter 2 år
Budgethandling	Bevaras	Om ej diarieförd, i pärm hos ekonomichef	Ekonomi Valfärd Gävle		
Budgetunderlag, rapporter och uppföljning	Gallras efter 2 år	Hos berörd handläggare	Ekonomi Valfärd Gävle		
Delårsbokslut	Bevaras	Platina	Ekonomi Valfärd Gävle		
Årsbokslut	Bevaras	Platina	Ekonomi Valfärd Gävle		

Förskottskassor, kvitton och underlag

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Följesedlar/kvitton	Gallras vid inaktualitet		Ekonomi Valfärd	Nej	Skannas vid behov som bilaga till fakturan
Förskottskassor - Utbetalda	Gallras 10 år	Hos ansvarig handläggare	Ekonomi Valfärd		Verifikationsordning
Förskottskassor - Kvittenser	Gallras 10 år	I pärm hos Ekonomi Valfärd	Ekonomi Valfärd		
Internfakturer	Gallras 10 år	I pärm hos Ekonomi Valfärd	Ekonomi Valfärd		Objektspost i Anläggningsliggare.
Rekvistionsblock – kopior	Gallras 2 år	Hos ansvarig	Ekonomi Valfärd		
Underlag för återsökande av moms	Gallras 10 år	Platina	Ekonomi Valfärd		
Utanordningar	Gallras 10 år		SG Ekonomi		Verifikationsnummer

Upphandling och avtal, välfärdstjänster (LOU, LOV)

Sid 93(243)

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Beslutsärende om att genomföra upphandling	Bevaras	Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	
Beslut om att godkänna förfrågningsunderlag	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	Kan vara delegationsbeslut
Tjänsteskrivelser	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	Sekretess gäller fram till tilldelningsbeslut är fattat
Förfrågningsunderlag	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	I diarieakt i äldre avtal, i nya avtal ingår det i avtalet.
Annonser	Bevaras	Kommers	Team upphandling och avtal	Nej	
Inkomna frågor	Bevaras	Kommers	Team upphandling och avtal	Ja	
Förtydliganden under annonseringstiden	Bevaras	Kommers	Team upphandling och avtal	Ja	
Anbudsöppningsprotokoll	Bevaras	Kommers	Team upphandling och avtal	Diarieför	Sekretess gäller fram till tilldelningsbeslut är fattat
Inkomna anbud	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Ja	Sekretess gäller fram till tilldelningsbeslut är fattat
Bilagor till inkomna anbud	Bevaras	Kommers	Team upphandling och avtal	Nej	Sekretess gäller fram till tilldelningsbeslut är fattat
Inkomna ansökningar HVB, hemtjänst (LOV)	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	HVB hanteras idag i Kommers. Hemtjänst hanteras idag i Platina, men i Kommers fr o m en bit in på 2022
Utvärderingshandlingar	Bevaras	Kommers	Team upphandling och avtal	Ja	Sekretess gäller fram till tilldelningsbeslut är fattat
Tilldelningsbeslut	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	Handlingar som utgör underlag till tilldelningsbeslutet biläggs och sparas med det.
Antagna anbud/ ansökningar	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	

Anbud/ansökningar, ej antagna	Gallras efter 2 år	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Ja	Anbud är först att betrakta som ej antaget efter att tilldelningsbeslut fattats i upphandlingsärendet.
Avtal	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	
Upphandlingsrapporter	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	
Referenser	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Nej	
Kreditupplysningar	Gallras efter 2 år	Kommers	Team upphandling och avtal		Beslutsunderlag (ej arbetsmaterial)
Register över leverantörer	Bevaras	Kommers, Platina PowerBI, Treserva	Team upphandling och avtal	Nej	
Underrättelser om avbruten upphandling	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	
Statistik	Gallras efter 2 år	Analysverktyg (Power BI)	Inköpsenheten, Välfärd Gävle		
Sekretessförbindelser	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	
Överklagan/överprövning	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	
Uppföljning av avtal	Bevaras	Kommers, Platina	Team upphandling och avtal	Diarieför	

Direktupphandling, köp när giltigt avtal saknas (från 25 000 - 700 000 kr)

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Konkurrensutsättning, bedöm att priset är rimligt och konkurrenskraftigt	Bevaras	E-tjänsten	Verksamheten	Nej	Bedöm om priset är rimligt och konkurrenskraftigt, vilket kan ske via hemsidor, utskick, erfarenhet eller annat.
Generellt	Bevaras	Om Inköp & upphandling på styrning & stöd genomför upphandlingen så läggs ärendet in i Kommers annars på lämplig och valfri plats	Verksamheten / Inköp & upphandling	Nej	Alla inköp ska göras i enlighet med kommunens rutiner, riktlinjer och mål.

Förfrågningsunderlag	Bevaras	Om Inköp & upphandling på styrning & stöd genomför upphandlingen så läggs ärendet in i Kommers annars på lämplig & valfri plats	Verksamheten / Inköp & upphandling	Nej	Riktade offertförfrågningar som sänds till minst tre leverantörer. Förekommer endast vid direkt-upphandlingar
Inkomna anbud	Bevaras	Om Inköp & upphandling på styrning & stöd genomför upphandlingen så läggs ärendet in i Kommers annars på lämplig och valfri plats	Verksamheten / Inköp & upphandling	Nej	
Tilldelningsbeslut	Bevaras	Om Inköp & upphandling på styrning & stöd genomför upphandlingen så läggs ärendet in i Kommers annars på lämplig och valfri plats	Verksamheten / Inköp & upphandling	Nej	Tilldelningsbesked med information om vem som vunnit upphandlingen ska sändas ut samtidigt till samtliga tillfrågade leverantörer i de fall konkurrensutsättning har genomförts.
Avtal	Bevaras	Om Inköp & upphandling på styrning & stöd genomför upphandlingen så läggs ärendet in i Kommers annars på lämplig och valfri plats	Verksamheten / Inköp & upphandling	Diariet	
Dokumentation	Bevaras	E-tjänst	Verksamheten	Nej	

Hantera föreningsstöd

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Ansökningar om föreningsstöd	Gallras efter 5 år	Platina	Ansvarig handläggare	Ja	Får gallras efter att sammanställning gjorts. Original finns hos Livsmiljö Gävle
Sammanställningar över ansökningar om föreningsstöd	Bevaras	Platina	Ansvarig handläggare	Ja	
Beslut	Bevaras	Platina	Ansvarig handläggare		

Fonder

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Urkunder rörande donationsfonder	Gallras 10 år efter inaktualitet	Platina (Styrning och stöd Gävle)	Ansvarig handläggare		Kopia hanteras av handläggare. Original hanteras och förvaras hos Styrning och stöd
Förslag till beslut och beslut gällande fondmedel	Bevaras	Platina (Välfärd Gävle)	Ekonomichef	Ja	
Sammanställning över fördelning/beviljade fondmedel	Gallras efter 7 år	Styrning och stöd	Ansvarig handläggare	Ja	
Ansökningar	Gallras efter 7 år	E-tjänst (Styrning och stöd Gävle)	Ansvarig handläggare	Nej	

Statsbidrag

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Statsbidragsansökningar, beslut och redovisningar	Gallras efter 10 år	Platina	Ansvarig handläggare	Ja	

Avgiftshandläggning

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Ansökan, inkomstförfrågan, avgiftsbeslut och överklagan, yttranden samt domar	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5, 15, 25	Treserva Bevaras i personakt. Efter avslutat ärende skickas akten till Kontor Myndighet	Avgiftshandläggare	Ja	Akter med födda dag 5, 15, 25 bevaras.
Räkningsunderlag för fakturering	Gallras efter 6 år	Treserva	Avgiftshandläggare	Ja	
Underlag till ansökan om individuellt tillägg/omprövning av avgift	Gallras vid inaktualitet	Treserva	Avgiftshandläggare		Även kopior på dödsboanmälan och bouppteckningar

Verksamhetsområde: Övrigt

Arbetsmiljö och säkerhet

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Checklista SBA-periodisk tillsyn	Gallras efter 10 år		Sektorchef		
Arbetsskadeanmälan, kopia	Bevaras	STELLA	Sektorchef		
Checklista SBA, egenkontroll brandskydd	Gallras efter 10 år	Stratsys	Sektorchef		
Tillbud, kopia	Bevaras	STELLA	Sektorchef		
Tillbudsrapporter, kopia		STELLA	Sektorchef		
Sekretessbevis - personal	Gallras vid inaktualitet	I pärm hos chef	Sektorchef		Original bevaras i personakt
Sekretessbevis hantverkare, praktikanter mm.	Bevaras	Platina			Skickas från receptioner till diariet
Nyckelkvittenser-taggt/kort mm	Gallras 2 år efter återlämning av kort/nyckel/tagg	I pärm hos enhetschef	Sektorchef		Gallras vid återlämning av taggt/kort av handläggare av systemet
Hyseskontrakt för boendekontrakt och lokalkontrakt	Gallras 2 år efter kontraktet upphört	I pärm hos lokalsamordnare	Sektorchef		
Tjänstgöringsscheman	Gallras efter 2 år	Kronologiskt hos enhetschef i pärm	Sektorchef		

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Kravspecifikationer	Vid inaktualitet	Platina Kommers	IT- och utvecklings- enheten SG Inköp	Ja	Hela upphandlingsförfarandet ska sparas i Kommers
Avtal med leverantörer	Bevaras	Kommers Platina	Systemförvaltare Systemägare IT-ansvarig Enhetschef Verksamhetschef Kontorschef	Ja	Här måste vi följa de riktlinjer som centrala inköpsavdelningen har. Vi ska spara alla IT-relaterade avtal i avtalsdatabasen Kommers
Leveransgodkännande	Gallras efter 2 år	Platina IT Välfärd	Systemförvaltare	Ja	Underförutsättning att en sammanställning har gjorts.
Projekthandlingar	Gallras efter 5 år	Platina IT Välfärd	It- och utvecklings- enheten IT Välfärd	Ja	Inom sektorn bedriver man även IT-relaterade projekt. Det är inte endast IT och utvecklingsavdelningen som hanterar sådan dokumentation
Förvaltningsplan för system	Bevaras	IT Välfärd	Systemförvaltare		Systemförvaltare inom sektorn har ansvar för att förvaltningsplaner finns för de verksamhetsspecifika system man har. IT- och utvecklingsavdelningen har ansvar för centrala system
Riskanalys för system	Bevaras	IT Välfärd	Systemförvaltare		
Systemdokumentation	Bevaras	IT Välfärd DokIT	Systemförvaltare		Teknisk system- dokumentation ska lagras i DokIT
Rutiner	Bevaras	Canea One	Systemförvaltare		

Kommunikation

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkningar
Broschyrer och foldrar	Bevaras	Arkiv-box, systematisk förvaring	Kommunikationschef	Ja	1 ex av varje framställt av verksamheten
Insändare (kopia) och insändarsvar, med anknytning till verksamheten	Gallras efter 2 år	Digitalt hos berörd tjänsteperson	Berörd tjänsteperson	Ja	

Projekt

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkningar
Projektansökan	Bevaras	Platina	Projektägare	Ja	Beställning, plan och rapport läggs in i platina. Dessa dokument och övriga dokument hanteras i CaneaOne
Beslut om inledande av projekt	Bevaras	Platina	Projektägare	Ja	
Avtal	Bevaras	Platina	Projektägare	Ja	
Projektdirektiv	Bevaras	Platina	Projektägare	Ja	
Projektplan	Bevaras	Platina	Projektägare		
Protokoll	Bevaras	Platina	Projektägare		
Uppföljning och utvärdering	Bevaras	Platina	Projektägare		
Rapporter	Bevaras	Platina	Projektägare		
Ekonomiskslutredovisning	Bevaras	Platina	Projektägare		
Fakturor	Gallras efter 10 år		Projektägare		

Fordon

Sid 100(243)

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Körjournal	Gallras efter 2 år	Arkiv	Fordons-samordnare	Ja	Receptioner skickar till arkivansvarig

Lokaler

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Hysesavtal	Gallras 2 år efter avslutat hyresavtal	Pärm hos lokalsamordnare	Lokalsamordnare		

Oönskade händelser

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Lex Sarah (rapport, underlag, utredning)	Bevaras	Platina	Socialt ansvarig samordnare	Diarieförs	Rapporten/underlaget ligger på enhetsnivå
Lex Maria (rapport, underlag, utredning)	Bevaras	Platina	Medicinskt ansvarig sjuksköterska, medicinskt ansvarig för rehabilitering	Diarieförs	Rapporten/underlaget ligger på enhetsnivå
Yttrande i tillsynsärende IVO/JO	Bevaras	Treserva, Platina	Ansvarig chef	Diarieförs	
Rapport ej verkställda beslut	Bevaras	Platina	Ansvarig chef	Diarieförs	Sammanställning görs kvartalsvis och delges kommunfullmäktige, revisionskontoret och nämnd.
Skriftliga klagomål	Bevaras	Treserva, Platina	Ansvarig chef	Diarieförs	Diarieförs om det inkommer skriftligt, ej vid muntligt. E-tjänst, efter att ärendet är behandlat läggs det in i Platina.
Inkomna avvikelser	Bevaras	Treserva, Platina	Ansvarig chef	Diarieförs	Gäller bara inkomna avvikelser från annan part.
Utredning av allvarig vårdskada	Bevaras	Platina	Medicinskt ansvarig sjuksköterska,	Diarieförs	Utredning/rapport som blir en del av en Lex Maria utredning/anmälan bevaras.

			Medicinskt ansvarig för rehabilitering		
--	--	--	--	--	--

Sid 101(243)

Personärenden- SoL (Hjälp i hemmet, trygghetstelefon, dagverksamhet, avlösningvistelse och vård- och omsorgsboende) *Akter som ska bevaras skickas till kommunarkivet för bevarande och framtida forskning.*

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Försättsblad, aktualisering, ansökan, utredning, sakkunnighetsutlåtande, uppdrag och beslutsmeddelande	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva eller i akt i närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet
Erbjudande om bostad/ svarsblankett	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet
Placeringskontrakt	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		Vid extern placering
Hyreskontrakt i särskilt boende	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet
Personkort	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet
Genomförandeplaner	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för	Treserva	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		Gäller alla upprättade versioner, inte bara senaste.

	födda dag 5,15,25				
Journalanteckningar i myndighetsjournal och utförrjournal	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet
Förvaltningsdomstol - överklaganden - yttranden - beslut/domar	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet
Korrespondens av betydelse för ärendet	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet. Korrespondensen omfattar alla medier, såsom brev, fax och e-post. Verksamhetschef som har originalhandling skickar dessa till biståndshandläggare
Fullmakter och förordnande av god man/förvaltare	Gallras 5 år efter senaste anteckning, undantag för födda dag 5,15,25	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		I de fall det finns en fysisk akt, förvaras denna i närarkivet. Fullmakter avseende att biträda den enskilde samt förordnande av god man/förvaltare
Anteckningar och korrespondens av tillfällig betydelse och/eller rutinmässig karaktär	Gallras vid inaktualitet		Biståndshandläggare Utförare		PM, anteckningar, brev, fax och e-post om innehållet inte behövs för att rätt förstå akt
Anmälningar som inte tillhör ärende och inte ger upphov till ärende	Gallras efter 5 år	Treserva "kronpärm"	Biståndshandläggare		Vid inkommen handling i "kronpärm" i närarkivet

Kommunal hälso- och sjukvård (hemsjukvård och inom särskilda boenden samt dagverksamhet)

Sid 104(243)

Handlingstyp	Bevaras / Gallras	Förvaringsplats	Ansvar	Registrering	Anmärkingar
Kvalitetsgranskningar egenkontroll, protokoll och utvärderingar från fortlöpande uppföljning av verksamheten, granskningar av dokumentation	Bevaras	Platina	Ansvarig chef Medicinskt ansvarig sjuksköterska Medicinskt ansvarig för rehabilitering	Diarieför	
Lokal överenskommelse om läkarmedverkan inom kommunala hälso- och sjukvården	Bevaras	Platina	Verksamhetschef HSL	Diarieför	
Patientsäkerhetsberättelse	Bevaras	Platina	MAS/MAR	Diarieför	
Anmälningar av hälso- och sjukvård verksamhet enligt patientssäkerhetslagen (PSL)	Bevaras	Platina	Ansvarig handläggare	Diarieför	
Anmälan av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal enligt patientssäkerhetslagen (PSL)	Bevaras	Platina	Biträdande sektorchef	Diarieför	
Utredning vid brist av läkemedel (läkemedelsstöld)	Bevaras	Platina	Ansvarig chef	Diarieför	
Beslut om delegering/återkallelse av delegering av medicinska arbetsuppgifter	Gallras efter 10 år	Treserva Papper	Arkivansvarig/ Systemförvaltare Ansvarig chef	Ja	Bevaras i Treserva i 10 år. Där delegeringsbeslut utfärdas på papper sparas pappret i 10 år hos utfärdande enhet.
Mätning av följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler	Gallras vid inaktualitet	Digitalt Papper	Ansvarig chef		Underlag/protokoll gallras vid inaktualitet när det rapporteras in i SKR:s databas. Avser bidrag till nationell mätning som resulterar i en slutrapport.
Åtgärdsplan egenkontroll hygienrond/hygienobservationer	Bevaras	Platina	Ansvarig chef		

Temperaturavläsningar, läkemedelsförråd och läkemedelskylskåp	Gallras efter 1 år	Papper	Ansvarig chef		Sparas i pärm hos hälso- och sjukvårdsutförare
Signaturförttydliganden	Gallras efter 10 år	Papper	Ansvarig chef		Sparas i pärm hos hälso- och sjukvårdsutförare
Förbrukningsjournal narkotiska medel	Gallras efter 3 år	Papper	Ansvarig chef		Efter senaste anteckningen. Sparas i pärm hos hälso- och sjukvårdsutförare
Patientjournal inkl vårdplaner Omvårdnads-/funktionsstatus	Gallras efter 10 år	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		Efter senaste anteckning
Ordinationshandling för läkemedel	Gallras efter 10 år	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/	Gallras 10 år	Treserva/närarkiv
Generell ordination läkemedel	Gallras efter 10 år	Papper	Ansvarig chef	Ja	Efter senaste anteckning. Sparas i pärm hos hälso- och sjukvårdsutförare
Blodsockerlista	Gallras vid inaktualitet	Treserva	Ansvarig chef	Ja	Gallras efter inskrivning i patientjournal.
Epikris från annan vårdgivare (Fysisk handling)	Gallras efter 10 år	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare	Ja	Efter senaste anteckning.
Bild/foto av patientspecifika skador, åtgärder etc.	Gallras efter 10 år	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare	Ja	Bilder av betydelse för patientens vård och behandling, eller som används för information och dialog med patient ingår i patientjournal och förvaras där. Scannas in i Treserva alt läggs i journalarkiv
Signeringslistor	Gallras efter 10 år	Treserva/närarkiv	Arkivansvarig/ Systemförvaltare		Efter senaste anteckning
Övriga listor och blanketter för kontroll/behandling (vätskelista, sömnkurva, oroskurva, vändschema, träningsprogram etc.)	Gallras vid inaktualitet	Treserva	Hälso- och sjukvårdspersonal		När ärendet har journalförts, ingår då i patientjournal.

Beslutsärende: Remiss -
Energiplan för Gävle kommun
2022-2026

12

22ON196

Tjänsteskrivelse

2022-09-07

Diarienummer: 22ON196

Handläggare:

Magnus Höijer
026-17 80 00
magnus.hojjer@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnden

Remissvar – Energiplan för Gävle kommun 2022 - 2026

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget.

Bakgrund och sammanfattning

Varje kommun ska ha en aktuell energiplan. Gävle kommuns energiplan löpte ut 2020 och arbetet med att ta fram en ny energiplan påbörjades i september 2021. Det nya förslaget på energiplan sträcker sig från 2022 till 2026.

Energiplanen är dels ett lagkrav men hanterar också utmaningarna i omställningen till en fossilfri energiförsörjning och de energirelaterade målen i kommunens Miljöstrategiska program 2.0.

Remissen går till nämnder, bolag, politiska partierna, Mellansvenska Handelskammaren, Svenskt Näringsliv, BiodrivMitt samt lokala naturskyddsorganisationer.

Yttrande

Energiplanen innefattar områden som inte direkt berör Omvårdnadsnämndens ansvarsområden utifrån reglementet. Men givetvis påverkas nämndens förmåga att lösa sitt uppdrag av att det finns en fungerande energiförsörjning. En omställning till mer fossilfri energi är också ett relevant område för nämnden, då t ex nämndens

verksamheter nyttjar transporter där en omställning redan pågår. Nämnden ska redan i nuläget utgå ifrån kommunens miljöstrategiska program i sin verksamhetsplanering.

Energiplanen bedöms vara relevant och innehålla de övergripande delar som kan tjäna det övergripande syfte som finns med planen.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Vårld

Omvårdnadsnämnden har ålagts svara på remiss gällande Förslag till Energiplan.

Remissen hanteras av Omvårdnadsnämnden vid sammanträdet den 29 september 2022. Sektorchef, Magnus Höjer har tillsammans med bitr sektorchef Katarina Stistrup, varit ansvarig handläggare i ärendet.

Missiv

Ärende Dnr 22KS217
Dok/Handl id 22KS217-3
2022-05-25

Till Enligt sändlista, se nedan

Ärende Energiplan för Gävle kommun 2022 - 2026

Vårt dnr **22KS217**

Begäran om yttrande i rubricerat ärende.

Handlingar Energiplan för Gävle kommun 2022-2026 - Remissversion

Remiss – Förslag till Energiplan

Varje kommun ska ha en aktuell energiplan. Gävle kommuns energiplan löpte ut 2020 och arbetet med att ta fram en ny energiplan påbörjades i september 2021. Det nya förslaget på energiplan sträcker sig från 2022 till 2026.

Energiplanen är dels ett lagkrav men hanterar också utmaningarna i omställningen till en fossilfri energiförsörjning och de energirelaterade målen i kommunens Miljöstrategiska program 2.0.

Vi vill gärna höra vad du tänker om det. Remissen går till nämnder, bolag, politiska partierna, Mellansvenska Handelskammaren, Svenskt Näringsliv, BiodrivMitt samt lokala naturskyddsorganisationer. Du hittar handlingen bifogad i detta mejl.

Era remissvar skickade till kommunstyrelsen@gavle.se **senast den 25 augusti 2022**. Märk yttrandet "Remiss Energiplan" samt med diarienummer **22ks217**.

Eventuella frågor kring energiplanen besvaras av:

Evelina Loberg
Telefon 070-414 07 49
evelina.loberg@gavle.se

Enligt uppdrag:

Registrator
Styrning och stöd
Administrativa avdelningen
Kanslienheten

Från: Välfärd Gävle - Omvårdnadsnämnd (e-post) <omvardnadsnamnd@gavle.se>
Till: "Platina-ON (e-post)" <platina-on@gavle.se>
Ämne: VB: Förlängd svarstid till den 30 september 2022 - Remiss gällande Förslag till Energiplan för Gävle kommun 2022-2026
Skickat: 2022-05-30 16:16:45

Från: Kommunstyrelsen (e-post) <kommunstyrelsen@gavle.se>

Skickat: den 30 maj 2022 15:40

Till: Livsmiljö Gävle - Administration (e-post) <administration.sambygg@gavle.se>; Livsmiljö Gävle - Kultur & Fritid Gävle (e-post) <kultur-fritid@gavle.se>; Välfärd Gävle - Omvårdnadsnämnd (e-post) <omvardnadsnamnd@gavle.se>; Välfärd Gävle - Socialnämnd (e-post) <socialnamnd@gavle.se>; Välfärd Gävle - Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnd (e-post) <afnamnd@gavle.se>; Utbildning Gävle (e-post) <utbildning@gavle.se>; SG-Jävsnämnden (e-post) <javsnamnden@gavle.se>; Valnämnd Gävle (e-post) <valnamnden@gavle.se>; Överförmyndarnämnden (e-post) <overformyndarnamnden@gavle.se>; Gävle Energi - Kundtjänst - E-Post <kundservice@gavleenergi.se>; Gavlegårdarna - Diariet (e-post) <diariet@gavlegardarna.se>; Gavlefastigheter - Info (e-post) <info@gavlefastigheter.se>; Gavle Drift & Service - info (e-post) <info@gavledriftservice.se>; Gävle Hamn - Info (e-post) <info@gavlehamn.se>; Gävle Parkeringsservice AB - Info (e-post) <info@gavleparkering.se>; Gästrike Vatten - Info (e-post) <info@gastrikevatten.se>; Gästrike Räddningstjänst (e-post) <gastrike.raddning@gastrikeraddningstjanst.se>; Gästrike Återvinnare (e-post) <info@gastrikeatervinnare.se>; orjan.josefsson@gmail.com; info@omstallninggavle.se; info@biodrivmitt.se; lotta.petterson@svensktnaringsliv.se; eva.cooper@foretagarna.se; birgitelonen@hotmail.com; kristina.snitt@mellansvenskahandelskammaren.se

Kopia: Loberg, Evelina <evelina.loberg@gavle.se>; Forsberg, Christine <christine.forsberg@gavle.se>

Ämne: Förlängd svarstid till den 30 september 2022 - Remiss gällande Förslag till Energiplan för Gävle kommun 2022-2026

Prioritet: Hög

Svarstiden förlängs till den 30 september 2022 gällande remiss Förslag till Energiplan för Gävle kommun 2022-2026.

Remissvar skickas till kommunstyrelsen@gavle.se senast datum ovan. **Märk yttrandet "Remiss Energiplan" samt med diarienummer 22KS217.**

Eventuella frågor kring energiplanen besvaras av:

Evelina Loberg
Telefon 070-414 07 49
evelina.loberg@gavle.se

Enligt uppdrag:

Registrator
Styrning och stöd

Kanslienheten

Gävle kommun
801 84 GÄVLE
Stadshuset, Drottninggatan 22
Telefon: 026-17 80 00

Energiplan för Gävle kommun 2022-2026

Remissversion Energiplan

Energiplan för Gävle kommun 2022-2026

© Gävle kommun [2015]
Grafisk form Pangea design

ISBN anges här i förekommande fall
www.gavle.se

Sammanfattning

Alla Sveriges kommuner ska enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ha en aktuell energiplan som beskriver tillförsel, distribution och användning av energi. Gävle kommuns energiplan kompletterar även kommunens miljöstrategiska program. Planen utgår från de mål i miljöstrategiska programmet som berör energiområdet och planen beskriver hur dessa mål ska uppnås.

Energiplanen består av en längre nulägesanalys, mål för energiområdet som är beslutade i miljöstrategiska programmet samt en handlingsplan för genomförandet. I energiplanen ingår frågor om effektivare energianvändning, ökad andel fossilfri energi och ökad produktion av förnybar energi. Energiplanen hanterar de delar av transportområdet som berör förnybar drivmedelsproduktion och infrastruktur för tankställen och laddningsplatser för förnybara drivmedel. Frågor som rör hållbart resande, det vill säga en övergång från bilresor till hållbara färdmedel som gång, cykel, buss och tåg, ingår inte i energiplanen där hänvisar vi till "Färdplan klimatneutralt Gävle 2035".

Planen omfattar sektorerna bostäder, lokaler, industri samt transporter. Den beskriver Gävles nuvarande energiläge i förhållande till Gävleborgs län och landet i övrigt. Energianvändningen i Gävle kommun är dubbelt så hög som i resten av landet, sett per invånare, p.g.a. en industriintensiv region där industrisektorn i Gävle står för nära 60 procent av den totalt använda energin. Trots det är miljöpåverkan från energisystemet i form av koldioxidequivaler ca 81 procent lägre i Gävle (källa SMHI Nationella emissionsdatabasen) jämfört med Sverige. I Gävle består fjärrvärmens bränslemix av 100 % förnybart (2020). På transportområdet minskar inte koldioxidutsläppen i samma takt. Där uppgår koldioxidutsläppen per invånare till ca 1 800 kilo koldioxidequivaler per invånare och år. Från energiförsörjningen är koldioxidutsläppen knappt ett kilo räknat per invånare och år.

Handlingsplanen fokuserar på följande områden:

- Framtidens elbehov
- Förnybar energiproduktion
- Fjärrvärme för uppvärmning
- Effektkapacitet
- Elnät och effektuttag
- Energilagring
- Effektiv användning av energi
- Reduktion av fossila bränslen och el för uppvärmning
- Reduktion av fossila bränslen för transporter
- Risk och sårbarhet
- Miljökrav i upphandling

Innehållsförteckning

1	Energiplanens syfte	1
2	Inledning	2
2.1	Framtagande av energiplanen	2
2.2	Kommunkoncernens roll	3
3	Klimatpolitik och energimål	4
3.1	Internationell klimatpolitik	4
3.2	Sveriges klimatpolitik och klimatmål	5
3.3	Regionalt energi- och klimatarbete	5
3.4	Gävle kommuns energi- och klimatmål	6
3.5	Övergripande mål	7
3.6	Koppling till andra strategiska dokument	8
3.6.1	Näringslivsprogrammet	8
3.6.2	Riktlinjer för laddinfrastruktur	8
3.6.3	Energioptimerat hamnkluster	9
3.6.4	Vindkraft i Gävle kommun	9
3.6.5	Översiktsplan	10
3.7	Miljövärdering av el	10
3.7.1	Värderingsprinciper för Gävle kommun	10
4	Fokusområden	11
4.1	Fokusområden för en robust energiförsörjning i framtiden	11
4.2	Framtidens elbehov	11
4.3	Förnybar energiproduktion	12
4.4	Fjärrvärme för uppvärmning	12
4.5	Effektkapacitet, Elnät och effektuttag	13
4.6	Energi- och koldioxidlagring	14
4.7	Effektiv användning av energi	15
4.8	Reduktion av fossila bränslen och direktverkande el för uppvärmning	15
4.9	Reduktion av fossila bränslen för transporter	15
4.10	Risk och sårbarhet	15
5	Åtgärder	16
5.1	Handlingsplanen ses över årligen	16
6	Åtgärder/aktiviteter	17
7	Bilaga A - Beskrivning av kommunens energianvändning	1
7.1	Total energianvändning	1
7.2	Energianvändningen uppdelat per användarkategori	3
7.2.1	Industrisektorn	4
7.3	El	7
7.3.1	Elnätets uppbyggnad	9
7.3.2	Vattenkraft	11

7.3.3	Solenergi	12
7.3.4	Gatubelysning	12
7.4	Fjärrvärme	13
7.4.1	Produktion och historik	17
7.4.2	Distribution av fjärrvärme	20
7.4.3	Projekt FELIX	20
7.5	Bomhus Energi och BillerudKorsnässamverkan	21
7.5.1	Bionär Närvärme – småskalig fjärrvärme	22
7.6	Fjärrkyla	23
7.7	Biogas	24
7.8	Klimatpåverkan från energiförsörjningen	25
7.9	Transport	27
7.9.1	Kollektivtrafik	29
8	Bilaga B - Beskrivning av kommunkoncernens energianvändning	29
8.1	Gavlia	29
8.2	Gavlegårdarna	31
8.3	Gävle Hamn	33
8.4	Gästrike Vatten	34
8.5	Transporter inom kommunkoncernen	36
8.6	Utsläpp från transporter	36
8.7	Lagen om energikartläggning i stora företag, EKL	37
9	Bilaga C – Uppföljning av mål i energiplan 2016-2020	39

1 Energiplanens syfte

Alla Sveriges kommuner ska enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ha en aktuell energiplan som beskriver tillförsel, distribution och användning av energi. Kommunen ska i sin plan främja hushållning med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Energiplanen ska vara en övergripande strategisk plan som anger riktningen för kommunens energiarbete och ge en översiktlig bild av nuläget och framtida behov, för att Gävle ska bli en energieffektivare, fossilfri och attraktiv kommun för etableringar.

Gävle kommuns energiplan kompletterar kommunens miljöstrategiska program (MSP) och beskriver hur målen för energiområdet ska uppnås. I energiplanen ingår frågor om effektivare energianvändning, effektkapacitet, energilagring, ökad andel fossilfri energi och ökad produktion av förnybar energi. Energiplanen hanterar även de delar av transportområdet som är kopplat till energiförsörjningen som laddinfrastruktur och produktion av biogas.

Energiplanen är ett stöd till kommunens nämnder och styrelser i arbetet för kommunorganisationens mål. Sektorer, bolag och förbund arbetar utifrån sina uppdrag in energiplanen i sina verksamhetsplaner. Energiplanen ska även fungera som ett underlag för samverkan med aktörer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Förutom koncernens styrning är det individuella val och handlingar hos invånare och företagare som gör energiplanen till verklighet. Gävle kommunkoncern kommer på olika sätt uppmuntra och ge stöd till näringsliv, föreningsliv och invånare för att tillsammans driva och vara medskapare i Gävles arbete med miljömässig hållbarhet.

När det i energiplanen står Gävle avses alla som bor, lever och verkar i hela kommunen och hela kommunens geografiska område.

När det i programmet står Gävle kommunkoncern avses de som ingår i koncernens organisation; sektorerna och helägda bolag. Delägda bolag och förbund arbetar i dialog med sina styrelser gällande de mål de kan bidra till inom det Miljöstrategiska programmet.

2 Inledning

Energisystemet är under stor förändring där ett antal faktorer påverkar utvecklingen just nu:

- Den fossila energin ska fasas ut och det är osäkert vilken roll kärnkraften kommer ha i framtiden. Om ny kärnkraft ska byggas är ledtiden minst 10 år med dagens lagstiftning vilket gör att vindkraften kommer spela en viktig roll för att täcka det växande elbehovet under det kommande decenniet.
- Elbehovet kommer att öka till följd av elektrifieringen av industrin och fordonsflottan och digitaliseringen av samhället. Det största behovet kommer dock uppstå ifrån nya aktörer som vill etablera sig i Gävle med ett stort energibehov som t.ex. datacenter.
- Den framtida energiproduktionen kommer i större utsträckning bestå av intermittenta energislag som sol och vind där produktionen inte kan styras till när energibehovet finns.
- Den ”nya energiproduktionen” innebär att vi både behöver tekniska lösningar för att ”matcha” elproduktionen med elkonsumenterna t.ex. genom batteri- och lagringslösningar och digital smart styrning av konsumtionen, prissättning etc.

2020 fattades beslut om att Gävle ska bli en klimatneutral kommun till 2035. Det är ett av de mest ambitiösa målen i Europa och är ett viktigt beslut för att Gävle ska kunna begränsa utsläppen inom ramen för Parisavtalet. Målet omfattar både territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp, det vill säga utsläpp som sker till följd av produktion av alla varor som konsumeras i Gävle oavsett var de tillverkats i världen. Energiplanen fokuserar dock på Gävle som geografiskt område och den energitillförsel, konsumtion och produktion av energi som sker här. Energisystemet bör dock ses ur ett större perspektiv där både den regionala, nationella och internationella nivån påverkar förutsättningarna i Gävle, något som också belyses i denna plan.

Energiplanen är en del i arbetet med MSP 2.0 där Energiplanen ska tala om HUR de beslutade målen ska nås. En framgångsfaktor för att nå resultat i energiplanarbetet är att kommunen är beredd att planera långsiktigt för den energiproduktion och effektbehov som kommunen har. En annan viktig del handlar om kunskap, pedagogik samt förmågan att förklara och skapa förståelse för energisystemet. Förnybar el och bränsleproduktion är viktigt för alla våra samhällsfunktioner och Gävle har de fysiska förutsättningarna att vara en nettoproducent av dessa. Samtidigt har all energiproduktion en miljöpåverkan och en fortsatt energieffektivisering av samhället behöver fortsätta vara högt prioriterat.

Energiplanen gäller för Gävle kommun som geografiskt område likaväl som för kommunen som organisation. När det i denna rapport skrivs ”kommunen” avses Gävle kommun som geografiskt område. Begreppet ”kommunkoncernen” syftar till kommunens verksamheter.

Merparten av de klimatpåverkande utsläppen i Gävle kommun kommer från transportsektorn. Vi behöver planera för ett samhälle som minskar transportbehovet och effektiviserar resandet och vi behöver skapa förutsättningar för innevånare och företag att tanka fossilfritt eller ladda sitt elfordon. Energiplanen behöver komplettera den laddinfrastrukturstrategi som beslutas under 2022 med hur energi- och effektbehovet kommer öka till följd av denna omställning.

2.1 Framtagande av energiplanen

Det är viktigt att ha en helhetssyn på energiplaneringen och ta hänsyn till miljöeffekterna såväl lokalt, regionalt som i ett globalt perspektiv. Därför har organisationen bakom framtagandet av energiplanen bestått av utvalda nyckelpersoner från kommunkoncernen. Organisationen har bestått av en styrgrupp och en projektgrupp med representanter från Gavlegårdarna, Gavlefastigheter, Gävle Energi, Samhällsbyggnad Gävle och Gävle Kommun Övergripande Planering. Arbetet har utförts utifrån koncernens gemensamma projektmetodik, XLPM, i enighet med alla projekt. XLPM står för Excellence in Project Management.

2.2 Kommunkoncernens roll

Gävle kommun har en viktig roll i arbetet att nå EU:s och Sveriges energi- och miljömål. Genom det stora ansvaret för energiplanering, fysisk planering samt drift och tillsyn av tekniska anläggningar är det viktigt att beslut som fattas leder mot en hållbar utveckling. Gävle kommun omsätter också över en miljard kronor i ett större antal upphandlingar. Det är viktigt att dessa styrs i en hållbar riktning.

Gävle kommun har ambitionen att växa, bland annat ska 6 000 bostäder byggas på näringen och verksamhetsområdet Tolvfors utvecklas till ett betydande logistikområde. Samtidigt rustar hamnen för en fördubbling av sin kapacitet och har ambitionen att bli en hubb för förnybart bränsle. För att klara denna tillväxt på ett hållbart sätt behöver energifrågor komma in i ett tidigt skede i planeringen. Det handlar inte bara om uppvärmnings- och elbehov utan även om dessa områdens möjlighet att producera, lagra och distribuera energi. I ett förändrat energilandskap behöver kommunkoncernen bygga kapacitet och kunskaper om hur energifrågan bäst kan hanteras.

Det kommunala energibolaget Gävle Energi ska tillhandahålla hållbara och klimatsmarta energi- och kommunikationslösningar åt medborgarna. De kommunala fastighetsbolagen Gavlegårdarna och Gavlefastigheter ska tillhandahålla hållbara byggnader att bo och verka i.

Utöver att kunna påverka infrastrukturen kopplad till energianvändning har Gävle kommun goda möjligheter att påverka medborgarnas energianvändning och klimatpåverkan genom utbildning och rådgivning. Energi- och klimatrådgivningen, som finansieras av energimyndigheten, finns placerad på Övergripande planering och arbetar enbart med rådgivning mot medborgare och företag. Genom att vara en förmedlare av kunskap och information kan kommunen också kommunicera möjliga bidrag som näringsliv och medborgare kan söka från andra offentliga myndigheter.

3 Klimatpolitik och energimål

I detta avsnitt beskrivs de olika övergripande energimålen kortfattat, från internationell nivå ner till riksnivå. Gävle kommuns egna energimål beskrivs i efterkommande avsnitt.

3.1 Internationell klimatpolitik

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s generalförsamling och innebär att alla medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar värld till år 2030. De 17 målen i Agenda 2030 handlar om att skapa anständiga och hållbara levnadsförhållanden och levnadsvillkor för alla världens människor. Se figur 1.

Av dessa 17 målen i Agenda 2030 inryms följande mål i energiplanen:

- Nr 7, Hållbar energi för alla
- Nr 9, Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Nr 11, Hållbara städer och samhällen
- Nr 12, Hållbar konsumtion och produktion
- Nr 13, Bekämpa klimatförändringarna

Eftersom förutsättningarna för att nå målen är lokala, medan målen är globala, blir varje lands utmaningar och styrkor unika. Det som sker på den lokala nivån är centralt för genomförandet av agendan. Gävle kommuns miljöstrategiska program med energiplanen som en del i arbetet ska bidra till att nå de 17 globala målen.

När målen i det Miljöstrategiska programmet har tagits fram har de globala målen, de svenska miljömålen och Gävleborg läns miljömål varit en utgångspunkt. Gävle kommunkoncern har sedan gjort sin prioritering på den lokala nivån. Se Figur 1.

Figur 1 Styrande dokument från globalt till lokalt för Gävles miljöarbete.

3.2 Sveriges klimatpolitik och klimatmål

Det övergripande målet för energipolitiken är att den svenska energipolitiken ska bygga på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU.

Politiken syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Energipolitiken ska således skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.⁴

Riksdagen har beslutat om dessa mål som en följd av energiöverenskommelsen:

– Målet år 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Detta är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut.

– Sverige ska år 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

När det gäller klimatmål så är begränsad klimatpåverkan ett av de sexton miljö kvalitetsmålen som riksdagen har antagit. Enligt riksdagens precisering är målet att den globala medeltemperaturökningen ska begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå, och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius, vilket är samma temperaturmål som världens länder kom överens om i Parisavtalet.⁴

För att Sverige ska leva upp till Parisavtalet har riksdagen beslutat om etappmål för minskning av Sveriges klimatpåverkan. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Med negativa utsläpp menas att utsläppen är mindre än noll, det vill säga att halten av växthusgaser i atmosfären sänks. Detta är Sveriges långsiktiga klimatmål, som är en del av det klimatpolitiska ramverket.

Sverige har även utsläppsmål för inrikes transporter, utom inrikes flyg, samt för de utsläpp som inte ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter.

3.3 Regionalt energi- och klimatarbete

Länsstyrelsen i Gävleborg antog en energi- och klimatstrategi 2020 med målet att vara klimatneutrala till 2035, det vill säga att Gävleborg har ambitionen att vara klimatneutrala 10 år tidigare än på nationellt plan.

Region Gävleborg driver Arena Elkraft Gävleborg som är ett regionalt samverkansforum med fokus på elkraftsförsörjningens ökade betydelse för såväl klimatomställning som att möjliggöra förnyelse och utveckling i Gävleborg. Arenan är ett öppet samverkansforum och riktar sig till berörda aktörgrupper och intressenter från lokal till nationell nivå, med hela kedjan från elproduktion, distribution, till smart användning. Inom arenan deltar kommuner i Gävleborg, lokala energibolag, elproducenter, regionala nät-distributörer, Svenska kraftnät, Mellansvenska Handelskammaren, Högskolan i Gävle, Länsstyrelsen i Gävleborg och Region Gävleborg.

En viktig del i arenans inledande arbete har varit att bygga upp en gemensam kunskap om nuläge och framtida tillgång och behov av elkraft i Gävleborg, liksom hur länet aktörer kan bidra till förbättringar och

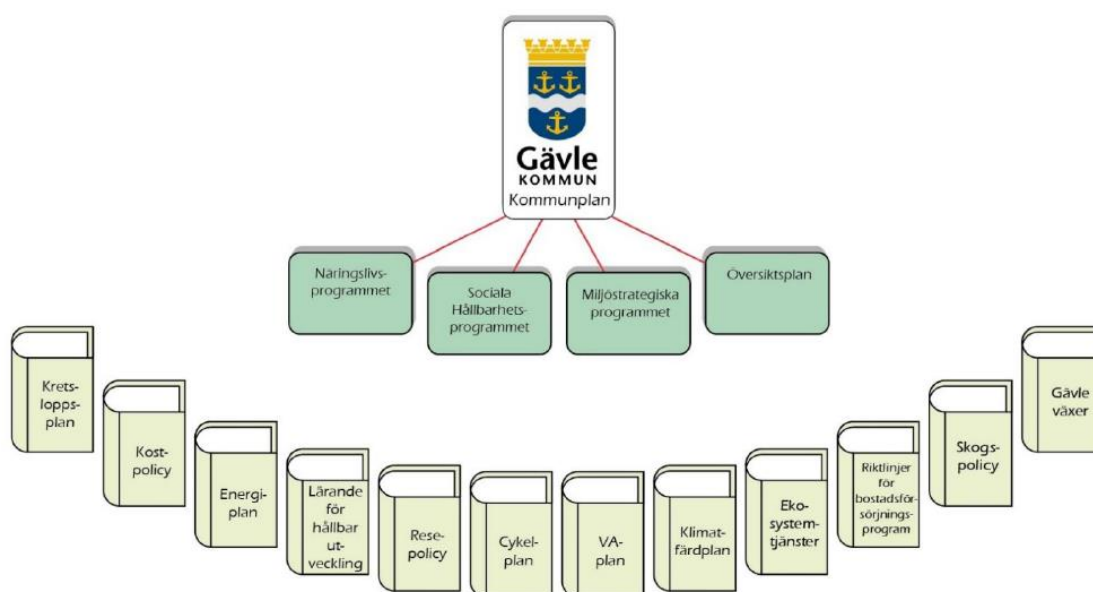
lösningar på de utmaningar som ses inom länet. Det handlar bland annat om ökat elbehov till följd av elektrifiering av befintlig industri och transporter samt etableringar av elintensiva företag.

Utmaningen är kapaciteten i näten och långa tillståndprocesser för att bygga ut ny elinfrastruktur. Men det finns också möjligheter i form av teknikutveckling, vätgassystem och utbyggnad av förnybar elproduktion genom exempelvis vindkraft och solkraft.

3.4 Gävle kommuns energi- och klimatmål

Gävle kommuns miljöstrategiska program bygger på det regionala och nationella miljömålsarbetet. Detta program samverkar med andra viktiga styrdokument som tillsammans ska bidra till att Gävle blir en av de bästa miljökommunerna i landet. Det övergripande målet är att Gävle kommun ska vara klimatneutral år 2035¹. Målområdet omfattar transporter, energi, byggande och konsumtion. Med klimatneutral menas att Gävle kommun inte ska ge upphov till utsläpp av växthusgaser som bidrar till ökade klimatförändringar.

Gävle kommuns kommunplan har en övergripande roll för kommunens styrning. Det Miljöstrategiska programmet och strategiska program som angränsar till varandra ska samverka och följa den styrning som gäller i Gävle kommun. Översiktsplan Gävle kommun 2030, Sociala hållbarhetsprogrammet och Näringslivsprogrammet ligger till exempel på samma strategiska nivå som det Miljöstrategiska programmet. Samtliga program, planer, riktlinjer och policys bidrar till ett hållbart Gävle. Se Figur 2.

Figur 2 Exempel på Gävle kommunkoncerns styrande program, strategier, policys, planer, riktlinjer och kartläggningar.

¹ Miljöstrategiskt program

3.5 Övergripande mål

Målen som berör energiplanen är formellt beslutade i miljöstrategiska programmet, MSP 2.0. Det är mål om effektivare energianvändning, ökad andel förnybar energi, ökad produktion av förnybar energi, samt de delar av transportområdet som berör drivmedelsproduktion, till exempel el och biogas, och infrastruktur för tankställen och laddningsplatser för förnybara drivmedel. I detta avsnitt presenteras energimålen som inryms i energiplanen.

Mål	Mållår	Indikatorer	Ansvarig
Gävle kommun är klimatneutral 2035.	2035	1. Totala CO ₂ -utsläpp per invånare i Gävle som geografiskt område. Kompletteras när nya indikatorer för uppföljning av konsumtion och flyg finns tillgängligt	Alla nämnder och styrelser
Gävle kommunkoncern ska skapa förutsättningar som bidrar till att de resor och transporter som sker inom Gävles kommuns geografiska område ska vara fossilfria år 2030	2030	1. Andel % CO ₂ från resor och transporter. 2. Andel fossilberoende fordon i trafik. 3. Andel miljöbilar enligt den nationella definitionen i det geografiska området, i %. 4. Andel förnybara drivmedel i kollektivtrafiken i %.	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen
Näringslivets och invånarnas energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri år 2030.	2030	1. Utsläpp till luft av CO ₂ . 2. CO ₂ ton från industrin 3. CO ₂ ton övrigt exklusive konsumtion	Gävle Energi, Gavlegårdarna, Kommunstyrelsen
<i>Energianvändningen i Gävle kommunkoncerns fastigheter med lokaler och bostäder ska vara 30 % effektivare till år 2030 jämfört med 2009.</i>	2030	1. Elanv/m ² Atemp (Atemp avser summan av invändig area för respektive våningsplan, vindsplan och källarplan som värms till mer än 10 °C) 2. Fjärrvärmeanvändning per m ² Atemp	Alla nämnder och styrelser
Effektkapaciteten för produktion av förnybar el till Gävle Energis elnät ska byggas ut med 200 % till år 2035.	2035	Nyinstallerad effekt av förnybar elproduktion (MW)	Kommunstyrelsen, Gävle Energi, Samhällsbyggnadsnämnden
Av Gävle kommunkoncerns elanvändning ska minst 10 % produceras ² från solceller år 2035.	2035	Installerad effekt*nyckeltal (900kWh/kWp)	Kommunstyrelsen, Gävle Energi, Gavlegårdarna, Gavlefastigheter
Försäljningen av lokalt producerad biogas för drivmedel har ökat med 35 % från 2020 till 2025.	2025	Försäljning av lokalt producerad biogas i kg	Ekogas samt Samhällsbyggnadsnämnden
Invånarnas och näringslivets konsumtion och energianvändning (både inom och utanför Sveriges gränser) ska vara resurseffektiv och klimatmässigt hållbar.	2035	1. Koldioxidekvivalenter per invånare i Gävle baserade på konsumtionsbaserade utsläpp ³ , ton/år per invånare. 2. Total energianvändning i Gävle kommun som geografiskt område i MWh. 3. Elanvändning per invånare inom Gävle Energis nätområde, exkluderat verksamheter som kopplas till det regionala elnätet. 4. Näringslivet-Total elanvändning	Alla nämnder och styrelser
I Gävle byggs och anläggs miljö- och klimatmässigt hållbart och det skapas förutsättningar för boende och verksamhetsutövare att leva miljömässigt hållbart.	2035	Klimatpolitiska handlingsplanen ⁴	Alla nämnder och styrelser

² Till exempel genom kommungemensamma solcellsparker eller på byggnader etc. med förbehåll att lagar och regler kan förändras när det gäller solceller.

³ I dagsläget saknas mätetal för konsumtionsbaserade utsläpp av CO₂.

⁴ I den klimatpolitiska handlingsplanen, punkt nr 15, finns ett uppdrag till Miljömålsberedningen att bereda frågan om mål för konsumtionsbaserade utsläpp.

3.6 Koppling till andra strategiska dokument

3.6.1 Näringslivsprogrammet

Näringslivsprogrammet ska visa vad näringslivet i Gävle kommun behöver. För att Gävle ska vara en företagsplats där företag kan växa och utvecklas, dit nya företag lockas och där nya företag startas är infrastrukturen och effektkapaciteten för el en viktig pusselbit. Det är viktigt att det finns en samordning mellan näringsliv och energibolagen för att kunna planera för framtida efterfrågan i rimlig tid. Näringslivsprogrammets ambition att det ska finnas byggklar mark för innebär att det också måste finnas energilösningar för den aktuella marken.

Gävle kommun och Gävleborg i sin helhet har historiskt sett varit en region präglad av tung industri, en industri som idag fortfarande utgör ryggraden i regionens näringsliv. Samtidigt har den tunga industrin varit en stor förbrukare av fossil energi, i synnerhet stålindustrin.

I omställningen till ett koldioxidsnålt samhälle kan industrin i vår region få en renässans då förutsättningarna att ställa om dessa industrier hos oss är särskilt goda och världsmarknaden har en hög efterfrågan och betalningsvilja för dessa produkter. Dessa industrier arbetar tillsammans genom mellansvenska handelskammaren och regionens initiativ "Mid Sweden hydrogen valley" för att skapa möjligheter för effektiva och fossilfria transporter och produktion av fossilfri energi till verksamheterna. Här är vätgas den energikälla som industrin ser både kan användas för transporter och i produktion. Men för att tillverka vätgas i stor skala krävs mycket el, och billig el, något som kommer kräva storskalig vindkraft för att vara möjligt.

3.6.2 Riktlinjer för laddinfrastruktur

Andelen laddbara fordon av den totala fordonsflottan ökar i snabb takt och trenden inom fordonsindustrin pekar på att batteritekniken är den som kommer dominera framför allt personfordon men även i det tyngre segmentet sker nu en batteriutveckling. Batteritekniken kommer förändra HUR vi tankar våra fordon radikalt då den övervägande delen av laddningen sker nattetid och hemmavid, antingen vid bostaden för privatbilar eller verksamheten för tjänstebilar.

Hur laddplatser vid bostäder eller parkering för bostadsändamål kan byggas ut blir därmed också en avgörande fråga att lösa för att kunna stötta omställningen till en fordonsflotta med en hög andel laddbara fordon.

"Riktlinjer för laddinfrastruktur" svarar på hur Gävle kommun ser på sin roll och sitt ansvar i utbyggnaden av laddinfrastruktur och behandlar framför allt tillvägagångssätt och hantering av laddplats på allmän plats dvs allmän gatumark. Riktlinjerna omfattar också en högre ambitionsnivå än de nationella riktlinjerna för att förenkla resande med elektrifierade fordon, i linje med kommunens mål och ambitioner om ett klimatneutralt Gävle 2035 och en ökad andel hållbara resor och transporter. Kommunen kommer i första hand inte själv bekosta anläggningen eller driften av laddinfrastruktur, utan att privata aktörer gör detta, där det finns marknadsintresse för etablering. Kommunen erbjuder då nyttjanderätt för gatumarken som aktörerna anordnar laddplatserna på. Gävle Energi kan vara en aktör som anlägger och driver dessa laddplatser.

En viktig åtgärd i riktlinjerna är att ta fram en utbyggnadskarta för laddinfrastruktur med lämpliga parkeringsytor på allmän plats som kvalitetsgranskas utifrån effekt kopplat till elkapaciteten. Utöver det behöver Gävle energi ta höjd för den utbyggnad som kommer ske utanför allmän plats och som kommer stå för den större delen av laddplatser och inte omfattas av dessa riktlinjer.

3.6.3 Energoptimerat hamnkluster

Gävle Hamn, idag en viktig logistiknod i mellansverige och en av Sveriges största hamnar, vill i framtiden även bli en hub för förnybar energi, där energi lagras, produceras, omvandlas och distribueras. Under perioden 2018- 2022 fördubblas hamnen sin kapacitet, något som påverkar energianvändningen drastiskt. Denna expansion inkluderar planer för elektrifiering av olika enheter och leverera landström till fartyg. Från 2019 till 2025 kommer behovet av kraft att gå från 19 GWh och 2,2 MW till 260 GWh och 36 MW och det behöver ske på ett hållbart sätt. "Energoptimerat hamnkluster" är hamnens program mellan 2020 och 2030 som avser att skapa riktning och framdrift i energi- och hållbarhetsarbetet genom att forma en arena för företagen och de övriga organisationerna i klustret samt driva en aktiv programledning och samordning. Den stora utmaningen för transportsektorn, tillika Gävle hamnkluster, är att mycket snabbt integrera ett framväxande energisystem som bygger på förnybara energikällor med ett i huvudsak befintligt logistiksystem.

Fyra primära insatsområden har definierats:

- Framtidssäkra fysisk infrastruktur (t.ex. tank- och laddinfrastruktur, landström för fartyg)
- Effektivisera hamngemensamma verksamheter och processer (utveckla, digitalisera)
- Säkra elförsörjning och utveckla Gävle hamn som hub för förnybar energi (möta framtidens effektbehov inom området, utreda förutsättningarna för att utveckla ett mikronät för energy management, utveckla sätt att fånga in och lagra energi)
- Etablera Gävle hamn som fysisk vätgashub för ett regionalt vätgassystem

Programmet och dess underliggande projekt förväntas ge hävstångseffekt på angränsande processer, verksamheter och geografiska områden/sträckor. Om förutsättningar tidigt skapas för energioptimerad logistik som har sin start/slut i Gävle hamn så ökar möjligheterna att hela logistikflödet (godstransporternas hela sträckning) snabbare blir fossilfritt och mer energieffektivt, samt att goda exempel smittar av sig och kunskap sprids till andra närliggande logistik- och industrinoder.

3.6.4 Vindkraft i Gävle kommun

2015 tog Gävle kommun fram planeringsunderlaget "Vindkraft i Gävle kommun" för att ha ett underlag till att hantera vindkraftsfrågan i den kommande Översiktsplanen. I detta dokument pekas särskilt prioriterade områden för vindkraft ut utifrån de ställningstaganden kommunen gjort. Gävle kommun antog 2009 en vindkraftpolicy som anger förutsättningar för kommande etableringar och redovisar den politiska viljan för utvecklingen av vindkraften i kommunen.

"Gävle kommun har en positiv inställning till vindbruk. Varje ärende hanteras individuellt utifrån gällande lagstiftning, främst Miljöbalken och Plan- och Bygglagen, men i de fall där det finns en intressekonflikt kommer vindkraft att utgöra ett viktigt samhällsintresse."

Följande övergripande riktlinjer ska gälla vid prövning av vindkraftsetableringar i Gävle med grundregeln att etablering av vindkraftverk bör alltid vara att en noggrann avvägning mot andra markanvändningsintressen och anspråk.

- Områden utpekade som utredningsområden för vindkraft ska lämna företräde för andra viktiga samhällsintressen, men utgör en restriktion mot etableringar av enskilda intressen som påtagligt motverkar möjligheten att nyttja området för vindkraft.
- Etablering av stora och medelstora vindkraftsetableringar ska i första hand göras inom områden som utpekats som riksintresse för vindkraft eller inom kommunalt utredningsområde för vindkraft.
- Etablering av vindkraftverk ska ske så att inte natur- eller kulturmiljövärden påtagligt skadas.
- Etableringar av vindkraftverk bör prioriteras i områden som redan är bullriga, till exempel utmed större vägar eller järnvägar.
- Gävle kommun förordar grupper av större vindkraftverk framför enstaka större kraftverk.

- *Samordning mellan berörda kommuner ska ske när en etablering av vindkraft aktualiseras nära kommungränsen.*
- *Vid planering av stora och medelstora vindkraftsetableringar ska i efterföljande prövning finnas villkor om hur vindkraftverken ska nedmonteras och marken återställas.*
- *Etablering i känsliga stadsmiljöer, med höga kultur- eller naturvärden, ska undvikas.*
- *Lämpligheten vid etablering av gårdsverk eller miniverk bedöms utifrån varje enskild plats.*

3.6.5 Översiktsplan

Gällande översiktsplan antogs 2017. Då behövs en robust teknisk infrastruktur som kan erbjuda både allmänheten och näringslivet förutsättningar att verka och utvecklas. Den tekniska försörjningen måste planeras i god tid för att klara kommande kapacitetskrav och klimatförändringar. En hållbar utbyggnad innebär även att satsa på miljövänliga energikällor och infrastruktur, exempelvis med bredband, för att kunna minska behovet av resor.

Översiktplanen hänvisar till ”vindkraft i Gävle kommun” som är beskrivs ovan, när det gäller förhållningsätt och utpekade platser för vindkraften.

Utbyggnaden av solceller ska stimuleras genom att finnas med tidigt i planeringen och stärkas med stöd av detaljplanen. För att solcellerna ska bli en given byggdel bör de finnas med redan vid exempelvis avvägningar om färg- och materialval.

3.7 Miljövärdering av el

En ofta diskuterad fråga inom energisektorn är hur klimatpåverkan från elproduktion ska beräknas. Beräkningen möjliggör till exempel jämförelser av klimatpåverkan från det svenska elsystemet mot andra elsystem eller vilken klimatnytta investeringen i ett nytt vindkraftverk ger. En förändring i elproduktionen eller elkonsumtionen ger ofta en tydlig förändring i klimatpåverkan. Miljövärderingen av el får därför en central roll i arbetet med klimatutvärderingar.

På dagens gemensamma nordeuropeiska elmarknad sker ett stort elutbyte mellan framför allt de nordiska länderna. Möjligheten att köpa och sälja el över nationsgränserna har ökat successivt i takt med att överföringskapaciteten har byggts ut. Den tidigare nationella elmarknaden har därmed blivit internationell. Vid studier av miljöpåverkan från elsystemet behöver internationaliseringen beaktas.

Elsystemet består av flera vitt skilda typer av produktionsanläggningar. Ofta delas dessa upp i grupperna baskraft och marginalkraft och ibland även i grupperna reglerbar och icke reglerbar kraft.

Baskraftsanläggningarna har generellt sett höga fasta kostnader och låga rörliga kostnader. Baskraften prioriteras först i produktionsmixen och får därmed lång utnyttjandetid. Exempel på baskraft är vattenkraft och kärnkraft.

Marginalkraften är baskraftens motsats, det vill säga anläggningar med hög rörlig kostnad som endast utnyttjas när baskraften inte räcker till. Exempelvis kondensanläggningar för kol, olja eller naturgas.

Den viktigaste reglerbara kraften i Sverige är vattenkraft och en typisk icke reglerbar elkraft är vindkraft. Det finns även flera andra typer av produktionsanläggningar, exempelvis kraftvärmeverken i våra svenska fjärrvärmesystem.

3.7.1 Värderingsprinciper för Gävle kommun

Gävle kommun använder två vedertagna värderingsmetoder, bokföringsmetod och marginalet, för att miljövärdera el. Metoderna bygger på helt olika principer, varför de måste skiljas åt.

Bokföringsmetoden, används då syftet är att presentera miljöpåverkan från elsystemet som helhet. Om exempelvis el märkt med "el från förnybara energikällor" köps och används, redovisas dess utsläpp i princip som noll.

Marginalelen, används då syftet är att beskriva hur enskilda förändringar av elanvändningen påverkar systemet. Om elanvändningen minskar, exempelvis genom energieffektiviseringsåtgärder, och el märkt med "el från förnybara energikällor" används så redovisas dess utsläpp lika som marginalelens. Trots att Bra Miljövals-elen redovisades i princip som noll i bokföringsmetoden. Utsläppsminskningen som uppnås genom denna metod motsvarar det som marginalelsproduktionen hade orsakat om den varit tvungen att genereras. Detta då el märkt med "el från förnybara energikällor" frigörs och kan användas till något annat.

Vid förändring av elanvändning har Gävle kommunkoncern valt att värdera elen utifrån en långsiktig nordeuropeisk marginalelsproduktion där varje MWh el beräknas ge upphov till 625 kilo koldioxidekvivalenter, i enlighet med Profus utredning.

4 Fokusområden

4.1 Fokusområden för en robust energiförsörjning i framtiden

Energiplanen inriktas i första hand på områden som kommunen har större inflytande och rådighet över, t.ex. koncernens energianvändning i fastigheter, produktion av förnybar energi och förnybara drivmedel. För att uppnå målen ingår även aktiviteter tillsammans med de som verkar och bor i Gävle.

Energiplanen fokuserar på områdena:

- Framtidens elbehov
- Förnybar energiproduktion
- Fjärrvärme för uppvärmning
- Effektkapacitet
- Elnät och effektuttag
- Energilagring
- Effektiv användning av energi
- Reduktion av fossila bränslen och el för uppvärmning
- Reduktion av fossila bränslen för transporter
- Risk och sårbarhet
- Miljökrav i upphandling

4.2 Framtidens elbehov

Liksom för övriga Sverige väntas elanvändningen i Gävle kommun gå från att ha legat relativt stabil till att växa kraftigt under de kommande decennierna. Ett scenario kan komma att bli en ökad elanvändningen med 100 % fram till 2045. För Gävle kommun skulle det innebära att elanvändningen ökar från dagens ca 1 400 GWh till ca 2 800 GWh år 2045.

Utvecklingen drivs av elintensiva industrisatsningar och nya etableringar av datacenter och vätgasproduktion vars förbrukning kraftigt påverkar den totala elanvändning. En elektrifiering av transportsektorn innebär en annan typ av ny elanvändning som skapar utmaningar med lokala effekttoppar och enskilt höga effektbehov från snabbbladdning och laddning av tyngre fordon som kan skapa problem i områden där elnätet inte är väl utbyggt.

4.3 Förnybar energiproduktion

För att möta den ökande efterfrågan på el måste energiproduktionen öka kraftigt i kommunen. Det finns ett mål om att effektkapaciteten för produktion av förnybar el till Gävle Energis elnät ska byggas ut med 200 % till år 2035. Den stora volymen av ny tillkommande produktion kommer med stor sannolikhet att till största delen att bestå av vindkraft, både på land och hav då Gävle kommun har en begränsad möjlighet till ny förnybar elproduktion i form av vattenkraft och elproduktion från kraftvärmeverk. Därför är etablering av land- och havsbaserad vindkraft en viktig fråga där kommunen behöver skapa förutsättningar för denna typ av etableringar. Nya produktionsanläggningar kan komma att realiseras först under andra halvan av 2020-talet då tillstånds- och anslutningsfrågorna måste lösas.

Vindkraftsbolagen visar stort intresse för att bygga vindkraft i vårt område, inte bara för att de geografiska och meteorologiska förutsättningarna är goda, utan även för att Gävle är en plats där det är möjligt att ansluta och tillföra energi till det nationella stamnätet på ett bra sätt.

Inom Gävle kommun har de stora etableringarna inte kommit igång än men uppmätta vindförhållanden visar att det finns fler områden inom kommunen med god potential. Gävle kommuns gällande översiktsplan samt Miljöstrategiskt program visar kommunens positiva inställning till att vindkraft prövas inom utpekade utredningsområden. Flera områden inom kommunen utgör riksintresse för vindbruk. Inom ett av dessa områden, som ligger i havsbandet, pågår ansökan om tillstånd för att anlägga en vindpark som ska kunna producera 1,8 TWh/år (Utposten 2). Som jämförelse uppgick Gävle kommuns elanvändning till drygt 1,4 TWh år 2019. En inkoppling av vindkraftsparker i storleksordningen "Utposten 2" kommer inte att ske direkt mot Gävle Energis elnät utan kommer att kopplas in på det regionala nätet eller stamnätet. Mindre vindkraftsparker, troligen landbaserade, kan vara aktuella för inkoppling till Gävle Energis nät.

För att detta ska bli aktuellt måste tillståndsprocesserna bli mer effektiva, vilket till stor del är ett nationellt dilemma där den lagstiftning vi har idag gör att det blir väldigt långa ledtider. Men det finns också möjligheter att öka effektiviteten på lokal och regional nivå genom prioritering, resurstillsättning och nya arbetsätt.

Sedan 2017 finns i Forsbacka en ny biogasanläggning som tillverkar biogas av bland annat matavfallet från hushåll och verksamheter i Gävle och flera andra kommuner. Biogasanläggningen är en lokal drivmedelsproducent som levererar både fossilfri biogas och biogödsel som återförs till jordbruket. Produktionen av Biogas skulle behöva öka och möjligheten att bygga ut produktionen finns på Forsbacka. Den begränsande faktorn är i dagsläget tillgången till substrat. När det gäller användningen av biogas så är en utmaning tillgängligheten till tankstationer för gasdrivna fordon. Det finns i nuläget inte ett utbyggt nät i Gävle. Flera etableringar är på gång, för komprimerad gas på teknikparken och flytande biogas i Ersbo.

Solcellsanläggningar kommer att fortsätta att byggas i kommunkoncernernens bolag för att uppnå målet gällande produktion av el från solceller. Privatpersoner och näringsliv kommer att fortsätta installera solcellsanläggningar i framtiden vilket leder till ökad förnybar elproduktion i Gävle kommun. I vilken omfattning det kommer att ske beror till stor del på lönsamheten i framtiden.

År 2017 fanns det solcellsinstallationer med en installerad effekt av ca 620 kW inom i Gävle kommun. De senaste åren har vi sett en relativt stor ökning av antalet installtioner. Vid 2020 års slut fanns en installerad effekt på ca 3 900 kW, en ökning med ca drygt 500 %.

4.4 Fjärrvärme för uppvärmning

Med fjärrvärme värms flera av en gemensam värmekälla. Det är smartare än att var och en har sin egen värmeanläggning. Tack vare det utbyggda fjärrvärmesystemet har Gävle minskat sina koldioxidutsläpp. När fjärrvärmesystemet byggdes baserades produktionen på fossila bränslen, men vartefter bränslet byttes från olja till förnybar och återvunnen värme har bostadssektorns koldioxidutsläpp också minskat radikalt. Detta

har Naturvårdsverket sagt är främsta anledningen till att Sverige lyckats fylla sina åtaganden enligt Kyoto-avtalet.

Fjärrvärmerna utvecklas ständigt. Fjärrvärme är väl beprövad teknik som kan kombineras med nytänkande. Mer förnybar kraftvärme (samtidig produktion av el och värme) och tillvaratagande av restvärme är viktiga steg på vägen mot ett hållbart energisystem. De fossila bränslena är på väg att fasas ut och redan idag baseras fjärrvärmerna i Gävle till stor del på restvärme genom samarbetet mellan Gävle Energi och BillerudKorsnäs.

En utmaningen i framtiden blir att på ett effektivt sätt nyttja den miljövänliga fjärrvärmerna för uppvärmning av morgondagens energieffektiva hus med mycket låga värmebehov.

4.5 Effektkapacitet, Elnät och effektuttag

En kraftigt ökad elanvändning och en högre andel variabel elproduktion innebär nya utmaningar för elsystemet på såväl lokal, regional som nationell nivå. En central utmaning är att tillgodose det årliga elbehovet och effektbehovet under toppplasttimmarna i ett elsystem med en växande efterfrågan och en minskad andel tillförlitlig, planerbar produktion. Topplastbehovet har även en geografisk dimension och är kopplad till överföringskapacitet på såväl nationell som lokal nivå. På kort sikt utgörs den största utmaningen av regionala kapacitets-begränsningar och lokala flaskhalsar, särskilt i anslutning till större städer.

Ett leveranssäkert kraftsystem med en hög andel variabel elproduktion behöver tekniskt sett vara flexibelt och ha förmåga att hantera många olika situationer. Kraftsystemet är ett mångfacetterat sammankopplat system, där alla olika aktörer behöver samspela strukturerat för att hålla fysikaliska parametrar inom givna ramar. En viktig förutsättning för att uppnå det är att förstå kraftsystemets egna dynamik och behov samt dess samspel med framförallt transport- och värmesektorn, vilket blir ännu viktigare med en snabbt ökande elanvändning som vi nu ser framför oss i både Gävleborg, Sverige och övriga Norden. Samtidigt finns kraftsystemet också för att dessa utmaningar inte ska behöva lösas på enbart lokal eller regional nivå, även om det kan vara effektivt.

Flaskhalsar kan uppstå i såväl lokal-, region- som stamnät, och de olika nätnivåerna står inför olika typer av utmaningar under kommande decennier. I lokalnäten kan flaskhalsar uppstå när det sker snabba förändringar i ett begränsat område, som till exempel vid anslutning av solkraft eller etablering av snabb laddinfrastruktur för elbilar, där enskilt höga effektbehov kan innebära ansträngningar där nätet inte är väl utbyggt. Flaskhalsar inom lokalnätet, Gävle Energi's elnät går i de flesta fall relativt snabbt att bygga bort inom den dagliga verksamheten, varpå det på sikt troligen inte kommer att vara problem med flaskhalsar inom lokalnätet, utan problematiken snarare kommer att uppstå högre upp i nätet. För att motverka inbromsningar på kort sikt behövs dock en proaktiv planering och en tät dialog mellan nätbolag och exploatörer.

Gasturbiner skulle kunna användas för att tillföra flexibilitet till kraftsystemet. Då gasturbiner snabbt kan starta och nå hög effekt är de lämpade för effekthållning och reglering av elsystemet. Gasturbiner kan användas i stor skala (hundratals megawatt) och är mer uthålliga än de flesta andra reservkraftslag och energilagringsteknologier. På lokal nivå kan gasturbiner bidra med ökad tillgänglig effekt, vilket kan vara en lösning till lokal kapacitetsbrist eller innebära att kostnader för nätutbyggnad kan undvikas. Elproduktion från gasturbiner har dock höga marginalkostnader jämfört med de dominerande kraftslagen i Sverige, och elproduktionen från en utbyggnad av gasturbiner skulle därför, av marknadsmässiga skäl, vara väldigt liten. Gasturbiner kan däremot utgöra en enkel lösning för att bidra med effekt under toppplasttimmarna, både på nationell och lokal nivå. På grund av den låga elproduktionen krävs dock fortfarande nätutbyggnad för att tillgodose det mer uthålliga effektbehovet, och gasturbiner ska därför snarare ses som en reserv för att klara av få timmar med ett väldigt högt elbehov än ett långsiktigt alternativ till nätutbyggnad.

Genom en flexibilitetsmarknad ges aktörer incitament att erbjuda sin flexibilitet mot betalning och därmed hantera kapacitetsbrist när det behövs. Flexibilitet i elsystemet innebär aktörers medvetna förändring i elproduktion eller efterfrågan av effekt som avser att stabilisera elsystemet.

Handel med flexibilitet innebär att en aktör som tillfälligt kan minska sitt uttag av eleffekt eller öka sin elproduktion kan sälja den förmågan som en flexibilitetstjänst. Det innebär genom att sälja flexibilitetstjänster kan aktörer öka sina intäkter och samtidigt bidra till framtidens elsystem.

För att klara framtidens krav på driftsäkerhet och förändringar av klimatmål sker en ständig förbättring av teknik och regelverk. Denna utveckling brukar benämnas ”Smarta Elnät” och ingår som en del i den totala lösningen för att klara utsatta mål om andel förnybar energi, fossilfria transporter och energieffektiviseringar.

För att möjliggöra en större andel av förnybar energi i elsystemet diskuteras tre lösningar: en ökad andel reglerkraft som täcker behovet då den förnybara energin inte finns tillgänglig, att konsumtionen av elektricitet anpassas till när det finns tillgänglig produktion av el samt att öka lagringsmöjligheterna.

4.6 Energi- och koldioxidlagring

Det finns en stor potential för kombinationen av variabel elproduktion och energilager nära varandra. Dessa möjligheter behöver utredas och testas i pilotprojekt i Norden, där det finns speciella förutsättningar med den stora andelen vattenkraftproduktion som skiljer sig från t.ex. kontinenten eller UK. Den lösningen nämns även av aktörer i Gävleborg. Det bör även utredas i vilken grad man på längre sikt borde kravställa produktionsnära energilager för variabel elproduktion.

Energilager är, tillsammans med ett välplanerat elnät och utvecklat regelverk kring sin tillämpning av stor strategisk betydelse för att uppnå Sveriges högt uppsatta energi- och klimatmål, eftersom lagringsmöjligheten tillför flexibilitet i elsystemet. Energilager kan användas för frekvensreglering, för att hantera tillfälliga produktionstoppar- och dippar i kraftsystemet, men även för säsongslagring där solkraft producerad under sommaren lagras för förbrukning under vinterhalvåret. Energilager kan även användas i kombination med variabel elproduktion för att minska behovet av nätutbyggnad och uttag från överliggande nät.

Det finns många olika typer av energilager, några exempel är batterier, pumpkraft, och i framtiden troligtvis även power-to-gas och vehicle-to-grid. Pumpkraft är den vanligaste storskaliga energilagerteknologin och innebär att man pumpar upp vatten i vattenreservoarer under timmar med överskott/lågt pris på el, och släpper sedan ner genom älven och turbiner när man vill producera el. Elbaserad vätgasproduktion, som exempelvis väntas få en central roll för koldioxidfritt stål i framtiden, är en typ av power-to-gas där man bland annat genom elektrolys spjälkar vatten och sedan använder vätgasen i industriprocesser, alternativt i en bränslecell för att producera el. Vehicle-to-grid innebär att batterier i elbilar används som energilager som laddas upp och ur beroende på tid och behov. Energilagerteknologier befinner sig olika långt från kommersialisering. Generellt kan sägas att de har en del förluster i samband med att de laddas upp och ur, och gör därför mest nytta i system med stora skillnader på värdet av el vid olika tillfällen över dygnet.

Koldioxidavskiljning förkortas ofta BECCS, vilket står för Bio Energy Carbon Capture and Storage. Tekniken används för att fånga in koldioxid efter förbränning av biobränslen för att sedan komprimera koldioxiden till flytande form och sedan transportera den vidare för att slutligen lagra den under jord. Energimyndigheten har beviljat Gävle Kraftvärme stöd för att utreda om det är möjligt att vid Kraftvärmeverket Johannes fånga in koldioxid för att sedan transportera den till Gävle Hamn för mellanlagring. Förstudien skulle i förlängningen kunna bidra till att Gävle Energi uppnår negativa utsläpp,

det vill säga att vi tar bort mer koldioxid från atmosfären än vi tillför. Projektet kan därmed komma att sätta Gävleborg på kartan såväl nationellt som internationellt.

4.7 Effektiv användning av energi

Det har visats att det för Gävle kommunkoncerns fastigheter ger både störst miljönytta och kostnadseffektivitet att satsa mer åtgärder på att minska elanvändningen, jämfört med att minska fjärrvärmeanvändningen. Minskar vi elanvändningen och utökar den förnybara elproduktionen frigörs mer förnybar el i samhället och den fossila importerade elen kan minskas med stor klimatnytta som följd. Fjärrvärmens i Gävle kommun är nästan fossilfri med låga primärenergital och koldioxidutsläpp. Besparingar inom fjärrvärmens ger relativt liten klimatnytta men bör för den delen inte ignoreras då det ändå gör nytta.

Kommunkoncernens fastighetsbolag arbetar med ”egna” energiplaner som förtydligar vision, strategier, ansvar, arbetssätt och målnivåer (från MSP 2.0).

Systematiskt arbete med energiuppföljning och driftoptimering sker löpande för att minska användningen av el, värme, kyla och vatten i fastigheterna. Hur detta arbete ska ske finns tydligt beskrivet i bolagens instruktioner, rutiner samt i energiplanen.

4.8 Reduktion av fossila bränslen och direktverkande el för uppvärmning

Inom kommunkoncernen finns ingen användning av fossil energi eller direktverkande el för uppvärmning. I Gävle kommun stod de fossila utsläppen från bostäder och lokaler för 1% 2019. Det är relativt liten andel men fortfarande viktigt att adressera där kommunen erbjuder rådgivning genom Energi- och klimatrådgivningen som ger opartiska och kostnadsfria tips och råd till privatpersoner, föreningar och små och medelstora företag om hur de kan minska sin energianvändning och miljöpåverkan.

4.9 Reduktion av fossila bränslen för transporter

Transportsektorn stod för 63% av CO₂ utsläppen i Gävle kommun 2019. Även om elbilsförsäljningen tagit fart på riktigt så består fordonsflotta i början av 2022 av 6% elbilar. För att nå klimatneutralitet behövs:

- En stark reduktion av resandet med privata fordon, främst i våra städer där kollektivtrafik, cykel och gång kan ersätta biltrafiken i högre grad än på landsbygden,
- Minskade transporter genom effektivare logistikflöden,
- Utbyggnad av laddinfrastruktur
- Produktion av biodrivmedel som fungerar i förbränningsmotorer eventuellt efter konvertering.

I energiplanen fokuserar vi på de transportfrågor som berör energisystemet, det vill säga energitillförseln till våra fordon.

4.10 Risk och sårbarhet

Energi är i dag en grundförutsättning för att samhället ska fungera. För att trygga leveranserna krävs tillräcklig produktion, goda förutsättningar i nätstruktur samt att energifrågan beaktas i såväl planarbetet som vid bygglov. Vad gäller detta finns dock ett dilemma med en allt för kortsiktig politik och oöverblickbara konsekvenser när det gäller lagstiftning, bidrags- och styrmedelsbeslut.

En alltmer aktualiserad fråga även inom energiförsörjningen är klimatpåverkan och väderfenomen där bland annat stora regnmängder kan få stor inverkan på leveranserna, detta kräver att infrastrukturen för

energiförsörjningen får en mer framträdande roll i planarbetet i form av tillgänglighet till anläggningar och beaktande av översvämningskarteringar.

Andra viktiga delar i planarbetet och byggandet är redundansen i systemen och möjligheten att koppla in reservkraft-/värmeanläggningar till byggnader med känslig verksamhet så som till exempel vårdverksamheter.

Komplexiteten i energisystemen ställer idag och kommer i framtiden att ställa allt högre krav på kompetens utifrån såväl riskhantering, anläggningsteknisk kompetens som systemkunskaper. Komplexa energisystem kan både vara sårbara om de hänger ihop och påverkar varandra men samtidigt kan det även möjliggöra redundans just för att de består av olika energiupplägg.

5 Åtgärder

För att uppnå de energirelaterade målen i MSP 2.0 och de utmaningar som energiplanen definierat för att uppnå ett långsiktigt robust energiförsörjningsystem har ett antal åtgärder definierats som kommunen, bolagen och andra aktörer behöver genomföra. Genomförandet av aktiviteterna ska inledas under 2022?. Tidpunkt för färdigställande redovisas under respektive åtgärd. Utfallet av aktiviteterna rapporteras årligen i samband med kommunens miljöbokslut.

Aktiviteterna delas in i områdena energi, transporter och övrigt. Aktiviteterna är av olika typ och omfattning, allt från bränslebyten i fjärrvärmesystemet till information riktad till kommuninvånare.

Aktiviteterna inriktas i första hand på områden som kommunen har större inflytande och rådighet över, t.ex. koncernens energianvändning i fastigheter, produktion av förnybar energi och förnybara drivmedel. Eftersom de insatserna inte räcker för att uppnå delmålen ingår även aktiviteter tillsammans med de som verkar och bor i Gävle.

Det har visats att det för Gävle kommunkoncerns fastigheter ger både störst miljönytta och kostnadseffektivitet att satsa mer åtgärder på att minska elanvändningen, jämfört med att minska fjärrvärmeanvändningen. Minskar vi elanvändningen och utökar den förnybara elproduktionen frigörs mer förnybar el i samhället och den fossila importerade elen kan minskas med stor klimatnytta som följd. Fjärrvärmens i Gävle kommun är nästan fossilfri med låga primärenergital och koldioxidutsläpp. Besparingar inom fjärrvärmens ger relativt liten klimatnytta men bör för den delen inte ignoreras då det ändå gör nytta.

5.1 Handlingsplanen ses över årligen

Aktiviteterna kommer fortlöpande att behöva uppdateras, kompletteras och utvärderas för att utvecklingen ska gå i önskad riktning. Sådana ändringar i energiplanens aktiviteter kommer att hanteras på tjänstemannanivå i samband med verksamhetsplaneringen.

6 Åtgärder/aktiviteter

Medverkandeförkortningarna som anges är följande; ABG – Gavlegårdarna, BEAB – Bomhus Energi, BKAB – BillerudKorsnäs, GEAB – Gävle Energi, GFAB – Gavlefastigheter, GHAB – Gävle Hamns AB, SSG – Styrning och Stöd Gävle, ÖP – Övergripande Planering och LG – Livsmiljö Gävle, HIG – Högskolan i Gävle.

Energi

Åtgärd	Beskrivning	Miljöpåverkan	Ansvar	Medverkande	Klart
Allmänt					
Energifrågor i planeringsprocessen	Ny planeringsstrateg inriktning hållbarhet på ÖP får i uppdrag att samordna hur samverkan i energifrågan bör hanteras i planeringsprocessen.	Helhetssyn på energisystemet. Minskad energiförbrukning i bygg och bruksfas, rätt energilösning på rätt plats.	SSG	ABG, GEAB, GFAB, ÖP, LG	Fortlöpande
Utbildning	Arbeta för att skapa beteendeförändringar hos anställda i kommunkoncernen som leder till minskad energianvändning.	Ökad medvetenhet inom energiområdet resulterar på sikt i beteendeförändringar med lägre energianvändning som följd.	SSG	ABG, GFAB	Fortlöpande
Rådgivning	Arbeta aktivt med energi- och klimatrådgivning till gävlebor och företag.	Ökad medvetenhet inom energiområdet resulterar på sikt i beteendeförändringar med lägre energianvändning som följd.	SSG	GEAB, Regionen?	Fortlöpande
Förnybar el	Kravställning om förnybar el i elavtal inom kommunkoncernen.	Genom att aktivt välja förnybar el minimeras miljöpåverkan.	SSG	Alla nämnder och bolag	Fortlöpande
Risk och sårbarhet	Analysera behov och säkerställa förmåga av redundant el och värme vid avbrott eller andra extraordinära händelser som exempelvis klimatförändringar.		GEAB	SSG	Fortlöpande

Förnybar energi

Hållbar värmeförsörjning	Förtäta och utvidga fjärrvärmenätet samt utreda möjliga regionala sammankopplingar	Fjärrvärmen i Gävle har låg primärenergifaktor vilket ger liten miljöpåverkan i jämförelse med exempelvis elvärme.	GEAB		Fortlöpande
Hållbar kylförsörjning	Utveckla produktionen och distributionen av fjärrkyla.	Effektivare produktion av kyla resulterar i lägre energianvändning och därmed en minskad negativ miljöpåverkan.	GEAB		Fortlöpande
Sol-el	Arbeta fram förslag till solcellsanläggningar inom kommunkoncernen för att uppnå målet <i>"Av Gävle kommunkoncerns elanvändning ska minst 10 % produceras från solceller år 2035"</i>	Ökad produktion av sol-el i kommunen minskar elanvändningen från annan elproduktion, vilket ger en positiv inverkan på miljön globalt sett.	SSG	GEAB, ABG, GFAB, GHAB	Fortlöpande
Förnybar el	Öka produktion av förnybar el så att målet gällande ökad effektkapacitet kan nås till 2035.	Ökad produktion av förnybar el minskar elanvändningen från annan produktion, vilket ger en positiv inverkan på miljön globalt sett.	GEAB	ABG, GFAB, GHAB	Fortlöpande
Etablering av vätgasproduktion	Etablering av vätgasproduktion (elektrolysör) inom hamnområdet.	Syftet är att kunna erbjuda vätgas som bränsle till i första hand lastbilar som trafikerar hamnen och terminalfordon samt i förlängningen kunna säkra hamnen som en av flera regionala vätgasnoder, där vätgasen är en del av ett lokalt-regionalt energisystem.	GHAB		Start 2023-2024

Strategier	Utarbeta årliga mål och planer för kommunkoncernens fastighetsbolag gällande effektivisering samt genomföra dessa i de egna fastigheterna	Detaljerade mål och åtgärdslistor kommer på sikt leda till ökad energieffektivitet och minskad miljöpåverkan.	ABG, GFAB		
Driftoptimering	Energi och driftoptimera kommunkoncernens fastighetsbestånd	Effektivare och "smartare" system kommer att leda till minskad energianvändning med mindre miljöpåverkan som följd.	ABG, GFAB		Fortlöpande
Energiprestanda, krav på fjärrvärme som uppvärmningsalternativ	Utreda om det går att ställa krav på val av uppvärmningsform vi vid ny- och ev. ombyggnation i fastigheter ej ägda av Gävle Kommunkoncern. Krav på fjärrvärme vid nyproduktion om så är möjligt.	För att få en tydlig strategi/inriktning mot att utnyttja fjärrvärmens miljöfördelar jämfört med andra alternativ. Minska elanvändningen.	SSG	GEAB	
Driftoptimering värmeproduktion	Optimera värmeproduktionen i fjärrvärmesystemet	Genom optimering nyttjas den mest ekonomiska och minst klimatpåverkande produktionen vid värmeproduktionen	GEAB		Fortlöpande
Felixprojektet	En sammankoppling av fjärrvärmenäten i Sandviken och Gävle.	Genom att binda samman kommunernas ledningar får både Gävle och Sandviken tillgång till fjärrvärme från 100% förnybara energikällor.	GEAB		Byggstart 2022
Förluster i elnätet	Minska förlusterna av transport av elektricitet i elnätet. Några exempel är konstruktion och dimensionering av luftledningar, jordkablar och transformatorer, reaktiva effektnivåer, driftomläggningar, lokalisering av produktionsanläggningar.	Minskad förlust i elnätet minskar elanvändningen från annan produktion, vilket ger en positiv inverkan på miljön globalt sett.	GEAB		Fortlöpande
Lagen om Energikartläggning i stora företag, EKL	Gävle Stadshus AB utför energikartläggningar under fyra-årsperioder i sina anläggningar. En kartläggning kan vara att ta fram förslag på solceller på koncernens tak.	Resultatet av detaljerade energikartläggningar av utvalda delar inom koncernen kommer att leda till minskad energianvändning med mindre miljöpåverkan som följd.	GSAB	GEAB	Fortlöpande

Transporter

Åtgärd	Beskrivning	Miljöpåverkan	Ansvar	Medverkande Klart
Allmänt				
Se till att det finns platser där aktörer kan etablera mackar för förnybara bränslen.	Utredning för framtida tankställen görs och ett antal platser får betäckningen G i framtida detaljplaner som möjliggör etablering av drivmedel.	Utökad antal tankställen möjliggör för fler att tanka fossilfritt, med minskad miljöpåverkan och förbättrad luftkvalitet som resultat.	SSG	LG
Riktlinjer för laddinfrastruktur tas fram.	Riktlinjerna ska vara styrande gällande Gävle kommuns arbete med när, var och hur utbyggnaden av laddinfrastruktur ska hanteras och av vilken organisation.	Utökad antal laddställen möjliggör för fler att använda elfordon, med minskad miljöpåverkan och förbättrad luftkvalitet som resultat.	LG	SBG

Övrigt

Åtgärd	Beskrivning	Miljöpåverkan	Ansvar	Medverkande	Klart
Allmänt					
Resilient	Ett nytt kompetenscentrum ska bidra till framtidens hållbara energilösningar.	Syftet med kompetenscentret är att tillhandahålla ny forskningsbaserad kunskap och metoder som ska ge effektiv och fossilfri energiförsörjning med låg klimatpåverkan i enlighet med Agenda 2030-målen för hållbar utveckling.	HIG	GEAB, GHAB	Start 2022
Ökad dialog	Kommunen ska ha tidig dialog med regionnätägare och Svenska kraftnät i sin översiktsplanering. Även näringsliv, kommunen, nätbolag och myndigheter behöver samverka i större utsträckning.	Tidig dialog ska bättre kunna tillgodose de behov som finns.	ÖP	GEAB	
Komplexa tillståndsprocesser	Öka medlen för avdelningar som hanterar tillståndsprocesser.	Detta för att snabba på arbetet med komplexa tillstånd gällande ny elproduktion.	ÖP		
BECCS	Bio Energy Carbon Capture and Storage. Utredning kring infångning och lagring av koldioxid under jord.	Syftar till att sänka halten av koldioxid i atmosfären.	GEAB		Klart 31 dec 2022
Flexibilitetsmarknad	Fortsatt utredning	Genom en flexibilitetsmarknad ges aktörer incitament att erbjuda sin flexibilitet mot betalning och därmed hantera kapacitetsbrist i elnätet när det behövs. Förhindra "uppstart" av elproduktion i anläggningar med hög miljöpåverkan.	GEAB		Start 2022
Robusthet i elnätet	Gävle Energi upprättar årligen en risk- och sårbarhetsanalys samt en åtgärdsplan över leveranssäkerheten i elnätet. Utifrån alla risker som behöver åtgärdas inom 8 år skapas därefter en åtgärdsplan. Detta arbete utförs för att samhället är starkt beroende av ett driftsäkert elnät.	Arbetet utförs för att höja leveranssäkerheten och minimera leveransavbrott.	GEAB		Fortlöpande

7 Bilaga A - Beskrivning av kommunens energianvändning

Sid 138(243)

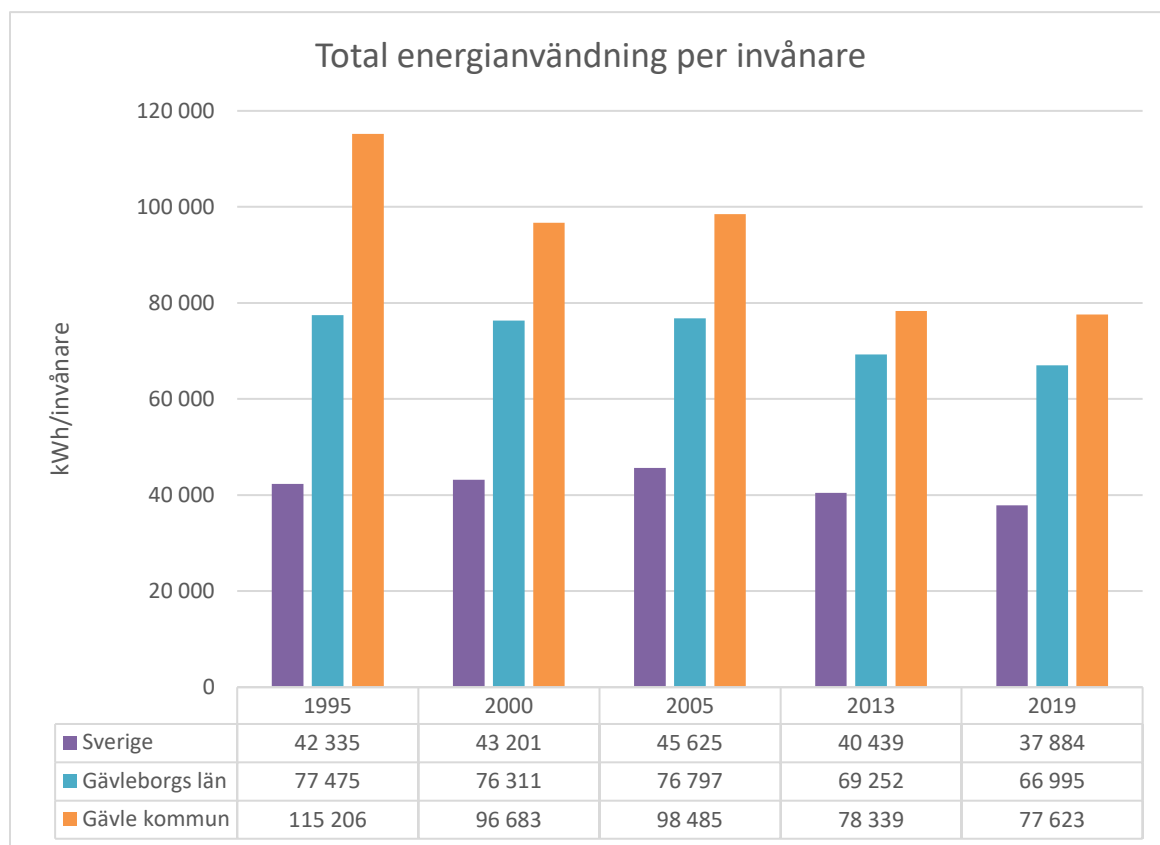
Beskrivningen av kommunens energianvändning baseras främst på uppgifter från år 2009 och 2019. Även längre tillbakablickar redovisas för att påvisa utvecklingen.

All energistatistik som anges är inte normalårskorrigerad utan faktisk energi om inte annat anges.

7.1 Total energianvändning

Den totala energianvändningen i Gävle år 2019 var 7 945 GWh eller 77 623 kWh per invånare. Det var nästan mer än dubbelt så hög energianvändning jämfört med snittet i riket, 37 884 kWh per invånare. Orsaken till det är att Gävle är en väldigt industriintensiv kommun. Industrisektorn domineras av BillerudKorsnäs som år 2019 använde cirka 60 procent av den inom kommungränserna använda energin.

Total energianvändning fördelat per invånare och år kan ses i Figur 3. Det syns tydligt att Gävle kommun har betydligt högre energianvändning per invånare jämfört med riket. Sedan år 1995 har energianvändningen per invånare minskat. En bidragande orsak till detta är bland annat pappersbruket i Norrsundet som lades ner år 2008. En positiv trend kan utläsas under de senaste 20 åren, men det är svårt att fastställa hur mycket av minskningen som beror av minskad produktion och hur mycket som kommer av effektiviseringsarbete.

Figur 3: *Energianvändning per invånare 1995-2019.*

Källa: SCB

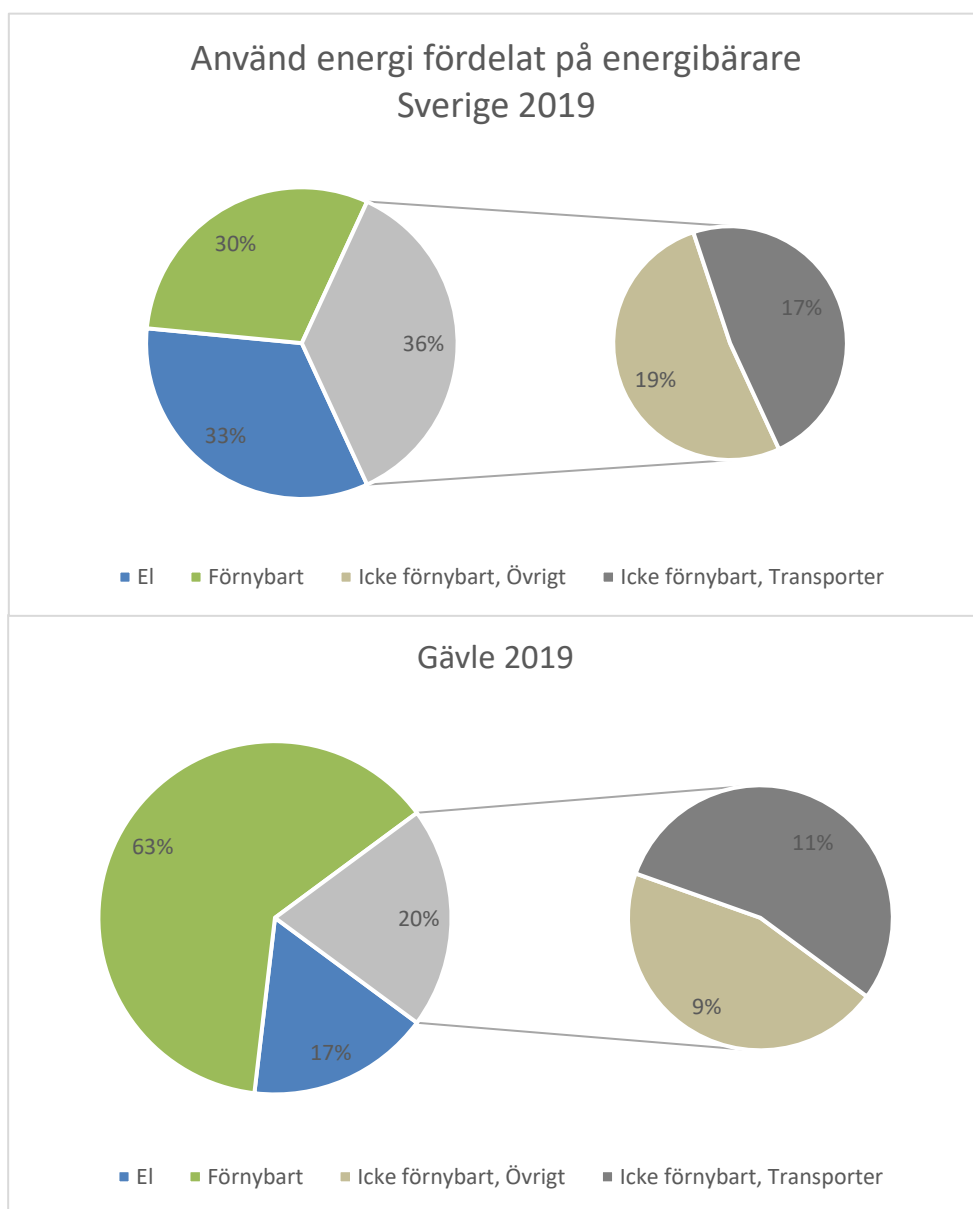
Den totalt använda energin kan delas upp i tre olika områden. *Förnybar energi* som innefattar bland annat träbränslen, biogas och etanol. *Icke förnybar energi* vilket bland annat är olja, kol och naturgas. Samt *el* oberoende av hur den genererats.

En jämförelse mellan Sverige och Gävle år 2019 ses i Figur 4. Där framkommer att andelen förnybar energi var betydligt större i Gävle (63 procent) än i Sverige i övrigt (30 procent). Den stora skillnaden

beror främst på Gävles massaindusti som använder stora mängder biobränsle. Exkluderas industrisektorn var andelen förnybar energi 28 procent i Gävle respektive 25 procent i Sverige.

Av all energi som användes år 2019 i Gävle var 20 procent icke förnybar och av denna andel står transporter för 55 procent. Det motsvarar 11 procent av all använd energi år 2019. Motsvarande för Sverige var 36 procent icke förnybart varav 47 procent av detta användes till transporter.

Elanvändningen redovisas separat då den går att värdera på olika sätt. I avsnittet "Miljövärdering av el" beskrivs hur Gävle kommun värderar elen.

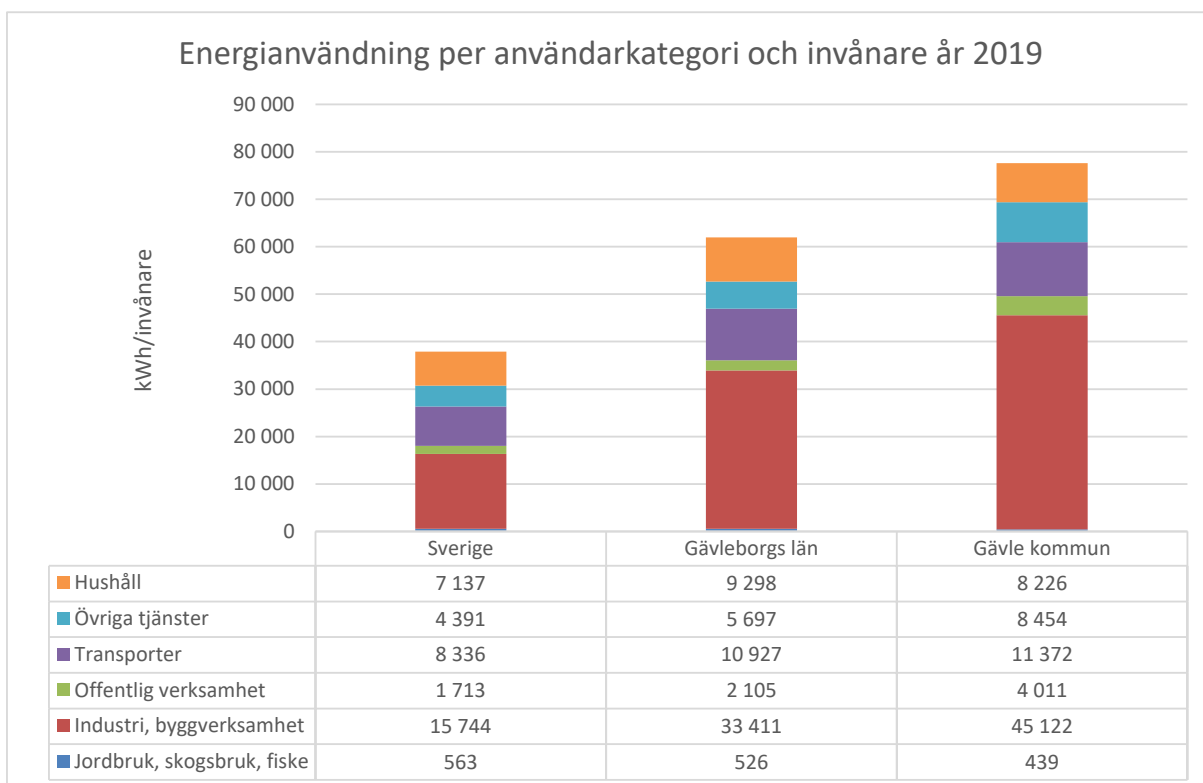

Figur 4: Fördelning av använd energi i Sverige och Gävle kommun år 2019, uppdelat utifrån förnybar-, icke förnybar energi och el.

7.2 Energianvändningen uppdelat per användarkategori

Sid 140(243)

I Figur 5 syns tydligt att Gävle kommun, och även Gävleborgs län, har en industrisektor som använder väsentligt mycket mer energi än riksgenomsnittet.

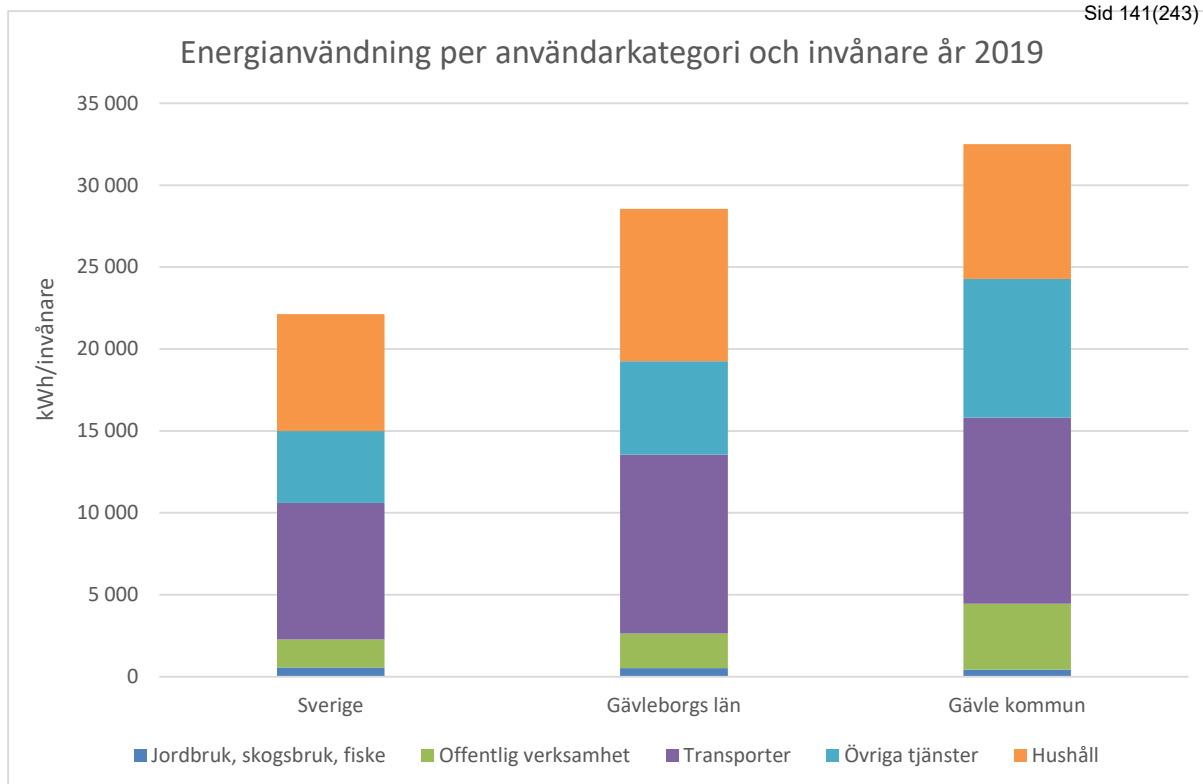

Figur 5: Energianvändning per användarkategori och invånare år 2019.

Källa: SCB

Det är svårt att avgöra skillnaden mellan de mindre användarkategorierna eftersom industri och byggverksamhet står för så stor andel. Då det i figuren ovan är svårt att avgöra skillnaden mellan användarkategorierna exkluderas industri och byggverksamhet i Figur 6, vilket möjliggör en enklare jämförelse.

I Figur 6 framkommer att transporter är en kategori som sticker ut där kommunen använder mer energi än riksgenomsnittet. Skillnaden kan bero på Statistiska Centralbyråns insamling som till stor del baseras på statistik över försålda bränslevolymer till kommunen. Det leder till att genomresande som tankar inom kommunens gränser räknas som om de endast använde bränslet inom Gävle kommun även om de kör utanför. Industrisektorn kan också vara en förklaring till detta eftersom industrin är beroende av råvarutransporter och därför påverkar energianvändningen inom transportsektorn.

Figur 6: Energianvändning per användarkategori och invånare exklusive industri och byggverksamhet år 2019.

Källa: SCB

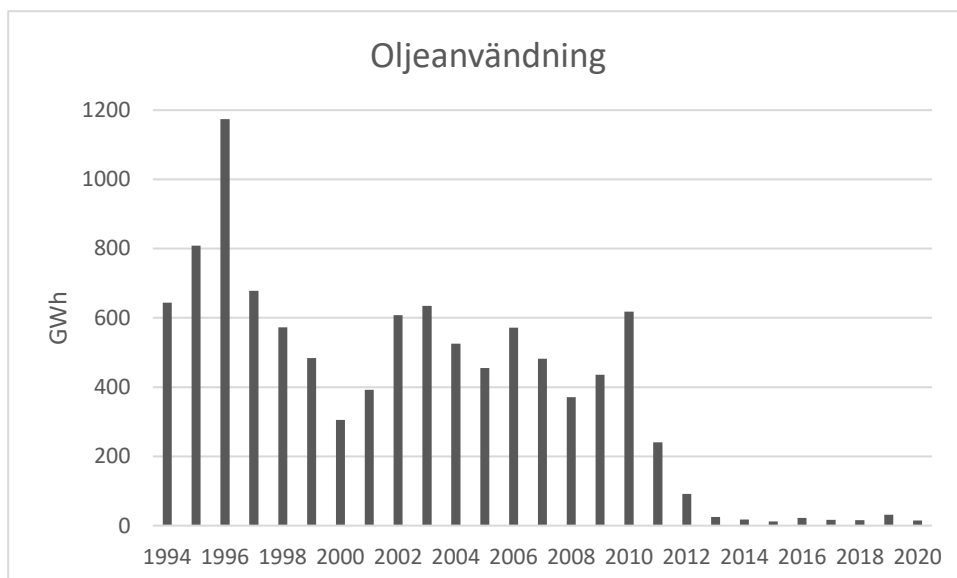
7.2.1 Industrisektorn

I Gävle domineras industrisektorn av BillerudKorsnäs som år 2019 använde cirka 4 700 GWh (inklusive Bomhus Energi). Det motsvarar cirka 60 procent av all energi som användes inom Gävle kommun.

Kartongproduktionen är en avancerad process som förenklat sker enligt Figur 7. Där syns ”kretsloppet” med alla stora produktionssteg. Från sodapannor,-indunstning och kokare till kartongmaskiner och Swedpapers pappersmaskin. Träråvaran som kommer in rensas från bark som inte går att använda i massatillverkningen. Barken tas tillvara och utnyttjas i Bomhus Energis panna och i generatoren produceras hälften av fabriken el. Andra biprodukter från veden är tallolja och terpentin som säljs och sedan används som råvara. Således utnyttjas allt från träråvaran. I indunstningen torkas svartluten för att kunna förbrännas i sodapannorna. Genom att tillsätta lite extra ånga så kan restvärme tillvaratas. Tillsammans med annan restvärme från fabriken och biopannan så levereras den ut på fjärrvärmenätet.²

² BillerudKorsnäs

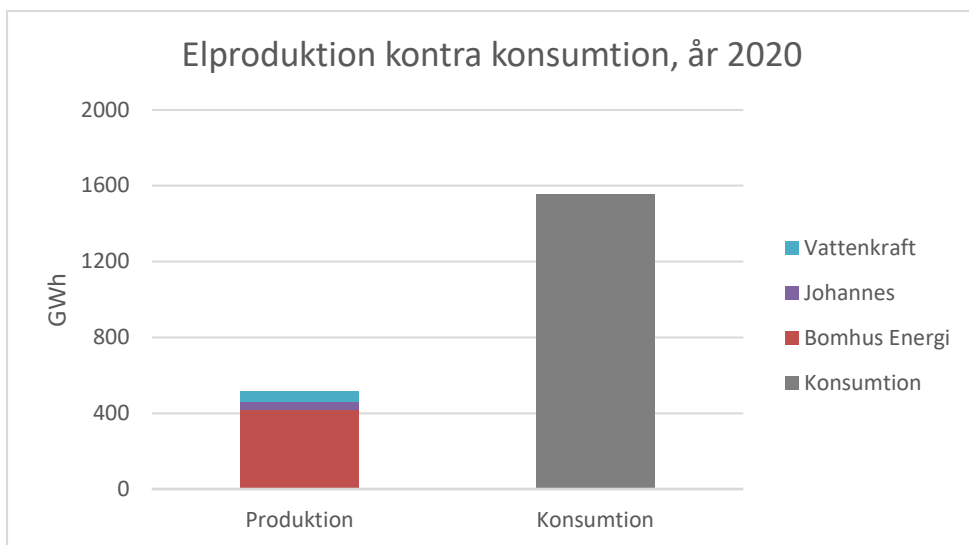

Figur 8: BillerudKorsnäs oljeanvändning mellan år 1994 och 2020.

Källa: BillerudKorsnäs

Utöver BillerudKorsnäs finns flertalet industrier, men då BillerudKorsnäs har så pass dominerande energianvändning behandlas inte de andra i detta avsnitt.

Inom Gävle kommun användes år 2020 cirka 1 556 GWh el, men endast 517 GWh producerades. Således producerades cirka 33 procent av elen som användes i kommunen år 2020. Förhållandet mellan produktion och konsumtion ses i Figur 9. Där framkommer även var elen blivit producerad.

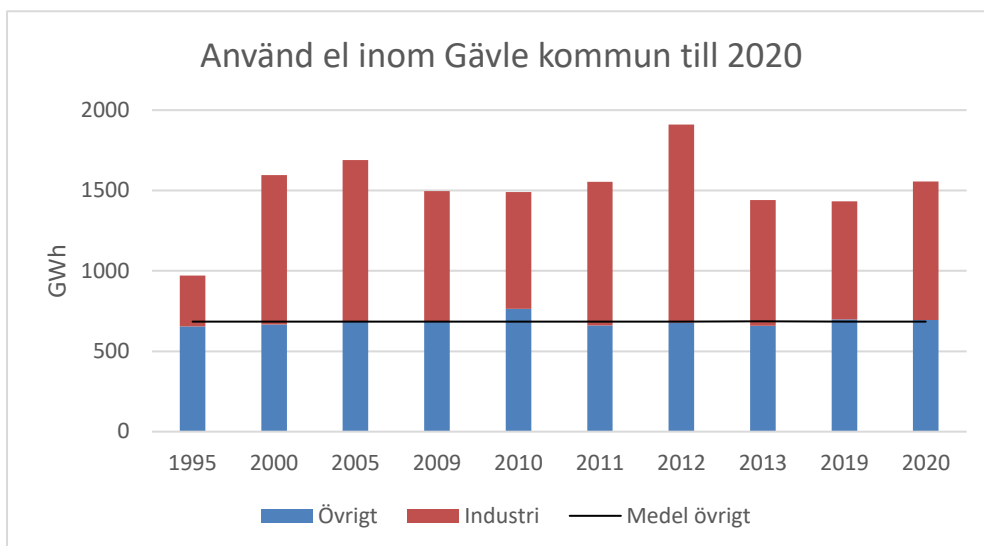

Figur 9: Elproduktion kontra konsumtion i Gävle kommun år 2020.

Källa: SCB, BillerudKorsnäs, Gävle Energi

Elanvändningen har totalt sett ökat sedan år 1995, vilket syns i Figur 10, medan elanvändningen exklusive industrin legat på en jämn nivå bortsett från år 2010 som var ett kallare år än normalt. Ökningen som skedde då kan mest troligt tillskrivas ökat värmebehov.

Medelenergianvändningen för perioden 1995 – 2020 var cirka 1 514 GWh där industrisektorn i snitt använde cirka 828 GWh och resterande använde 686 GWh el.

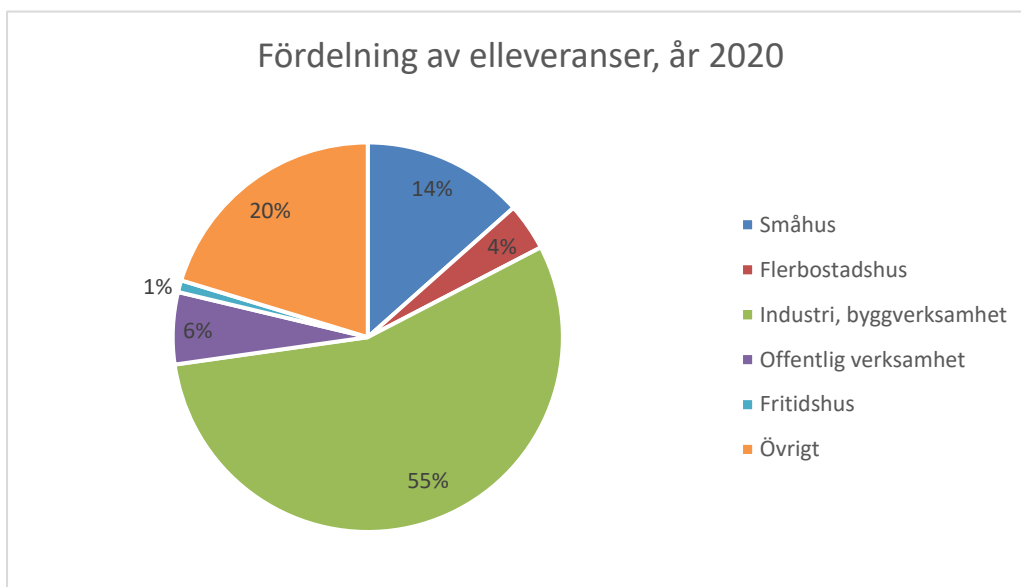

Figur 10: Använd el inom Gävle kommun, år 1995 - 2020.

Källa: SCB

Fördelning mellan elanvändare ses i Figur 11, där industri och byggverksamheten är klart dominerande. Följt av övrigt³, småhus och offentlig verksamhet.

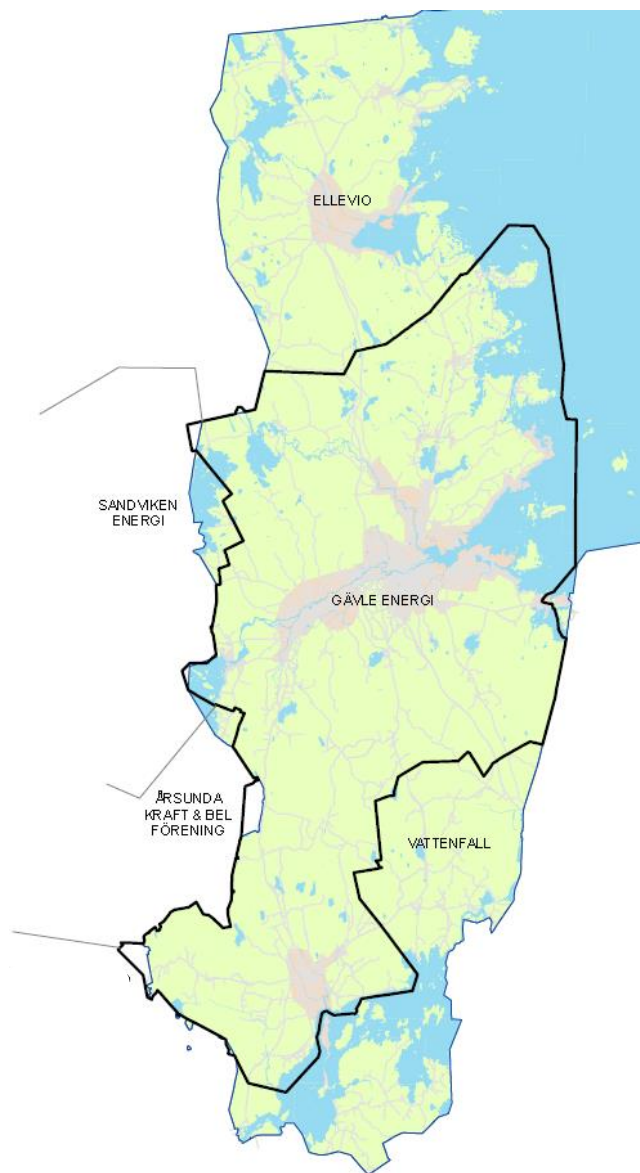

Figur 11: Fördelning av elleveranser i Gävle kommun år 2020.

Källa: SCB

Inom Gävle kommun finns det ett antal nätägare där Gävle Energi är störst och äger i stort hela elnätet inom kommunens geografiska område. Gävle Energi levererar el till cirka 50 000 anslutningspunkter. Det finns även några mindre nätägare i väst, Ellevios elnät i norr och Vattenfall i söder, se Figur 12.

³ Övrigt innefattar byggnads- och anläggningsverksamhet, gatu- och vägbelysning, vattenverk, avfallshantering avloppsrening och renhållning, transporter, jordbruk och skogsbruk.

Faktaruta om Gävle Energis elnät

Antal anslutningar cirka 50 000.

Energiomsättning 700 GWh (medel 2017-2020).

894 km mellanspänningsnät, 22 % luftledning.

2 000 km lågspänningsnät.

Medelavbrottsid per kund 23,3 min/år (oaviserat, medel 2019-2020).

Antal avbrott per kund 0,6 st/år (oaviserat, medel 2019-2020).

Figur 12: Karta över Gävle kommuns elnät

Gävles energiförsörjning sker via sex mottagningsstationer som är anslutna till Vattenfalls och Ellevios regionnät. Produktion inom nätområdet sker i åtta vattenkraftstationer och ett kraftvärmeverk, vilket motsvarar cirka 15 procent av behovet inom distributionsområdet.

7.3.1 Elnätets uppbyggnad

Elnätets primära syfte är att överföra elektrisk energi från produktionsenheterna till de kunder som i slutändan använder denna energi. Det svenska elnätet består av cirka 55 500 mil ledningar, varav 36 000 mil utgörs av nedgrävda kablar och resterande 19 500 mil utgörs av luftledningar. Det svenska elnätet är uppbyggt i flera olika nivåer som presenteras nedan och som visuellt presenteras i Figur 13.

7.3.1.1 Stamnät

Stamnätet kan liknas vid motorvägar som överför stora mängder elektrisk energi över stora sträckor. Stamnätets primära funktion är att överföra energin från de stora produktionsanläggningarna till de olika regionnäten runt om i landet. Det svenska stamnätet ägs av Svenska Kraftnät som är ett statligt bolag. På grund av de stora volymerna av elektrisk energi som ska transporteras är det ekonomiskt lönsamt att använda höga spänningsnivåer som håller nere belastningsförlusterna. Spänningsnivåerna

i det svenska stamnätet ligger på 220 kV och 400 kV. Stamnätet består av cirka 150 mil transmissionsledning, cirka 150 transformator- och kopplingsstationer samt ett antal anslutningar till utlandet. Transformator- och kopplingsstationerna i stamnätet kallas stamnätsstationer och dessa transformerar spänningen och fördelar elektrisk energi mellan stamnät och regionnät.

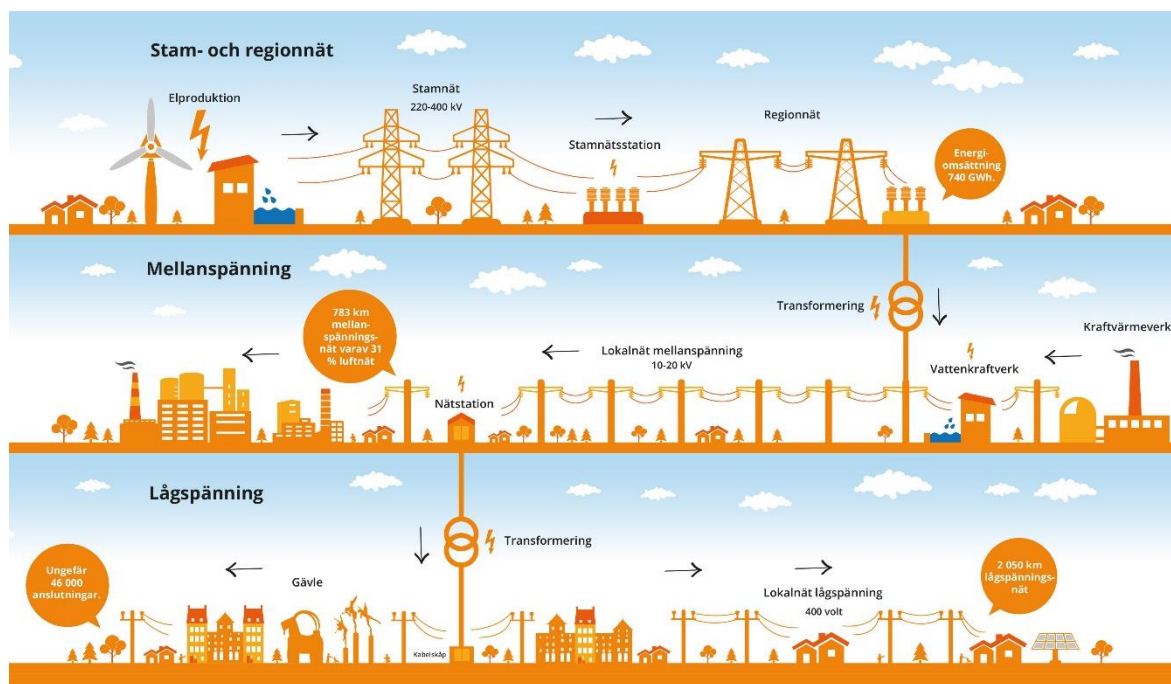
7.3.1.2 Regionnät

Regionnätet utgörs av stora ledningar som överför och levererar elektrisk energi till regioner och större städer. Spänningsnivån i regionnäten ligger på 40-145 kV och består huvudsakligen av luftledningar, undantaget i städer där det är vanligare med markkabel. En viktig uppgift i regionnäten är att transformera ned spänningen från stamnätets höga nivåer till lokalnätet vilket sker i transformator- och fördelningsstationer. Det regionala ledningsnätet behövs för att möjlighet ska finnas att upprätthålla en fullgod leveranssäkerhet och leverans kvalitet till aktuella nätkunder. Då nya eller förändrade verksamheter och boenden blir aktuella kan även det regionala ledningsnätet behöva byggas om och byggas till. De svenska regionnäten ägs huvudsakligen av tre företag: E.ON Elnät Sverige AB, Ellevio AB och Vattenfall Eldistribution AB.

7.3.1.3 Lokalnät

Lokalnätet är det sista steget innan den elektriska energin levereras till slutkunderna. De svenska lokalnäten kan delas in i två olika delar, mellanspänningsnätet och lågspänningsnätet. Mellanspänningsnäten har spänningsnivåer på 10-20 kV och har som primär funktion att transformera ner spänningen och leverera den elektriska energin vidare till lågspänningsnätet. Mellanspänningsnäten innehåller både luftledningar och nedgrävda kablar.

Den andra delen av lokalnäten utgörs av lågspänningsnätet. Lågspänningsnätet har en spänningsnivå på 400 volt och levererar den elektriska energin från mellanspänningsnätet till slutkunderna. Lågspänningsnäten utgörs i de flesta fall av både luftledningar och nedgrävda jordkablar. I lokalnäten finns förutom ledningar även nätstationer och kabelskåp. Nätstationernas primära syften är att transformera spänningen från mellanspänning (10-20 kV) till lågspänning (400 V) samt att förse ett visst lågspänningsnät med elektrisk energi. Kabelskåpen finns i lågspänningsnäten och har till uppgift att fördela den elektriska energin som matas från överliggande nätstation till ett flertal slutkunder.

Figur 13: Översikts bild över elnätets uppbyggnad med stamnät, mellanspänning och lågspänning

Elnätsföretagen äger och underhåller de ledningar, transformatorer och utrustning som används för att transportera elektricitet från stamnätet på 400 000 volt ned till kundens uttag på 400 volt. Samhället är starkt beroende av ett driftsäkert elnät. Därför vädersäkras elnäten genom att gräva ned kablar i jorden och röja ledningsgator. Sid 148(243)

För att klara framtidens krav på driftsäkerhet och förändringar av klimatmål sker en ständig förbättring av teknik och regelverk. Denna utveckling brukar benämnas Smarta Elnät och ingår som en del i den totala lösningen för att klara utsatta mål om andel förnybar energi, fossilfria transporter och energieffektiviseringar.

För att möjliggöra en större andel av förnybar energi i elsystemet diskuteras tre lösningar: en ökad andel reglerkraft som täcker behovet då den förnybara energin inte finns tillgänglig, att konsumtionen av elektricitet anpassas till när det finns tillgänglig produktion av el samt att öka lagringsmöjligheterna.

Vid transport av elektricitet i elnäten uppstår förluster i transformatorer och ledningar. För Gävle Energis del motsvarar dessa förluster cirka 4 procent av energiomsättningen vilket kan anses som en låg nivå. Dessa förluster beror i huvudsak på belastning och energiomsättning i elnätet. Det finns dock ett antal faktorer som elnätsföretaget har möjlighet att påverka. Några exempel är konstruktion och dimensionering av luftledningar, jordkablar och transformatorer, reaktiva effektnivåer, driftomläggningar, lokalisering av produktionsanläggningar. Vid energieffektiviseringar ingår även elnätsförluster som ett potentiellt förbättringsområde.

Gävle Energi upprättar årligen en risk- och sårbarhetsanalys samt en åtgärdsplan över leveranssäkerheten i elnätet. Särskilt belyses brister inom anläggningsteknik, nätstruktur, organisation och arbetsprocesser. Genom analysen identifieras och värderas risker utifrån en sannolikhets- och konsekvensmatris som sedan grupperas beroende på risknivå. Utifrån alla risker som behöver åtgärdas inom 8 år skapas därefter en åtgärdsplan.

Med teknikutvecklingen av elbilar och utbyggnaden av snabbladdningsstationer har intresset för att köpa en elbil ökat markant den senaste tiden. Miljöhänsyn och ekonomi är de viktigaste skälen till att välja el som drivmedel. Förutom att minska beroendet av fossilt bränsle skulle också en storskalig övergång till elbilar minska den totala energianvändningen. Effektiviteten i en elbil är cirka tre gånger bättre än en konventionell förbränningsmotor vilket ger en kraftig energieffektivisering. Med laddning av elbilar kan effekter i elnäten att komma öka. Gävle Energi har idag ett starkt elnät som möjliggör en utbyggnad av laddningsinfrastruktur för eldrivna fordon. Dock kan effektoppar uppstå om laddningscykler infaller samtidigt med övriga laster i elnätet. För att undvika onödiga nätförstärkningar behöver detta hanteras.

7.3.2 Vattenkraft

Inom Gävle kommun finns 12 vattenkraftverk med en årlig elproduktion om cirka 80 GWh. Gävle Energi äger 6 av dessa.

I samband med att Gävle Energi planerar att bygga ett nytt vattenkraftverk i Forsbacka inleddes tillsammans med länsstyrelsen ett samarbetsprojekt som ska kartlägga fiskvandringen i Gästriklands större vattendrag. Projektet som har en total budget på 7,2 miljoner kronor har som syfte att återskapa och bevara naturliga miljöer och biologisk mångfald och hjälpa vandrande fisk i Gavleån och Testeboån.

7.3.3 Solenergi

Solenergi är i princip den enda möjligheten en fastighetsägare har att producera energi själv. Både solfångare för tappvarmvatten och uppvärmning samt solceller för elproduktion kan ersätta hela eller delar av energianvändningen.

Solcellsanläggningar kopplas lämpligast till det existerande elnätet om ett sådant finns. Elnätet används då som lager när produktionen är högre än användningen i fastigheten. När solenergin inte räcker till får elnätet eller en alternativ uppvärmningskälla i fastigheten täcka behovet.

Det är viktigt att fastighetsägaren har möjligheter att producera egen energi. Gävle Energi har aktivt arbetat för att möjliggöra solcellsanläggningar inkopplade till elnätet med dubbelriktade mätare samt ett anpassat mäthanterings- och faktureringsystem.

Inom Gävle kommunkoncern fanns år 2009 en större solcellsanläggning för elproduktion på Andersbergs centrum. Anläggningen hade en installerad effekt på 64 kW. År 2010 ökade den installerade effekten isamband med att Fullriggarens solcellsanläggning togs i drift med ytterligare 20 kW. Mellan 2014 och 2020 har det byggts ett flertal anläggningar så att vid slutet av år 2020 fanns inom Gävle kommunkoncern ungefär 670 kW installerad effekt. Den enskilt största anläggningen finns på Gavlehovshallens tak och uppgår till ca 255 kW.

En solvärmeanläggning inom fjärrvärmenätet i Gävle är ingen miljömässigt bra lösning. Det beror på att värmeproduktionen från en solfångare sammanfaller med en period då ett överskott av restvärme från BillerudKorsnäs redan finns. Således är solcellssystem för produktion av el att föredra inom fjärrvärmenätet både ur ett system- och miljöperspektiv. Kostnadsläget för solcellsteknik är idag dessutom god jämfört med till exempel solvärmesystem.

7.3.4 Gatubelysning

Gatubelysning är en stor elkonsument och energianvändningen uppgick till ca 7 600 MWh år 2021. Under åren 2017-2021 har betydande energibesparingar gjorts i och med utbyte av ljuskällor i armaturer med ”högtrycksnatriumlampor”. Ljuskällorna i armaturerna har bytts ut mot moderna ”LED-lampor”.

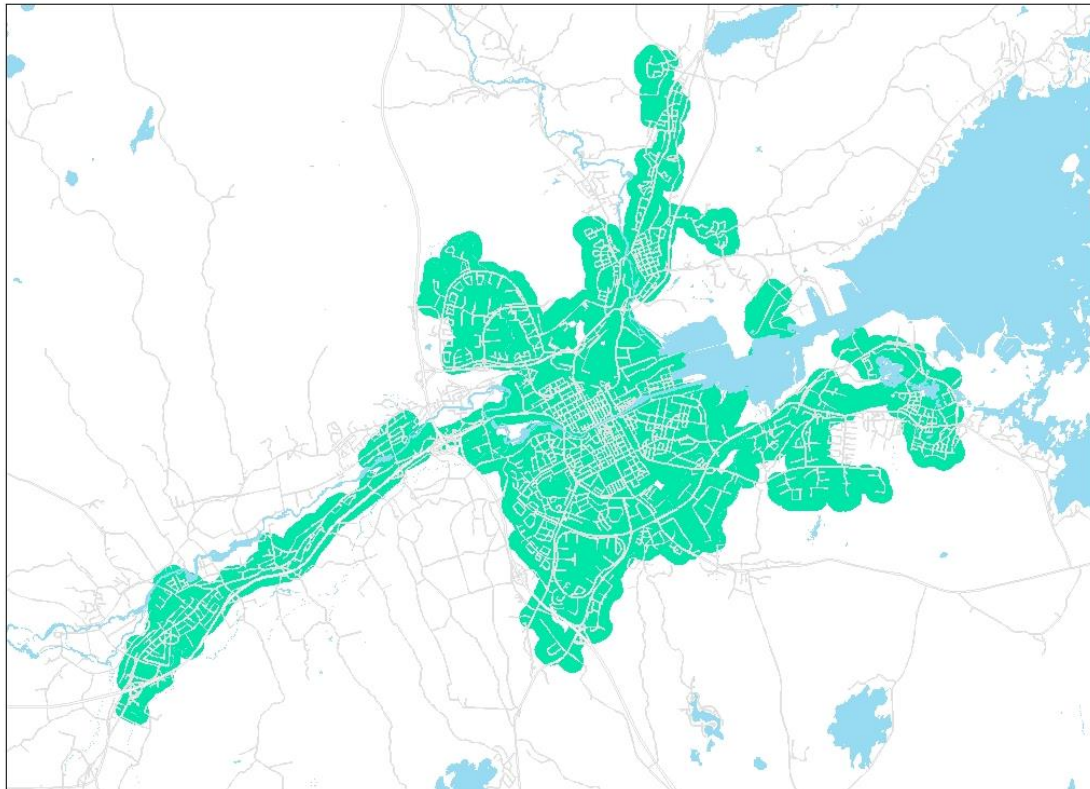
Detta arbete har resulterat i att energianvändningen minskat från 7 812 MWh år 2019 till 7 600 MWh 2021 vilket är en minskning med drygt 200 MWh trots att antalet ljuskällor har ökat i anläggningen med över 1 000 armaturer.

Framtida belysningsanläggningar kommer att byggas med LED-armaturer. De är både energisnålare och har längre brinntid. En annan fördel med den nya tekniken är möjligheten att dimra belysningen nattetid för ytterligare energibesparing.

7.4 Fjärrvärme

Fjärrvärmenätet i Gävle började byggas under 1970-talet. I dag är det väl utbyggt med mycket hög anslutningsgrad. Gävle Energi levererar värme till ungefär 5 500 fjärrvärmecentraler varav villor utgör cirka 3 600.

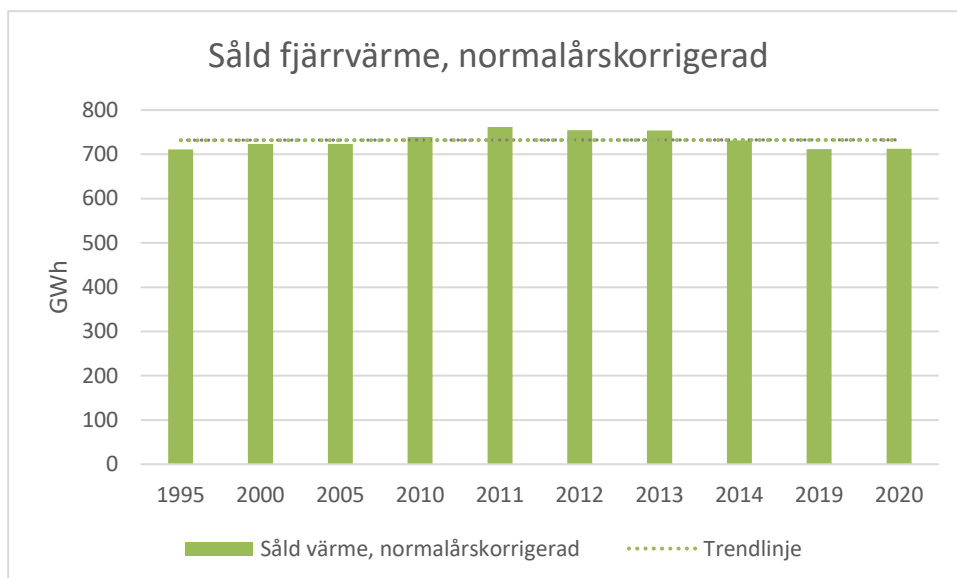
Fjärrvärmens ungefärliga utbredningsområde i Gävle kan ses i Figur 14.

Figur 14: Karta över fjärrvärmens utbredning i Gävle kommun.

Normalårskorrigerad, såld fjärrvärme, för år 1995 – 2020 ses i Figur 15.

En liten ökning av leveranserna kan observeras trots pågående effektivisering, vilket beror på att antalet kunder årligen ökar. Den sålda värmen i Hedesunda och Forsbacka är medräknad för år 1995. Resterande år ingår dessa i Bionärs energistatistik.

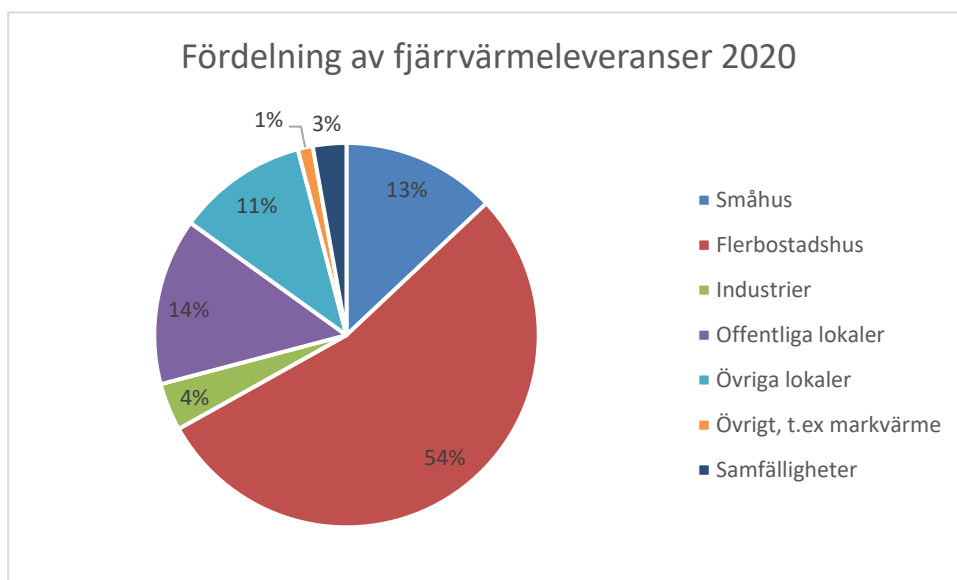

Figur 15: Normalårskorrigerad fjärrvärme som sålts mellan år 1995 – 2020

Källa: Gävle Energi

Av den fjärrvärme Gävle Energi säljer använder flerbostadshus överlägset störst mängd energi, 54 procent, följt av offentliga lokaler på 14 procent. Småhus använde 13 procent av den sålda fjärrvärmerna, se Figur 16.

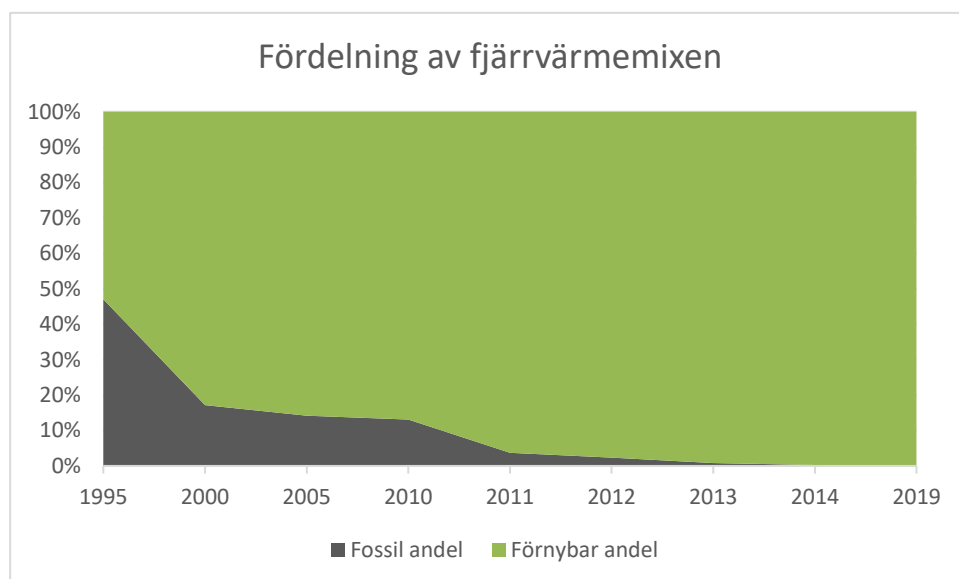
Sett utifrån potentiella kunder inom fjärrvärmeområdet är hälften av alla villor anslutna medan anslutningsgraden på flerbostadshus, industrier, offentliga och övriga lokaler är hela 96 procent.

Figur 16: Fördelning av fjärrvärmeleveranser.

Källa: Gävle Energi

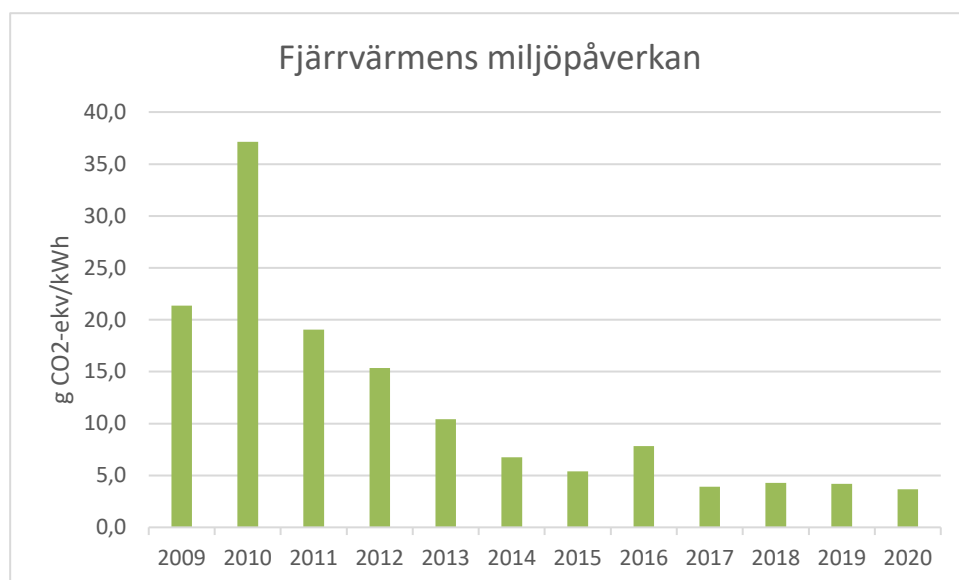
Fjärrvärmens bränslemix uppdelad i andel förnybar och icke förnybar energi mellan år 1995 och 2019. Den icke förnybara energin består av fossil olja. Sedan 90-talet har en stor minskning av den fossila andelen bränsle skett. I dagsläget eldas det bara fossil olja vid störningar i den ordinarie produktionen och när det är riktigt kallt.

Figur 17: Fjärrvärmens bränslemix uppdelat i förnybar- och icke förnybar energi

Källa: Gävle Energi

Arbetet med att minska fjärrvärmens klimatpåverkan pågår kontinuerligt. Fjärrvärmens klimatpåverkan i koldioxidekvivalenter per kilowattimmar kan ses Figur 18. I dessa utsläpp är transportererna av bränsle inkluderade. De höga utsläppen som syns år 2010 beror den kalla vintern som ledde till behovet av att spetsa bränslemixen med olja.

Figur 18: Fjärrvärmens miljöpåverkan i gram koldioxidekvivalenter per kWh, inklusive transporter.

Källa: Gävle Energi

Fjärrvärme sparar på våra gemensamma resurser eftersom bränslet som används är sådant som annars skulle gå till spillo. Bränslet består av rester från skogsavverkning, returträ från återvinningen och restvärme från industrin.

Med fjärrvärme värms flera av en gemensam värmekälla. Det är smartare än att var och en har sin egen värmeanläggning. Tack vare det utbyggda fjärrvärmesystemet har Gävle minskat sina koldioxidutsläpp. När fjärrvärmesystemet byggdes baserades produktionen på fossila bränslen, men vartefter bränslet byttes från olja till förnybar och återvunnen värme har bostadssektorns koldioxidutsläpp också minskat radikalt. Detta har Naturvårdsverket sagt är främsta anledningen till att Sverige lyckats fylla sina åtaganden enligt Kyoto-avtalet. Sid 153(243)

Fjärrvärmen utvecklas ständigt. Fjärrvärme är väl beprövad teknik som kan kombineras med nytänkande. Mer förnybar kraftvärme (samtidig produktion av el och värme) och tillvaratagande av restvärme är viktiga steg på vägen mot ett hållbart energisystem. De fossila bränslena är på väg att fasas ut och redan idag baseras fjärrvärmen i Gävle till stor del på restvärme genom samarbetet mellan Gävle Energi och BillerudKorsnäs.

Faktaruta om fjärrvärmens utveckling i Gävle kommun

1960-tal	Fjärrvärmens startade med mindre lokala oljeeldade hetvattencentraler.
1978	Fjärrvärmeanslutning hetvattenpanna Krångede, Karskär Energi AB
1984	Värmepumpar på avloppsvattnet i Korsnäs, Elpanna 2, Krångede, Karskär Energi AB
1984	Mottrycksindunstningen in i fjärrvärmeleveranserna
1993	Gävle Energis Ersbo hetvattencentral byggdes som reserv och spetsanläggning
1994	Rökgaskondensering, Karskär Energi AB
1999	Johannes värmepanna i provdrift på hösten. Värmepannan var förberedd för elturbin men de låga elpriserna gjorde investeringen olönsam. Oljeandelen i fjärrvärmeleveranserna minskade radikalt.
2001	Leveransavtalen från Karskär Energi AB kompletterades med biopanna.
2003	Valbonätet som var baserat på gas, olja och biobränsle byggs ihop med Gävlenätet.
2005	Driftstart på hösten av turbinen Olga. Johannes blir en högeffektiv kraftvärmeanläggning.
2007	Effekthöjning av Johannes från 70 till 77 MW.
2009	Arbetsgrupp startade för att utreda energibehovet i fjärrvärmenätet och på Korsnäs. Anledningen var att de befintliga avtalen skulle löpa ut 2013 och Karskärspannan måste ersättas.
2010	Beslut om att bilda Bomhus Energi AB som ägs till 50 procent av Gävle Energi och 50 procent av BillerudKorsnäs. Avtal skrevs under i mars. Projektstart i april för byggande av ny kraftvärmepanna och turbin.
2013	Start av energisamarbetet med Bomhus Energi, biobaserad kraftvärme och restvärme. Årlig minskning av CO ₂ -utsläpp med ca 60 000 ton.

Produktionen av värme för Gävles centrala fjärrvärmenät sker i dag till största del i BillerudKorsnäs och Bomhus Energis anläggningar lokaliserade i Bomhus. Dessa anläggningar är anslutna till fjärrvärmenätet genom en grov stamledning in till Gävle centrum. Ett normalår sker över 60 procent av värmeleveransen från dessa anläggningar. Resterande leverans sker från Gävle Energis kraftvärmeverk Johannes placerad vid Ersbo industriområde.

Det finns även två biooljeeldade reservanläggningar som startas vid störningar i ovanstående anläggningar. Dessa två anläggningar är Ersbo hetvattencentral som är placerad vid Ersbo

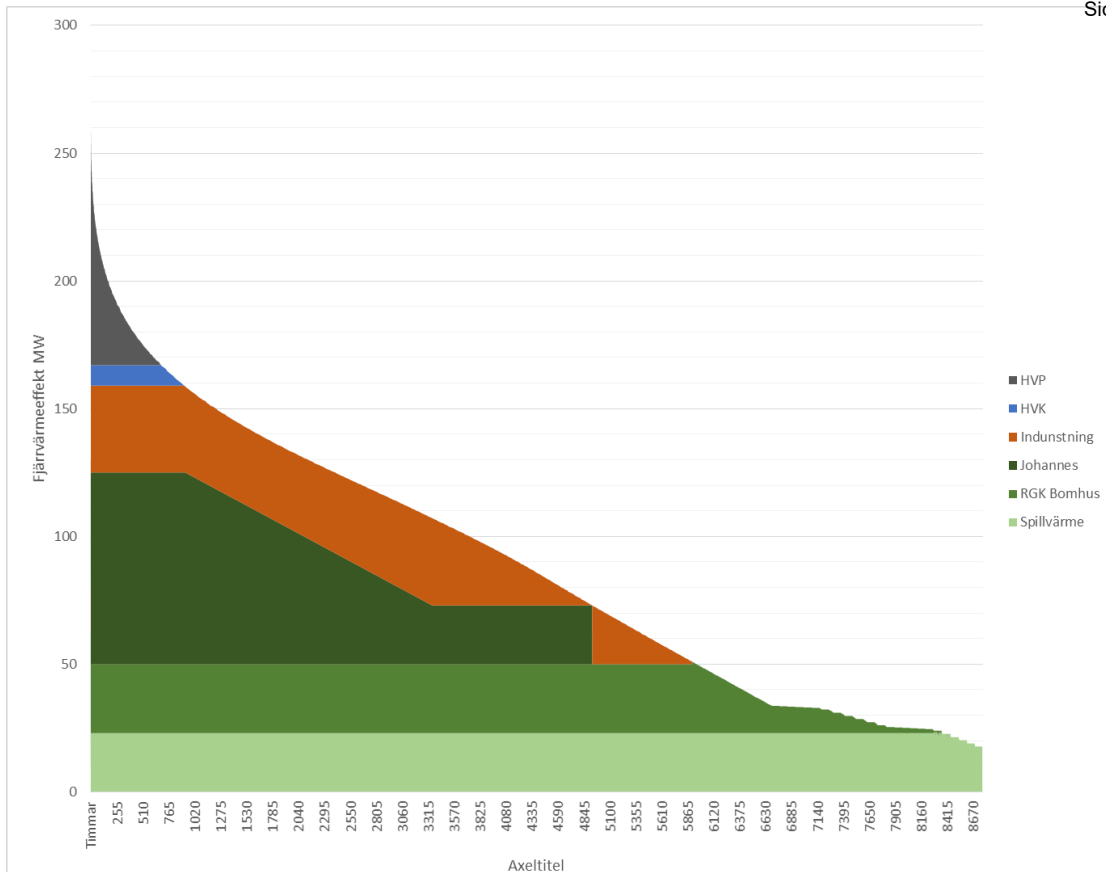
industriområde och eldas med bioolja. Den andra anläggningen är Carlsborg hetvattencentral placerad vid länssjukhuset som eldas med bioolja. Sid 155(243)

Tabell 1 Sammanställning av fjärrvärmeproduktionsanläggningar i Gävle.

Anläggning	Ägare	Byggår	Bränsle	Effekt MW	Kommentar
Johannes kraftvärmeverk	Gävle Kraftvärme AB	1998	Träbränslen	100	Inklusive rökgaskondensering
Hetvattencentral Ersbo	Gävle Kraftvärme AB	1992	Bioolja	80	Reservanläggning
Hetvattencentral Carlsborg	Gävle Kraftvärme AB	1972	Bioolja	60	Reservanläggning
Rökgaskondensering Bomhus Energi AB	GEAB+BKAB	2013	Träbränslen	40	Rökgaskondensering
Hetvatten kondensor	GEAB+BKAB		Träbränslen	8	
Restvärme	Billerud-Kornäs	2013	Restvärme	23	
Indunstning	Billerud-Kornäs	ombyggt 2010	Bio/Restvärme	34	

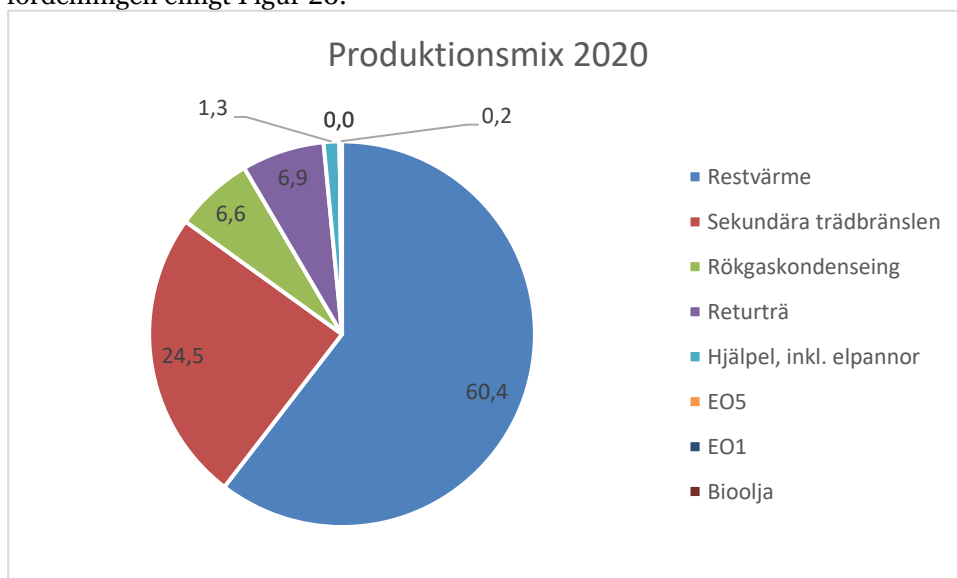
Basenergin från BillerudKornäs baseras på restvärme från industriprocessen vid pappersbruket och hetvatten som produceras vid lutindunstningen. En stor del kommer också från rökgaskondensering vid Bomhus Energis bioeldade kraftvärmeverk. Gävle Energis kraftvärmeverk Johannes är i drift när inte restvärmen från BillerudKornäs räcker till för att försörja Gävles fjärrvärmenät med värme. Johannes är i drift under perioden september-maj, men kan variera efter behov. BillerudKornäs har även en oljeeldad hetvattenpanna som används som spetslastpanna när övrig produktionskapacitet inte räcker till.

Varaktighetsdiagrammet, Figur 19, visar hur effektbehovet varierar under ett normalår och vilka produktionsenheter som svarar för energibehovet under olika perioder.

Figur 19: Varaktighetsdiagram över fjärrvärmeleveranserna vid ett normalår och när respektive anläggning/bränsle används.

Fjärrvärmeproduktionens fördelning på olika bränslen. En total bränslefördelning för Gävles fjärrvärmeproduktion är svår att exakt fastställa och varierar dessutom mellan åren. För 2020 var fördelningen enligt Figur 20.

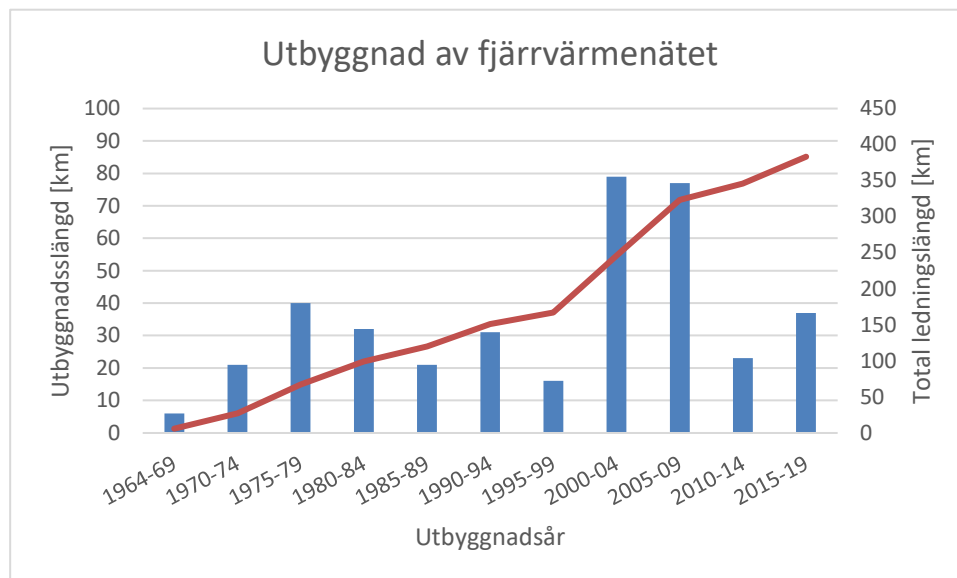

Figur 20: Fjärrvärmens produktionsmix i Gävle

Källa: Gävle Energi

Gävles fjärrvärmenät förses med värmeleveranser från två håll, dels från BillerudKorsnäs och Bomhus Energi i Bomus samt från Johannes kraftvärmeverk i Ersbo industriområde.

Gävles fjärrvärmenät växer fortfarande. Dagens nät är nästan 40 mil långt, se Figur 21.

Figur 21: Fjärrvärmesystemets utbyggnads- och ledningslängd

Källa: Gävle Energi

Genom att värmeförsörjningen till Gävle sker från två separata anslutningar är sårbarheten vid ledningsavbrott på en av huvudledningarna minimerade. Vid ett avbrott på en huvudledning kan den kvarvarande produktionsenheten tillsammans med reservanläggningarna vid Ersbo och Carlsborg klara en mycket stor del av värmebehovet även under kallare perioder.

Gävle Energi har även ett antal mindre mobila oljepannor som kan monteras vid kritiska samhällsfunktioner som till exempel äldreboenden.

Uppmätta ledningsförluster i kulvertnätet, det vill säga skillnaden mellan uppmätt producerad energi och såld energi enligt kundernas värmemätare, uppgår till 10-12 procent.

I Gävles fjärrvärmenät har Gävle Energi även leveransansvar för de värmeväxlare och den styrutrustning som finns i kundernas fastigheter. Ungefär 15 nät i Sverige har denna lösning.

7.4.3 Projekt FELIX

En sammankoppling av fjärrvärmenäten i Sandviken och Gävle har utretts ett flertal gånger genom åren. Projekt FELIX som står för **F**lytande **E**nergi **L**evererad **I X**-län startade 2019.

Den lokala anläggningen för fjärrvärmeproduktion i Sandviken börjar närma sig sin tekniska livslängds slut vilket medför att stora reinvesteringar eller ett utbyte bedöms vara aktuellt inom de närmaste 5-7 åren för att säkra framtida leverans av fjärrvärme. Ett fortsatt nyttjande av befintlig anläggning över längre tid, bedöms dock medföra stora reinvesteringar och begränsar bränsleflexibiliteten och därmed en fortsatt användning av det omtvistade torvbränslet.

Efter mycket utredande har Sandviken valt att gå vidare med projekt FELIX, byggstart 1/5-2022 om allt går enligt tidplan.

Genom att binda samman kommunernas ledningar får både Gävle och Sandviken tillgång till fjärrvärme från 100% förnybara energikällor. Projektet innebär att vi tillsammans minskar

koldioxidutsläppen med cirka 46 000 ton per år genom att fasa ut fossila bränslen. Det motsvarar^{Sid 158(243)} närmare 64 000 flygresor till Thailand tur och retur, eller 8 846 varv runt jorden i en ny bensinbil.

Källor:

- Trafikverket
- Internationella civila luftfartsorganisationen

7.5 Bomhus Energi och BillerudKorsnässamverkan

Samverkans projektet, Bomhus Energi, mellan BillerudKorsnäs och Gävle Energi startades 2009. Anläggningen byggdes mellan 2010 och 2012 och togs i drift 2013. Målet för projektet var ett gemensamt miljö- och kostnadseffektivt energisystem för BillerudKorsnäs, Gävle Energi och Setrasågen (en panna i stället för tre).

Förutsättningar:

- Turbin som matas med ånga både från nya Bomhus-pannan och sodapannorna på BillerudKorsnäs.
- Leveranssäkerhet och flexibilitet vad gäller värme och bränsle.
- Minskad mängd fossil olja.
- Ökad mängd förnybar elproduktion.
- Resurssnålhet och minskad miljöbelastning.
- Restvärmeleveranser.
- Effektivare biobränsleutnyttjande.
- Leverans av ånga till Setrasågen.
- Minimerade transporter för biobränsle.
- Säkerställa och samordna biobränsleförsörjningen.
- Hålla ned de gemensamma drift- och investeringskostnaderna.
- Kraftvärmepanna 165 MW (125 MW fast bränsle) och turbin 90 MW.

Beräknat resultat avseende miljö:

- Ökad och fortsatt användning av restvärme.
- Resurseffektivitet.
- Ökad förnybar elproduktion med cirka 250 GWh.
- Minskade koldioxidutsläpp med cirka 64 000 ton/år (motsvarar cirka 5000 oljeeldade villor).
- Minskad användning av fossil olja med 20 000 m³.

Gävle har sedan länge utnyttjat restvärme i fjärrvärmenätet. Volymerna som finns i dag täcker större delen av vår-sommar-höstbehovet. Det finns idag mindre volymer restvärme hos verksamheter i kommunen som inte kan utnyttjas på grund av att restvärmen finns när ett överskott av värme finns.

7.5.1 Bionär Närvärme – småskalig fjärrvärme

Bolaget ägs av Gävle Energi (59 procent), Ockelbo kommun (24 procent) och Älvkarleby kommun (17 procent). Bionär har ingen egen anställd personal utan alla medarbetare är anställd på Gävle Energi. Många tjänster och kompetenser köps även in från Gävle Energi, vilket skapar ett flexibelt företag och en anpassningsbar organisation.

Bionär levererar fjärrvärme fast i liten skala. Bionär verkar för att tillsammans med sina kunder skapa tekniskt, ekonomiskt och ekologiskt hållbara värmelösningar i områden där Gävle Energis fjärrvärmenät inte är tillgängligt.

Bionär har sammanlagt 32 anläggningar. I Gävle kommun finns fyra större anläggningar i Forsbacka, Norrsundet, Bergby och Hedesunda. Utöver dessa finns även 12 mindre anläggningar.

Årligen producerar Bionär cirka 115 GWh värme från 32 anläggningar, försåld energi är cirka 105 GWh. Inom Gävle kommun är motsvarande siffror för produktion 26 GWh samt försåld energi 24 GWh. Störst andel levereras till flerbostadshus samt offentliga lokaler. Resterande leverans går till industrier och villakunder. Bränsle som används är i huvudsak flis och pellets, men vid behov spetsas mixen med olja. Produktionen av värme och ånga bestod 2020 till 98,4 procent av förnybara bränslen. Den installerade effekten på Bionärs anläggningar varierar mellan 100 kW och 14 MW.

På framtidens värmemarknad kommer Bionär sannolikt ha fler faktorer att ta hänsyn till än vad de har idag. Teknikutvecklingen går allt snabbare, lagar och regleringar skärps och kundens möjlighet att göra aktiva val ökar. Men den viktigaste faktorn som styr marknadsutvecklingen är klimatproblematiken. Bionär ska vara en aktiv partner inom Gävle kommun genom att värma fastigheter med minsta möjliga påverkan på miljön.

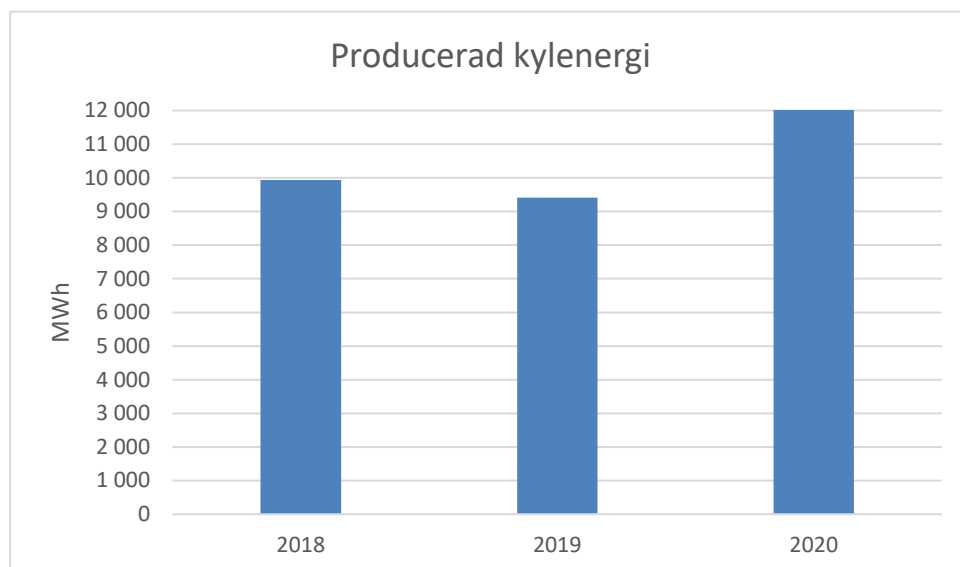

Figur 22: Karta över Bionärs anläggningar

7.6 Fjärrkyla

Fjärrkyla och fjärrvärme bygger på samma princip. Fjärrkyla innebär att kyla levereras till kunden istället för värme. Det kalla vattnet, köldbäraren, som pumpas runt i fjärrkylanätet kyler kundens fastighet och förs sedan tillbaka till produktionsanläggningen för att kylas ned på nytt.

Producerad kylaenergi för år 2018 - 2020 ses i Figur 23.

Figur 23: Producerad fjärrkylaenergi i Gävle 2018-2020

Källa: Gävle Energi

Gävle Energis fjärrkylanät har etablerats under de senaste åren och togs i drift under 2015. Fjärrkylan i Gävle produceras med frikyla från Gavleån när vattentemperaturen är tillräckligt låg. När vattnet är för varmt kommer industriella kylmaskiner att förse nätet med kyla. Maskinerna kommer då att kylas med åvatten.

Temperaturen på köldbäraren som pumpas till fastigheterna är ungefär sex grader och returvattnet är drygt 16 grader. Fjärrkylan ansluts till byggnadens kylsystem via en värmväxlare. Anpassningen till ett existerande system kräver oftast mindre justeringar.

En stor central kylanläggning ersätter många små kylaggregat i centrala Gävle vilket minskar den totala elanvändningen. En värmväxlare kräver även mindre utrymme hos kunden än en konventionell kylmaskin. Dessutom slipper kunden buller från ett kylaggregat. Kunden slipper även hantering av kemikalier i sin fastighet.

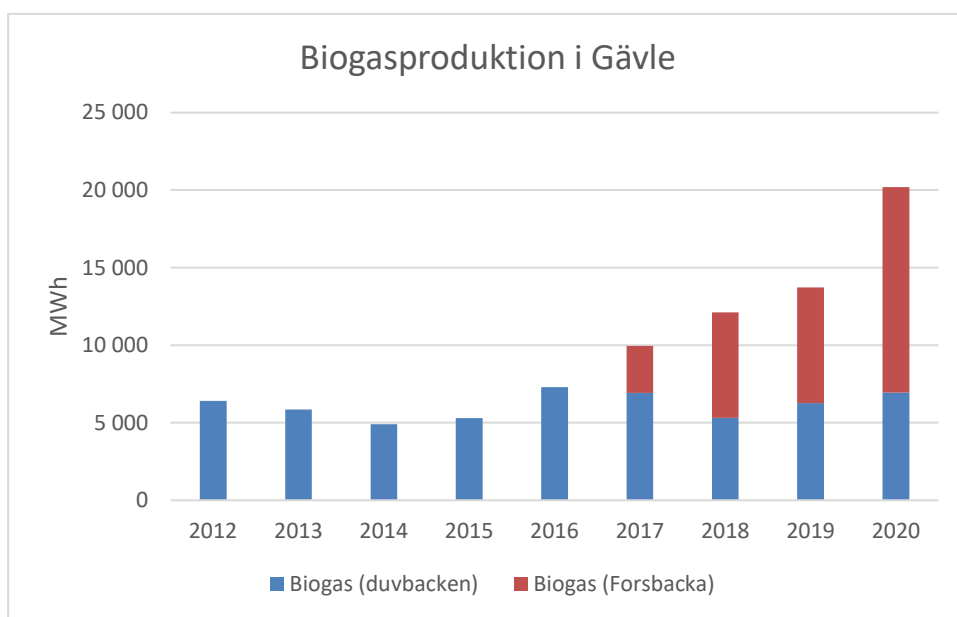
7.7 Biogas

Gästrike Ekogas AB är ett av Gästrikre Återvinnare och Gävle Energi samägt bolag som producerar och distribuerar biogas i kommunen. Utvinning av metangas sker vid en rötningsanläggning i Forsbacka och tillvaratagande av metangas från rökammaren på Duvbackens avloppsreningsverk.

Anläggningen i Forsbacka har en potentiell produktionskapacitet på 25 GWh per år och vid Duvbackens uppgraderingsanläggning kan ytterligare upp till 7,5 GWh produceras. Årsproduktionen år 2020 på 20,2 GWh motsvarar en utsläppsminskning motsvarande en utsläppsminskning på ca 5 648 ton CO₂eq jämfört med bensin eller ca 4 674 ton CO₂eq diesel vilket är det vanligaste bränsleslaget som biogas ersätter.

I Forsbacka utvinns biogasen främst från regionens matavfall, men också gödsel och en liten andel slakteriavfall används i produktionen. Förutom biogas tillverkar anläggningen dessutom ett kvalitetscertifierat flytande biogödsel som kan ersätta handelsgödsel och en jordförbättrande produkt i form av fast biogödsel. Uppgraderingsanläggningen använder metangasen som uppstår i avloppsreningsverkets rötning av avloppsslam. Det finns för närvarande 2 publika tankstationer, 1 i Forsbacka och 1 på Sörby Urffjäll, samt en bussdepå som förser lokaltrafikens bussar. Vid Sörby Urffjäll finns en anläggning för flytande gas som reserv för att säkerställa att gas finns tillgänglig i de fall produktionen inte klarar av att möta efterfrågan.

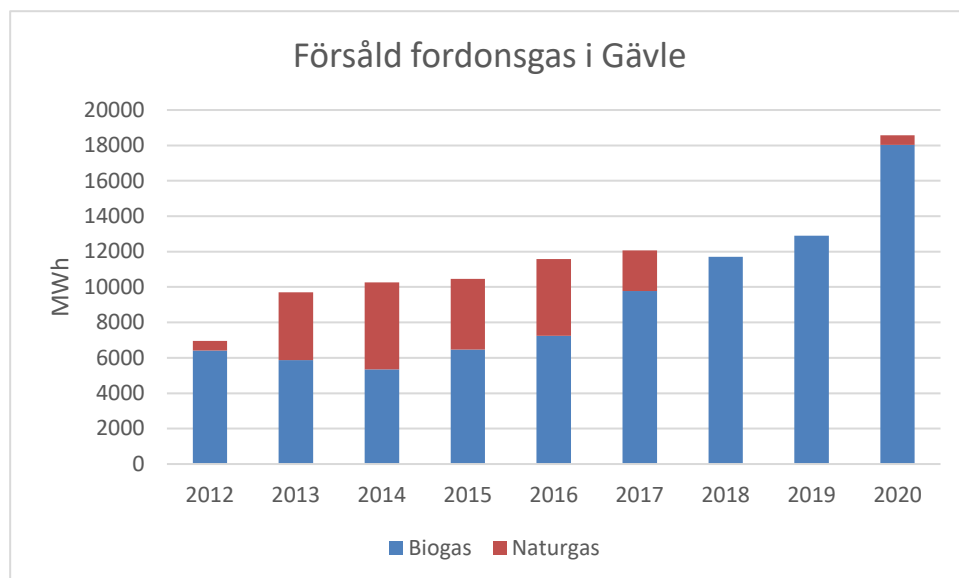
I Figur 24 ses statistik över producerad biogas i Gävle. År 2017 startade produktionen av biogas i anläggningen i Forsbacka.

Figur 24: Biogasproduktion i Gävle kommun år 2012-2020 (använt energiinnehållet 9,7 kWh/Nm³ för biogas och 10,7 kWh/Nm³ för naturgas).

Källa: Gästrikre Återvinnare

I Figur 25 ses statistik över såld fordonsgas uppdelad på biogas och naturgas. Då efterfrågan på gas är större än produktionen är man tvungen att importera gas till kommunen. Denna gas består till stor del av naturgas.

Figur 25: Försåld fordonsgas i Gävle kommun år 2012-2020 2020 (använt energiinnehållet 9,7 kWh/Nm³ för biogas och 10,7 kWh/Nm³ naturgas).

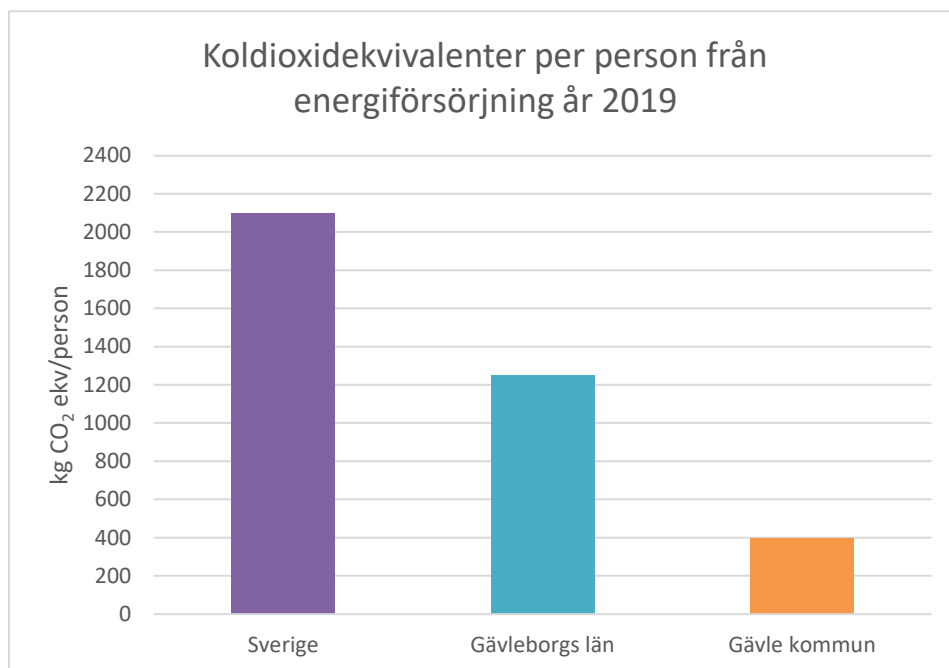
Källa: Gästrike Återvinnare

Marknaden kom under 2020 ikapp produktionskapaciteten i och med att den lokala kollektivtrafiken driftsatte ett stort antal nya gasbussar den hösten. För att öka tillgängligheten planeras det för 2 nya tankställen i kommunen.

7.8 Klimatpåverkan från energiförsörjningen

Gävles klimatpåverkan från energiförsörjning räknat per invånare ligger långt under både Gävleborgs län och Sverige, se Figur 26, trots att energianvändningen är dubbelt så hög. Anledningen är framför allt mängden biobränsle som används av Gävles tyngsta industri, BillerudKorsnäs samt användningen av restvärme i fjärrvärmesystemet.

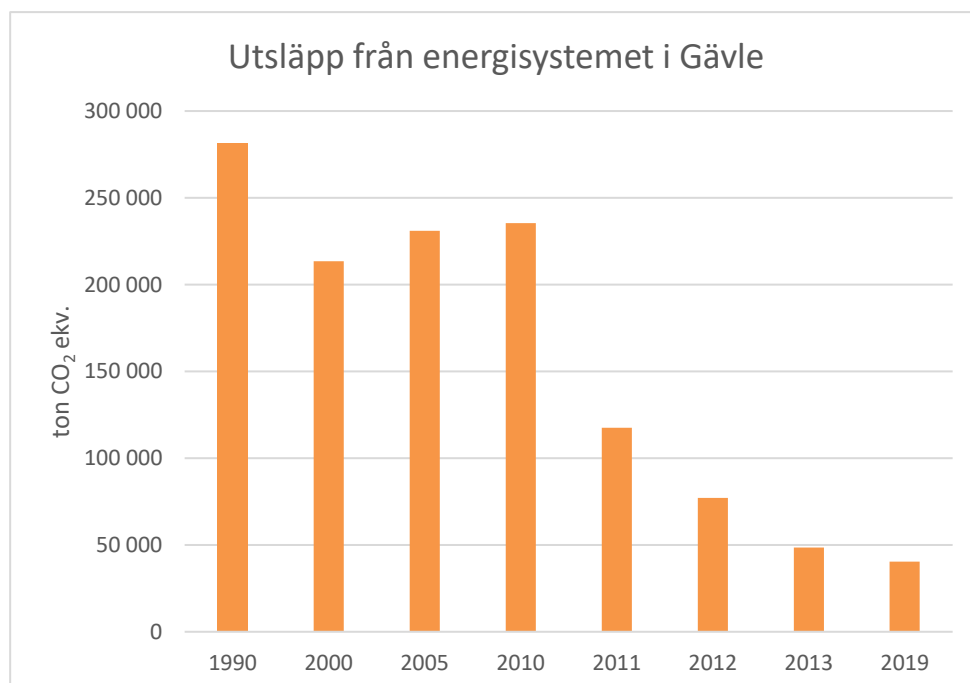
Diagrammet inrymmer "el och fjärrvärme", "egen uppvärmning till bostäder och lokaler" samt "industri (energi + processer)".

Figur 26: Klimatpåverkan från energiförsörjningen mätt i koldioxidekvivalenter per person. Diagrammet inrymmer "el + fjärrvärme" + "egen uppvärmning till bostäder och lokaler" och industri (energi + processer)"

Källa: SMHI Nationella emissionsdatabasen

Utvecklingen av Gävles klimatpåverkan från energisystemet syns i Figur 27, redovisat i form av koldioxidekvivalenter. Mellan år 1990 och 2019 har utsläppen minskat med ca 240 000 ton koldioxidekvivalenter vilket motsvarar en minskning på cirka 86 procent. Detta kan jämföras med minskningen i Gävleborgs län cirka 81 procent och i Sverige cirka 65 procent.

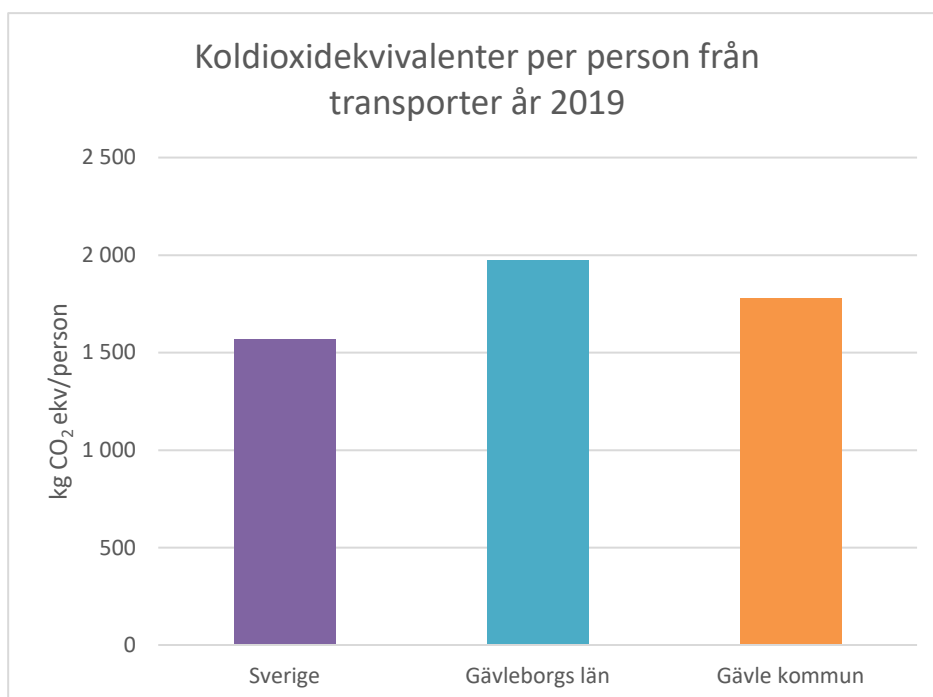
Figur 27: Gävles klimatavtryck från energisystemet, "el + fjärrvärme" + "egen uppvärmning till bostäder och lokaler" och industri (energi + processer)", i form av koldioxidekvivalenter mellan år 1990 – 2019.

Källa: SMHI Nationella emissionsdatabasen

Av de olika åtgärder som har gjorts för att minska klimatpåverkan är det BillerudKorsnäs minskade oljeSid 164(243)användning som medfört störst effekt. Ett tydligt samband kan ses mellan BillerudKorsnäs minskade oljeanvändning (Figur 8) och kommunens klimatavtryck (Figur 27).

7.9 Transport

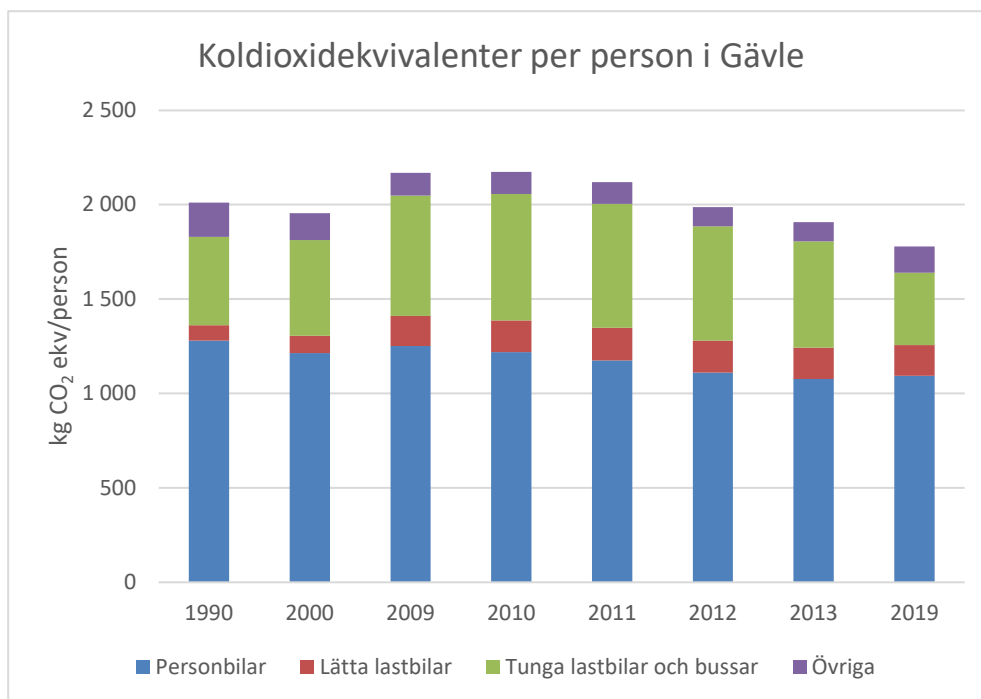
I motsats till de senaste årens minskade utsläpp från energiförsörjningen är inte trenden densamma inom transportsektorn. Under transportavsnittet redovisas utsläppen från Gävles transporter i form av koldioxidekvivalenter baserat på RUS klimatdata. RUS står för Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet och är ett samverkansorgan som ska stödja, vägleda och samordna länsstyrelsernas arbete och det regionala arbetet i miljömålssystemet. I Figur 28 syns utsläppen från transportsektorn för år 2019 och hur Gävle kommun står sig i förhållande till Sverige och Gävleborgs län.

Figur 28: Utsläpp från transporter mätt i koldioxidekvivalenter per person, år 2019.

Källa: RUS

I Figur 29 redovisas en nedgång av utsläpp från Gävles transporter. I jämförelse med år 1990 har utsläppen från transporterna totalt minskat med cirka 230 kilo koldioxidekvivalenter per invånare. Denna minskning kan i huvudsak tillskrivas mer effektiva tunga lastbilar och bussar som mellan 2013 och 2019 visat på en nedgång av utsläpp. Under kategorin övriga ingår mopeder och motorcyklar, inrikes sjöfart, inrikes flyg och övriga transporter.

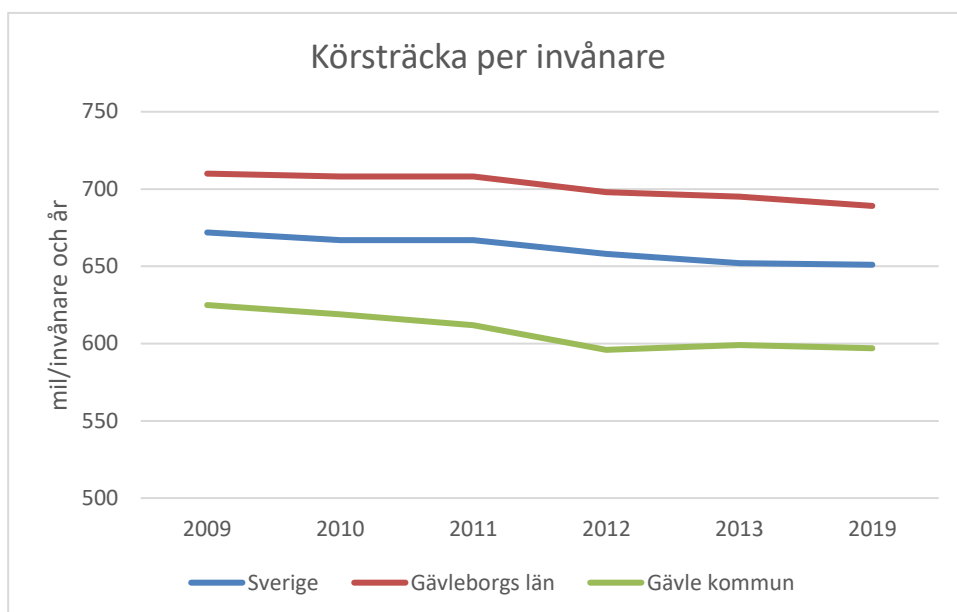

Figur 29: Utsläpp från transporter mätt i koldioxidekvivalenter per person i Gävle, år 1990-2019.

Källa: RUS

I Gävle kommun fanns 47 658 personbilar vid slutet av år 2020. Medelbränsleförbrukningen, 2019, för bensindrivna bilar i Gävle var 0,73 liter per mil, vilket är något lägre jämfört med riksgenomsnittet på 0,74 liter per mil. Det ger ett utsläpp på 194 gram koldioxidekvivalenter per kilometer. Dieselförbrukningen i Gävlebornas bilar låg på 0,54 liter per mil, vilket är lika med riksgenomsnittets förbrukning. Utsläppet för genomsnittsdieselbilen i Gävle var 160 gram koldioxidekvivalenter per kilometer.

I Gävle kommun är totala körsträckan per invånare och år mindre än riksgenomsnittet, se Figur 30.

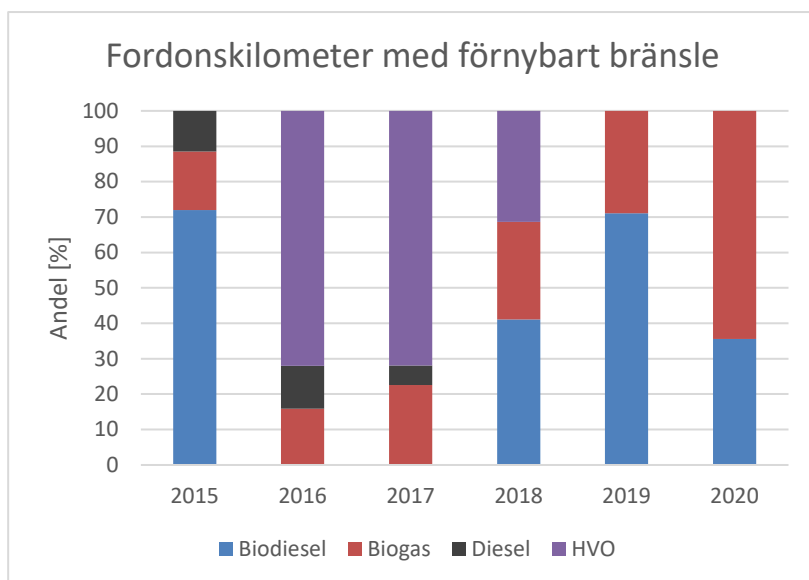

Figur 30: Körsträcka i mil per person och år. Jämförelse mellan Sverige, Gävleborgs län och Gävle kommun år 2009-2019.

Källa: RUS

7.9.1 Kollektivtrafik

I Gävle stad är det X-trafik som har hand om busstrafiken. År 2020 körde stadsbussarna ca fyra miljoner kilometer och antalet resenärer uppgick till över 4 850 000 personer. Andelen förnybara drivmedel har ökat årligen med siktet inställt på att använda 100 procent förnybara bränslen. I Figur 31 syns utvecklingen över hur andelen förnybart drivmedel utvecklats mellan år 2015 och 2020.

Figur 31: Stadsbussarna i Gävles andel förnybart bränsle per kilometer.

Källa: X-trafik

8 Bilaga B - Beskrivning av kommunkoncernens energianvändning

Avsnitt 8 behandlar bland annat kommunkoncernens bolags energianvändning. Avsnittet beskriver deras tidigare arbete om vad som är gjort och statistik över energianvändningen samt hur man ser på arbetet i framtiden.

Gävle kommunkoncerns bolag, Gavlefastigheter, Gavlegårdarna, Gävle Energi, Gävle Hamn och Gävle Vatten, använde år 2020 tillsammans ca 53 000 MWh el och ca 183 000 MWh fjärrvärme.

8.1 Gavlia

Gavlia-koncernen är en sammanslutning av två kommunala bolag, Gavlefastigheter och Gavle Drift & Service. Dessa är bolag med omfattande uppdrag och stort ansvar i Gävle och med gemensam nämnare att arbeta för Gävles bästa. Gavlia ägs av Gävle kommun och är en del i koncernen Gävle Stadshus AB.

Gavlefastigheter äger och förvaltar fastigheter för kommunala verksamheter. Bolagets uppdrag är att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler till Gävle kommuns förvaltningar. I fastighetsbeståndet finns allt från skolor, förskolor och idrottsanläggningar till kulturbyggnader och kontorslokaler. Idag förvaltar bolaget cirka 550 000 kvm lokalyta och har ca 60 anställda.

Gavle Drift & Service levererar drift- och servicetjänster med hög kvalitet för välskötta miljöer och hållbara transportlösningar till Gävle kommunkoncern. Bolaget har ca 100 anställda.

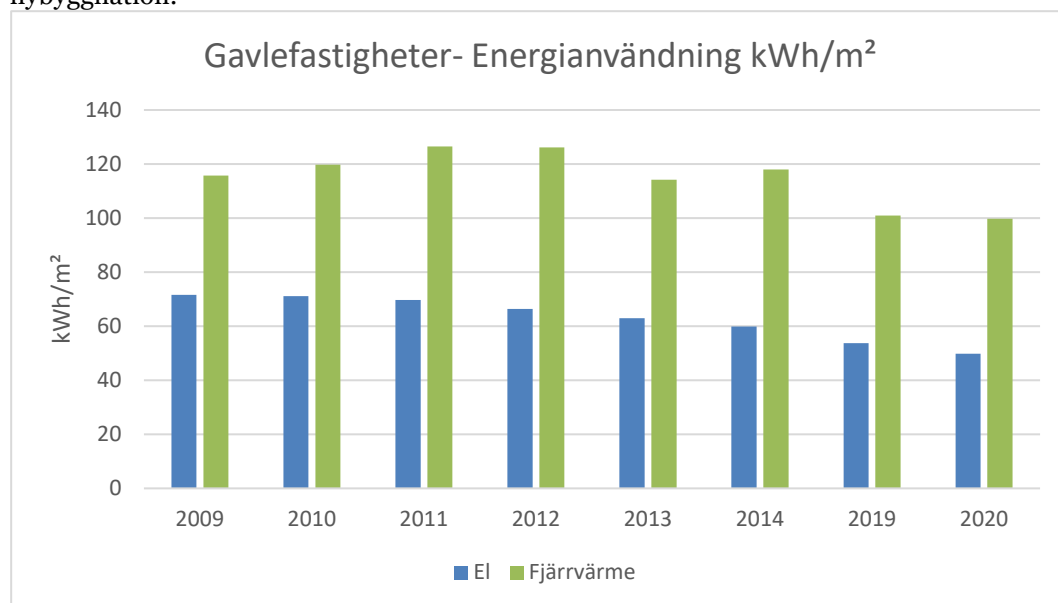
Miljö och energi – bakgrund och nuläge

Gavlia har arbetat länge med energieffektivisering och energioptimering. Mellan åren 2009 och 2020 har den totala energianvändningen (el+värme) minskat med ca 20 % procent. Arbetet är i linje med kommunens mål i miljöstrategiska programmet. Under 2021 har en ny Energiplan tagits fram för Gavlefastigheter som förtydligar vision, strategier, ansvar, arbetssätt och målnivåer till år 2026.

Systematiskt arbete med energiuppföljning och driftoptimering sker löpande för att minska användningen av el, värme, kyla och vatten i fastigheterna. Hur detta arbete ska ske finns tydligt beskrivet i koncernens instruktioner, rutiner samt i energiplanen.

Vid nybyggnation säkerställer Gavlefastigheter god energieffektivitet genom att certifiera sina byggnader enligt Miljöbyggnad nivå Silver. Certifieringen innebär höga krav på energieffektivitet, inomhusklimat och på omsorgsfulla val gällande byggnadsmaterial och arbetsmetoder. Certifieringen innefattar en tredjepartsgranskning som ger ett bevis på att Gavlefastigheters fastigheter har låg miljöpåverkan. Bolaget har totalt fem certifierade byggnader enligt Miljöbyggnad silver som verifierats samt åtta preliminärt certifierade byggnader. Utöver det befinner sig flera projekt i olika faser av certifieringsprocessen.

Investeringar i energieffektiv teknik sker vid ombyggnad, renovering och nybyggnad samt som punktinsatser där behovet är som störst. Exempel är omfattande utbyten av belysning till energieffektiv LED, ventilationsåtgärder såsom byte av fläktar och aggregat samt konvertering från elvärme. Bolaget har också ställt höga krav på energianvändning vid både ombyggnation och nybyggnation.

Figur 32: Gavlefastigheters energianvändning, el och värme, i kWh/m² och år, normalårskorrigerat.

Miljö och energi – framtiden

I Gavlefastigheters fastigheter används bara förnybar energi. Bolaget har elavtal med förnybar el och förnybar fjärrvärme och producerar också egen förnybar el genom solceller på fastigheternas tak. Gavlefastigheter arbetar med att bidra till miljöstrategiska programmets mål om solceller.

År 2021 uppgick den totala installerade toppeffekten till 584 kWp. Under 2021 installerades en solcellsanläggning med toppeffekt på 96 kWp på Konserthusets tak. Samarbetsavtal med Gävle Energi för solceller på Hemlingborg på 250 kWp, Bergby skola på 81 kWp samt Brynäs skola 47 kWp har också signerats under året med planerad driftsättning våren 2022. Flera solcellsprojekt planeras även på såväl befintliga hus som inom kommande nybyggnads- och ombyggnadsprojekt.

Gavlia arbetar på flera sätt med att möjliggöra hållbara resor och transporter. Gavle Drift & Service tillhandahåller cyklar och fordon för alla kommunala verksamheter genom att erbjuda leasingavtal till dem. Under 2021 har cykelpoolen Hojja tagits i drift med placering i Gävle centrum.

Gavlefastigheter samverkar också med kommunala bolag och sektorer för att främja hållbara resor till och från fastigheterna. Under 2021 har gröna resplaner tagits fram för Agnes kulturhus och Hemlingborg. Gavlefastigheter har också arbetat med hållbar skolmobilitet genom att öka barn och ungas deltagande i utformning av trafikmiljön på skolan och där är elevråden är ett viktigt forum. Gavlefastigheter har också tagit fram en strategi för laddinfrastruktur för elfordon på Gavlefastigheters fastigheter. När det gäller Gavlias egen verksamhet har det skett arbete för att främja alternativ till bilen så som cykel och digitala möten.

Gavlia har som mål att 100% av Gavlias fordon ska kunna drivas med förnybara drivmedel samt att drivmedelsförbrukning ska vara 100% fossilfri 2025. Under 2021 kunde 99% av fordonen tankas fossilfritt. Gällande andelen som tankats fossilfritt är bedömningen att det gjorts en förbättring jämfört med förra året, siffran var då 86%. Genom tvåkortssystemet som används för de interna fordonen går det enkelt att följa upp hur fordonen tankas och därefter kan återkoppling göras direkt till föraren om en felaktig tankning har gjorts.

Gavlia har under 2021 även avyttrat ett flertal bilar på grund av verksamhetsförändringar. Detta har inneburit att ett flertal gasbilar, bland annat några med stora bensintankar samt HVO dieslar har minskat den interna fordonsflottan med ca 20 fordon. Under 2021 har alla tyngre arbetsmaskiner körts på HVO100. Alla bensindrivna gräsklippare har sålts under 2021 och när det gäller övriga småmaskiner drivs de i nuläget på bensin.

8.2 Gavlegårdarna

Gavlegårdarna är Gävle kommuns allmännyttiga bostadsföretag och har cirka 14 400 lägenheter och 1 000 byggnader med en total yta på 1 350 000 kvadratmeter.

Gavlegårdarna har cirka 60 procent av alla hyreslägenheter i Gävle kommun och omkring 30 000 Gävlebor bor hos Gavlegårdarna. På Gavlegårdarna arbetar 200 medarbetare.

Gavlegårdarna är bostadsbolaget med en över hundra år lång historia i Gävle. Idag bidrar bolaget i högsta grad till nyproduktion av bostäder, men också till förvaltning av de fastigheter som är en del av många gävleborgs livsmiljö. Som del av allmännyttan har Gavlegårdarna också ett viktigt uppdrag i samhället – att göra allmän nytta. Uppdraget innebär bland annat att bolaget tar ansvar för hur det påverkar samhället ur ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv.

Miljö och energi – bakgrund och nuläge

Gavlegårdarna arbetar aktivt med energibesparande åtgärder som följer målen i det miljöstrategiska programmet för kommunens bolag. Gavlegårdarna deltar även i Sveriges Allmännyttas klimatinitiativ med målet om en fossilfri Allmännytta 2030, något som bolaget räknar med att nå. Fjärrvärme köps från Gävle Energi och Bionär Närvärme som är förnybar till 99,95 % samt el som är 100 % förnybar. Gavlegårdarna är redan nu fossilfria. Sedan 2010 finns ingen eldningsolja kvar i uppvärmningssystemen. Ingen elvärme finns kvar sedan 2014.

Löpande arbeten som utförts

- Fjärrövervakning av fjärrvärmecentraler och ventilationsaggregat
- Kontinuerliga ronderingar, injusteringar, korrigering av temperaturer i övervakningssystemen

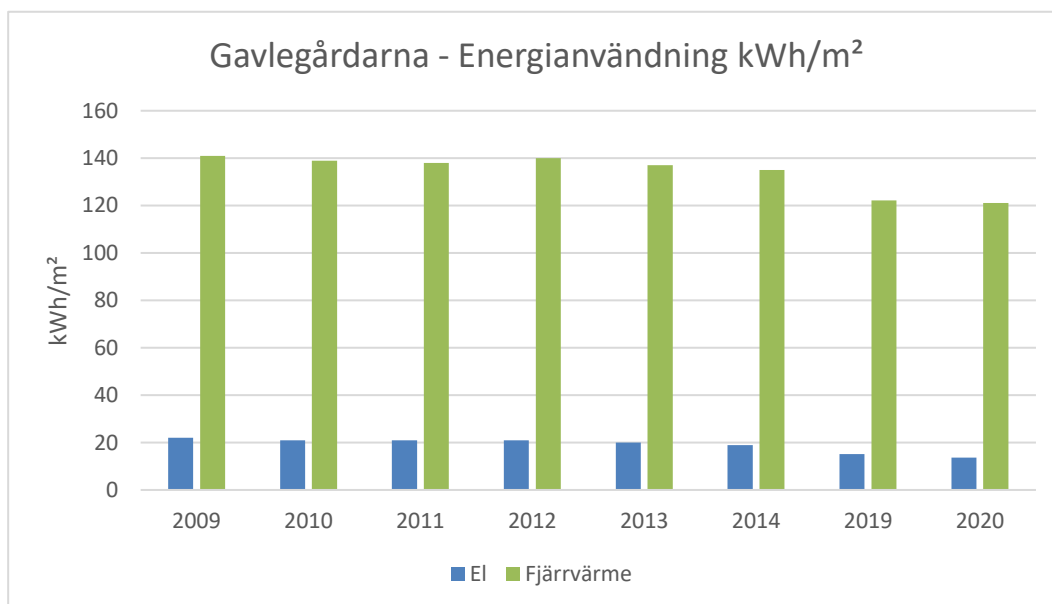

- Utbyte av gamla fläktar och ventilationsaggregat
- Byte till LED-belysning i allmänna utrymmen och gårdar
- Arbete med att tidigt upptäcka varmvattenläckage och åtgärda dessa
- Automatisk import av värden till energistatistikprogram för snabb och noggrann analys

Energieffektivisering vid renovering

- Byte från frånluftssystem till ventilationssystem med återvinning
- Tilläggsisolering av vindbjälklag och fasader
- Byte av gamla fönster mot nya energieffektiva
- Byte till vattenbesparande armaturer
- Byte till energieffektiv LED-belysning
- Injustering av värme och ventilationssystem

Arbetet med energibesparande åtgärder har gjort att den totala energianvändningen (el+värme) från 2009 har minskat från ca 163 kWh/m² till dagens ca 135 kWh/m². Den totala energianvändningen har alltså minskat med ca 17 %.

Figur 33: Gavlegårdarnas energianvändning (el+värme) i kWh/m² och år, normalårskorrigerat.

Miljö och energi – framtiden

Gavlegårdarnas energiarbete har varit intensivt fram till 2020 då bl.a. ett övervaknings- och styrsystem byggts upp vilket samtliga byggnader är uppkopplade till idag. Systemet består av ca 14 200 st temperaturgivare som installerats i samtliga lägenheter. I samspel med övriga system kommer detta innebära en total kontroll av energianvändningen. En energigrupp med specialkompetens inom energiområdet arbetar nu med att energieffektivisera och att genomföra arbetet med att energioptimera samtliga byggnader i fastighetsbeståndet med hjälp av de nya verktygen som finns på plats.

Vid ny- och ombyggnationer har Gavlegårdarna ambitionen att bygga bättre än Boverkets energikrav inom ramen för vad som är ekonomiskt rimligt.

Att miljöanpassa resor och transporter är ett av målen i såväl Gavlegårdarnas miljöprogram som i Gävle kommuns Miljöstrategiska program. Det senare har ett övergripande mål som säger att resor som företas av anställda i Gävle kommunkoncern ska vara miljöanpassade, kostnadseffektiva och trafiksäkra.

Gavlegårdarna bedömer de egna transporter numera är helt fossilfria. I fordonsparken finns 35 elbilar, 37 biogas-bilar samt 17 fordon som använder HVO. Medarbetarna kan även nyttja 13 personalcyklar varav åtta är elcyklar, dessutom finns fyra traktorer som använder HVO. Under året har även ett nytt bokningssystem införskaffats med syfte att effektivisera och underlätta bokning av resor samtidigt som det ska motivera användarna att välja andra alternativ än bilen i första hand. Ytterligare initiativ till att minska CO₂ utsläppt:

- Bolaget har gjort en förstudie för att undersöka möjlighet till delning av fordon i form av bilpool för hyresgäster, med fokus på samnyttjande av bolagets befintliga pool
- En Grön Resplan har tagits fram tillsammans med Gavlefastigheter och Gävle kommun för att främja hållbart resande för verksamheterna på Hemlingborg, där Gavlegårdarna bygger ett vård- och omsorgsboende
- Fortsatt arbete i att se över laddmöjlighet för elfordon inom bolagets fastigheter nu i samverkan med kommunens bolag och sektorer
- Samlat Gävle kommun, byggherrar och X-trafik kring gemensam avsiktsförklaring om Godisfabriken som en stadsdel där hållbart resande är centralt

8.3 Gävle Hamn

Gävle Hamn AB har i uppdrag att skapa förutsättningar för hållbara, säkra, effektiva och kundanpassade logistik tjänster genom att tillhandahålla effektiv hamninfrastruktur med hög kapacitet för hamnens kunder, och intressenter såsom terminaloperatörer, speditörer och varuägare.

Gävle Hamns uppdrag från ägaren Gävle kommun är att äga, förvalta och svara för den långsiktiga utvecklingen av mark, infrastruktur och magasin i kommunens hamnområden, Fredriksskans och Granudden.

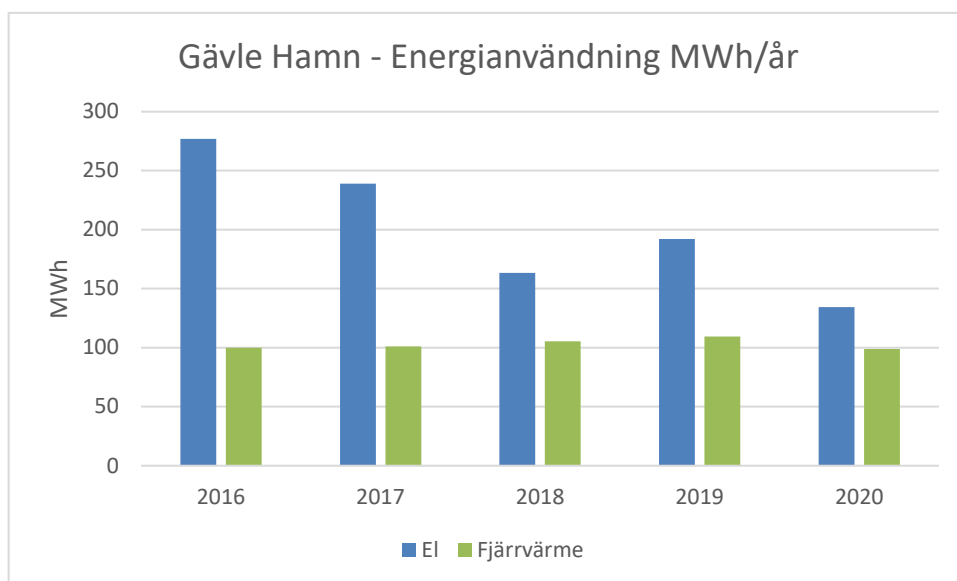
Hamnområdet inhyser ett 30- till 40-tal självständiga företag, som arrenderar, hyr eller opererar dagligen i hamnområdet. Cirka 400 personer har därigenom sin fasta arbetsplats i hamnen. Därutöver rör sig en stor mängd chaufförer, byggtreprenörer och övrig arbetskraft i hamnområdet varje dag. Ungefär 1 500 gods- eller persontransporter passerar genom hamnens grindar varje dygn och 10-20 tågset ankommer eller avgår per dag.

Miljö och energi – bakgrund och nuläge

De största energiförbrukarna inom Gävle Hamn AB är arbetsfordonens drivmedelsförbrukning (HVO) och elanvändning. Det är även dessa områden som har haft störst historisk fokus vid arbetet med energi- och miljöåtgärder. Hamnen i sig skapar förutsättningar, och arbetar aktivt, för energieffektiva transportlösningar, exempelvis med överflytt att gods till sjöfart och tåg från lastbil. Exempel på genomförda åtgärder de senaste åren är:

- Beredning av kajer för att kunna leverera ström till ankommande fartyg.
- Övergång från fossila drivmedel i bilar, arbetsmaskiner och fordon till enbart fossilfria drivmedel
- Byte från aerotemperar till luftvärmepumpar inom vissa uppvärmda byggnader.
- Energiutbildning för samtliga anställda.
- Montering av energieffektiv led-belysning i farleden, vägar och byggnader.
- Installation av automatiska styrsystem för el och värme.
- Installation av automatiska styrsystem för utomhusbelysning.

Energianvändningen i Gävle Hamn ses i Figur 34. Stora delar av hamnen såldes till ett externt terminalbolag under 2015 vilket innebar att energianvändningen för hamnen sjönk till en betydligt lägre nivå.

Figur 34: Gävle Hamns energianvändning i MWh/år.

Miljö och energi – framtiden

Under året 2020 har ett tioårigt program kallat Energioptimerat hamnkluster antagits. Programmet avser att skapa riktning och framdrift i energi- och hållbarhetsarbetet genom att forma en arena för företagen och de övriga organisationerna i klustret. Den stora utmaningen för transportsektorn, tillika Gävle hamnkluster, är att mycket snabbt integrera ett framväxande energisystem som bygger på förnybara energikällor med ett i huvudsak befintligt logistiksystem.

Syftet med programmet är att säkerställa att Gävle Hamn AB genomför de insatser som krävs, i rätt omfattning och i rätt tid för att hamnklustret som helhet ska kunna möta samhällskraven på kraftig CO₂-reduktion och ökad energieffektivitet. Programmet har fyra primära insatsområdena, som naturligt ligger inom Gävle Hamn AB's ansvarsområden, organiserar de projekt och åtgärder (många redan pågående eller initierade) som rakt bär mot kravet på CO₂-reduktion och ökad energieffektivitet:

- Framtidssäkra fysisk infrastruktur (t.ex. tank- och laddinfrastruktur, landström för fartyg, HCT₅, BK46)
- Effektivisera hamngemensamma verksamheter och processer (utveckla, digitalisera)
- Säkra elförsörjning och utveckla Gävle hamn som hub för förnybar energi (möta framtidens effektbehov inom området, utreda förutsättningarna för att utveckla ett mikronät för energy management, utveckla sätt att fånga in och lagra energi)
- Etablera Gävle hamn som fysisk vätgashub för ett regionalt vätgassystem

8.4 Gästrike Vatten

Gästrike Vatten ansvarar för dricksvattenförsörjningen och avloppshanteringen i kommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar. Bolaget ägs gemensamt av kommunerna.

Gästrike Vattens drygt 115 medarbetare arbetar för en hållbar utveckling och en framtid med friskt vatten, rena sjöar och hav. Sammanlagt har bolaget 30 vattenverk, 20 vattentorn, 13 råvattenpumpstationer, 6 vattenkiosker, 29 tryckstegringsstationer, 22 reningsverk och 294 pumpstationer i kommunerna.

Miljö och energi – bakgrund och nuläge

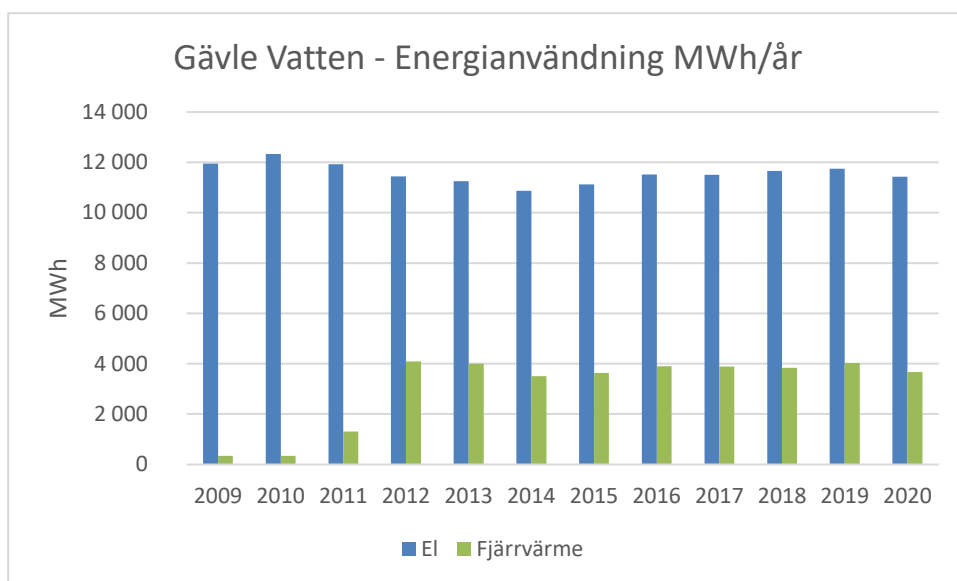
Energianvändning på Gästrike Vatten AB och dess dotterbolag har sedan starten av företaget ^{Sid 172(243)} deltagit i två av Svenskt Vattens energiprojekt. Den större delen av energibesparingarna som gjorts är kopplat till processförbättringar, förnyelse av ledningsnätet men också att i den dagliga driften och underhållet beakta energiförbättrande åtgärder.

Exempel på utförda åtgärder för energieffektiviseringar:

- Processoptimeringar i energikrävande processer.
- Byte från elvärme till framför allt värmepumpar på nästan alla vattenverk, reningsverk, tryckstegringar och en del pumpstationer.
- Installation av termometrar på många spillvattenpumpstationer som larmar vid hög temperatur.
- Energianvändning tas i beaktande vid inköp av nya maskiner och instrument.
- Justering av fastighetsventilation för att optimera energiförbrukningen

Då energiplanen gäller för Gävle kommun har fokus lagts på dotterbolaget Gävle Vattens energistatistik vilket illustreras i Figur 35.

Sedan år 2009 har Gävle Vatten minskat sin elanvändning med cirka 1 GWh till och med år 2021, samtidigt som verksamheten utökats med ett stort antal nya elanläggningar där majoriteten av de nya anläggningarna är pumpstationer, tryckstegringar, brunnar, flödesmätare, vattenkiosker, fastigheter med vatteninfiltrationsanläggning.

Figur 35: Gävle Vattens energianvändning i MWh/år.

Fjärrvärmeanvändningen ökade markant år 2012. Anledningen är att uppvärmningen av slammet i rötkamrarna då började ske med fjärrvärme i stället för med biogas.

Fordonsgasens energiinnehåll är högre än den extra värme som tillförts med fjärrvärme. Därmed kan det sägas att förändringen av gashanteringens energimässigt lönat sig och att potential finns för att Gävle Vatten ska bli en nettoenergiproducent.

Gävle Vatten producerar energi genom att utvinna rötgas som levereras till Ekogas AB:s uppgraderingsanläggning. De senaste tre åren har bolaget producerat mellan 1 050 – 1 250 kNm³. Under 2021 producerades ca 1 160 kNm³ varav 92% kunde tas emot av Ekogas och resterande facklades.

8.5 Transporter inom kommunkoncernen

Inom kommunkoncernens verksamhet används dagligen flera typer av fordon. Andelen tjänstebilar som kan drivas med förnybart drivmedel var 86 procent 2020.

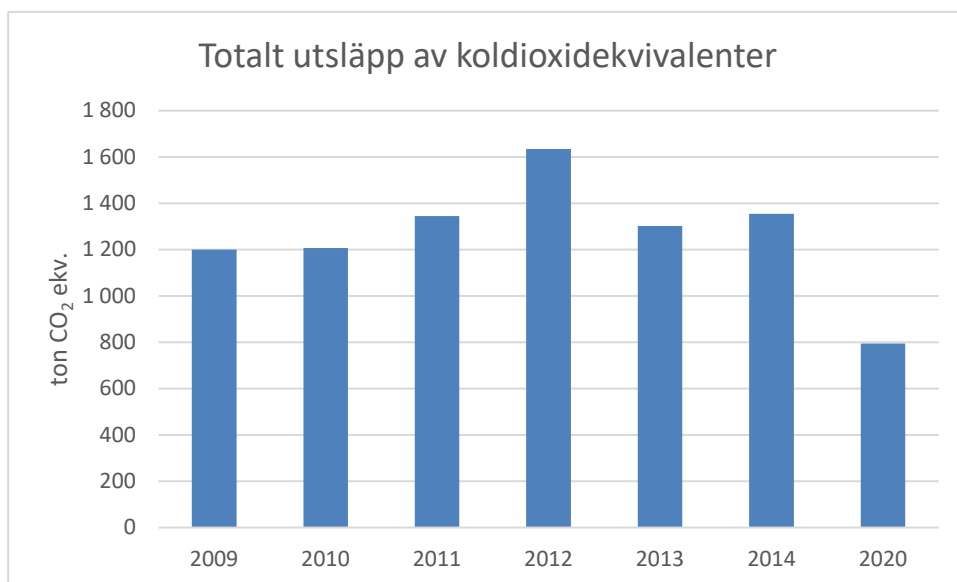
För att minska resor och transporter inom kommunkoncernen regleras dessa utifrån kommunkoncernens resepolicy. Där beskrivs bland annat i vilken ordning olika typer av färdmedel väljs och hur man ska resa.

8.6 Utsläpp från transporter

Koncernens totala koldioxidutsläpp från transporter uppgick år 2020 till cirka 794 ton koldioxidekvivalenter. Det är en minskning med cirka 34 procent jämfört med år 2009, se Figur 36.

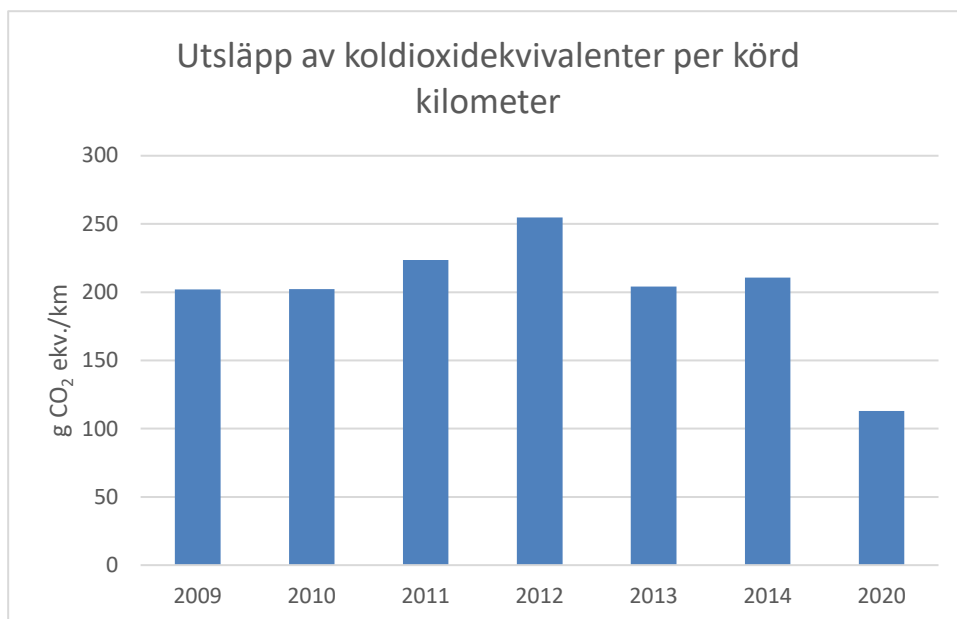
Utsläppen är redovisade för de fordon som koncernen äger och leasar. De utsläpp som orsakats av privata bilar i tjänst är inte medräknade. Utsläppen är beräknade utifrån ett livscykelperspektiv.

Genom att redovisa utsläppen ur livscykelperspektivet tas hänsyn till hela produktionskedjan från odling av råvaror till förbränning av bränslet i bilen, istället för att endast se till utsläppen i avgasröret.

Figur 36: Gävle kommunkoncerns transporters klimatpåverkan redovisat i ton koldioxidekvivalenter.

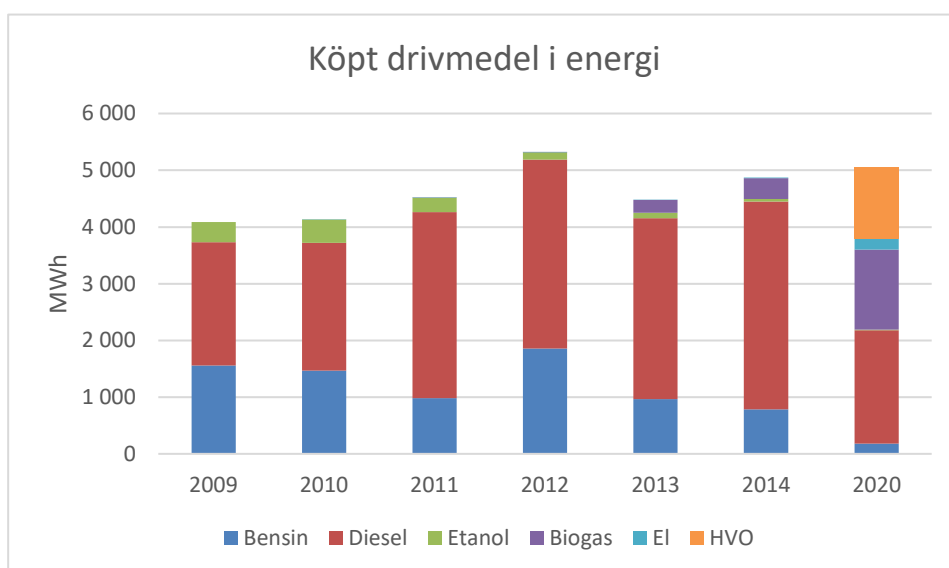
I Figur 37 visas utsläppen från kommunkoncernens bilresor redovisade i gram koldioxidekvivalenter per körd kilometer mellan år 2009 och 2020.

Figur 37: Utsläpp från den kommunala bilparken i gram koldioxidekvivalenter per körd kilometer.

Figur 38 redovisar kommunkoncernens drivmedelsinköp, bensin, diesel, etanol och biogas omräknat till energi. År 2020 köptes cirka 200 m³ diesel vilket motsvarar ungefär 2 000 MWh. Motsvarande för bensin var cirka 20 m³ eller 180 MWh.

Orsaken till att drivmedelsköpen redovisas i köpt energi är för att kunna inkludera biogasen, som mäts i normalkubikmeter samt för att exempelvis bensin och diesel har olika energiinnehåll.

Figur 38: Kommunkoncernens drivmedelsköp omräknat till energi.

År 2020 hade kommunkoncernen 652 personbilar och lätta lastbilar. Av dessa kan 559 st, eller 86 %, drivas med förnybart bränsle.

8.7 Lagen om energikartläggning i stora företag, EKL

Den 1 juni 2014 trädde lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag (EKL) i kraft. Lagen syftar till att främja förbättrad energieffektivitet i stora företag. Energimyndigheten ansvarar för föreskrifter och tillsyn av lagen.

Energikartläggningen ska ge svar på hur mycket energi som årligen tillförs och används för att driva verksamheten. Energikartläggningen ska även ge förslag på kostnadseffektiva åtgärder som företaget kan vidta för att minska sina kostnader, minska energianvändningen och därmed öka energieffektiviteten.

Gävle Stadshus AB ”kvalificerar sig” som ett stort företag i lagens mening och omfattas därmed av den nya lagen. Följande verksamheter ingår:

- Gävle Energi AB
- Gävle Kraftvärme AB
- Bionär Närvärme AB
- Gästrike Ekogas AB
- Gavlefastigheter i Gävle AB
- AB Gavlegårdarna
- Gävle Hamn AB
- Gästrike Vatten (Gävle Vatten)

Arbetet med lagen om energikartläggningar i stora företag är ett fortlöpande arbete som ”rullar på” i 4-års cykler. Vart fjärde år ska man upprätta ett nuläge gällande energianvändning i det stora företaget och följa upp om arbetet som sker med detaljerade energikartläggningar givit några energibesparingar.

Mer om arbetet finns att läsa i den ”Övergripande beskrivningen av Gävle Stadshus AB 2019”.

9 Bilaga C – Uppföljning av mål i energiplan 2016-2020

I energiplanen från 2016-2020 angavs elva huvudmål med tillhörande indikatorer.

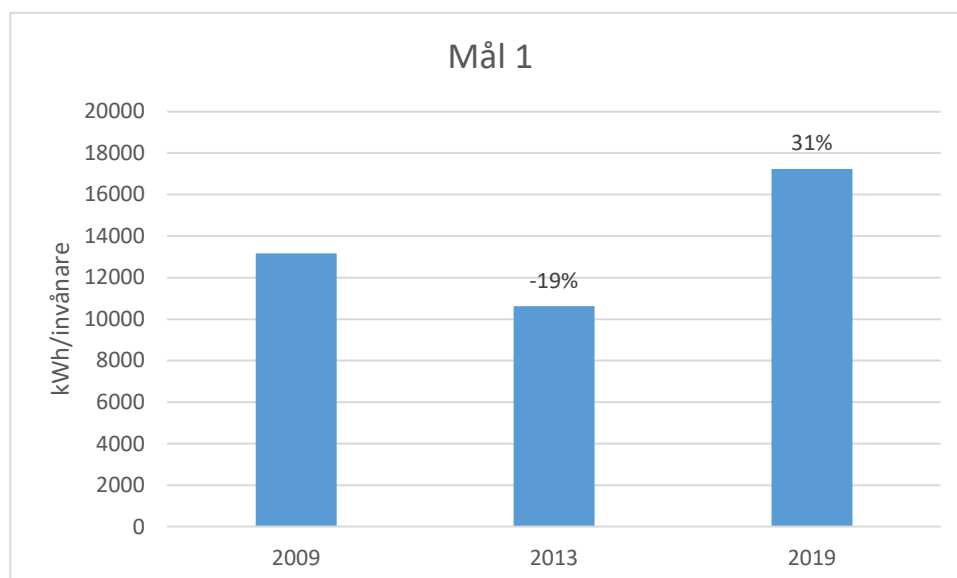
Nedan följer en uppföljning av Huvudmålen. Tyvärr så finns inte viss data för 2020 tillgängligt ännu varför uppföljningen av vissa mål följs upp mot år 2019.

Mål 1 - Näringslivet och gävleborna ska ha 25 % effektivare energianvändning till år 2020 jämfört med 2009.

Huvudindikator

Total energianvändning per invånare, exklusive transporter och industri och byggverksamhet, där tillvaratagen restvärme till FJV-nätet subtraheras från SCBs siffror (kWh/inv).

Målet har inte uppnåtts då energianvändningen per invånare har ökat från 13 169 kWh/inv år 2009 till 17 236 kWh/inv 2019, enligt siffror från SCB.

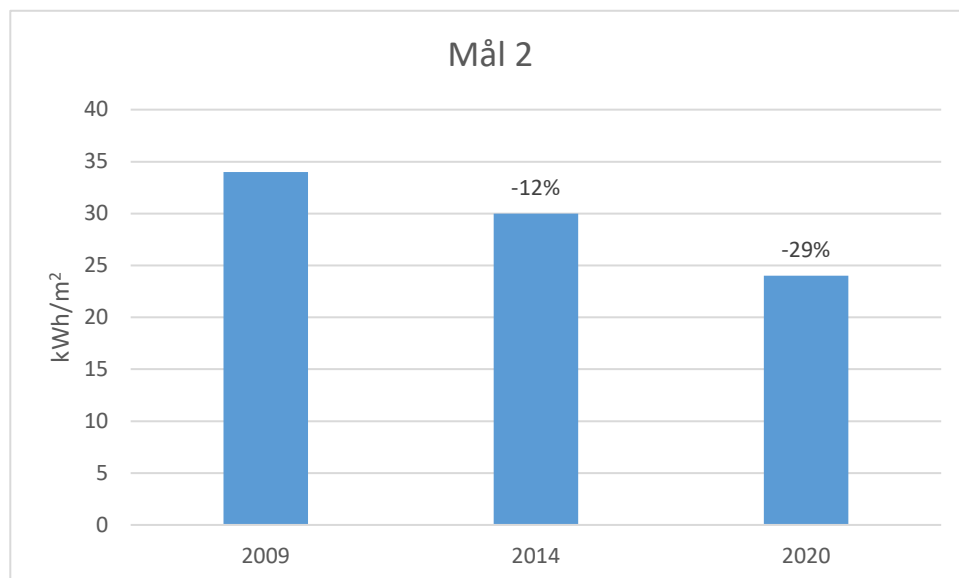

Mål 2 - Elanvändningen i Gävle kommunkoncerns fastigheter med lokaler och bostäder ska vara 20 % effektivare till år 2020 jämfört med 2009.

Huvudindikator

Kommunkoncernens energianvändning per kvadratmeter A-temp och år (kWh/m², A-temp).

Målet har uppnåtts då energianvändningen per kvadratmeter A-temp och år har minskat från 34 kWh/m² och år 2009 till 24 kWh/m² och år 2020. En minskning med 30%.

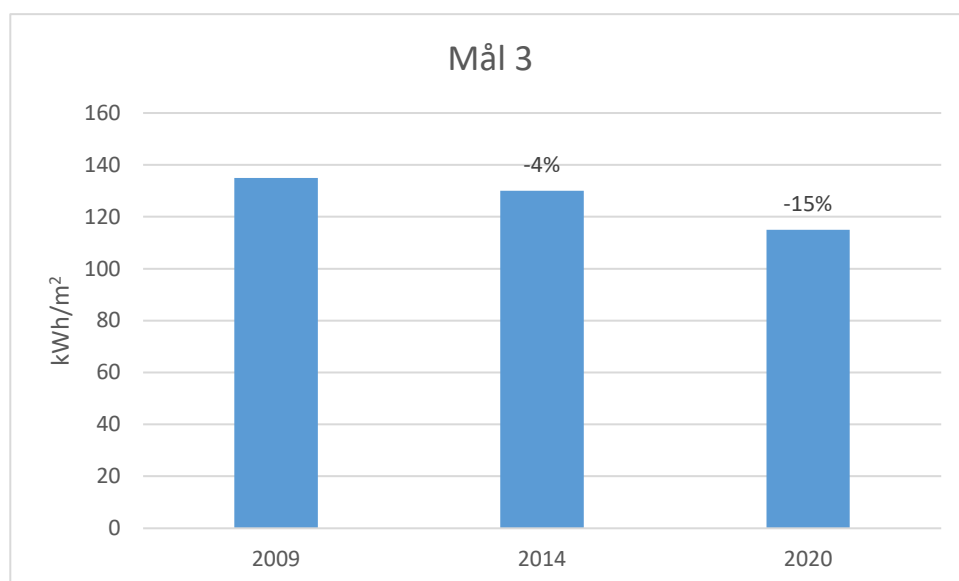

Mål 3 - Värmeanvändningen i Gävle kommunkoncerns fastigheter med lokaler och bostäder ska vara 10 % effektivare till år 2020 jämfört med 2009.

Huvudindikator

Kommunkoncernens energianvändning per kvadratmeter A-temp och år, normalårskorrigerat.

Målet har uppnåtts då energianvändningen per kvadratmeter A-temp och år (normalårskorrigerat) har minskat från 135 kWh/m² och år 2009 till 115 kWh/m² och år 2020. En minskning med 15%.

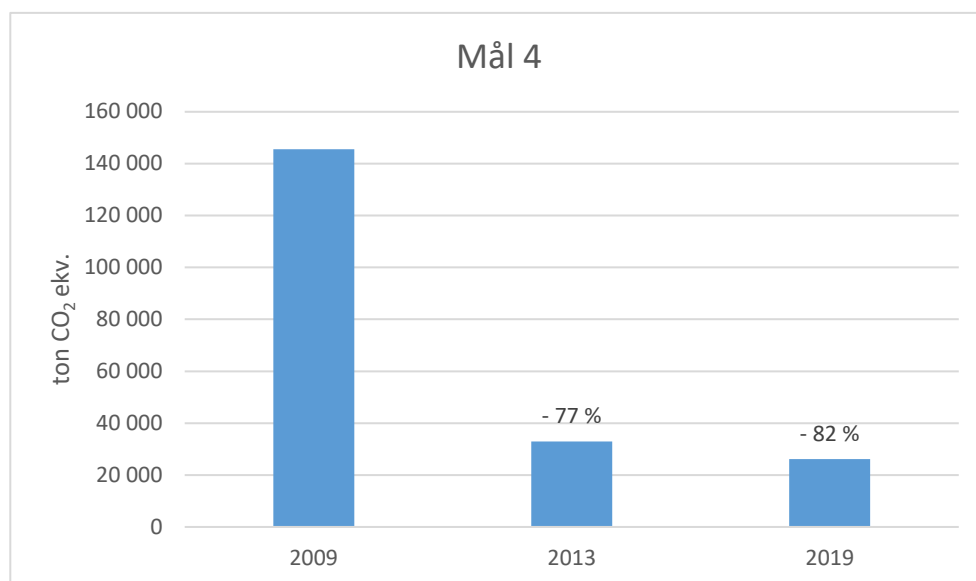

Mål 4 - Näringslivet och gävlebornas energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfria år 2030.

Huvudindikator

Koldioxidutsläpp från energisystemet per år i Gävle kommun som geografiskt område. Data från RUS, SMHI Nationella emissionsdatabasen

Målet har inte helt uppnått ännu men koldioxidutsläpp från energisystemet per år i Gävle kommun som geografiskt område har minskat markant från 145 486 ton CO₂-ekv år 2009 till 26 169 ton CO₂-ekv år 2019. En minskning med 82%.

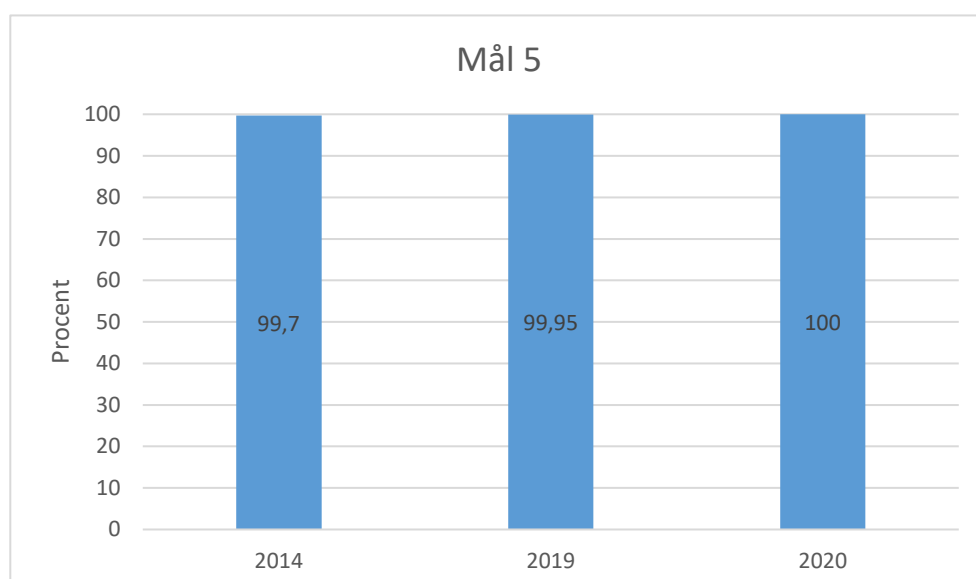

Mål 5 - Gävle kommunkoncerns energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri år 2018.

Huvudindikator

Andel förnybar energi i fjärrvärmemix

Målet uppnåddes 2020 då andel förnybar energi i fjärrvärmemixen uppgick till 100 %.

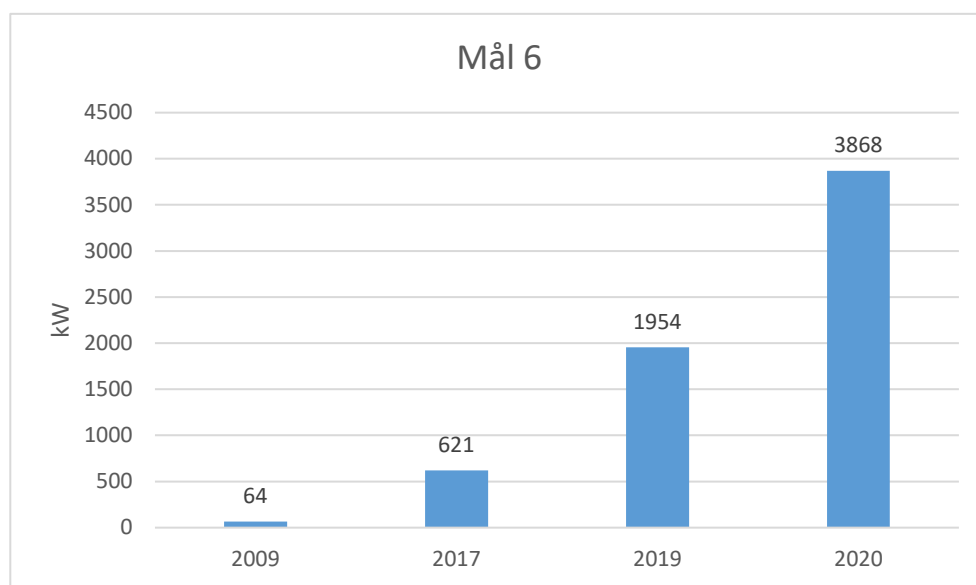
Mål 6 - Produktionen av förnybar energi inom Gävle kommun som geografiskt område ska öka.

Huvudindikator

Installerad effekt på solceller i kommunen.

Visar en intressant ökning av installation av solcellsanläggningar.

Installerad effekt på solceller har ökat från 64 kW år 2009 (osäker siffra då endast statistik från kommunkoncernens egna anläggningar finns tillgänglig) till 3 368 kW (gäller hela Gävle kommun) år 2020.

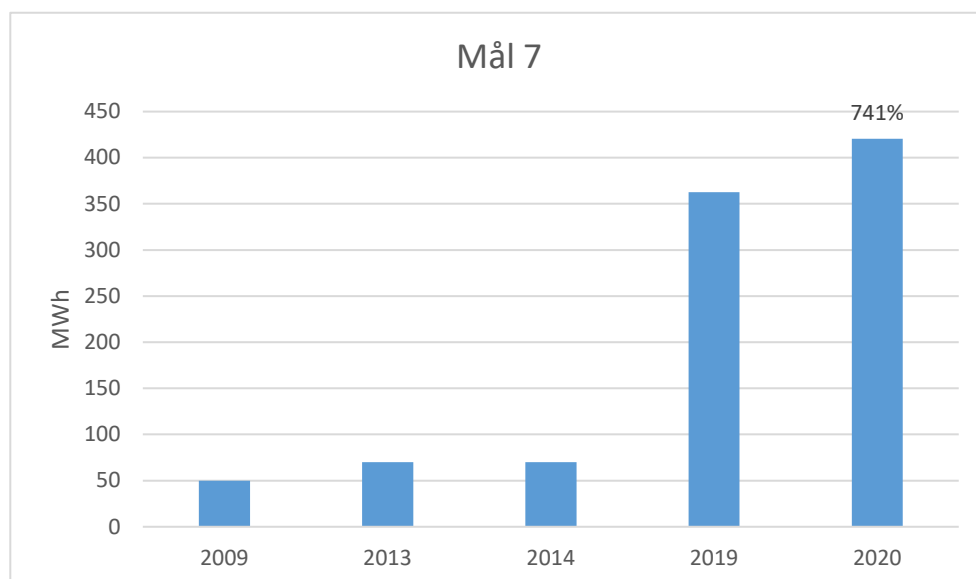

Mål 7 - Produktionen av solenergi inom Gävle kommunkoncern ska öka med 600 % till år 2020 jämfört med 2009.

Sekundärindikator

Genererad el per år.

Målet har uppnåtts då både installerad topp effekt i kW och genererad el i MWh har ökat markant från 64 kW installerat effekt år 2009 till 670 kW år 2020. En ökning med 947 %. Vidare har produktionen ökat från ca 50 MWh år 2009 till ca 420 MWh år 2020, en ökning med 741 %.

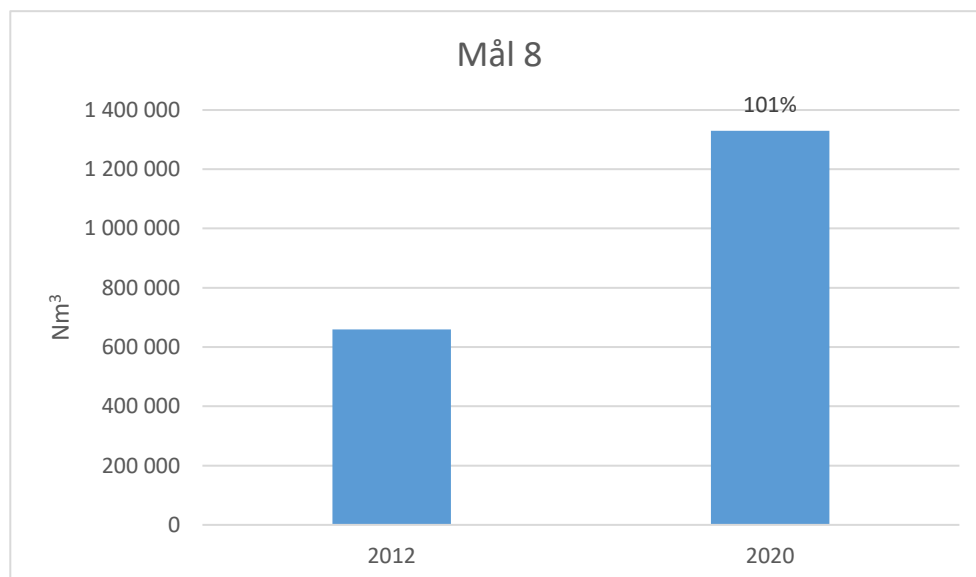

Mål 8 - Produktionen av biogas ska öka med 400 % till år 2017 jämfört med år 2012.

Huvudindikator

Produktion av biogas per år. Vi visar hur biogasproduktionen ökat från 2012 till 2020.

Målet har inte uppnåtts då produktionen ökat med 101 % från 2012 till 2020.

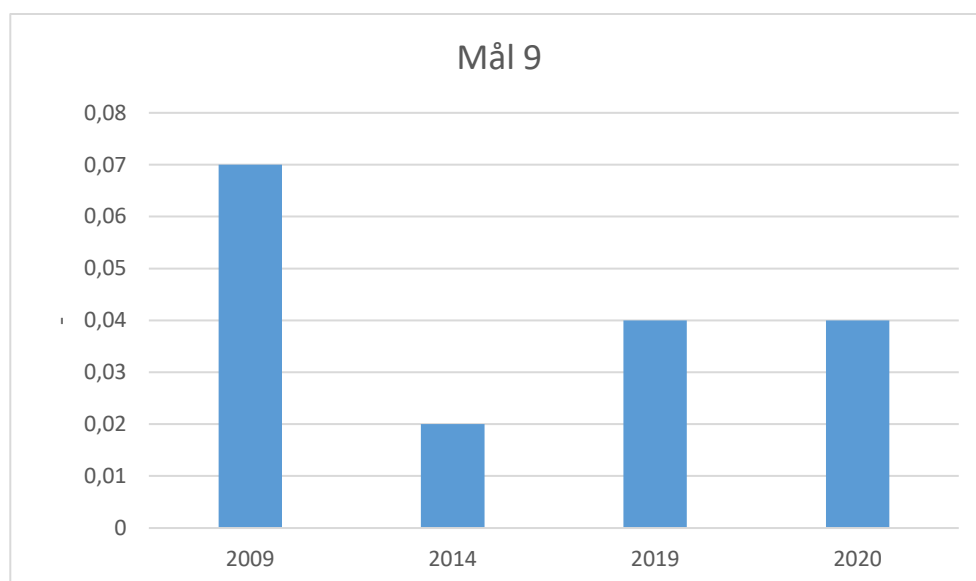

Mål 9 - Primärenergianvändningen för fjärrvärmens ska inte överstiga 0,05.

Huvudindikator

Primärenergianvändningen för fjärrvärmeproduktionen.

Målet har uppnåtts då primärenergianvändningen för fjärrvärmeproduktionen ej överstigit 0,05 sedan 2012. År 2020 uppgick primärenergianvändningen till 0,04.

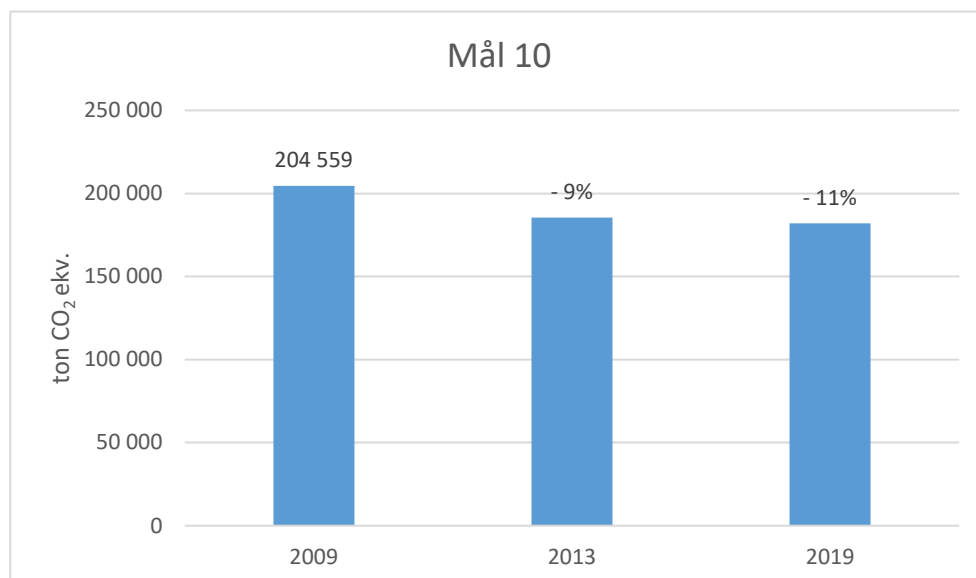

Mål 10 - Gävlebornas och näringslivets resor och transporter ska vara fossilfria år 2030.

Huvudindikator

Koldioxidutsläpp från transporter per år i Gävle kommun som geografiskt område (data från RUS).

Målet har inte helt uppnåts ännu men koldioxidutsläpp från transporter per år i Gävle kommun som geografiskt område (data från RUS) har minskat från 204 559 ton CO₂-ekv år 2009 till 182 019 ton CO₂-ekv år 2019. En minskning med 11%.

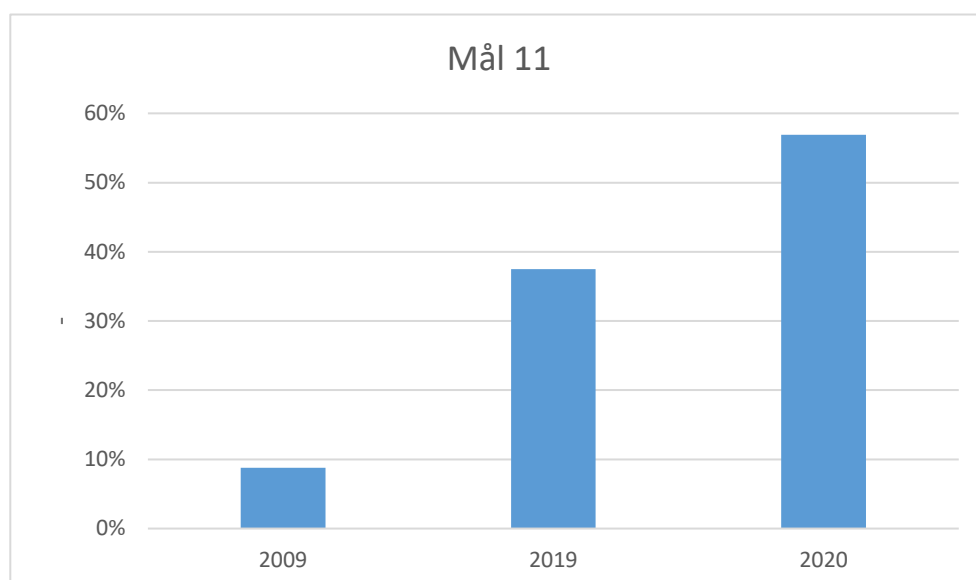

Mål 11 - Gävle kommunkoncerns egna resor och transporter ska vara fossilfria år 2020.

Huvudindikator

Andel förnybart av den totala drivmedelsanvändningen för kommunkoncernens fordon.

Målet har inte helt uppnåts ännu men andel förnybart av den totala drivmedelsanvändningen för kommunkoncernens fordon har ökat markant från 9% 2009 till 57% år 2020.

**Beslutsärende:
Delegationsbeslut**

14

22ON71

Delegationsbeslut

1. Avgiftsbeslut
Perioden 2022-05-30 – 2022-09-09 4 334 st
Avgiftshandläggarna har gjort en omräkning av avgifterna som gäller
fr o m 2022-08-01 (p g a lagändring - höjda minimibelopp och höjda inkomster).
2. Sammanställning av yttrande/handlingar från Inspektionen för vård och omsorg (IVO).
3. Sammanställning av Lex Sarah 2022.
4. Sammanställning av personuppgiftsincidenter till Omvårdnadsnämnden.

Sammanställning av begäran om yttrande/handlingar från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) - 2022

Sid 184(243)

	= Avslutade ärenden
	= Pågående ärenden

Nr	Skrivelse från IVO daterat	Dnr	Frågan/ärendet	Svar senast till IVO	Ordförandebeslut, daterat	Ansvarig chef	Beslut
1.	2020-03-12	20ON93	Underrättelse och begäran om handlingar och uppgifter - Klagomål mot hälso- och sjukvården, Forellplan	2020-04-21	2020-04-21 (skickat 21/4, efter OK från IVO)	Kia Fernlund, kontorschef	
1.	2020-11-17	20ON93	Kompletterande begäran - Kopior av listor över kost- och vätskeintag, samt genomförandeplaner	2020-12-02	2020-12-01	Kia Fernlund, kontorschef	
1.	2021-02-10	20ON93	Kompletterande begäran - Nutritionsansvarig dietist – saknar utbildning/legitimation för yrket	2021-03-10	2021-03-09 (1:e vice ordf) (skickat 9/3)	Kia Fernlund, kontorschef	
1.	2021-09-23	20ON93	Beslut IVO har utrett klagomålet och konstaterar följande brister: - Vårdgivaren har inte följt upp och utvärderat den vikt-, kost- och vätskeregistrering som genomförts på strukturerat sätt, vilket lett till att adekvata åtgärder uteblivit. - Det går inte att följa av dokumentationen vilka insatser som genomfördes av dietist under den granskade perioden. - Vårdgivaren har använt den yrkesskyddade titeln dietist för en sjuksköterska som var anställd i verksamheten, trots att sjuksköterskan inte hade legitimation för yrket. Vårdgivaren ska beakta IVO:s beslut i sitt systematiska patientsäkerhetsarbete. IVO avslutar ärendet men kan komma att följa upp vilka eventuella åtgärder som vårdgivaren har genomfört med anledning av de identifierade bristerna.			Kia Fernlund, kontorschef	Ärendet avslutas.

Nr	Skrivelse från IVO daterat	Dnr	Frågan/ärendet	Svar senast till IVO	Ordförandebeslut, daterat	Ansvarig chef	Beslut
2.	2020-10-26	20ON357 (även AFN och SN)	<p>Meddelande om tillsyn och begäran om uppgifter</p> <p>- IVO genomför, med anledning av utbrottet av covid-19 i Sverige, en tillsynsinsats med underlag av kommunernas inrapporterade ej verkställda beslut. Tillsynen riktar sig till samtliga kommuner i landet.</p> <p>IVO begär svar på ett antal uppgifter, via formulär.</p>	2020-12-01	Lena Hörnell har hanterat svaren, enligt aktuell formulär från IVO.	Lena Hörnell	Std 185(243)
2.	2021-02-15	20ON357 (även AFN och SN)	<p>Meddelande om fortsatt tillsyn</p> <p>- IVO har en pågående tillsyn av verkställighet av socialtjänstinsatser maa utbrottet av covid-19. Tillsynen fortsätter nu i Gävle.</p> <p>- I den fortsatta tillsynen kommer IVO, genom telefon- eller videosamtal med enskilda, att granska vilka konsekvenser kommunens genomförda förändringar i in satser innebär för enskilda samt hur enskilda upplever kommunens hantering av förändringarna.</p> <p>IVO kommer genomföra detta med den chef som nämnden har lämnat kontaktuppgifter till vid IVO:s begäran om uppgifter.</p>			Lena Hörnell	
2.	2021-03-08	20ON357 (även AFN och SN)	<p>Information om intervju i pågående tillsyn samt förslag på tid för intervju</p> <p>- Mailkonversation mellan IVO och Magnus Höijer. Tid för intervju fastställs till den 7 april 2021.</p>			Lena Hörnell	

Nr	Skrivelse från IVO daterat	Dnr	Frågan/ärendet	Svar senast till IVO	Ordförandebeslut, daterat	Ansvarig chef	Beslut
2.	2021-03-31	20ON357 (även AFN och SN)	<p>Underrättelse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Möjlighet att lämna synpunkter. <p>”Det första underlaget för tillsynen är samtliga uppgifter som ansvariga nämnder i er kommun har lämnat utifrån IVO:s Meddelande om tillsyn och begäran om uppgifter, daterad 2020-10-26. IVO kommer även att intervjua en ansvarig chef, vilket ni har fått information om. Underlaget som består av era nämnders uppgifter är omfattande. För att underlätta för er vid kommunikeringen inför IVO:s beslut har ni möjlighet att redan nu ta del av det underlaget, som bifogas. IVO kommer att komplettera underlaget med protokoll från intervju med ansvarig chef så fort det är genomfört och senast vecka 15. IVO kommer då också att komplettera underlaget med Sammanfattning brukarsamtal, om samtal med enskilda har kunnat genomföras i er kommun.” Bilagor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uppgifter som samtliga nämnder i sektorn lämnat in. - Kompletteringar till nämndernas uppgifter från kommunen. 			Lena Hörnell	Sid 186(243)
2.	2021-04-07	20ON357 (även AFN och SN)	<p>Underrättelse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Möjlighet att lämna synpunkter på protokoll från intervju med ansvarig chef. - Synpunkter på det samlade underlaget skall vara IVO tillhanda senast 27 april 2021. 	2021-04-27		Lena Hörnell	Magnus Höjjer beslutar 26/4 att avstå från att lämna synpunkter
2.	2021-06-22	20ON357 (även AFN och SN)	<p>Beslut</p> <ul style="list-style-type: none"> - IVO, har inte funnit några brister inom de områden som tillsynen omfattat. IVO avslutar därför ärendet. 				Ärendet avslutas
3.	2020-06-24	20ON223	<p>Meddelande om tillsyn och begäran om journaler m m</p> <ul style="list-style-type: none"> - IVO genomför, med anledning av den pågående smittspridningen av covid-19 i Sverige, en tillsynsinsats som fokuserar på medicinsk vård och behandling för äldre som bor på särskilda boenden. Tillsynen har i ett inledande skede riktat sig mot alla kommuner och regioner i landet. - IVO har genomfört intervju med MAS. - IVO fördjupar granskningen avseende Vallongården och Vardaga Tallåsvägen - IVO begär att ta del av hälso- och sjukvårdsjournaler - IVO begär namn och kontaktuppgifter för patientansvarig sjuksköterska 	2020-07-09	2020-06-26 Svar skickat direkt från MAS, Ulrika Carlsson.	Kia Fernlund	

Nr	Skrivelse från IVO daterat	Dnr	Frågan/ärendet	Svar senast till IVO	Ordförandebeslut, daterat	Ansvarig chef	Beslut
3.	2021-02-02	20ON223	<p>Beslut</p> <p>IVO har i tillsynen funnit brister:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det har, vid det enskilda boendet som ingår i aktuell tillsyn, inte funnits förutsättningar för att ge en sakkunnig och omsorgsfull hälso- och sjukvård av god kvalitet till äldre med misstänkt eller konstaterad covid-19 - Det går, vid det särskilda boendet som ingår i aktuell tillsyn, inte att följa vården till äldre med misstänkt eller konstaterad covid-19 som bor på särskilt boende pga brister i hälso- och sjukvårdsjournalera. <p>IVO begär att nämnden ska redovisa sin ställning till de brister som IVO konstaterat. Redovisningen ska även innehålla ev åtgärder som nämnden vidtagit eller planerar vidta för att komma till rätta med bristerna. Redovisningen ska innehålla uppgifter om när ev åtgärder genomfördes eller kommer att genomföras.</p>	2021-03-15	2021-03-12 (skickat 12/3)	Kia Fernlund	Sid 187(243)
3.	2021-04-22	20ON223	<p>Underrättelse och begäran</p> <p>IVO kommer under 2021 att fortsätta granskningen av nämnden inom ramen för det aktuella tillsynsärendet. Med anledning av den fortsatta tillsynen begär IVO redogörelse på totalt fyra frågeställningar.</p>	2021-09-15 Fyra steg, se föregående kolumn	2021-09-14 (skickat 14/9)	Kia Fernlund	
4.	2021-06-30	21ON211	<p>Begäran om uppgifter inför kommande tillsynsinsats</p> <p>Med anledning av covid-19-pandemin genomförde Inspektionen för vård och omsorg (IVO) under 2020 en särskild tillsynsinsats som fokuserade på medicinsk vård och behandling till äldre på särskilt boende (SÄBO). IVO kommer nu att genomföra en uppföljande tillsynsinsats avseende samma målgrupp. Uppföljningen kommer dock inte begränsas till personer som har eller har haft covid-19.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begäran är i fyra steg Steg 1 – senast 9 augusti Steg 2 – 27 augusti Steg 3 – vecka 35-36: information från IVO via säker e-post Steg 4 – 30 september 	2021-09-15		Kia Fernlund	

Nr	Skrivelse från IVO daterat	Dnr	Frågan/ärendet	Svar senast till IVO	Ordförandebeslut, daterat	Ansvarig chef	Beslut
4.	2021-11-25	21ON211	Information om att tillsynen fortsätter och inbjudan till informationsmöte: - 10, 13 och 16 december Inbjudan vänder sig till ansvarig för den kommunala hälso- och sjukvården.	2021-12-07 Senast dag för anmälan.		Kia Fernlund	Sid 188(243)
4.	2022-05-24	21ON211	Informationsmöte om pågående tillsyn: - 10, 15, 16 juni – samtliga via teams. Ingen anmälan krävs. Inbjudan vänder sig till nämndsordförande och socialchefer (motvarande befattning).			Kia Fernlund	
5.	2021-07-07	21ON234	Meddelande om tillsyn och begäran om uppgifter IVO har ett pågående regeringsuppdrag att följa upp Socialstyrelsens föreskrifter om besök i särskilda boendeformer för äldre under covid-19-pandemin. Maa detta genomför IVO en riktad tillsynsinsats på särskilda boenden för äldre under pandemin. Syftet är att ta reda på hur smittsäkra besök har kunnat genomföras på boendena efter den 1 oktober 2020 (när det nationella besöksförbudet togs bort). Som ett led i tillsynen begär IVO uppgifter från ett antal särskilda boenden. IVO inleder en tillsyn av vård- och omsorgsboendet Forellplan i Gävle kommun. Svar skall skickas in via formulär som skickas via e-post från IVO under vecka 27 (till enhetscheferna).	2021-08-13		Kia Fernlund IVO har sänt meddelandet direkt till enhetscheferna Charlotte Larsson och Ulla Danielsson.	
5.	2021-11-29	21ON234	Beslut - IVO avslutar ärendet men påtalar följande brist: Verksamhetsansvarig har inte säkerställt att personalen har god kännedom om och förmåga att i det praktiska arbetet tillämpa de rutiner som har fastställts för verksamheten. IVO vidtar i nuläget inte några ytterligare åtgärder med anledning av bristen men förutsätter att huvudmannen vidtar adekvata åtgärder för att komma till rätta med denna. IVO kan komma att följa upp beslutet.				Ärendet avslutas.

Nr	Skrivelse från IVO daterat	Dnr	Frågan/ärendet	Svar senast till IVO	Ordförandebeslut, daterat	Ansvarig chef	Beslut
6.	2021-08-19	21ON289	Underrättelse och begäran om uppgifter och svar på frågor IVO har tagit emot en anmälan med klagomål gällande Solberga vård- och omsorgsboende. IVO har med anledning av de inkomna uppgifterna inlett tillsyn för att vidare granska uppgifterna	2021-09-24	2021-09-22 (skickat 22/9)	Kia Fernlund	Sid 189(243)
6.	2021-12-09	21ON289	Begäran om uppgifter IVO har ett pågående tillsynsärende gällande Solberga vård- och omsorgsboende. IVO begär nu svar på ett antal frågeställningar.	2022-01-14	2022-01-13 (skickat 13/1)	Kia Fernlund	
7.	2021-09-17	21ON308	Underrättelse och begäran om handlingar och uppgifter IVO har tagit emot en anmälan med klagomål mot hälso- och sjukvården, gällande vården av en av kunderna vid vård- och omsorgsboendet Forellplan. Klagomålet är bl a riktat mot enskild hälso- och sjukvårdspersonal. IVO begär därför namn, pnr och yrkestitel för en specifik sjuksköterska på särskild blankett. IVO ber vårdgivaren informera berörd hälso- och sjukvårdspersonal, som kommer få en kopia på klagomålet till folkbokföringsadressen och även om möjligheten att yttra sig över klagomålet samt information om fortsatt handläggning av ärendet.	2021-09-28	Kia Fernlund ansvarar för att hantera denna begäran.	Kia Fernlund	
7.	2021-09-17	21ON308	Underrättelse och begäran om handlingar och uppgifter Klagomål mot hälso- och sjukvården: - Forellplan.	2021-10-12	2021-10-11 (skickat 11/10)	Kia Fernlund	
7.	2022-02-14	21ON308	Underrättelse och möjlighet att lämna synpunkter på förslag till beslut. Klagomål mot hälso- och sjukvården: - Forellplan.	2022-03-07		Kia Fernlund	Avstår från att lämna synpunkter.
7.	2022-03-15	21ON308	Beslut IVO har utrett klagomålet och har inte funnit stöd för att det funnits brister när det gäller bytet av suprapubiskateter. Klagomålet motiverar ingen ytterligare åtgärd av IVO och avslutar därför ärendet. IVO prövar inte frågor om ekonomisk ersättning.			Kia Fernlund	Ärendet avslutas.

Nr	Skrivelse från IVO daterat	Dnr	Frågan/ärendet	Svar senast till IVO	Ordförandebeslut, daterat	Ansvarig chef	Beslut
8.	2021-10-07	21ON339	Underrättelse och begäran om handlingar Klagomål mot hälso- och sjukvården: - Hemsjukvården (anmälan om vårdskada 19ON421) - Komplettera tidigare anmälan? (senast 5/11) - Personuppgifter på vårdpersonal (senast 27/10)	2021-10-27 (personuppg) 2021-11-05 (ev kompl. till klagomålet)		Anneli Lindblom	Sid 190(243) Anneli Lindblom beslutar 26/10 att avstå från att göra några kompletteringar till tidigare anmälan
8.	2021-12-07	21ON339	Underrättelse – möjlighet att lämna synpunkter på förslag till beslut	2021-12-29		Anneli Lindblom	Anneli Lindblom beslutar 21/12 att avstå från att lämna några synpunkter på förslag till beslut.
8.	2022-02-08	21ON339	Beslut IVO konstaterar följande: - Vårdgivarna har brustit i samordningen och informationen avseende hantering av ändring av läkemedel vilket innebar att patienten inte fick samtliga ordinerade läkemedel. - IVO avslutar ärendet men kan komma följa upp effekterna av de vidtagna åtgärder som vårdgivarna har genomfört.			Anneli Lindblom	Ärendet avslutas.

Dnr	Ink.datum	Händelse- datum	Beskrivning händelse	Enhet	Åtgärd -			Anmälan IVO	Avslut IVO	Ny/uppd sen senaste nämnd
					rutiner	Åtgärd - verksamhet	Åtgärd - personal			
21ON172	2021-05-26	2021-05-14		Våbo - Ängslyckan och Hedesunda hemtjänst (Egen)			x	nej		Uppd
21ON295	2021-09-01	2021-08-24	Kund som blivit knuffad av annan kund	Våbo - Furugården (Egen)		x		nej		Uppd
21ON318	2021-09-29	2021-09-15	Brister i utfröandet av omvårdnadsinsatser	Hemtjänst Norr (Egen)			x	nej		Uppd
21ON363	2021-11-03	2021-10-31	Stöld	Hemtjänst Norr (Egen)		x		nej		Uppd
21ON367	2021-11-04	2021-10-13	Trygghetslarm som inte har haft fungerande batterier under en längre tid	Våbo - Forellplan (Egen)	x			nej		Uppd
21ON396	2021-11-26	2021-11-20	Fysiska övergrepp mellan kunder	Våbo - Ängslyckan och Hedesunda hemtjänst (Egen)		x		nej		Uppd
21ON419	2021-12-08	2021-09-17	Olämpligt beteende gentemot kund	Våbo - Furugården (Egen)	x		x	nej		Uppd
21ON438	2021-12-21	2021-02-07	Stöld av smycken	Våbo - Vallongården (Egen)	x			nej		Uppd
21ON439	2021-12-21	2021-12-07	Kund avviker från boendet	Våbo - Solgårdsgatan (Egen)	x		x	ja	2022-04-01	Uppd
22ON33	2022-01-31	2022-01-20	Kund avviker från boendet	Våbo - Forellplan (Egen)		x		nej		Uppd
22ON46	2021-01-28	2021-12-24	Medarbetare filmar och bemöter kunder kränkande	Attendo (Extern)	x		x	ja	2022-02-22	Uppd
22ON61	2022-02-15	2022-02-09	Kund blir inlåst i sitt rum pga. ej fungerande låskolv	Våbo - Fleminggatan (Egen)	x			nej		Uppd

22ON62	2022-02-15	oklart	Brister i omvårdnaden uppmärksammas då medarbetare lämnar klagomål på enheten	Våbo - Forellplan (Egen)					Sid 192(243)	Uppd
22ON75	2022-02-22	2022-02-09	Uppmärksammas av medarbetare att kund har flera oförklarliga blåmärken	Våbo - Fleminggatan (Egen)						Uppd
22ON80	2022-02-24	2022-02-14	Ett rött märke liknande fingeravtryck uppmärksammas på kunden	Våbo - Solgårdsgatan (Egen)			x	nej		Uppd
22ON114	2022-03-16	2022-01-16	En kund blir aggressiv och vill inte lämna en annan kunds lgh, i situationen leds kunden ut av medarbetare faller medarbetare och skadar sig	Vardaga (Extern)			x	nej		Uppd
22ON129	2022-03-03	2022-03-01	Utebliven middag, mediciner, aktiviteter	Attendo (Extern)	x	x		nej		Uppd
22ON128	2022-03-11	2022-03-02	Kund blir helt utan insatser pga hot och våld mot medarbetare	Myndighet 1 SoL omsorg (Egen)						Uppd
22ON132	2022-03-22	2022-02-22	Låsta skåp och garderobsdörrar i kunds lgh	Våbo - Solberga (Egen)	x			nej		Uppd
22ON133	2022-03-22	2022-02-22	Låsta skåp och garderobsdörrar i kunds lgh	Våbo - Solberga (Egen)	x			nej		Uppd
22ON152	2022-04-19	2022-02-22	Skyddsstop hos kund pga av hot och våld	Attendo (Extern)			x	nej		Uppd
22ON158	2022-04-21	2022-02-01	Fysika övergrepp uppmärksammas	Våbo - Vallongården (Extern)						Uppd
22ON183	2022-05-16	2022-03-02	Kund blir påkörd av annan kund och får fraktur	Våbo - Forellplan (Egen)	x			nej		Uppd
22ON184	2022-05-18	2022-05-15	Fördröjda htj insatser i samband med utskrivning från sjukhus	Våbo - Ängslyckan och Hedesunda hemtjänst (Egen)						Uppd

22ON187	2022-05-20	2022-05-13	Medarbetare kommer inte in till kund för att utföra insatserna	Hemtjänst Norr (Egen)			x	nej	Sid 193(243)	Uppd
22ON189	2022-05-23	2022-04-23	Kund slår annan kund med tallrik i huvudet	Våbo - Fleminggatan (Egen)			x	nej		Uppd
22ON190	2022-05-23	Ej specificera	Uppgifter om dåligt bemötande och hårdhänthet i omvårdnadssituation	Våbo - Forellplan (Egen)			x	nej		Uppd
22ON191	2022-05-23	2022-05-11	Rörelselarm felaktigt placerat	Våbo - Forellplan (Egen)	x		x	nej		Uppd
22ON206	2022-06-02	2022-05-19	Rörelselarm felaktigt placerat	Våbo - Forellplan (Egen)	x			nej		Ny
22ON202	2022-06-01	2022-04-04	Stöld av värdesaker	Attendo (Extern)	x			nej		Uppd
22ON211	2022-06-09	2022-04-06	Medarbetare tar inte hand om kund vid en omvårdnadssituation	Våbo - Solberga (Egen)						Ny
22ON227	2022-06-21	2022-06-13	Brister i utförandet av insatser i samband med dusch samt brister i bemötande	Hamrånge hemtjänst och dagverksamhet Pärlan (Egen)						Ny
22ON229	2022-06-22	oklart	Fysiska övergrepp beskivs av medarbetare samt brister i utförandet av insatserna och i bemötande	Våbo - Fleminggatan (Egen)						Ny
22ON235	2022-06-23	2022-06-16	Medarbetare uttrycker sig olämpligt i samband med inkontinensbyte	Våbo - Forellplan (Egen)			x	nej		Ny
22ON226	2022-06-21	2022-05-13	Medarbetare brister i utförandet av insats/dusch och har ett olämpligt bemötande gentemot kund	Attendo (Extern)			x	ja	2022-06-22	Ny
22ON244	2022-07-04	2022-06-14	Medarbetare har inte besökt kunderna	Hemtjänst Hille (Extern)						Ny
22ON245	2022-07-04	2022-06-21	Försenade hemtjänstinsatser pga stul med bil	Hemtjänst Hille (Egen)						Ny
22ON278	2022-07-20	2022-07-12	Lämnat kund ensam efter att ha ringt efter ambulans.	Hemtjänst Norr (Egen)						Ny

Sammanställning av personuppgiftsincidenter år 2022 för Omvårdnadsnämnden (inkluderar pågående ärenden från föregående år)

Sid 195(243)

5	= Avslutade ärenden
2	= Pågående ärenden

Nr	Dnr	Händelse datum	Incident	Enhet	Ansvarig chef	Åtgärd	Anmälan till Integritetsskyddsmyndigheten	Beslut från Integritetsskyddsmyndigheten Datum/ Diarienummer
1.	21ON88	2020-12-04 och 2021-02-25 (i samband med Sveriges radios granskning i kombination med upptäckt av att personuppgifter inte var anonymiserade.)	Personuppgifter från kommunens webbplats har skickats till tredje land genom Google analytics. Den 4/12 2020 rekommenderades det från dataskyddsombud att byta statistikverktyg. Arbetet påbörjades omgående och det nya systemet tas i bruk under mars 2021. Kommunen behöll Google analytics i övergångsfasen i tron att personuppgifterna var anonymiserade. När det upptäcktes att de inte var det bröt kommunen kopplingen till Google analytics omgående.	Styrning och stöd/ gavle.se		Gävle kommuns webbplats delar inte längre data till Google analytics.	Ja, då incident involverar alla nämnder har kommunstyrelsen skickat in en gemensam anmälan med diarienummer 21KS118.	
2.	22ON34	2022-01-27/2022-01-27	Mejl med personuppgifter skickas till rätt mottagare men okrypterat.	Administrativt stöd	Catrin Tranberg	Chef informerar medarbetarna om vikten av att använda säker e-post	Nej	
3.	22ON91	2022-02-28	Internkuvert innehållandes känsliga personuppgifter och uppgifter skyddade med sekretess har skickats felaktigt.	Hemsjukvård sjuksköterskor	Sara Norrbom	Enhetschef informerar arbetsgruppen om det inträffade och påminner om hur dessa typer av uppgifter ska skickas internt samt om vikten att ange korrekt adress vid utskick.	Nej	

4.	22ON162	2022-04-12	Mejl med personuppgifter skickas till rätt mottagare men okrypterat.	Sektorledningen	Katarina Stistrup	Chef påminner och informerar arbetsgruppen om hur känsliga personuppgifter ska hanteras och hur dessa får skickas via e-post.	Nej	Sid 196(243)
----	---------	------------	--	-----------------	-------------------	---	-----	--------------

Nya incidenter sedan sammanträdet 2022-06-16

Nr	Dnr	Händelse datum	Incident	Enhet	Ansvarig chef	Åtgärd	Anmälan till Integritetsskyddsmyndigheten	Beslut från Integritetsskyddsmyndigheten Datum/ Diarienummer
5.	22ON280	2022-07-22	Fel bilaga lades till i ärende i Artvise.	Internservice	Linda Andersson Lundmark	Den felaktiga filen raderades ur ärendet och lades i korrekt ärende. Chef ska se över om rutin finns, och annars ta fram, rutin, för hur felaktiga ärenden och ärenden som har oklar mottagare ska hanteras.	Nej	
6.	22ON286	2022-07-27	TES App gick inte att använda under en tidsperiod.	Verksamhets- och utvecklingsstöd	Janette Lindstam	Rutin för driftstopp följdes. Samtal med leverantör ska hållas för att klargöra ansvarsfrågor. En rekommendation är att leverantören ska följas upp utifrån den personuppgiftsansvaret ges möjlighet att följa upp ett personuppgiftsbiträde.	Nej	

7.	22ON305	2022-08-30	TES App gick inte att använda under en tidsperiod.	Verksamhets- och utvecklingsstöd	Janette Lindstam	Kontakt togs med huvudleverantör samt underleverantör och krismöte hölls under samma dag. Utredning pågår.	Utredning pågår	Sid 197(243)
----	---------	------------	--	----------------------------------	------------------	--	-----------------	--------------

Kommande beslut: Remiss -
Förslag Riktlinje för intern
styrning och kontroll för
nämnder och bolag

15

22ON210

Missiv

Ärende Dnr 22KS245
Dok/Handl id 22KS245-2
2022-06-07

Jenny Westerlund
Telefon 026-17 87 23
jenny.1.westerlund@gavle.se

Till Nämnder och bolag

Ärende Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag

Vårt dnr **22KS245**

Begäran om yttrande i rubricerat ärende

Handlingar Förslag – Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag

Svarsdatum **Svar senast den 31 oktober 2022**

Remiss – Förslag till ny riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag

Styrning och stöd, Ekonomiavdelningen har tagit fram förslag till ny riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag. Den ersätter det tidigare dokumentet ”Intern kontroll av ekonomi och verksamhet – Reglemente” antaget av kommunfullmäktige 1999-05-31.

Remissvar skickas till kommunstyrelsen@gavle.se senast den **31 oktober 2022**. Märk yttrandet ” Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag” samt med diarienummer **22KS245**.

Frågor besvaras av:

Jenny Westerlund
Redovisningsekonom
026-17 87 23
jenny.1.westerlund@gavle.se

Enligt uppdrag:

Registrator
Styrning och stöd
Administrativa avdelningen
Kansliheten

Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag

Förord

Denna riktlinje ersätter det tidigare dokumentet ” Intern kontroll av ekonomi och verksamhet - Reglemente” antaget av kommunfullmäktige 1999-05-31. Riktlinjen utgår från det gemensamma reglementet för nämnder samt ägardirektiven. Riktlinjen gäller för Gävle kommunkoncern exklusive delägda bolag och kommunala förbund.

Med vänliga hälsningar,

Martin Svaleryd

Ekonomidirektör

Ekonomiavdelningen

Inledning

Intern styrning och kontroll är en central del av verksamhets -och ekonomistyrningen och omfattar alla system, processer och rutiner. Enligt Kommunallagen (6 kap 6 §) ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt. Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap 1§ har lämnats över till någon annan, exempelvis ett kommunalt bolag.

Intern styrning och kontroll är en viktig del av nämnders och bolags systematiska kvalitetsarbete. Informationsutbyte mellan nämnder och bolag är en väsentlig del avseende kvalitetsarbete

Definition av intern styrning och kontroll

Intern styrning och kontroll är en process, utförd av en organisations styrelsen/nämnd, ledning och annan personal, utformad för att ge en rimlig försäkran om uppnåendet av mål som rör verksamheten, rapportering och följsamhet gentemot lagar och regler.

Ramverk/modell

Gävle kommunkoncern tillämpar ramverket/modellen COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission www.coso.org) som är en välkänd

modell över hela världen gällande intern styrning och kontroll.

Tydliga mål inom nedan områden är en förutsättning för god intern kontroll

- Ändamålsenlig och effektiv verksamhet
- Efterlevnad av externa och interna regelverk
- Tillförlitlig rapportering internt och externt

Med **ändamålsenlig och effektiv verksamhet** menas bland annat att

- disponera tillgängliga resurser så effektivt som möjligt för uppnående av fastställda mål
- säkerställa god ekonomisk hushållning enligt Kommunallagen 11 kap 1§
Säkerställandet av god ekonomisk hushållning görs genom att tillgängliga medel i budgetprocessen fördelas med beaktande av risk och osäkerhet i verksamheterna samt i samhällsekonomin. Den ekonomiska utvecklingen måste därefter löpande stämmas av mot budget och mål.
- utvärdera verksamheters prestationer gentemot medborgarens behov,
- vidmakthålla och tillföra erforderlig kompetens på alla nivåer i organisationen

Med **efterlevnad av externa och interna regelverk**

menas att lagar, förordningar och föreskrifter som nämnd/bolag har att förhålla sig till följs och att de interna regelverk som kommunfullmäktige beslutar om följs.

Så som policys och riktlinjer, men även ägardirektiv och reglementen.

Styrdokument kan vara beslutade av den egna nämnden/styrelsen men även kommunfullmäktige. Exempel på styrdokument:

Lagar, förordningar och föreskrifter

Bolagsordning

Arbetsordning för styrelsen

Delegationsordning

Attestordning

Internbudget

Verksamhetsplan

Med **tillförlitlig redovisning och rapportering** menas att all rapportering (även icke-finansiell) ska vara riktig, fullständig och ge en rättvisande bild av informationen, så att beslutsfattare ska kunna vidta erforderliga åtgärder. Exempel på rapportering:

- Intern finansiell rapportering
- Övrig intern rapportering
- Extern finansiell rapportering
- Övrig extern rapportering

Den interna styrningen och kontrollen består enligt COSO-modellen av fem komponenter för att uppnå dessa tre mål.

1) Styr-och kontrollmiljö

Styr-och kontrollmiljön är grunden och förutsättningen för intern styrning och kontroll och innefattar bland annat kommunkoncernens etiska värderingar, organisationsstruktur och kompetensförsörjning. Den innefattar även att relevanta styrdokument finns på plats som reglerar ansvar och roller. En fungerande IT-systemmiljö för effektiva processer inom de olika verksamheterna som bedrivs inom kommunkoncernen utgör även en väsentlig del av styr-och kontrollmiljön.

Vilka väsentliga processer har nämnden/bolaget?

De kommungemensamma styrprocesserna

- Ekonomi och verksamhetsstyrning
- HR och organisation
- Verksamhetsutveckling och kvalitetsledning

Är ytterst kommunstyrelsens ansvar att utvärdera och följa upp.

Vad har nämnden/bolaget för styrdokument?

Vad har nämnden/bolaget för systemstöd?

2) Riskvärdering

En viktig del av intern kontroll är riskmedvetenhet. En riskmedveten organisation är bättre förberedd på "oförutsedda" händelser. Det ger en ökad effektivitet och tillförlitlighet i styrningen av verksamheten. God riskmedvetenhet skapar förtroende internt såväl som externt. Riskvärdering görs mot den kontrollmiljön som nämnd/bolag identifierar, risker identifieras och analyseras och hanteras efter riskkategorisering och väsentlighet.

3) Kontrollaktiviteter

Kontrollaktiviteter ska identifieras och utformas för att hantera risker till en acceptabel nivå. Kontrollaktiviteter kan vara manuella, automatiska, förebyggande eller upptäckande. Generella IT Kontroller ska identifieras/ användas om möjligt. Exempel på en generell IT-kontroll: En spärr i lönesystemet som förhindrar att lön utbetalas felaktigt. Dessa kontrollaktiviteter dokumenteras och följs upp i Stratsys.

4) Information och kommunikation

För att den interna styrningen och kontrollen ska fungera på ett effektivt sätt krävs att det finns en rutin för informationshantering och kommunikation. Såväl inom den egna myndigheten som kommunkoncernen. Detta gäller även information och kommunikation inom kommunkoncernen. Ledningen på olika nivåer måste säkerställa att den får den informationen som behövs för att kunna styra, följa upp och rapportera verksamheten.

Hur kommuniceras information mellan nämnder och bolag? Hur säkerställs att kommunkoncernen är en lärande organisation inom informationsutbyte?

5) Uppföljning

Utvärdering och uppföljning av den interna kontrollen ska ske för att säkerställa att de övriga komponenterna i COSO-modellen fungerar på ett tillfredsställande sätt. Under denna komponent görs en samlad utvärdering av styrning-och kontrollmiljön, riskvärdering, kontrollaktiviteter och information och kommunikation. Har det upptäckts några brister? Har bristerna rapporterats? Finns åtgärdsplan framtagen?

Organisation och roller

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har i och med uppsiktsplikten (KL 6:1) ansvar för det övergripande arbetet med intern styrning och kontroll. Med det innebär bland annat att säkerställa att det finns övergripande riktlinjer för intern styrning och kontroll samt att bistå nämnder och bolag med hjälp vad gäller frågor kring intern styrning och kontroll. Det är även kommunstyrelsens ansvar att en organisation kring intern kontroll upprättas inom kommunkoncernen. Kommunstyrelsens tjänstemannaorganisation har rätt att utfärda närmare instruktioner och anvisningar, samt revidera dessa vid behov, för arbetet med intern styrning och kontroll.

Övriga nämnder

Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att en organisation upprättas för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde.

Bolagen

Bolagsstyrelserna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda bolagsstyrelsen har därvid att tillse att en organisation upprättas för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde.

Sektorchef och verkställande direktör

Inom nämndens/bolagets verksamhetsområde kan sektorchef/verkställande direktör ta fram egna riktlinjer och anvisningar om erforderligt. Dessa riktlinjer/anvisningar skall antagas av respektive nämnd/bolagsstyrelse.

Sektorchef/verkställande direktör är skyldig att löpande rapportera till nämnden/bolagsstyrelsen om hur den interna kontrollen fungerar.

Verksamhetsansvariga

De verksamhetsansvariga cheferna på olika nivåer i organisationen är skyldiga att följa antagna riktlinjer och anvisningar om intern kontroll samt att informera övriga anställda om riktlinjernas och anvisningarnas innebörd. Vidare har de att verka för att de arbetsmetoder som används bidrar till en god intern kontroll.

Övriga anställda

Övriga anställda är skyldiga att följa beslutade riktlinjer och anvisningar i sitt arbete.

Revisorerna

Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och, från ekonomisk synpunkt, tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnder och bolag är tillräcklig. (KL 12:1) Revisorernas ansvar är begränsat till att granska om kommunens interna styrning och kontroll är tillfredställande och ansvarar således inte för den interna styrningen och kontrollen.

Rapportering av intern styrning och kontroll Begrepp att skilja på:

Rapportering

Innefattar allt det som nämnd/bolag har som uppgift att rapportera så väl internt (nämnd/styrelse/KF) som externt. Tillförlitlig rapportering är ett av de mål som uppfylls med en God intern kontroll.

Uppföljning

Innefattar det arbetet som föregås av en rapportering och som leder till åtgärder. Exempelvis följer nämnd/styrelse upp att verksamhetsplanen utförs genom att ta del av verksamhetsrapporten. Nämnd/styrelse följer upp den interna kontrollen som helhet genom att utvärdera den årliga rapporteringen som sammanställs av utnämnda tjänstepersoner.

Nämnderna och bolagens rapportering av arbetet med intern kontroll och styrning

Varje nämnd/bolag ska i Stratsys (eller annat system som utses av kommunstyrelsens tjänstepersonsorganisation) kontinuerligt dokumentera hur de olika komponenterna enligt COSO-modellen ser ut. Detta ska göras utifrån de tillämpningsanvisningar och tidplan som kommunstyrelsens enhet **Planering och Uppföljning** (eller motsvarande enhet) upprättar.

Varje nämnd/bolag ska årligen följa upp hur styr-och kontrollmiljö, riskvärdering, kontrollaktiviter, information och kommunikation fungerar genom den femte komponenten uppföljning. Denna uppföljning ska antas av nämnd/styrelse året efter verksamhetsåret. Efter det ska uppföljningsrapporten skickas till SG ekonomi, enhet Planering och uppföljning.

Kommunstyrelsen ska, utöver sin egen uppföljning, göra en övergripande analys över de samlade uppföljningsrapporterna som en del av kommunstyrelsens uppsiktsroll. Den övergripande analysen ska sedan beslutas i kommunstyrelsen året efter verksamhetsåret.

Informationsärende:
Lägesrapport översyn
Förfrågningsunderlag
Hemtjänst enligt lagen om
valfrihetssystem – LOV, 2023

17

22ON201

Förfrågningsunderlag Hemtjänst LOV, analys baserad på Coronakommissionens första delbetänkande

Nämnd:

2022-06-17

Omvårdnadsnämnden

Dnr: 22ON201

Handläggare:

John Larsson

john.larsson@gavle.se

026 17 93 59

Förfrågningsunderlaget som används är väl genomarbetat och har hållits aktuellt genom årliga uppdateringar. Mot bakgrund av Corona-kommissionens slutsatser har ett antal möjliga förbättringar identifierats inför 2023 års uppdatering.

Det har även skett en genomlysning av;

- Skillnader mellan upphandling enligt LOV respektive LOU
- Uppdelningen av kommunen i geografiska hemtjänstområden

Innehåll

Summering av slutsatser och rekommendationer	3
1. Bakgrund till uppdraget	5
1.1 Metod	6
2 Anställningstrygghet och personalkontinuitet	6
2.1 Nuläge Anställningstrygghet och personalkontinuitet	6
2.2 Analys Anställningstrygghet och personalkontinuitet.....	7
2.3 Slutsatser Anställningstrygghet och personalkontinuitet.....	8
3 Ledarskap och organisation	9
3.1 Nuläge Ledarskap och organisation.....	9
3.2 Analys Ledarskap och organisation	9
3.3 Slutsatser Ledarskap och organisation	10
4 Kompetens, medicinsk och övrig	11
4.1 Nuläge Kompetens	11
4.1.1 Personalens kompetens	11
4.1.2 Verksamhetsansvarigs kompetens	11
4.2 Analys Kompetens.....	12
4.2.1 Personalens kompetens	12
4.2.2 Verksamhetsansvarigs kompetens	13
4.3 Slutsatser Kompetens.....	13
4.3.1 Personalens kompetens	13
4.3.2 Verksamhetsansvarigs kompetens	14
5 Språkkunskaper.....	14
5.1 Nuläge Språkkunskaper.....	14
5.2 Analys Språkkunskaper	15
5.3 Slutsatser Språkkunskaper	15
6 Andra påverkansfaktorer.....	16

6.1	Upphandlingsform LOV eller LOU.....	Sid 212(243) 16
6.1.1	Nuläge och analys, LOV eller LOU	16
6.1.2	Slutsatser LOV eller LOU.....	19
6.2	Geografisk indelning av hemtjänstområden	20
6.2.1	Nuläge Geografisk indelning av hemtjänstområden	20
6.2.2	Analys Geografisk indelning av hemtjänstområden.....	21
6.2.3	Slutsatser Geografisk indelning av hemtjänstområden	21

Summering av slutsatser och rekommendationer

Nedan summeras föreslagna åtgärder per område som utretts, för mer detaljerad redogörelse hänvisas till respektive avsnitt i dokumentet.

Stycke	1.3 Anställningstrygghet och personalkontinuitet
Corona-kommissionens slutsats	Arbetsgivarna i äldreomsorgen måste förbättra anställningstryggheten och personalkontinuiteten samt kraftigt minska andelen personal med timanställning. (SOU 2020:80, Stycke 10.2.2 punkt 2)
Förslag på ändring i Förfrågningsunderlag	Nytt krav på att hemtjänstutförare ska redovisa vilka anställningsformer som används. Förslagen inom områdena, ledarskap, organisation och kompetens bedöms också påverka anställningstryggheten positivt.
Övrigt	Området är sedan tidigare inkluderat i avtalsuppföljningen även om FFU inte haft ett specifikt krav. Att Gävle kommun fortsätter förbättra anställningsvillkoren kommer påverka externa utförare i samma riktning.

Stycke	1.4 Ledarskap och organisation
Corona-kommissionens slutsats	Arbetsgivarna måste också förbättra förutsättningarna för ledarskap genom att se över ledningsstrukturer och organisering så att antalet medarbetare som en chef

	ansvarar för sänks väsentligt. (SOU 2020:80, Stycke 10.2.2 punkt 3)
Förslag på ändring i Förfrågningsunderlag	Förtydliga kravet på ledningssystem och kvalitetsberättelse, betona vikten av att fördela ansvar på ett tydligt och hållbart sätt.
Övrigt	Fortsatt digitalisering ska frigöra tid för ledarskap. Utbildningspaket för verksamhetsansvariga med kurser inom områdena; verksamhetssystem, ledningssystem samt Social dokumentation

Stycke	1.5 Medicinsk kompetens
Corona-kommissionens slutsats	Den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen bör förstärkas genom exempelvis krav på minimiutbildningar för olika yrkeskategorier. Behovet av statliga utbildningssatsningar behöver i samband med det övervägas. (SOU 2020:80, Stycke 10.2.2 punkt 4)
Förslag på ändring i Förfrågningsunderlag	Kravet på personalens kompetens ska förtydligas med beskrivning av vad en grundläggande kompetensnivå inkluderar. Undersköterska blir en skyddad yrkestitel 2023-07-01, förfrågningsunderlaget ska inkludera krav på undersköterskekompetens. Nya verksamhetsansvariga ska ha både akademisk examen och relevant yrkeserfarenhet. (Nuvarande kravnivå är antingen en akademisk examen eller reell kompetens.)
Övrigt	-

Stycke	1.6 Språkkunskaper
Corona-kommissionens slutsats	Kommunerna måste genomföra språkutbildningsinsatser för omsorgspersonal som saknar tillfredsställande språkkunskaper. (SOU 2020:80, Stycke 10.2.2 punkt 6)
Förslag på ändring i Förfrågningsunderlag	Befintligt krav på språkkompetens är högt ställt och behöver kompletteras med skrivning om att språksvaga ska få stöd och utbildning.
Övrigt	Följ upp språkkravet genom stickprov i syfte att få fram handlingsplaner där det behövs. Fortsatt dialog om utbildning för att höja språkkompetensen.

Stycke	2.1 Upphandlingsform LOV eller LOU
Utredningsuppdrag	Genomlys om valfrihetssystem enligt LOV begränsar möjligheterna att möta de utmaningar som Coronakommissionen och nämnden identifierat.
Förslag på ändring i Förfrågningsunderlag	(Ej tillämpligt.)
Övrigt	Föreslagna förbättringsåtgärder kan ske inom befintligt valfrihetssystem. För- och nackdelar med LOV/LOU har belysts. Om antalet utförare ska begränsas eller om upphandling av olika verksamhetsområden ska samordnas behöver LOU användas.

Stycke	2.2 Geografisk indelning av hemtjänstområden
Utredningsuppdrag	Översyn av den geografiska indelningen av hemtjänstområdena
Förslag på ändring i Förfrågningsunderlag	Inget förslag på ändring nu men mer aktiv översyn av områdesindelningen ska ingå i den årliga uppdateringen.
Övrigt	I samband med att ersättningen räknas upp inför 2023 bör möjligheten att differentiera ersättningsmodellen per geografiskt område övervägas.

1. Bakgrund till uppdraget

På Omvårdnadsnämndens möte i december 2021 anförde ordförande följande: "Att förstärka kvaliteten i äldreomsorgen är av allra största vikt nu och framåt. Detta gäller oavsett huvudman. Coronakommissionens delbetänkanden pekar på flera brister; organisatoriska brister, bemanning, medarbetarnas kompetens, många timvikarier, bristande kontinuitet, ledningens kompetens och förutsättningar och bristande medicinsk kompetens för att nämna några. För egenregin pågår förbättringsarbeten både för att möta dessa brister och för att stärka kvaliteten utifrån god och nära vård och andra konstaterade utvecklingsområden. Dessa krav bör tydligare återspeglas även i förfrågningsunderlaget för LOV".

Sektor Vårld gav i uppdrag att med utgångspunkt från egenregins krav och utveckling formulera ett nytt förfrågningsunderlag till LOV under 2022 utifrån

Coronakommissionens slutsatser, äldreomsorgens behov av utveckling i övrigt och utifrån kompetens- och kvalitetskrav i sin helhet. LOV-företagen ska vara delaktiga under framtagandet och inför beslut.

Till uppdraget från Omvårdnadsnämnden lade sektorledningen även till att genomlysna om valfrihetssystem enligt LOV begränsar möjligheterna att möta de utmaningar som Corona-kommissionen och nämnden identifierat. Den geografiska områdesindelningen har också granskats efter önskemål från sektorledningen.

1.1 Metod

Inom varje förbättringsområde redogörs för;

- Nuläget beskrivs utifrån ställda krav på hemtjänstverksamheten samt kända initiativ, problem, utmaningar och liknande.
- Analys. Vad gäller Corona-kommissionens slutsatser har dialog skett med externa hemtjänstutförare. Andra kommuners förfrågningsunderlag har också granskats i jämförande syfte, främst har kommuner inom R9-nätverket som tillämpar LOV studerats.
- Slutsatser om nuvarande krav och andra förutsättningar är tillräckliga eller vilka förbättringar som kan göras. I de fall det finns målkonflikter redogörs för dessa. Föreslagna förbättringar ligger inom ramen för befintligt valfrihetssystem.

Utgångspunkten är att kraven på externa hemtjänstutförare ska vara i nivå med egenregin.

2 Anställningstrygghet och personalkontinuitet

2.1 Nuläge Anställningstrygghet och personalkontinuitet

Vad gäller anställningsformer och anställningstrygghet så har de externa ca 20% visstidsanställd personal men det varierar stort i vilken utsträckning man anger att visstidsanställningar används.

Timanställningar och olika typer av bidragsfinansierade anställningar förekommer också i varierande omfattning. Sid 216(243)

Av de 8 externa utförarna är det 6 som har kollektivavtal, de 2 utförare som i dagsläget saknar kollektivavtal står för mindre än 10% av personalstyrkan inom extern hemtjänst.

Det är inte en framkomlig väg att styra arbetsgivaransvaret via upphandlingskrav då mycket regleras i lag och mellan arbetsmarknadens parter. De krav som ställs i Välfärd Gävles förfrågningsunderlag är inte formulerade som ska-krav, exempelvis:

- Det är önskvärt att utföraren erbjuder personalen heltidstjänstgöring. (2.3.2 Bemanning)
- Kollektivavtal är önskvärt alternativt ska arbetstagaren ha motsvarande försäkringsskydd och tjänstepension. (2.3.4 Kollektivavtal och försäkringar)

Kontinuitetsmätningar som gjorts visar att speciellt de mindre externa utförarna har bättre kontinuitet än egenregion.

2.2 Analys Anställningstrygghet och personalkontinuitet

Att mindre externa utförare har bra kontinuitet är delvis en konsekvens av att de i har en liten personalstyrka, i vissa fall arbetar delägare mer än vad som skulle vara tillåtet för anställda. De externa arbetar även med personalkontinuiteten utifrån att det finns ett värde för kunderna att vara bekant med personerna de möter från hemtjänsten.

De externa utförarna inser att de behöver erbjuda heltidsjobb och konkurrenskraftiga löner för att rekrytera och behålla personal. Man framhåller också att individuella lösningar, delaktighet i schemaläggning och frånvaron av delade turer är sådant som gör dem till attraktiva arbetsgivare.

Med mindre företag finns ett ökat behov av flexibilitet, förlorade kunder eller uppdrag att vaka har en proportionellt stor påverkan på verksamheten. I egenregion eller hos större externa utförare är det lättare att omplanera personal och den totala mängden arbetstid är relativt konstant. Det kan antas att det inom hemtjänstverksamhet finns en målkonflikt mellan önskan att ha små företag och samtidigt ha hög sysselsättningsgrad samt anställningstrygghet.

2.3 Slutsatser Anställningstrygghet och personalkontinuitet

Det är stor efterfrågan på personal inom vård och omsorg, den situationen beräknas fortsätta under överskådlig tid. Externa utförare behöver erbjuda villkor som gör att de kan anställa och behålla personal. Om Gävle kommun, och även närliggande kommuner, erbjuder bra anställningsvillkor kommer det att påverka de externa utförarna i samma riktning.

Gävle kommun erbjuder deltidsanställda att gå upp till heltid om så önskas och ofrivilliga delade turer ska tas bort under 2023.

Vad gäller kollektivavtal så är det inte möjligt att ställa det som ett ska-krav då det enligt rådande rättsläge bedöms strida mot proportionalitetsprincipen.¹ Däremot ska förfrågningsunderlaget fortsätta signalera att kollektivavtal är önskvärt inom hemtjänstverksamheten. Utförare som saknar kollektivavtal förväntas erbjuda villkor som minst motsvarar kollektivavtal.

I avtalsuppföljningen under 2020 samt 2021 redovisades antalet bidragsfinansierade anställningar, exempelvis lönebidrag via Arbetsförmedlingen. Det är positivt att det finns stimulansmedel för att få fler i sysselsättning. När sådana stimulanser utnyttjas i hög grad kan det ifrågasättas om det offentliga ska betala privata anställningar två gånger, först genom en timersättning enligt avtal sedan med lönebidrag. Ett överutnyttjande av bidrag i verksamheten kommer också bidra till låg anställningstrygghet. Det bedöms inte möjligt att genom krav i förfrågningsunderlag reglera i vilken utsträckning bidrag kan nyttjas för anställningar.

Rekommendationen är att fortsätta följa upp årsvis vilka anställningsformer som hemtjänstutförarna använder, förutom heltid/deltid samt tillsvidare/visstid ska bidragsfinansierade anställningar redovisas. Förfrågningsunderlaget kan uppdateras med tydligare krav på sådan redovisning.

---

¹ "Ett kollektivavtal innehåller så mycket mer än vad som kan anses vara rimligt att ställa krav på för att kontraktet ska kunna utföras och det kan därför anses strida mot proportionalitetsprincipen." (Källa Upphandlingsmyndighetens frågeportal)

3 Ledarskap och organisation

3.1 Nuläge Ledarskap och organisation

Corona-kommissionen har kommit fram till att för många underställda per chef orsakat problem under pandemin. Vid första anblick kan det framstå som en enkel lösning att ställa ett krav på hur mycket personal som en chef får leda. Dock finns det många sätt att organisera en verksamhet, förutom chefsrollen finns oftast andra arbetsledande roller, t.ex. verksamhetsansvarig, samordnare, planerare, teamledare. Arbetslag och enskilda medarbetare kan också vara mer eller mindre självgående.

Förfrågningsunderlaget kräver att utförare ska ha ett ledningssystem enligt SOSFS 2011:09. Av den författningen framgår att "Rutinerna ska dels beskriva ett bestämt tillvägagångssätt för hur en aktivitet ska utföras, dels ange hur ansvaret för utförandet är fördelat i verksamheten." (SOSFS 2011:9 4 kap. 4 §). Ledningssystemens uppbyggnad och efterlevnad går att granska i revisioner och uppföljning. Dock framhålls inte denna aspekt av föreskriftens innehåll i förfrågningsunderlaget som pekar mer på vilka aktiviteter det ska finnas rutiner för, t.ex. avvikelshantering, läkemedelshantering m.m. I kravet för kvalitetsberättelsen ingår att organisationen ska beskrivas.

3.2 Analys Ledarskap och organisation

De externa utförarna håller med om att det inte går att kravställa på antal anställda per chef, det är bättre att fokusera på tydliga rutiner och strukturer. Det finns önskemål om att beställarsidan ska erbjuda utbildningar inom t.ex. arbetsmiljöfrågor och arbetsrätt för att stärka ledarskapet hos externa utförare. Sådana utbildningar skulle kunna ges både som introduktion och fortlöpande.

Digitalisering, t.ex. genom att ge externa utförare tillgång till nyckelfria lås, har nämnts som en möjlighet att frigöra mer tid för ledarskap då mycket tid går åt till att hantera fysiska nycklar.

Att ha personal med delegering att utföra hälso- och sjukvård som också får ta mer ansvar för kunderna underlättar ledarskapet och organiseringen av arbetet. ^{Sid 219(243)}

3.3 Slutsatser Ledarskap och organisation

Externa företag har ett eget ansvar för att säkra ledningens kompetens i sådana frågor som arbetsmiljö eller arbetsrätt. På beställarsidan finns ansvaret att tydligt instruera i de rutiner och system som används inom Gävle kommun.

När externa utförare får tillgång till Gävle kommuns IT-miljö ingår åtkomst till utbildningsportalen Kompetensen och det finns inget som hindrar att en verksamhetsansvarig på eget initiativ t.ex. går E-utbildningar som riktas till chefer. Det finns möjligheter att på ett mer strukturerat sätt introducera nya verksamhetschefer i Gävle kommuns rutiner och verksamhetssystem. Ett sådant utbildningspaket kan repeteras med jämna mellanrum för att upprätthålla kompetensen och uppmärksamma de förändringar som sker över tid.

Digitalisering kan vara en väg till att minska den administrativa bördan.

Implementeringen av nyckelfria lås, som de externa utförarna efterfrågar, kan minska arbetet med att hålla koll på fysiska nycklar. (Externa hemtjänstutförarens tillgång till nyckelfria lås har försenats, det senaste antagandet är att implementering kan ske under 2022.) Under 2022 har externa utförare fått möjlighet att använda Treserva app vilket underlättar dokumentation och kommunikation. Det finns också planer på att digitalisera delegeringen av hälso- och sjukvårdsuppgifter och tillhörande signeringslistor vilket också kommer minska administrationsbördan och frigöra tid för ledarskap.

Det är utredningens förslag att skapa ett utbildningspaket för verksamhetsansvariga i extern hemtjänst, detta paket ska inkludera sådant som verksamhetssystem (TES/Treserva), ledningssystemets uppbyggnad, Social dokumentation och avvikelshantering. Även personalen hos samtliga utförare behöver få återkommande utbildningar om system och rutiner.

Förfrågningsunderlaget kan förtydligas för att betona vikten av att ansvar för olika uppgifter ska fördelas på ett tydligt och fungerande sätt. Att genom kvalitetsberättelser och uppföljningar belysa ledningsstrukturer kommer både att höja medvetandegraden och möjliggöra en återkommande granskning.

Det finns en målkonflikt mellan att höja nivån inom ledarskaps- och organisationsområdet samtidigt som hemtjänstverksamheten är öppen för mindre och nystartade företag då dessa i princip alltid kommer behöva mer stöd från beställaren.

4 Kompetens, medicinsk och övrig

4.1 Nuläge Kompetens

4.1.1 Personalens kompetens

Enligt förfrågningsunderlaget är kravet att; "Utförarens personal ska ha adekvat utbildning och/eller tillräcklig kompetens som är lämpligt för uppdraget." (Stycke 2.3.1 Personalens kompetens)

Det finns inga krav på hur stor andel av personalen som ska ha formell utbildning men andelen undersköterskor följs upp och jämförs med egenregin. Under 2021 hade egenregins hemtjänst ca 66% undersköterskor i personalen medan de externa utförarna hade ca 55%. (Som jämförelse kräver Uppsala minst 60% undersköterskor hos de externa, men då inkluderar uppdraget förutom hemtjänst även hemsjukvård.)

Statsbidraget Äldreomsorgslyftet har kunnat nyttjas av externa utförare men den möjligheten har använts i mycket begränsad omfattning vad gäller hemtjänstpersonal. Bidraget kan bl.a. användas för yrkesutbildningar till undersköterska eller vårdbiträde, vårdutbildning kan kombineras med studier i det svenska språket. (Se länk:

[Äldreomsorgslyftet 2022 - Socialstyrelsen](#))

Inom sektor Vårld pågår ett projekt runt kompetensförsörjning. Nu håller projektet på med strukturer för kompetensutveckling, i nästa steg kommer det att tas fram utbildningspaket som ska ge medarbetare möjlighet att kontinuerligt bygga upp sin kompetens mot satta mål. Denna kompetensförsörjningsmodell är endast avsedd för kommunanställda.

4.1.2 Verksamhetsansvarigs kompetens

Det har historiskt inte funnits något direkt krav på formell kompetens för att bli enhetschef inom egenregin. För att komma in som enhetschef utan formell kompetens har det funnits ett indirekt erfarenhetskrav då det vanligen varit hemtjänstpersonal som

efter några år i yrket gått vidare till en chefsroll. I nya rekryteringar till chefstjänster^{Sid 221(243)} inom egenregins hemtjänst krävs akademisk examen och relevant yrkeslivserfarenhet.

Vad gäller verksamhetsansvariga hos externa hemtjänstutförare är önskemålet i förfrågningsunderlaget att de har en relevant högskole- eller universitetsutbildning, t.ex. socionom eller sjuksköterska. Alternativt ska den verksamhetsansvarige ha minst tre års praktisk erfarenhet av heltidsarbete inom omsorgsverksamhet och ett års erfarenhet av arbetsledande ställning, dvs något ska-krav på formell kompetens finns inte. (FFU stycke 2.2.4 Verksamhetsansvarig)

Bland de externa utförarnas verksamhetsansvariga är det idag en blandning där några godkänts på formell kompetens, andra har godkänts på reell kompetens.

4.2 Analys Kompetens

4.2.1 Personalens kompetens

De externa utförarna upplever att personalens kompetens skulle kunna nyttjas bättre. Ett område som nämnts är såromläggning som i större utsträckning skulle kunna hanteras av de undersköterskor som finns hos de externa.

Från de externa utförarna efterfrågas också att kommunen skulle kunna erbjuda återkommande utbildningar.

Ett generellt problem inom hemtjänst är svårigheten att rekrytera och behålla personal med formell medicinsk kompetens, hemtjänst är ett genomgångsyrike som skulle behöva bli mer attraktivt. Alla hemtjänstinsatser kräver inte medicinsk kompetens så det är inte motiverat att kräva att all personal ska ha formell kompetens.

Fr.o.m. 1 juli 2023 kommer undersköterska vara en skyddad titel med krav på utbildning på gymnasienivå eller motsvarande kompetens. Regler för bedömning av motsvarande kompetens ska komma under våren 2023.

De som har en tillsvidareanställning med titeln undersköterska kan fortsätta använda titeln upp till 10 år, andra måste ansöka om bevis om skyddad yrkestitel för att få

fortsätta som undersköterska.²

4.2.2 Verksamhetsansvarigs kompetens

Kommunens egenregi har de senaste åren höjt kraven på formell kompetens och erfarenhet vilket gör att kravet på de externa utförarna i förfrågningsunderlaget är lägre.

Jämförelse har gjorts med kommuner i R9-nätverket som tillämpar LOV inom hemtjänst. Tre kommuner, Uppsala, Västerås och Örebro, kräver förutom formell akademisk utbildning även erfarenhet inom området. Två kommuner, Linköping och Jönköping, har ett alternativspår för de som saknar akademisk examen genom att de erbjuder möjlighet till prövning av den reella kompetensen.

4.3 Slutsatser Kompetens

4.3.1 Personalens kompetens

Vad gäller den synpunkt som några av utförarna framfört om att deras personal inte får ta ansvar för vissa uppgifter trots att de har kompetens så har ingen brist identifierats i förfrågningsunderlag eller rutiner. Fortsatt samverkan behövs och frågor får lyftas i befintliga forum.

Från kommunens sida har det erbjudits en del kortare utbildningar, t.ex. hygienutbildningar i samband med pandemin. Även fortsättningsvis kommer externa hemtjänstutförare få ta del av utbildningstillfällen, webbkurser o.s.v. som är öppna för personal inom verksamhetsområdet.

Vad gäller utbildningsprogram för att stegvis lyfta den formella kompetensen, t.ex. från vårdbiträde till undersköterska, faller det under utförarens ansvar för kompetensförsörjning. Kommunen är en resurs genom att tillhandahålla vuxenutbildning och vara behjälplig i att ansöka om statsbidrag, exempelvis Äldreomsorgslyftet.

Andelen undersköterskor kommer även fortsättningsvis följas upp men det har inte framkommit att det skulle finnas en ideal procentsats som kan preciseras i

---

² <https://legitimation.socialstyrelsen.se/underskoterska-blir-en-skyddad-yrkestitel/>

förfrågningsunderlaget. Insatserna som ingår i hemtjänstuppdraget medför att det finns^{Sid 223(243)} behov av formell kompetens, sedan kan den faktiska procentsatsen variera något beroende på kundernas behov och hur insatserna planeras.

Det föreslås att avsnittet i förfrågningsunderlaget om personalens kompetens utvecklas genom att i samråd med egenregin beskriva vad begreppet tillräcklig kompetens inkluderar, idag finns ingen sådan definition. I och med att undersköterska blir en skyddad yrkestitel kan kravet även inkludera att den kompetensen ska finnas hos externa utförare. Samtliga aktiva utförare har tillgång till undersköterskor som sannolikt kan få bevis om sin yrkestitel så kravet blir en signal till nya utförare om att den kompetensen krävs i hemtjänstuppdraget.

4.3.2 Verksamhetsansvarigs kompetens

För att kunna leda en verksamhet som får ökat ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser bör den verksamhetsansvarige ha formell kompetens motsvarande högskole- eller universitetsexamen.

För att höja kompetensen föreslås därför att verksamhetsansvariga ska ha en akademisk examen som sjuksköterska, socionom eller motsvarande. Förutom formell kompetens bör det finnas relevant yrkeserfarenhet. De som har godkänts som verksamhetsansvariga tidigare kan fortsätta i sin roll men vid nyrekrytering eller godkännande av ny utförare kommer det skärpta kravet tillämpas.

Något alternativspår baserat på reell kompetens eller prövning föreslås inte. Skärpningen av kompetenskravet kan begränsa möjligheten för nyetablering av mindre företag men garanterar att de nya företag som godkänns har en god kompetensnivå i förhållande till hemtjänstuppdraget.

5 Språkkunskaper

5.1 Nuläge Språkkunskaper

Ingen exakt mätning finns på andelen språksvaga medarbetare inom hemtjänst men det är en utmaning som delas av både egenregin och de externa utförarna. Kommunanställd personal har, i begränsad omfattning, erbjudits kurser i svenska hos

vuxenutbildningen. Denna utbildning har finansierats via det kompetens- och omställningsavtal (KOM-KR) som kommunanställda omfattas av.

I förfrågningsunderlaget för extern hemtjänst finns kravet; "Personalen ska ha goda muntliga och skriftliga kunskaper i det svenska språket, motsvarande Europarådets beskrivning, Swedex nivå B2. Beställaren kan vid behov begära in intyg." (2.3.1 Personalens kompetens). Den kravställda nivån är relativt hög men har inte följts upp. Då egen-regin sannolikt inte heller kan uppfylla kravet till 100% skulle det bryta mot upphandlingsprincipen om likabehandling att kräva mer av externa utförare.

5.2 Analys Språkkunskaper

I dialog med utförarna håller man med om att det finns språksvaga medarbetare som behöver stärkas i det svenska språket. För att förstå rutiner och kunna dokumentera korrekt är svenskan en grundförutsättning, kunskaper i ytterligare språk är en bonus för att kunna erbjuda hemtjänst på andra språk.

Medarbetare med svaga kunskaper i svenska kan naturligtvis fortfarande vara en bra resurs, speciellt om de har samma språk som kunder och om dubbelbemanning beviljats kan dokumentationen säkras av den ena medarbetaren.

De externa utförarna har inom detta område även givit följande förslag:

- Ge personalen möjlighet att studera svenska samtidigt med arbete.
- Erbjud utbildning i termer som används inom vård- och omsorg.

5.3 Slutsatser Språkkunskaper

Det krav som finns i förfrågningsunderlaget kan följas upp på stickprovsbasis i samband med planerad avtalsuppföljning eller om avvikelser uppmärksammas som kan vara orsakade av bristande språkkunskaper. Dock är det inte realistiskt att förvänta att all personal ska nå upp till den kravställda nivån, speciellt som det kravet inte ställs i egenregi.

Kravet på språkkompetens kan anpassas till rådande läge genom att lägga till formuleringar om att språksvag personal ska få utbildningar. Även här är det viktigt att samverka mellan egenregi och externa utförare.

Det ligger i alla utförares eget intresse att ha självgående personal som kan förstå Sjd 225(243) rutiner och dokumentera insatser samt avvikelser. Det är också utförarna själva som ansvarar för att säkra kompetensen hos personalen. Beställaren har ingen möjlighet att kompensera externa utförare för studier på arbetstid men en dialog med vuxenutbildningen kan initieras, t.ex. genom att de bjuds in till utförarmöten.

Behovet av språkutbildning är stort i många delar av landet så det finns även ett utbud, en sökning på nätet ger träffar hos flera olika utbildningsföretag.

6 Andra påverkansfaktorer

6.1 Upphandlingsform LOV eller LOU

6.1.1 Nuläge och analys, LOV eller LOU

6.1.1.1 Nationellt läge för LOV

Valfrihetssystem inom hemtjänst har avslutats i ett antal kommuner för att ersättas med upphandling enligt LOU (T.ex. Linköping, Botkyrka, Värmdö).

Orsaker som anförts är; Brister i kvalitet, svårt sammanföra hemtjänst med hemsjukvård. Transaktionskostnader; support, kontroll och uppföljning tar mycket resurser. I realiteten ingen valfrihet i glest befolkade kommuner. Det har även anförts att LOV-ansökningar tar mycket tid.

Enligt SKR:s statistik för 2021 är det inte en stor våg av LOV-avslut som pågår, läget är att:

- 163 kommuner har i nuläget LOV (mestadels, men inte enbart, hemtjänst)
- 113 kommuner har ej haft LOV
- 14 kommuner har avslutat LOV

Linköpings kommun har valt att gå mot LOU för att införa en modell som kallas Områdesbaserad vård och omsorg i hemmet. En och samma utförare kommer inom ett geografiskt område ansvara för: hemtjänst, hemsjukvård, hemrehabilitering samt biståndsbedömda trygghetsboenden. (Se länk: [Områdesbaserad vård och omsorg i hemmet - linkoping.se](https://www.linkoping.se/omradet/baserad-vard-och-omsorg-i-hemmet))

6.1.1.2 LOV eller LOU för mindre företag

LOV har tillämpats för att öppna möjligheter för mindre företag, de största fördelarna för mindre företag torde vara att valfrihetssystem alltid är öppna för nya leverantörer och att tilldelade kontrakt inte har ett slutdatum. Å andra sidan har en ny spelare i ett valfrihetssystem oftast en tung startperiod innan det finns tillräckligt många kunder för att bära verksamheten. Med samma ersättningsmodell för alla kommer den som har storskalighet alltid att ha en fördel.

Upphandling enligt LOU kan utformas för att möjliggöra för mindre företag, t.ex. genom att skapa mindre anbudsområden. Det finns även möjligheter för mindre företag att gå samman för att lämna anbud. Om den upphandlande myndigheten önskar lägga ut större delar av verksamheten så är LOU fördelaktigare, detta gäller speciellt om samordningsvinster önskas genom att exempelvis upphandla boenden och hemtjänst samtidigt.

6.1.1.3 Utmaningar med ett obegränsat antal utförare

Det är uppenbart för många kommuninvånare att hemtjänstbilar från flera olika företag ofta rör sig i samma bostadsområden, speciellt runt flerfamiljshus. Oavsett hur miljövänliga drivmedel som används framstår antalet bilar som ett resursslöseri. Inom ett valfrihetssystem blir det ogörligt att försöka begränsa hur många utförare som kan ha kunder i ett visst område.

Att ha många utförare är även en utmaning vad gäller digitalisering och IT-säkerhet. Det finns säkerhetsrisker och komplexitet som ökar ju fler utförare som släpps in i kommunens IT-miljö. För beställaren ökar belastningen i form av allmän support, användaradministration och utbildning för varje digital lösning som blir tillgänglig för de externa utförarna.

6.1.1.4 Uppdatering av krav

På beställarsidan har LOV fördelen att det är relativt enkelt att uppdatera kraven som ställs på utförarna, vid upphandling enligt LOU kan det vara svårare att omförhandla ingångna avtal. Vid upphandling enligt LOU kan det vara komplicerat att ersätta en leverantör om ett avtal avslutas i förväg medan det i ett valfrihetssystem är relativt enkelt så länge det finns ett urval av utförare.

6.1.1.5 Valfärdsbrottslighet

I debatten om välfärdsbrottslighet har LOV tillsammans med personlig assistans inom LSS kommit att förknippas med oseriösa aktörer och det finns exempel som styrker den argumentationslinjen. Tillståndsplikt för hemtjänstverksamhet infördes 2019 och kontrollen har därmed skärpts i och med IVO:s ägarprövning och tillsyn. Att bevaka detta område och utreda misstankar kräver mer resurser än vad som finns i dagsläget. SKR har tagit initiativ för ökad samordning på nationell nivå och det finns även mycket att göra för att underlätta granskningar av t.ex. tidsregistreringar.

Då det är svårt att belägga välfärdsbrottslighet är det även svårt att hålla leverantörer ute från valfrihetssystem och häva ingångna avtal.

6.1.1.6 Översikt, styrkor och svagheter med LOV respektive LOU

Tabellen nedan illustrerar med färger och kommentarer hur väl LOV respektive LOU fungerar för att uppnå beställarsidans målsättningar vid upphandling av hemtjänst.

Mål/Egenskap	LOV	LOU
Kundens valfrihet	Valfrihet finns och nya aktörer kan tillkomma. Störst valfrihet i tätort.	Valmöjligheten begränsas av hur många leverantörer som upphandlats.
Öppet för nya leverantörer	Alltid öppet för nya ansökningar	Något lättare i om förenkling av LOU. Nya möjligheter med öppna ramavtal och Dynamiska inköpssystem.
Begränsa antalet leverantörer	Går ej att begränsa	Möjligt att bestämma antal leverantörer som kan få avtal.
Samordningsvinster via gemensam upphandling av flera verksamhetsområden	Svårt att uppnå samordningsvinster i ett öppet system	Flera verksamhetsområden kan upphandlas samtidigt.
Beställarens uppföljning och kontroll	Kan vara resurskrävande och svårplanerat, speciellt om många leverantörer finns	Kan planeras utifrån ingångna avtal
Kontinuerlig uppdatering av krav/villkor	Årlig uppdatering av krav och villkor styrs av beställarsidan.	Kan krävas en formell omförhandling mellan avtalsparterna.

Möjlighet att avsluta leverantörer som upphör med verksamhet	Relativt enkelt förutsatt att det finns andra leverantörer i systemet.	Kan vara komplext att ersätta en ramavtalsleverantör under pågående avtalsperiod.
Möjlighet för mindre företag att få avtal	Öppet system för alla som uppfyller krav. (Dock tungt att starta från noll).	Upphandlingar kan delas upp så mindre företag kan lämna anbud, men det går inte att garantera avtal.

6.1.2 Slutsatser LOV eller LOU

Båda upphandlingsformerna har sina för- och nackdelar och valet handlar om vad som ska uppnås eller undvikas via användandet av externa utförare i hemtjänstverksamhet.

Det kan noteras att den styrka som LOV alltid haft i.o.m. att valfrihetssystemens öppenhet för nya leverantörer inte längre skiljer sig lika mycket från LOU där det exempelvis tillkommit möjligheter till s.k. öppna ramavtal som inte ger leverantörer exklusivitet, dvs ytterligare avtal kan tecknas under pågående avtalsperiod.³

Dynamiska inköpssystem, DIS, är också en möjlighet i upphandlingslagstiftningen att skapa öppna system med en relativt enkel kvalificering av nya leverantörer. DIS är tämligen oprövat inom området Valfärd/Sociala tjänster och är troligen inte ett alternativ för Gävle kommuns hemtjänstverksamhet.

Det är möjligt att fortsätta använda LOV även om dagens hemtjänst utökas med närliggande verksamhet, exempelvis larmhantering och hemsjukvård men LOU blir mer fördelaktigt ju större samordning som sker mellan olika verksamheter. LOU är lämpligare för att göra en geografisk samordning av även boendetjänster liknande Linköpings. Ju större omfattning ett uppdrag får, desto större blir behovet av att kunna begränsa antalet leverantörer.

Om det finns målsättningar att begränsa antalet möjliga leverantörer måste LOU användas. Anledningar att begränsa antalet leverantörer skulle kunna vara att undvika överetablering eller att förenkla samarbete runt digitala lösningar.

³ [Nya kreativa sätt att hantera ramavtal \(inkopsradet.se\)](http://inkopsradet.se)

6.2 Geografisk indelning av hemtjänstområden

6.2.1 Nuläge Geografisk indelning av hemtjänstområden

Egenregin har uppdraget att kunna utföra hemtjänst i hela kommunen medan externa utförare kan välja vilka områden de ska verka inom. Det finns mindre skillnader mellan hur områdena definieras i egenregi respektive externa utförare. Att göra exakt samma områdesindelningar för både egenregi och externa utförare har inte varit en framkomlig väg. Egenregin jobbar inte med strikta gränser mellan sina områden utan vill kunna vara flexibla för att använda sin kapacitet på bästa sätt och optimera sina turer. Nedan tabell visar hur många externa utförarna som verkar per valbart område.

Hemtjänstområde	Antal externa utförare
Andersberg	7
Bomhus	7
Brynäs	8
Centrum	8
Hamrånge	0
Hedesunda	0
Stigslund	6
Strömsbro-Hille	4
Sätra	7
Söder	8
Valbo-Forsbacka	4

Det kan ifrågasättas om det är nödvändigt med så många områden. De flesta externa utförarna verkar inom tätorten, samtliga finns närvarande i områdena Brynäs-Centrum-Söder. Å andra sidan har inga betydande nackdelar identifierats med att dela upp centrala Gävle i flera områden, med nuvarande indelning finns möjligheter för små företag att starta inom ett enstaka område. (Egenregin har i dagsläget ett område

mindre då Stigslund ingår i samma område som Hille-Strömsbro.) Inga externa utförare^{Sid 230(243)} är valbara i ytterområdena Hamrånge och Hedesunda.

6.2.2 Analys Geografisk indelning av hemtjänstområden

I bl.a. Linköpings utredning om LOV-systemet anfördes bristen på valfrihet i ytterområdena som ett problem. En lösning kan vara att differentiera ersättningsmodellen så ersättningen ökar i ytterområden. Fortfarande är det osäkert hur intressant det är för hemtjänstföretag att verka i geografiskt stora områden med relativt få potentiella kunder. En geografiskt differentierad ersättningsmodell kommer ställa krav på förändringar i verksamhetssystemen. Att ge högre ersättning i ytterområden skulle inte bara kunna öka sannolikheten att befintliga utförare expanderar geografiskt, det kan även underlätta startandet av lokala alternativ i något av ytterområdena.

Som kommentar kan nämnas att Ljusdals kommun har en ersättningsmodell som delar upp kommunen i 3 geografiska zoner, i en fortsatt utredning skulle den modellen kunna studeras närmare.

6.2.3 Slutsatser Geografisk indelning av hemtjänstområden

Att tvinga fram valfrihet för ytterområdena genom att ändra områdesindelningen så både centrala delar och ytterområden slås samman skulle ha negativ inverkan på möjligheterna till småskalig hemtjänst både i tätort såväl som i ytterområden.

I möjligaste mån ska det vara liknande indelning både inom egenregion och bland externa utförare. För att kunna förbättra uppföljningen behöver även verksamhetssystemen i högre grad använda geografisk information.

Områdesindelningen kommer behöva förvaltas mer aktivt de kommande åren utifrån de ovan angivna anledningarna och även kommunens utveckling med nya stadsdelar som växer fram.

Inför 2023 bör det utvärderas om ersättningsmodellen kan justeras så högre ersättning betalas för hemtjänst i ytterområden. Hänsyn måste tas till hur systemstödet i så fall behöver utvecklas så det är enkelt att koppla kunder till rätt ersättningsnivå och även följa upp att faktureringen blir korrekt.

Informationsärende: Rapport
om ej verkställda beslut,
kvartal 2 år 2022

18

22ON179

Tjänsteskrivelse

2022-07-05

Diarienummer: 22ON179

Handläggare:

Katarina Pettersson Södergren
026-17 80 00
katarina.pettersson_sodergren@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnd

Rapport om ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen, kvartal 2, år 2022

Omvårdnadsnämnden är skyldig att kvartalsvis anmäla till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om beviljade insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) inte har verkställts senast tre månader efter beslut. Nämnden ska på motsvarande sätt också rapportera om en insats har avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader.

Om IVO bedömer att insatsen inte verkställts inom skälig tid skall IVO ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av en särskild avgift. Innan beslut fattas om utdömande av särskild avgift får nämnden yttra sig om skälen till dröjsmålet med att verkställa insatsen.

Insats vård- och omsorgsboenden

I rapporteringen för kvartal 2, år 2022 har 2 ärenden rapporterats.

2 ärenden är icke verkställda på grund av att kunderna enbart önskar ett specifikt boende.

**Ej verkställda beslut för bistånd enligt socialtjänstlagen - för kunder över 65 år,
Välfärd Gävle**

Kvarta I	Typ av bistånd	Kvarstående ej verkställda beslut vid kvartalets utgång
2 (2022)	Vård och omsorgsboende	2

**Ej verkställda beslut för bistånd enligt socialtjänstlagen - för kunder under 65 år,
Välfärd Gävle**

Kvarta I	Typ av bistånd	Kvarstående ej verkställda beslut vid kvartalets utgång
2 (2022)	Vård och omsorgsboende	0

Insats dagverksamhet

I rapporteringen för kvartal 2, 2022 har 2 ärenden återrapporterats in avseende insatsen dagverksamhet.

Kommentar

2 ärenden är avslutat utan verkställande då kunden återkallat sitt beslut.

Biståndshandläggare beviljar antal dagar på dagverksamheten utifrån kundens behov och i rapporten framkommer inte om kunderna fått samtliga dagar beviljade utan enbart att insatsen åter är verkställd. Detta är en konsekvens av att dagverksamheten har haft begränsat antal deltagare under rådande pandemin.

Insats avlösningsvistelse

I rapporteringen för kvartal 2, 2022 har 5 ärenden återrapporterats in avseende insatsen avlösningsvistelsen.

Kommentar

2 ärenden är verkställt.

3 ärenden är icke verkställda, personerna har erbjudits insats men tackat nej.

Biståndshandläggare beviljar antal dagar på avlösningvistelsen utifrån kundens behov och i rapporten framkommer inte om kunderna fått samtliga dagar beviljade utan enbart att insatsen åter är verkställd. Detta är en konsekvens av att avlösningvistelsen har haft begränsat antal deltagare under rådande pandemi.

Insats trygghetstelefon

I rapporteringen för kvartal 2, 2022 har 1 ärende rapporterats avseende insatsen trygghetstelefon.

Kommentar

Arbetsplatsen stängdes hos kunden 2022-03-02 på grund av arbetsmiljöproblem och därav kan inte denna insats utföras. Kunden har sin beviljade insats hjälp i hemmet utfört hos privat utförare men det finns ingen annan utförare i Gävle kommun gällande trygghetstelefon.

Utdömmande av särskild avgift

Om Inspektionen för vård och omsorg (IVO) bedömer att en insats inte verkställts inom skälig tid kan IVO ansöka om utdömmande av särskild avgift hos förvaltningsrätten enligt 16 kap 6 a § Socialtjänstlagen (2001:453) SoL.

Innan beslut fattas om utdömmande av särskild avgift får nämnden yttra sig om skälen till dröjsmålet med att verkställa insatsen.

Kommentar

Det finns i dagsläget inga aktuella ärenden om utdömmande av särskild avgift.

Informationsärende: Anmälningsärenden

20

2022-06-09

Socialnämnden, Omvårdnadsnämnden och
Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden
i Gävle kommun

Granskning av dataskyddsarbete 2022

Dataskyddsombudet har 2022 genomfört en granskning av Sektor Vårlds dataskyddsarbete. En uppföljning av två års tidigare granskningar under 2021 respektive 2020 har även genomförts.

Sektor Vårld har granskats genom intervju av dataskyddssamordnare.

Granskningen 2022 har fokuserat på två olika huvudområden: uppföljning av personuppgiftsbiträden och dess personuppgiftsbiträdesavtal samt rättsliga grunder. Detta har skett som en del av dataskyddsombudets övervakande arbete 2021. Granskningen har genomförts på liknande sätt hos flertalet personuppgiftsansvariga organisationer inom dataskyddsenhetens arbetsområde.

Under 2020 granskade dataskyddsombudet personuppgiftsansvarigs systematiska arbete med personuppgiftsincidenter. Under 2021 granskades den information om personuppgiftsbehandlingar personuppgiftsansvarig i rollen som arbetsgivare lämnar till anställda samt konsekvensbedömningar avseende dataskydd.

Granskningens syfte är att kontrollera hur personuppgiftsansvariga arbetar strategiskt med dataskyddsfrågor samt hur det systematiska arbetet med dataskydd är organiserat hos personuppgiftsansvariga.

Granskning av personuppgiftsansvariges uppföljning av personuppgiftsbiträden och dess personuppgiftsbiträdesavtal

Ett så kallat personuppgiftsbiträdesavtal, ”PUB-avtal”, är ett avtal som den personuppgiftsansvarige, dvs respektive nämnd, kommunalt bolag och kommunalförbund, enligt GDPR artikel 28 måste upprätta med samtliga personuppgiftsbiträden, exempelvis externa leverantörer av IT-tjänster som behandlar den personuppgiftsansvariges personuppgifter. Avtalen, som inte får vara muntligt, reglerar hur biträdet får behandla personuppgifterna och vilka extra skyddsåtgärder som behöver vidtas. Avtalet reglerar även om personuppgifter får överföras till tredjeland. Dataskyddsombudet rekommenderar att använda de mallar som Sveriges kommuner och regioner, SKR, tillhandahåller. Detta då de är korrekta och balanserade mellan parterna.

Personuppgiftsansvarig har efter upphandling av tjänst och tecknande av biträdesavtal fortfarande ansvar för att personuppgifter behandlas i enlighet med dataskyddsförordningens principer i artikel 5. Möjligheten för personuppgiftsansvarig att säkerställa revision av biträdet ska framgå i PUB-avtal utifrån artikel 28.3 h.

Dataskyddsbudets bedömning

Personuppgiftsansvariga genomför inte någon uppföljning av leverantörer vilket riskerar leda till att artikel 32, säkerhet i samband med behandling inte uppfylls. Vilket val av granskningsmetoder man väljer kan ske utifrån behandlingens art och omfattning, där mindre riskfyllda behandlingar granskas genom att ta del av leverantörers egenkontroll till att de mer riskfyllda behandlingarna granskas genom att se över hur leverantören uppfyller vissa ISO-standarder inom 27000-serien, vad gäller informationssäkerhet. Alternativt anlitar oberoende part som granskar leverantör. Personuppgiftsansvariga bör upprätta rutin för hur man granskar leverantörer, där efter personuppgiftsbehandlingens art och omfattning väljer metod för granskning och regelbundenhet.

Personuppgiftsansvariga saknar en upprättad rutin för ingående av personuppgiftsbiträdesavtal "PUB-avtal" med personuppgiftsbiträde. I de fall dataskyddssamordnare blivit delaktigt vid upprättande av PUB-avtal har SKR:s mall blivit rekommenderat att användas. I viss utsträckning används personuppgiftsbitrådets förslag till PUB-avtal men om de blivit granskade utifrån dataskyddsförordningen så att de är korrekta och balanserade mellan parterna är inte säkerställt.

Dataskyddsbudet har för granskningen gjort ett urval av dessa PUB-avtal där det ställts mot SKR:s checklista för korrekt upprättade avtal. Syftet med granskningen är inte att granska PUB-avtalen genomgående och anmärka på brister i respektive avtal utan att skapa en överblick av personuppgiftsansvarigas arbete vid ingång av PUB-avtal. Dataskyddsbudet har inte haft möjlighet att granska avtalen utifrån den faktiska arten av personuppgiftsbehandlingen utan enbart utifrån vad som framgår i avtalen; det har inte säkerställts om instruktioner om säkerhetsåtgärder eller vilka personuppgifter som behandlas faktiskt förekommer hos leverantören. Nedanstående brister som iakttagits ger enbart bilden av att det generellt sett finns ett behov av ytterligare kvalitetssäkring inom Sektor Valfärd.

Socialnämnden

Personuppgiftsansvarig bör vid upprättande av personuppgiftsbiträdesavtal säkerställa att ändamål med behandlingen inte enbart hänvisar till att uppfylla tjänsteavtalet, utan ändamålet ska beskriva vilka typer av behandlingar biträdet ska genomföra åt personuppgiftsansvarig. Av vissa PUB-avtal saknas korrekt formalia i form av vem man ingått avtal med samt vilka instruktioner man lämnat till biträde. Ytterligare tycks det vara personer i vissa fall som inte är behörig att underteckna PUB-avtal eller att det saknas underskrift från leverantör. Utifrån ett dataskydd och administrativt perspektiv är det positivt att man i hög utsträckning av de 19 PUB-avtalen använt sig av SKR:s mall för PUB-avtal och uppfyller kraven för ett korrekt PUB-avtal. I viss mån kan instruktioner som lämnats till biträdet vara generiska utifrån exempel i mallen från SKR och om dessa efterlevs av leverantör kan enbart kontrolleras vid en revision av biträde.

Omvårdnadsnämnden

Personuppgiftsansvarig har i hög utsträckning PUB-avtal upprättade före Dataskyddsförordningens ikraftträdande och uppfyller därmed inte kraven på ett korrekt PUB-avtal. Totalt har tre PUB-avtal upprättats efter dataskyddsförordningen ikraftträdande varav för 2 förefaller det inte råda en

biträdessituation. Det tredje PUB-avtalet som är upprättat är efter leverantörens avtalsmall och uppfyller kraven i dataskyddsförordningen.

Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden

Personuppgiftsansvarig har ett PUB-avtal upprättat med leverantör och uppfyller kraven i dataskyddsförordningen. Övriga avtal med två leverantörer är i egentlig mening inte PUB-avtal utan förefaller vara allmänna villkor om säkerhetsåtgärder för personuppgiftsbehandlingar och bör upprättas på nytt om det föreligger en biträdessituation.

Gemensamt för Sektor Velfärd

Personuppgiftsansvariga bör se över om det råder en biträdessituation inför upprättande av PUB-avtal, då det i vissa fall verkar som att personuppgiftsansvarig överför personuppgifter till en tjänsteleverantör som sedan behandlar dessa uppgifter i rollen som personuppgiftsansvarig inom sin egen verksamhet, då de bestämmer ändamål och medel för behandlingen.

Avtalsrättsliga aspekter som iakttagits och som personuppgiftsansvariga bör beakta är skadeståndsbegränsningar i avtalen och val av instans i skiljeklausul. Exempelvis om ett skadestånd till registrerade skulle utgå som sedan begränsas till 1 år av kontraktsvärdet samt tvistelösning skulle ske i skiljedomstol kan det leda till en kostsam process.

Processen för PUB-avtal bör beskrivas i rutin för att säkerställa att man i god tid inför upphandling kan säkerställa att man efterlever kraven i artikel 28. Många PUB-avtal har generellt sett upprättats mellan leverantörer och personuppgiftsansvariga kort efter att dataskyddsförordningen trätt i kraft för att säkerställa ett korrekt förfarande. Däremot förekommer det många brister generellt hos flertalet personuppgiftsansvarigas PUB-avtal under Dataskyddsenhetens arbetsområde. Genom säkerställande av rutin bör det leda till att nya PUB-avtal efterlever kraven i artikel 28.

Dataskyddsombudet rekommendation

Upprätta rutin för personuppgiftsbiträdessavtal och granskning av personuppgiftsbiträden.

Granskning av personuppgiftsansvarigas motivering av rättsliga grunder

Behandling av personuppgifter får endast ske under de omständigheter som särskilt anges i förordningen eller i nationell rätt. Behandling ska således vila på en av de rättsliga grunder som framgår av artikel 6 för att den ska vara laglig. I den här granskningen har dataskyddsombudet valt ut tio personuppgiftsbehandlingar ur personuppgiftsansvarigs registerförteckning. Dataskyddsombudet har därefter inhämtat motivering till den rättsliga grunden för att säkerställa att personuppgiftsansvarig använder den korrekta rättsliga grunden.

Vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens och verksamhetens karaktär.

En personuppgiftsbehandling som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten, såsom när det gäller behandling av elevers namn i reguljär skolverksamhet, kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen. Ett mer kännbart intrång, t.ex. behandling av känsliga personuppgifter inom hälso- och sjukvården, kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och förutsägbart.

Dataskyddsombudets bedömning

Många behandlingar har flera rättsliga grunder och ändamål för en och samma dokumenterad behandling. De rättsliga grunderna kunde kopplas i hög utsträckning till respektive ändamål. Problematiken ligger i att utan motivering för varje rättslig grund upplevs det som otydligt vilken rättslig grund är kopplad till vilket ändamål i behandlingen.

Kopplingen mellan ändamål och rättslig grund visade sig i hög grad vara korrekt. Även om den dokumentation av personuppgiftsbehandlingar uppfyller kraven enligt dataskyddsförordningen upplevs det som otydligt då det enbart med motiveringen av de rättsliga grunderna som det kunde dras en koppling mellan ändamål och rättslig grund.

En ytterligare aspekt som bör beaktas är att med flera rättsliga grunder för en och samma behandling påverkar vilka rättigheter den registrerade får använda sig av enligt artiklarna 15–21. Därav bör behandlingarna delas upp för ökad tydlighet och transparens i registerförteckningen. Personuppgiftsansvariga bör utgå ifrån grundregeln, *en* rättslig grund för *en* behandling.

Motiveringarna till val av rättslig grund vilade på lagstiftning kopplat till respektive verksamhet och i hög utsträckning utgjordes den rättsliga grunden av rättslig förpliktelse, myndighetsutövning och uppgift av allmänt intresse. Motiveringarna gav stöd till att behandlingen i sig är legitim.

Vid ändring av rättslig grund måste även information till registrerade lämnas utifrån informationskravet i dataskyddsförordningen.

Dataskyddsombudet rekommendation

Dela upp behandlingar där det finns flera rättsliga grunder kopplat till olika ändamål.

Fortsätt att dokumentera motivering val av rättslig grund i registerförteckningen.

Uppföljning av personuppgiftsansvarigas information om personuppgiftsbehandlingar till anställda

Enligt artikel 13 och 14 ska personuppgiftsansvarig informera registrerade om vilka personuppgifter organisationen behandlar om dem. Artikel 13 berör när information inhämtas direkt från den registrerade och artikel 14 när information inhämtas från någon annan än den registrerade.

Arbetsgivare behandlar anställdas personuppgifter för att fullfölja åtaganden utifrån arbetsrätten samt andra lagar och regler som styr verksamheten. Granskningens syfte var att säkerställa att arbetsgivaren är tydlig och transparent över hur de informerar personal om arbetsgivarens personuppgiftsbehandling.

Dataskyddsombudets bedömning

Vid tidigare granskning lämnades rekommendation för vardera fyra områden som dataskyddsombudet granskade vad gäller information om personuppgiftsbehandlingar av anställda. Då tiden mellan denna granskning och tidigare granskning varit kort samt vakanser inom dataskyddsorganisationen har inget åtgärdats. Tidigare rekommendationer kvarstår.

Dataskyddsombudet rekommendation

Komplettera information om personuppgiftsbehandling vid personaladministration till anställda.

Genomför översyn över hur anställda informeras om personuppgiftsbehandlingen i passagesystem.

Fastställ rutin över hur anställda får använda sig av arbetsgivarens datorer och e-post samt informera anställda om rutin.

Komplettera rutin för loggkontroll med att klargöra hur information lämnas till användare.

Uppföljning av konsekvensbedömningar avseende dataskydd

Enligt artikel 35 i Dataskyddsförordningen, om en typ av behandling, särskilt med användning av ny teknik och med beaktande av dess art, omfattning, sammanhang och ändamål, sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter ska den personuppgiftsansvarige före behandlingen utföra en bedömning av den planerade behandlingens konsekvenser för skyddet av personuppgifter

Dataskyddsombudets bedömning

Vid tidigare granskning lämnades rekommendationerna att personuppgiftsansvariga ska genomföra en genomlysning av riskerna för alla deras personuppgiftsbehandlingar samt genomföra konsekvensbedömning om det föreligger hög risk för de registrerades fri- och rättigheter. Då tiden mellan denna granskning och tidigare granskning varit kort samt vakanser inom dataskyddsorganisationen har inget åtgärdats.

Man har fortsättningsvis fortsatt arbetet med att kontinuerligt genomföra konsekvensbedömningar på nya personuppgiftsbehandlingar eller där upphandling av nytt system skett. För att få en systematik i dataskyddsarbete bör genomlysning genomföras för att säkerställa korrekta personuppgiftsbehandlingar enligt dataskyddsförordningen inom hela organisationen. Tidigare rekommendationer kvarstår.

Dataskyddsombudet rekommendation

Komplettera registerförteckning utifrån vilka personuppgiftsbehandlingar som uppfyller kraven för när konsekvensbedömning ska genomföras.

Genomför konsekvensbedömning på de personuppgiftsbehandlingar som uppfyller kraven när en konsekvensbedömning ska genomföras i de identifierade verksamhetssystemen.

Uppföljning personuppgiftsansvarigas systematiska arbete med personuppgiftsincidenter.

Enligt artikel 33.1 i dataskyddsförordningen ska den personuppgiftsansvarige vid en personuppgiftsincident utan onödigt dröjsmål och, om så är möjligt, inte senare än 72 timmar efter att ha fått vetskap om den, anmäla personuppgiftsincidenten till den tillsynsmyndighet som är behörig i enlighet med artikel 55, såvida det inte är osannolikt att personuppgiftsincidenten medför en risk för fysiska personers rättigheter och friheter. Om anmälan till tillsynsmyndigheten inte görs inom 72 timmar ska den åtföljas av en motivering till förseeningen.

Enligt artikel 34.1 om personuppgiftsincidenten sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter ska den personuppgiftsansvarige utan onödigt dröjsmål informera den registrerade om personuppgiftsincidenten.

Dataskyddsombudets bedömning

Sektor Vårld har en välfungerande process för att dokumentera och anmäla personuppgiftsincidenter. Vid granskning 2020 bedömdes det att vid utredning kan organisationen missa tidsramen för att anmäla till tillsynsmyndigheten inom 72 timmar från att man fått vetskap om personuppgiftsincidenter. Under 2021 hade processen förbättrats då från att personuppgiftsincidenten upptäckts, utredning genomförts och eventuell anmälan skett, har man hållit sig inom tidsramen i högre utsträckning än tidigare år.

För närvarande finns en arbetsgrupp inom Gävle kommun som arbetar för en gemensam portal till olika typer av säkerhetsincidenter vilket personuppgiftsincidenter ingår för att göra det enklare för medarbetare att anmäla incidenter samt att anmäla till rätt personuppgiftsansvarig.

För att personuppgiftsansvariga ska kunna få en översikt över vilka typer av personuppgiftsincidenter som uppstår inom verksamheterna bör man redovisa detta i egen årsredovisning av dataskyddsarbetet för respektive nämnd.

Den bästa åtgärden för att upptäcka och åtgärda personuppgiftsincidenter är fortfarande kontinuerlig utbildning av medarbetare för en god dataskyddskultur.

Dataskyddsombudets rekommendation

Genomför kunskapshöjande insatser för anställda med målet att öka kännedom om dataskydd bland anställda.

I tjänsten,

Adrian Vinsa
Dataskyddsombud
Gävle kommuns dataskyddsenhet

Minimibelopp 2022

Nya beloppen gäller fr o m 2022-08-01

	Kronor per månad
Ensamstående 61 år och äldre	5 953
Makar/sambo 61 år och äldre	4 857
Ensamstående 19-60 år	6 548
Makar/sambo 19-60 år	5 342

Prisbasbelopp för år 2022: 48 300 kr

Tillägg för hushåll med barn eller ungdom 0-18 år

Tillägg för hemmavarande barn sker efter individuell bedömning av avgiftshandläggare.

Svensk författningssamling

Lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

SFS 2022:1034 Publicerad
den 28 juni 2022

Utfärdad den 22 juni 2022

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs att 8 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

8 kap.

7 §² Kommunen ska bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnadskostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Boendekostnaden ska beräknas för sig och läggas till minimibeloppet. För sådan boendekostnad som anges i 5 § ska dock inget förbehåll göras.

Minimibeloppet ska, om inte annat följer av 8 §, alltid per månad utgöra lägst en tolftedel av

- 1,4789 prisbasbelopp för ensamstående, eller
- 1,2066 prisbasbelopp för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibeloppet enligt första stycket ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

-
1. Denna lag träder i kraft den 2 augusti 2022.
  2. Lagen ska dock tillämpas för tid från och med den 1 augusti 2022.

På regeringens vägnar

ARDALAN SHEKARABI

Torbjörn Almerheim
(Socialdepartementet)

¹ Prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:463.

² Senaste lydelse 2022:935.